

BEZCERĪBA. PĀRDOMAS. SKUMJAS.
RISKS. NOJAUSMAS. SPĒLES.
IEMĪLĒŠANĀS. NODEVĪBA. CERĪBAS.

EVA MĀRTUŽA

EVA MĀRTUŽA

IZRAVĒTĀ
SIRDS

© Eva Mārtuža
Eraksti 2013
153 lp. / ~ 1,19 MB

Izravētā sirds
Romāns, bet varbūt dienasgrāmata
no pagājušā gada
17. decembra līdz šī gada 15. jūnijam

Ar pateicību romānu veltu
Guntim Bonderam
Pitsburgā

Eva Mārtuža

Izravētā sirds

*Romāns, bet varbūt dienasgrāmata
no pagājušā gada 17.decembra
līdz šī gada 15.jūnijam*

Rīga, 1999...

Bezcerības garša

*

Atelpu pārtrauca spalgs kļiedziens. Šķita, ka pagalmā ālējas bērni. Ieklausījos, vēl mirkli paausījos, – dzīvoklī valdīja klusums. Aizvēru acis un ļāvu ūdenim apviļņot augumu, sildīt plecus. Cik tīkama ļaušanās siltumam! Uzbur jaukas nojausmas, sapņus... Savādi? Vai kļiedziens bija sapņa daļa? Citas dzīves atblāzma? Taču nē. Kāds strauji atrāva vannas istabas durvis. Laiski, kā uz mūrīša izlaidusies kaķene, pagriezu galvu. Mairita, ak, viņa gan ir perpetuum mobile! Māsa raudzījās neprātīgu skatu un brēca:

– Mašīnu, mašīnu dzen projām!

Ak Dievs! Izlēcu no vannas, paķēru dvieli un diebu uz virtuvi. Mairita, jau izdrāzusies kāpņu telpā, nedabiskā balsī kļiedza:

– Āri, nebrauc augšā, mašīnu dzen projām!

Lifta troksni saklausīju tikai ar prāta simto daļu. Atrāvusi logu, ieraudzīju, ka mūsu tumši zilais, ievaskotais, spīdīgais "Audi" griežas riņķī, bet tajā sēdošie uz kļiedzienu apstāties, protams, nereaģē.

Paķēru uz galda nolikto bļodu ar krabju salātiem un sviedu to uz auto pusi. Laikam biju pārliecināta, ka trāpīšu pa mašīnas asti, taču lielā, greznā Kuzņecova ražotā salātu bļoda, piezemējusies pret sētnieces samesto sniega kupenu, noslīdēja uz trotuāra. Divi kaķi – tas izskatījās kā mēmajā kino – metās pie bļodas.

Pirksti sagrāba cukura trauku. Metu. Krita. Trāpīts! Atskanēja plīstoša stikla troksnis, paķēru podiņu ar puķi un metu vēlreiz. Podiņš teju aizskāra automašīnas labo pakaļejo spārnu tuvu izbirušajam stiklam. Nezinu, uz ko cerēju, taču automašīna apstājās, no tās izlēca garš vīrs, no labās puses izkāpa vēl viens, šķiet jaunāks vīrietis. Viņi ziņkāri un nikni sāka raudzīties uz māju, meklējot vandali.

– Mamma, tas nemaz nav tēta auto! – Kārlis iesaucās. Dēls, sadzirdējis neparasto traci, bija ienācis no lodžijas virtuvē. Pabīdījusi malā Kārlī un Karīnu, skarbi noskaldīju, lai taču bērni beidzot ielaiž vannā ūdeni un lien mazgāties, lai nemaisās pa kājām.

Bērnu skatieni bija tikpat izbrīnīti kā vīriem lejā, spolējoties uz septītā stāva logu un mani – tikko kā no vannas izlēkušu. Laikam sajukusi – tā viņi varēja nodomāt. Un tad, vājprāts, kāds šausmīgs vājprāts, apmātības plīvurs nokrita no acīm – tā taču nebija mūsu "Audi". Līdzīga bija vienīgi krāsa un garums,

Dvielis no manām krūtīm bija noslīdējis. Kaila un apjukusi stāvēju pie atvērtā loga. Augums sajuta aukstumu, es notrīcēju.

– Ak Dievs, – tas bija vienīgais, ko spēju nomurmināt. Jāaptur Mairita. Steigšus atrāvu ārdurvis, te – kāpņu telpā – joprojām skanēja kliegšana. Saķēru Mairitu aiz minisvārku malas un ierāvu istabā.

– Tā nav mūsu mašīna! – nošņācu.

– Nav? Kāpēc nav? – Mairita nesapratnē blenza. Pēc brītiņa, kad bērni bija apliecinājuši, ka tas ir to onkuļu braucamdaikts, māsa krita otrā galējībā:

– Ārprāts, ko es esmu sadarījusi! – viņa raudāja aizgūtnēm, tas notika tikpat histēriski kā kliegšana kāpņu telpā.

Iedrāzos vannas istabā, uzvilku frotē halātu un, izliekusies pa virtuves logu, nosaucu māsas dzīvokļa numuru. Abi vīrieši devās augšup, bet Mairita noslēpās uz lodžijas.

Viņas skaļās raudas nomainīja klusas elsas, bet es smējos. Ak Dievs, kad iemācīšos uz notikumiem reaģēt kā normāls cilvēks? Stāvēju pie durvīm un gaidīju, kamēr abi svešie uzbrauks ar liftu.

Viņi izskatījās tādi kā sarāvušies. Likās, tie varētu būt tēvs un dēls – abu sejās bija pamanāma gadus divdesmit starpība. Ielaidusi dzīvojamās istabas izārdītajā omulībā, aicināju apsēsties.

Nezināju, kā uzsākt sarunu. Pamanījuši manu ne visai līksmo izskatu, vīri atlieca plecus. Bailīgums pazuda, intonācija ieguva agresīvu noti:

– Ko gan jūs iedomājaties? Ko jūs vispār iedomājaties? Kas jūs tāda esat? Narkomāne? Trako mājas kandidāte?— pateicis šo tekstu, jaunākais vīrietis ar pirkstu pieskārs uz krēsla steigā atstātajai zeķu lāpāmajai adatai, tā bija akurāti nolikta uz zeķbiksēm. Es grasījos pabeigt lāpšanu. Viņu ironiskie viepli un vēl bezkaunīgais jautājums lika mainīt atbildi:

– Jā, slimnīcā sākās Ziemassvētku brīvdienas, – manā atbildē izskanēja nepārprotams nicinājums. Tas līdzēja, jo vīrieši aplkusa. Sāku savu garo runājamo, nē, taisnošanos:

– Patiesi, patiesi saprotu jūsu dusmas un niknumu – man nav itin ne mazākā pamata jums liegt izpaust šīs jūtas, tomēr, ja jums ir laiks, uzklausiet manu stāstu un apsēdieties, lūdzami.

Viens smagnēji, otrs nevērīgi iezvēlās klubkrēslos. Saskatījušies viņi kaut ko viens otram teica par krēslu komfortu. Turpināju:

– Kopš esmu precējusies ar Āri Niedru un mēs pastāvīgi dzīvojam Rīgā, mums ir nozagtas jau divas automašīnas. Abas pazudušas ar galiem ūdenī. Tagad man un māsai modrība laikam ieprogrammēta kaula smadzenēs un trauksme rodas ik reizi, kad ieraugām kaut ko neparastu. Pie šīs pašas mājas sīkzagliņi atlauza mašīnas durvis un izplēsa radio, divu mūsu draugu automašīnas dažu viesošanās stundu laikā arī apzaga. Jūsu automobilis ir ļoti līdzīgs mūsējam, un es ar bērniem un mūsu gaidīju, ka tūlīt piebrauks mans vīrs, lai mēs dotos svinēt dzimšanas dienu, – runāju lēni un pamatīgi, taču tad aptvēru, ka stāstā pārāk daudz liekas informācijas.

– Nu precēta jūs gan neizskatāties, – noteica vecākais. Izlikos nedzirdam ironiju un joprojām miermīlīgi stāstīju, ka man ir dvīņi – meitene un puika, septiņus gadus veci pirmklasnieki, un patlaban viņi vanņojas.

– Tad jau jūs esat ļoti netīrīgi, – jaunākais ieķīķinājās.

– Jā, dabiski, jo mēs pie manas māsas vannoties varam braukt tikai reizi nedēļā.

– Figūra jums nav no slīktākajām, gandrīz kā Kandinska uzmālētā piecos līkumos sagriezusies balerīna, – vecākais demonstrēja zināšanas mākslas vēsturē.

– Jums taisnība, kādreiz biju baletdejojāja, – atbildēju. – Es, protams, varētu apvainoties par jūsu intonāciju, taču saprotiet mani pareizi, mans vīrs tad, kad no Daugavmalas stāvvietas gaišā dienas laikā aizdzina mūsu balto folksvāgenu, kādai privātai izmeklētāju grupai samaksāja simts latus, vēlāk mums laimējās uzzināt, ka krastmalā darbojas divas zadzēju firmas, – viena nozog, otra nelaiimes piemeklētajam piedāvā palīdzību par simts latiem. Skaists piedāvājums, primitīva nepalīdzēšana. Tā nu mums jāsargā pašiem sevi.

Abi svešinieki saprotoši saskatījās, un mirklī, kad es iegrimu domās, jaunākais piebakstīja tēvam: –Tie tavējie, vai?

– Peļņa kā allažiņ – uz pusēm, – abu smiekliņi šoreiz skanēja varen līdzīgi.

– Vai jūs esat saistīti ar šīm firmām? – jautāju uz labu laimi.

Jaunākais izlikās nedzirdējis.

– Ko jūs teicāt, jūs esat bijusi baletdejojāja? Vai slavena, vai par jums rakstīja avīzēs? – zem jautājuma jautās smīkņāšana.

– Jums ir laba dzirde, – centos neievērot jaunākā vīrieša grimasi, – agrāk baletdejojāja, tagad psiholoģijas profesore un narkomāne? Vai neskan labi?

Vīrieši manī neklausījas. Sekoju viņu skatienam. Mairita atvērsusi, atrāva lodžijas durvis un kā vēja brāzma pieveica trīs soļus līdz žurnālu galdiņam:

– Parunāsim par zaudējumiem, – viņa uzsita ar plaukstu uz galda un skarbi teica, – Piezvanīsim uz autoservisiem un noskaidrosim, cik maksā auto nodarītā skāde un šķirsimies uz visiem laikiem!

Pabeigusi sakāmo, viņa atvēra telefonu grāmatu.

– Tas nav "Audi", ko jūs atļāvāties sadauzīt, tas, meitenītes, ir "Mercedess", un tādas mašīnas rezerves daļas maksās krietnu žūksnīti. Vai jums naudiņa vispār ir? – jaunākais valdonīgi saslējās, ar acu skatu tiekdams vai nogalināt Mairitu, bet māsa nekrita uz mutes:

– Neākstieties, savus parādus mēs maksājam pašas!

Vīrieši centīgi grieza telefona ciparripu uz autoservisiem, uz mercedesa centru, lai noskaidrotu, cik maksā zaudējums.

Bija parasta diena, pavisam parasta pēcpusdiena, taču darbnīcu telefona klausulēs valdīja vai nu klusums, vai arī pa telefonu neviens nesauca cenu. Mairitas uzstājības dēļ vieni solīja, ka stiklu atvedīšot no Vācijas nedēļas laikā, tas maksāšot simt desmit latu.

Zvanīšana un rošīšanās Mairitu nomierināja. Viņa smaidot paraudzījās jaunajā vīrietī un koķeti vaicāja:

– Vai jūs dzīvojat blakusmājā?

– Nē, mums tur bija pienākumi, tāpēc auto pirmo un droši vien vienīgo reizi atstājām pie jūsu mājas, – paskaidroja jaunākais, viņa balss vairs nebija tik ņirdzīga, kā runājot ar mani.

Piecēlos un aizgāju uz vannas istabu noberzt bērniem muguras. Laikam jau nevajadzēja, jo viņi spurojās pretī, bet es pat nedzirdēju, ka viņi jau viens otru noberzuši. Palīdzēju saģērbties, saģērbos arī pati, atglaidu matu un saspraudu pakausī ar dekoratīvu sprādzi. Nekrāsojos, šķīta, ka ar adatām acis izbakstīšu, tik ļoti man vannas istabas klusumā atkal sāka trīcēt rokas. Ievēdu bērnus virtuvē un ielēju krūzītēs viegli uzsildītu pienu. Ik pēc mirkļa pametu skatu pa logu, taču Āris joprojām nerādījās. Viņš kavējās. Kā allaž kavējās.

Tikai tagad no septītā stāva augstuma uzmanīgi aplūkoju sasisto mašīnu. Ak Dievs, es nekad neesmu varējusi trāpīt nevienā kustīgā objektā, bet šoreiz – šoreiz, kad nevajadzēja, ak Dievs, Ginesa rekordu grāmatas cienīgs sasniegums! Mest ne visai smagu priekšmetu no septītā stāva un precīzi trāpīt pa mašīnas stiklu, tur būtu nepieciešams pamatīgs treniņš.

Bērni, redzēdami manu apjukumu, jautāja, ko teikšot tētis, vai atkal rāšoties. Nomierināju Kārlī un Katrīnu, galu galā Mairita bija pārliecināta, ka Āris situāciju vērsīs par labu mums.

Abi svešie – tēvs un dēls – sēdēja pie galda. Nu jau viņi smaidīja par notikuma komisko pusi. Mairita to skaidroja no sava viedokļa vienkāršos paplašinātos teikumos. Kad izdzirdu vīriešu smieklus, ielūkojos istabā. Redzēdama mierīgas līdzaspastāvēšanas cienīgu ainu, sapratu, ka māsa diplomātijas bakalaura eksāmenu ātri un veiksmīgi nokārtojusi, bet tagad jau aizstāv maģistra grādu.

Jaunākais atzinās, ka, ieraudzījis atvērtajā logā stāvam kailu sievieti ziemas laikā, nodomājis, ka jāizsauc psihenes darbinieki, lai izravē narkomānu perēkli. Tomēr saņēmušies un riskējuši kāpt augšā. Vēl pie durvīm jauties iekšējs sasprindzinājums, kā zem basketbola groza, kad jāatvairā negaidīts metiens.

Trauslo idilli iztraucēja bērnu priecīgais sauciens. Tētis piebraucis. Piesteidzos pie loga un ieraudzīju Āri. Viņš sasveicinājās ar sievieti, tērptu rudā lapsādas kažokā. Apskāva, noskūpstīja. Nudie', pārlietu sirsnīgi. Krietni ilgāk nekā foto un kinokameru priekšā savaigojas valstsvīri. Čalošana ieilga.

*

Vērojot ainu no septītā stāva augstumiem, sapratu, ka sieviete izkāpusi no sadauzītā Mercedesa. Ar paziņām sastapties gadās visādi. Arī tik neparastos apstākļos.

Teju divmetrīgā Āra parādīšanās svešiniekos izsauca izbrīnu:

– Jūs noteikti esat Āris Niedra, basketbola zvaigzne! – iesaucās vecākais. – Fantastiski, tagad es saprotu, kāpēc jūsu sieva tik precīzi trāpīja grozā, nē, mašīnas stiklā, un no septītā stāva.

Āris apmuls, tad bilda, ka viņš diemžēl vairs esot tikai sporta veterāns, kurš ar grupu būvnieku staigājot no viena būvplača uz otru un meklējot pareizos apakšzemes ūdeņus. Sportošanas prieki paliekot vēlām vakara stundām formas uzturēšanai.

– Jūs esat vēsture, dzīva vēsture, – tēva viedokli pazemīgi pieglaimīgā intonācijā papildināja dēls. – Tā ir liela vērtība.

Āris izlikās, ka uz komplimentiem nav jāatbild. Viņš vēlējās uzzināt, kas īsti noticis. Jautājums lidoja precīzi kā bumba grozā.

– No Barbaras es nopratu, ka jūs te esat auto dēļ.

Paraudzījos uz savām rokām. Vairs netrīcēja. Arī abi svešinieki izskatījās nomierinājušies.

Āris, uzzinājis notikuma detaļas, greizi pasmaidīja. Sajutu nelāgu trīsoņu.

– Cik tas viss maksās? – Āris nevērīgi izmeta. Viņa stils.

– Simts desmit latu, – Mairita pasteidzās atbildēt pirmā.

Āris izvilka no kabatas portfeļa simtnieku un vēl piecdesmitnieku.

– Piedodiet, es ceru, ka te ietvertā sāpju nauda jums būs pietiekams mierinājums, – Āris pasniedza naudu, vīrieši saskatījās. Darījums bija beidzies. Tomēr svešinieki nesteidzās. Jaunākais piecēlās, sniedza Ārim roku un nosauca savu vārdu:

– Visvaris Kapenieks, Rīgas Dome, un tas ir mans tēvs – Sēlijas priekšpilsētas pašvaldības uzņēmuma "Namnieks" prezidents Jurgis Kapenieks. – Arī vecākais kungs sirsnīgi paspieda Āra roku un neslēpa ziņkāri:

– Vai jūsu tēvs ir deputāts Ignāts Niedra?

– Jums taisnība, – Āris godīgi atbildēja, mazliet samāksloti tēlojot pārsteigumu par jautātāja zināšanām.

– Cik savādi, ka mēs esam satikušies un iepazīnušies visnotaļ ekstremālā situācijā, – noteica Kapenieks vecākais, tad piebilda: –Ziniet, tā ir tāda gauži savāda doma, kura man nupat ienāca prātā. Latvija ir maza un to varētu salīdzināt ar zirnekļa tīklu. Te tīkla centrā stāvu es, apkārt mana ģimene, tālāk radi, draugi, paziņas, skolas, studiju, dažādu ceļojumu līdzbiedri. Un te esat jūs – Āris Niedra. Mana māte bieži stāstīja par jūsu māti, liktenis viņas saveda četrdesmit devītajā gadā Džezkazganas nometnē Mēs visi esam ieausti šajā tīklā un saistīti cits ar citu.

– Jā, Džezkazganā satikās daudzi, arī mana vecmamma, – Āris neuzkrītoši izlaboja misēkli, tad svinīgi piebalsoja. – Arī mana sievasmāte tur kādu laiku pabija.

– Tādas iepazīšanās ir paša likteņa noliktas, – zīmīgi teica Visvaris Kapenieks, uzsvērti ilgi spiezdams Āra milzu plaukstu.

Raudzījos uz vīriešu rokaspiedienu kā savādu zirnekļa māju. Ak, es nevēlētos gan sarokoties ar tik kustīgiem pirkstiem.

*

Durvis aizvērās. Mairita, atguvusi parodēšanas talantu, attēloja Kapenieku intonāciju: "Ak, kā mēs baidījāmies kāpt augšā, domājām, ka nedabūjam pa galvu, jūs nudien atgādinājāt narkomāni, no kuras var sagaidīt sazin ko!"

Jā, viņi izlikās veiksmīgi – baigie nabadziņi, īsti likteņa pabērni, kuriem nodarīts gauži, bet manieres kā biežajiem naudasmaisiem un pašmāju ierēdniecības varenajiem.

– Mairit, dzīves apņirgšana komplektā ar idiotisku pašanalīzi arī ir kaut kas līdzīgs narkomānijai, – Āris bargi noteica. – Reiz tu aizrīsies, baudot un smejojot vienlaikus. Bet tagad ieklausieties, es jūs šovakar neapsveikšu, savu dzimšanas dienas puķu pušķi un dāvanu tu, mīļā sieva, esi izsviedusi kopā ar cukurtrauku. Tev, Mairita, es uz Ziemassvētkiem nopirkšu jaunu trauku, labi smagu, noderēs arī kā pretaizdzīšanas līdzeklis. Vai vannā ūdens sagatavots?

– Paēd vispirms salātus, virtuvē uz galda stāv vesela bļoda.

– Man likās dīvaini, kas sniegā tos kaķus baro ar salātiem?

– Ak, jā, piedod.

Āris, uzkozdams, kas gadījās, sirdīgi pārmeta:

– Tu, Mairita, sāc man izmaksāt aizvien vairāk. Varbūt turpmāk iztiksi bez māsas. Piedod, lai arī tu esi fantastiski neparasta, man tomēr blakus vajadzīga normāla sieviete.

– Āri, es esmu normāla, – iesaucos skaļi, varbūt pārāk skaļi.

– Nē, mīlā! Tu biji un paliksi tāda pati kā tava māsa – palaistuve savā dvēselē, lai kā arī necenstos sevi piepildīt ar televīzijas raidekļos uzbāztajām Bībeles gudrībām. – Āris neslēpa aizkaitinājumu, lai gan īstenībā viņš nosodīja manas filozofijas studijas un neveiksmīgo startu Briges augstskolā vasaras nogalē. Viņš piesējās nepamatoti, es nekad par Bībeli neesmu runājusi, nedz lasījusi, ja nu vienīgi papildinājusi gudrās spriedelētāju kompānijās līdzības ar piemēriem no savas dzīves. Man nevis Bībele, bet cilvēka domas evolūcija ir bijis neilgs studiju objekts. Taču sazin kādēļ es taisnojos, nīgri izmetot:

– Es sevi nepiepildu ar Bībeli, es vienkārši domāju.

– Es tev pierādīšu, ka iespējams piepildīt dzīvē Kristus vārdus Marijai, – Mairita ierunājās, tad spēji apklusā, jo Āris iesmējās:

– Ej un vairs tā nedari! Ak, naivā! – Āris neveikli turpināja slēpt neapmierinātību par zaudēto naudu, uzbrūkdams Mairitai: – Pat ja tu nemīlēsi ar visiem, kuri tev uz mirkli kļūs garīgi tuvi, tu to darīsi domās. Ikviens vīrietis, kuru tu klusībā dievināsi kā gudrības kalngalu, kļūs vīrietis tikai tad, ja izdrāzīs tevi. Esmu savā ziņā pat nelaimīgs, ka nespēju būt tavas dzīves mirklis vai turpinājums, vai piepildījums. Tu nekad neko savā dzīvē nepaveiksi. Visu mūžu mētāsies un, kad tavi kauli grabināsies gar kapsētu, tu beidzot sapratīsi, ka abas esat neveiksminieces.

– Es visu sasniegšu un visu iegūšu, un tas notiks tuvākā pusgada laikā, – Mairita apņēmīgi teica, bet Āris pasmīnēja:

– Cik tad ilgi mīļākie uzturēs, nav vairs tie gadi!

– Divdesmit deviņi gadi ir visforšākais vecums. Es reiz teicu, ka āpirms trīsdesmit gadiem neprecēšos, varu jau arī pusgadu agrāk noslēgt dzīves derības, – Mairita nerimās skaisties. Vēlējos sarunā iejaukties, bet, redzot vīra acis, sapratu, ka šodienas gadījums palīdzējis viņam spert izšķirīgo soli un skarbi pārtraukt līdzšinējo izvairību pret Mairitu.

Vēlēdamās situāciju izlīdzināt, apskāvu Āri un lūdzu, lai viņš noskūpstā mani, bet viņš nikni uzbrēca: – Ja es tevi tagad skūpstīšu, tad uzzināšu, kāda bezcerībai garša!

Āris aizcirta vannas istabas durvis. Bērni sabijušies tēva bardzības, klusi šķirstīja grāmatu, mēs abas klusējām.

Pēc vannas ņašanās Āris bija mainījies attieksmi pret dzīvi, mīļi steidzinot ātrāk braukt uz mūsmājām.

– Piedod, Āri, esmu vainīga, pārskatījos un ar savu vājprātīgo kliegšanu novedu Lindu līdz tādām aklumam, – Mairita lūdzoši ierunājās, viņai labi izdodas bailulīša pazemīgi bērnišķā intonācija.

– Jūs abas kopā esat viens vienīgs piedzīvojums, – Āris pasmējās, – Interesanti, kas jums vēl vecajā gadā gadīsies?

– Nekas, itin nekas, – es pareģoju, bet Āris neatbildēja, viņš, stūrēdams automašīnu pa sniegotajām Rīgas ielām, svilpoja kaut ko līdzīgu melodijai par jautro Augustiņu.

*

Bērni, izdzēruši karsto šokolādi, apēduši kaudzi manis cepto cepumu un noklausījušies vakara radio pasaciņu, aizmīga divstāvu gultiņā aiz sekcijas. Āris aizbrauca uz sporta klubu daudz bumbu, mūs par sodu atstādams divatā.

Tā ir mana vaina, mans vājums, mana kārtējā padošanās vīra prasībām. Esmu izplūdusi kā ķīselis, garīgs ķīselis. Mans trauks ir saplēsts. Kurā mirklī un kurš palīdzēja to saplēst?

Mēs dzeram šnabi, atšķaidītu ar apelsīnu sulu un žēlojam viena otru. Žēlojam, pasmejāties, paironizējam. Tāda ir dzīve. Diemžēl.

– Ārim taisnība, māsiņ, atkal esmu bez darba, bez naudas, – Mairita bez čikstulības ierunājās. Man patīk māsas grēksūdzes, nervozas, saraustītas, tomēr gaišas un cerīgas. Es atceros daudzās darbavietas, atceros gaišumu balsi arī tad, kad atkal un atkal viņa viegli tās atstāja. Taču šovakar

māsas intonācija rūgta — darbs izstāžu firmā viņu vairs nevaldzināja. Viņai patīk, ja ir daudz darba. Tur ir viena vienīga nīkšana pie datora. Darbs buksē. Laika niekošana pārtop dzīves niekošanā, tā taču tas ir.

Samaisīju trešo vai ceturto kokteili, skaits nebija būtisks, man garām slīdēja māsas stāsts par to, ka jāuzmargo sponsoru līgums, jāizsūta ielūgumi ministrijām, departamentiem, vēstniecībām, . Saasūtījos, Mairita nikni runāja:

– Cerēju, ka beidzot būs vairāk darba, varēšu nedomāt. Jāprasa algas otrā daļa. Cik tas tomēr briesmīgi – prasīt, gandrīz ubagot algu. Bet izstāžu sabiedrībai ir īpašniece, esmu tikai darbinieks. Saku – rīt noteikti jāvaicā, bet atlieku un atkal atlieku. Es vairs nestrādāšu privātā firmā. Es gribu īstu algu, es gribu drošību.

Manī novirmoju aukstas trīsas. Ko es satraucos? Nu gluži kā mani mīlie dvīņuki. Atceros, kā viņi baidījās, ka es vai Āris, vai kāds cits varētu pazust kā ģimenes mīlulis bulldogs Flēris, kurš auru laikā trīs dienas blakus ielā bija lencis nevainīgu buldodzīti.

Asaras un izmisums. Palikusi nedziedināma rēta par sunīti. Nē! Bērnu sirsniņas otrreiz neizturētu zaudējumu.

Mairita darbā ik rītu ierodoties reklāmas lūdzēji no avīzēm un žurnāliem. Izstāžu kompānija – tas laikam skaitoties kaut kas ļoti naudīgs. Bet nauda ir īpašnieces rokās. Viņa nosakot, kam atteikt. Arī televīzijas kompānijām.

– Piepeši mani atkal pazina. Atgādināja skolas un dejošanas laikus, jaukas izpriecas, kopīgus draugus un paziņas. Grib iežēlināt un saka komplimentus. Katram preses izdevumam nauda vajadzīga. Pateikt "nē" nedrīkstu, diplomātiski atrunāties – to jā! Bet katrs manis teikto saprot no sev izdevīgās puses. Un attiecīgi komentē. Skumīgi. Gribu ielīst klusumā un klausīties mūziku. Būt gaidās – dzīves pārmaiņu gaidās. Izstāde bija jau ieprogrammēta neveiksme. Es dzīvoju bez ilūzijām.

– Bet ar cerībām taču, – es iebilstu.

– Cerība ir stulba, – Mairita noskalda. – Tevis pierunāta, ieguldīju Āra brāļasievas veikalā, jā, pēdējo personīgo naudu. Nopirku bāzē gandrīz simts kilogramus lietoto apģērbu, izmazgāju, izgludināju. Ak trakums bezgalīgs! Salīku cenas. Izrādās, piecdesmit santīmi par katru drēbes gabalu esot par daudz! Bet mazgāšana, gludināšana, veļas pulveris un elektrība?

Labi, lai tirgo nemazgātas drēbes, lai viņas veikals ož tikpat utaini, ācik visi Rīgas "second hand". Kāpēc viņa ir pārliecināta, ka laukos nepirks? Stulbā lauku vecene, viņa atbildēja, viņai esot zinoša konsultante, kura jau labu laiku tirgojoties ar šādu precī.

– Šņabim jau pietiks, – mierinu māsu un ironizēju par šņabja lielo ietekmi uz radošo potenciņu atraisīšanos.

– Šņabja jaukā kā īpašība ir pelnrušķītes efekts. Aplāpītie, noskretušie kankari iegūst karalisku mirdzumu.

Mairita nošķebinājās:

– Riebīgi ieiet lauku sētā, kur večas kāpostu galvām līdzīgas, vienu noplīsušu caurumu apsedz ar tikpat caurumainu, labākajā gadījumā salāpītu kankaru. Vīri aziātu ievestajās pļūtenēs izskatās vēl atbaidošāki. Lietoto preču tirgotāji piedāvā simtkārt labāku precī, bet nē, viņi nemazgātos repuļainos pirkstos sakampuši necaurspīdīgu glāzīti un žļurgā iekšā pelnrušķītes nakts pasaku. Viņa gudri redzēja, ka esmu viegli apjājama. Diemžēl ne vairāk par vienu reizi. Varbūt viņa tīši veda mani tikai tajās sētās, kur dzērāji, lai pārliecinātu, ka drēbēm jābūt vēl lētākām. Skaidrs, ka šo lauciņu es nearšu. Tikai zaudēju naudu.

– Tev taču bija dolāri, – atcerējos, bet māsa noplātīja rokas, jo arī pēdējie dolāri iztērēti.

– Ak, vieglprātība mana! Kostīms no "Asnates" salona patiesi grezns, bet, lai to izņemtu, no krātuvītes izņēmu superrezervi! Viss! Nekad neesmu mācējusi taupīt un turēt naudu kabatā. Tiklīdz ir, tā notērējos līdz kliņķim. Cits nodzeras, es notērējos. Skaisti!

– Tu taču vēlies Vecgada naktī būt visskaistākā, tu taču arī vēlies kā pasakā pārvērsties par princesi, – jautāju.

Māsa sapņaini aizvēra acis:

– Un tas viss notiks Rundāles pilī.

Mūsu gaušanos pārtrauca garš zvans pie ārdurvīm. Saskatījāties. Viesus lūgušas neesam un līdz pusnaktij, kad uz glāzi šampanieša ieradīsies kaimiņi, laika diezgan. Neatminos, ka uz mūsu dzimšanas dienu jebkad būtu ieradies negaidīts viesis.

– Varbūt nevērsim? – bikli jautāju. Taču mātai bija apnicis žēlot sevi un atstāt to, ko es zināju. Flēris, atņirdzis zobus, izlēca no kakta, bet Mairita aizšāvās viņam garām. Nozibsnīja Karmenas uzvarošais skatiens, aizliedzot iejaukšanos. Atrauto ārdurvju četrstūrī vīdēja divas elkoņos saliektas rokas pilnas ar rozēm, tās noslēpa negaidītā viesu seju. Pārlicinošs sveiciens izrāva mani no stastinguma. Balss pazīstama, taču intonācija simpātijas neraišoja. Rozes nokļuva manās un mātas rokās. Mēs abas vienlaikus iesaucāmies:

– Ko! Ko tas nozīmē?

– Tas esmu es, sadauzītā autiņa īpašnieks Visvaris! – vīrietis sajūsmināts par mūsu šoku, skūpstīja vaigus un sveica jubilejā.

– Jūs taču nezinājāt adresi! – mulsi teicu, vēl aizvien pārsteigta un šokēta. Visvaris atguva dienā iepazīto zinīgi noslēpumaino smaidiņu un teica, ka viņam pilsētā neesot nezināmu īrnieku.

– Es piedodu jums un pazemīgi lūdzu pieņemt manu smaržīgo dāvanu, – viņš centās runāt maigi un dabiski, bet es jutos neomulīgi par šī vīra savādo steigu. Mairita nebrīnījās, viņa ar Visvari uz mirkli pazuda pagalma tumsā un atgriezās ar lielu somu, kuras saturs pārspēja manis gatavotās pieticīgās uzkodas. No bufetes tika izvilkti mantojumā atstātie šķīvji. Gadsimta sākuma servīzi piepildīja mazaļķis lasis, pelēcīgi spīdīgs, kūpināts zutis, krievu delikatese – melnie ikri, četru veidu gaļas kūpinājumi. Vīnogas, āboli, melone, saldie persiki un aprikozes. Ak Dievs, ļāvu skatīties brīnīties par šajā mājā nekad nepiedzīvoto greznību. Patiesi – nekad, itin nekad manā dzīvoklī neredzēta bagātība.

*

Mūsu jubilejas svinības viņu priecēja. Viņš saimniekoja kā sens ģimenes paziņa. Jūsvoja par dzīvokļa augstajiem griestiem, kamīnu un klusajiem bērniem. Mans aizdomīgums un neuzticība kusa ar katru nākamo franču konjaka glāzīti.

Pārmijus ar Mairitu izstāstījām, ko zinājām par šo ar īrniekiem piebāzto savrupmāju. Atguvusi skolas laika rotaļīgo vieglumu, atcerējoties neseno laika spriedi, kad mana vispievilcīgākā lasāmviela bija avīžu sludinājumi, nevis intensīva gatavošanās eksāmeniem.

Es tēloju un attēloju, un ar katru nākamo epizodi pamatīgāk iejutos sižetā. Stāsts bija vienkāršs. Mēs ar Āri meklējām vasaras māju ārpus Rīgas, bet mums gadījās komiski veči, kuriem šķita, ka viņi ir Sokrāta mantinieki un var pārdot nepārdodamus īpašumus, dabūt naudu un pircēju palaist bez mājas, bez zemes un bez naudas.

Ārprāts, viena pati biju runājusi gandrīz stundu. Klāstījusi ģimenes noslēpumus, mājas meklējumus. Visvaris vēriģi klausījās improvizēto teātri. Ak vai! Ak vai! Tik reti ir mani runu plūdi, bet vēl retāki uzmanīgi klausītāji, kuri aplaudēja. Savādi, aplausi man. Pazīstamie, līdz spējam pazīstamie atzinības radītie ritmi. Un es kā ubadze par iedotu santīmu priekā piesarkusi savācu tos.

Vēsums piestājā kā lietuvēns. Nedrīkstu tik daudz runāt, nedrīkstu. Mairita sazin kādēļ atvainojās un atvainojās. Nesaprotu.

Kā migla pār mani klājās spēles prieks un izdzertā franču konjaka stiprums. Skatiens pielipa pie mātas spožajām acīm, ausis saklausīja atvadu vārdus. Lāgā neattapusies no atmiņām, murmināju:

– Kaimiņi vēl nav nākuši. Bet tu – aiziesi, nesatikusi savējos...

– Viņi ir mūsu pagātne, es šodien beidzu čīkstēt, es sev dāvinu bezasaru un panākumu gadu, – viņa draiski nozibsnīja un projām bija. Kopā ar Visvari. Kopā ar cilvēku, kurš pārlietu uzmanīgi

klausījās stāstu par nedienām ar mājas meklējumiem, kurš nepieminēja dienā notikušo pārpratumu, kurš sazin kādā dīvainā veidā ieradās mūsmājās un pirms aizbraukšanas viszinīgi izmeta, ka viņi ar Āri noteikti satiksies, ka viņš šie ieradies Āra, nevis mūsu dzimšanas dienas dēļ.

– Tāds slavens vārds, un viņš nīkst kaut kādā celtniecības firmelē! Tas nu gan ir dēls tēvam deputātam! – man šķita, ka Visvaris varētu brangi nosplauties par tādu dzīves ačgārnību.

Āris nenāca. Klausījos, vai neklaudz ārdurvis. Viss klusu. Tā man vajag. Tā arī es palikšu – viena ar abiem bērniem. Viena. Un viss. Izdzēru glāzes brūnīgo saturu, roka izvilka starp grāmatām ieslēpto kladi. Es nedrīkstu runāt, pārāk atvērta esmu, bet klusēt es nemāku. Es zinu, ka uz rūtotojām lapām paliks mana dzimšanas diena. Un laikam šodien, kad atkal esmu atstāta bez dāvanām, kad bērni guļ, kad Mairita, izraudājusi pēdējo rūgtumu, satikusi nakts mierinātāju, varbūt aizbraukusi mājās, ir laiks apturēt joņojošos notikumus. Apturēt uzrakstot. Velkot burtu pie burta.

*

Dzimšanas dienas lielo brīnumu nepiedzīvoju. Bet, ai, kā cerēju! Šodien dzimšanas dienas rītā, kārtējo un pēdīgo reizi piezvanīju uz Brigi. Nu zinu – tas nav pārpratoms – Linda Niedra nav iestājusies Briges starptautiskajā universitātē. Dzirdēju delikāti izvairīgo: "Viņi kavējas ar atbildi" –, un sapratu. Manā dzīvē sācies jauns sakāvju laiks.

Nē, es nemānos, tā nav vienīgā sakāve taču tā ir pirmā, kad kapitulēju zinībās. Pirmā reize. Kā meitenes nevainība?

Pēterburgā, toreiz Ļeņingradā, universitātē iestājos kā spēlēdamās, darbs kinostudijā – arī, šķiet, iekrita rokās tik viegli, kā sniegs krīt.

Man laikam veicās, es dzīvi sāku uzskatīt par laimīgu gadījumu virkni. Taču mani gremza un grauza kāds ķermis, kurš lika sasparoties un braukt mācīties un tālo Brigi. Noticēju, ka atkal jāmacās, ka ar līdzšinējām zināšanām pāršos kā plika pa nātrēm. Prāta zirdziņu atkal iejūdzu, un tiku izmesta no iedomu segliem.

Nezinu, vai ir vērts veselu gadu gatavoties, lai startētu vēlreiz? Ak Dievs, tas prasīs laiku un – galvenais – cietīs mani abi sīciņi.

Nīkt Rīgā – tas būtu vēl trakāk. Palikt kinostudijā – nezinu!

Vai es būtu traka, tādas domas domādama? Nē – Latvijā viss iet postā. Posta puķe arī Šmerļa malā.

Mana pārblīvētā galva no informācijas plīst vai pušu. Līdz noteiktam laikam informācijas daudzums bagātina, bet tad tas uz mirkli jāaptur. Protams, man ir ļoti labas filmas. Tikai pēdējā gada laikā aizvien biežāk jāmontē pasūtījuma filmas, reklāmas īssižeti, aizvien mazāk paliek vietas iztēlei.

Brigē apjautu baudu, ko sniedza rakāšanās grāmatās, to studēšana, filozofēšana, vienkārši lēna un mierīga domāšana, nevis ķēmīgu asprātību bārstīšana producenta, asistentu, operatoru sabiedrībā. Tur es dzīvoju, te tikai palīdzu radīt dzīves atspulgu.

Pļauka no Briges, pļauka manai pašapziņai un pašpārliecinātībai.

Un tad vēl šī vēstule: "Iedomājieties uz mirkli Jūliju Cēzaru. Savus slavenos komentārus par Gallu karu viņš rakstīja naktī teltī, kad visi Romas karavīri saldi dusēja. Bet otrā rītā viņš turpināja vadīt kauju. Vai jūs esat aizmirsusi, ka Hendelis savus skaistākos mūzikas gabalus sarakstīja pēc tam, kad ārsti bija pateikuši par viņa neārstējamo slimību, bet Bēthovens rakstīja mūziku, būdams absolūti kurls. Homērs, Miltons un Dante bija akli. Hanibals un lords Nelsons bija akli ar vienu aci, bet kādi kolosāli panākumi viņiem kā karavadoņiem! Matemātiķis Frensis Džozefs Kempbels arī palika akls, bet viņa sasniegumi matemātikā un mūzikā izrādījās izcili.

Jūs esat pelnījusi, ka prāts uzvar likteņa pāridarījumu! – Jūsu Alfrēds, bet ne de Misē, mana Saulespuķe. P.S. Tik ļoti vēlos pasargāt Tevi no lietus un citiem nokrišņiem, kā todien zem lietussarga, tāpēc uzdrošinos lūgt manā vārdā to darīt zelta dubultvijumam. A."

Dusmās nometusi vēstuli starp filmu lentes atgriezumiem, jutos vēl nožēlojamāka. Man nav vajadzīgs mana zaudējuma liecinieks, viņa uzmundrinājums. Arī tagad, vēlā vakara stundā, vēlējos palīst zem segas, norobežoties no pasaules kā toreiz, kad veselu gadu biju spiesta gulēt gultā ar salauztu kāju.

Redzēdama manu izmisumu, nojauzdama sāpi, vīramātes māsa, profesore Adele nerimās mudināt:

– Tev jānācās, jābrauc, neatkārto savas māšeles dzīvesstāstu.

– Neatkāpies, – piebiedrojās arī Mairita, – jo es to jau esmu izdarījusi – stājos un nepabeidzu, mainīju darbus un nekur neiesakņojos. Kas ir mana brīvība, ja nekam neprotu pieķerties?

Brīdī, kad es grasījies iemest kamīna liesmu rījīgajā mutē Alfrēda vēstuli, pirksti sataustīja kaut ko raupju. Apgāzu aploksni uz mutes, izkratīju, izpurināju. Pavērtajā klēpī kleitas ielokā iekrita smalka dubultvijuma zelta ķēdīte.

Zelts nesadegu. Man nav nevienas dāvanas. Nē, ir! Maigi plūdināju zelta vijīgo pinumu no rokas rokā. Aplikusi ap kaklu, skatījos spogulī, kā ķēdīte pieglaužas kakla bedrītei.

*

Jubilejas nakts vienīgais prieks un pārsteigums bija augšstāva kaimiņi, veci kā mūžība – kaimiņi. Varbūt viņi nemaz tik veci nav. Iztēlē varbūt. Viņi kā bērībā apsveica mūs piecpadsmit minūtes pirms pusnakts, brīdī, kad es ieraudzīju pasauli. Trīs minūtes pirms pusnakts pasauli trakoti sparīgi piebrēķuļojusi Mairita.

Šajā mājā esam izaugušas. Es atgriezos. Pie katras rokas bērns un vīrs. Esmu pateicīga kaimiņiem, ka viņi pēc vecāku nāves ziņkārīgajiem ierēdņiem stāstīja, ka es tepat vien esmu un katru vakaru ieslēdza gaismu, atbaidīdami dzīvokļu patvarīgos ieņēmējus.

Atnāca Inguna ar vīru. Viņi ir lejasstāva kaimiņi, viņai pieder divas istabas, viena agrāk bijusi ēdamzāle, otra darbistaba, un vēl viņiem ir īsta virtuve, pamatīga, senlaicīga, divdesmito gadu sākuma meistardarbs. Sausā tualete visai mājai ir kopīga, taču iebraucēji pēc Otrā pasaules kara to padarīja nelietojamu.

Mēnešus trīs pēc diploma svinīgās saņemšanas un atgriešanās Rīgā, meklēju, bet neatradu darbu slimnīcās, visur medicīnas māsas atlaida no darba, samazināja štatus un slimnīcas privatizēja. Piekritu Ingunas nejaušajam piedāvājumam un ilgu laiku jutos apmierināta. Kad atgriezos no Pēterpils, Ingunai bija piedzimis mazulis, brangs puisēlis, taču kustībās kūtrs. Tik kūtrs, ka viņai ieteica to atdot bērnumamā. Inguna neklausīja dakterus. Es pastāstīju, kā ar masāžas palīdzību izglābu savus mazulus. Inguna paļāvās uz manām spējām.

Ak, manas rokas bija laimīgas, pieskaroties mazuliša sastingušajam augumiņam, pirksti dziedāja klusu, līksmu dziesmu un jau pēc trīs mēnešiem zēns lokanībā panāca vienaudžus. Es triumfēju. Inguna pēc gada atveda savas klasesbiedrenes jaundzimušo. Kustības atjaunojošā masāža iedarbojās precīzi.

Man likās, ka bērnu vingrināšana vairāk nepieciešama man, lai sajustu, cik lieliski jutos, kad mazulis iegūst kustības prieku. Kā atraisās un attīstās ne tikai fiziski, bet arī garīgi.

*

Āris dzimšanas dienas naktī tomēr paguva ierasties pirms kaimiņiem. Mēs atkal izskatījāmies kā ideāla ģimene.

Izmaiņas uz mana kakla viņš komentēja klasiski:

– Slepenā haltūriņa? Žigli realizēji taustāmā zeltlietiņā?

– Tev taisnība, – atbildēju.

– O, tu un nenosarki? – Āris pusjokojot pusnopietni iztaujāja. – Varbūt tomēr kāds brūtgāniņš?

– Sievietes ar tādām kājām neviens nemīl, – zem deguna noburkšķēju, bet viņš sadzirdēja.

– Tas ir labi, ka tev tādas domas. Kur glāzes? Jāattaisa šampanietis, es jau dzirdu soļus.

Mani samīloja, loloja, skūpstīja un apdāvināja ar paštamborētiem virtuves piederumiem. Inguna uzdāvināja krēmu un šampūnu. Inguna ik pēc brīža purināja salmu dzeltenā krāsā izbalinātos matus, stāstīja anekdotes un visbeidzot piespieda visiem nodejot pirmsmiega valsī.

*

Ierušinājusies gultā, vaicāju vīram, kas tā par sievieti.

– Par kādu sievišķi tu runā? – viņš nevainīgi brīnījās.

Noriju aizvainojumu un skaidroju:

– Nu to, pie Mairitas mājas. Krēsloja gan, tomēr man šķita, ka esmu ar viņu tikusies.

– Nelauzi savu mazo, nervozo podiņu, tas noderēs smagākiem gadījumiem.

– Tev taisnība, – atbildēju, taču vīra izvairība iededzināja ziņkāri. Es nevarēju aizmigt, līdz beidot no atmiņas iznira īsa tikšanās nelielā ciemā uz Saulkrastu pusī. Mēs meklējām ziemas māju pie Rīgas, lai vasarā ar bērniem dzīvotu pie jūras.

Vīrs todien agri aizsteidzās uz darbu, arī es sasteidzu, lai vakarā varētu to apskatīt. Āris guļbaļķu būves iecienījis no sportista laikiem, kad braukāja pa pasauli un redzēja nevis katalogos, bet dabā. Somijas un Norvēģijas guļbaļķu ēkas viņš uzskatīja par ideālu cilvēka veselībai, noskaņojumam.

Mēs ilgi spriedām – braukt vai nebraukt, bet otrs tik vilinošs piedāvājums diezin vai tik vienkārši kritīs rokās.

– Kas ir tie trakie, kuri nespēj sagrabināt sešus simtus no draugiem un radiem, lai izpirktu parādzīmi? – vīrs vaicāja sev.

Mājas saimnieci Āris raksturoja kā vecu, dieva dotu večiņu, kura pat nesaprotot, kādu pilnvaru parakstījusi un kādas tiesības vieglu roku uzdāvājusi svešiem cilvēkiem.

Līgumā ar pagastu bijis rakstīts, ka zeme tikai nodota lietošanā, tātad tā pieder ciemam. Kā var ieķīlāt zemi, kura nepieder ne mātei, ne meitai? Kā var pārdot zemi, kuras nav īpašumā? Un, ja pārdod māju uz īpašuma, tad īpašnieks, saņēmis naudu, var pateikt, lai pircējs ņem savu būdu pār pleciem un vico, kur acis rāda, jo zeme zem mājas viņam nepienākas. Un vēl pilnvarā teikts, ka var rīkoties ar guļbaļķu būvi, kura atrodas uz zemes, bet nav norādīts, kura guļbūve, varbūt saslietā suņa būda? Iespējams, ka tā ir meitas akla uzticēšanās aizdevējiem vai arī bezatbildīga attieksme pret māti, vai arī laba drauga veikli nostrādāts viegls naudas ieguves plāns no lētticīgas kundzes, kura sevi noteikti uzskata par pievilcīgu, sirdī vēl jūtas jauna un netic, ka viņu kāds spētu aptīt ap pirkstu.

Krustu šķērsu izstudējuši visas iespējamās situācijas, mēs apskatījām vietu, kur atradās vilinošā pasaku piebūve. Ciemam beidzoties, sākās slavens mazdārziņu rajons ar mazām mājeliem un dažām pēdējo gadu dižceltnēm. Ceļa otrā pusē mežs, mežs un vēlreiz mežs. Kaut kur priežu stumbrus nomainīja ceriņu rinda. Jumta slīpne liecināja, ka metrus divsimt dziļumā atrodas pamatīga Latvijas laika būve, kuru pāraugt nespēj pat ceriņi.

Nobremzējām pie vārtiņiem. Sirma kundze un vēl kāda viņas vecuma dāma rakņājās dārzā, metot nezāles apaļā klūgu grozā. Romantiska aina. Divas plāpīgas tantiņas, gandrīz kā labās fejas no pasakas par Ērkšrozīti.

Tikko bijām sasveicinājušies ar večiņām, ieraudzījām, ka pie vārtiem apstājas otra mašīna, un no tās izveļas ne mazāk smaidīga divbērnu ģimenīte. Tāda pat kā mūsējā, tikpat nepārprotamu zemtekstu – jāņem līdzī bērni, lai atstātu tādu cilvēku iespaidu, kuriem nav daudz naudas, kuriem nepieciešama zeme un māja, bet bērniem – zaļš klājiens, pa kuru skriet, diet, auļot, aurot.

Jaunpienācējus apturēja skadra, stalta tumšmataina sieviete, pavēloši prasīdama iziet no sētas, jo te nekas netikšot pārdots, firmā procenti esot samaksāti, viņa par pārdošanu neko nezinot, šo zemi, un māju pārdot vispār neesot iespējams, jo tā vēl neesot privatizēta, lieta gan esot sagatavota, bet tiesa nolikta tikai jūlijā, tad gan viņi pārdošot daļu zemes apbūves gabaliem.

Valmieras pusē, Gaujas krastā, esot atgūts vēl viens vecvecāku mantojums, astoņdesmit hektāri, un tajā viņi gribot ielikt lielus līdzekļus.

Klausījos, cik uzmanīgi vien spēju. Tīkmēr vīrs bija piestēdzies abām vecajām kundzēm palīgā, čalodams ar viņām kā vecs draugs. Samulsusi no informācijas gūzmas un sievietes skarbās noteiktības, stāvēju kā nolēmēta. Par nesamaksātiem procentiem prasot soda procentus un, neko nepaziņodami, ieliekot avīzē sludinājumu par pārdošanu. Maksājuma termiņš esot beidzies tikai piektdien, bet jau sestdien bijis sludinājums. Smalks aprēķins, lai nopelnītu veselus sešus simtus! Ak, ātri gribot pārdot, tālab tik zema cena!

– Es viņus visus satiesāšu, – sieviete kļiedza aizgūtnēm. – Tiklīdz lieta būs tiesā, tā mājai būs arests un to vispār nedrīkstēs tirgot. Ko gan tie boņuka firmači iedomājas? Tirgot zemi, kura pieder pagastam, vismaz pagaidām, vai tad neredzēja, ko rakstīja vienošanās papīros? Vai viņi kādi idioti, vai arī idiņi ir tie, kuri uzķeras? Es no firmas aizņēmos tikai tūkstoš dolāru, kurus atmaksāju. Firma par procentu termiņu neko nav rakstījusi un, cik saprotams, tīši noklusējusi, lai sagatavotu sludinājumu avīzē. Kādam vientiesim lēti pārdotu tukšu papīru, bet paši tādā veidā nopelnītu krietnu naudiņu. Un tas Kalvis, es izplēsīšu viņa skaistās, jūras zilās acis par tādu nelietību! Pats savedis viņu, Barbaru, ar boņuka firmu, pats galvojis, pats braucis novērtēt mājeli, pats solījis to pirkt un te dzīvot, gadījumā ja viņa nevarēs laikus atmaksāt parādu. Tas Kalvis, dzīvs viņš lai te nerādās!

*

Jau toreiz manī saausījās desmitais prāts. Kalvis, Saulkrasti, māja, vārds Barbara. Vai tā ir nejausība, vai liktenis, kas mūs atveda uz šo māju, lai es ieraudzītui skaisto, glezno Barbaru? Barbaru, par kuru Mākslas akadēmijā par viņas pārdrosmi, mīlas dēkām, spējo talanta uzziēdēšanu un tikpat spējo nozušanu no sabiedrības pirms piecpadsmit gadiem stāstīja leģendas. Par Barbaru, kura saistīta ar mana vīratēva dzīvi un viņa sievas nāvi.

Ja mums būtu īsts labiekārtots dzīvoklis, nevis viena istaba, par laimi – liela – četrdesmit kvadrātmetri, nevis meitas istabiņā iebūvēta virtuve, kambara vietā aukstā stāvduša un tualete, tad es noteikti būtu apmierināta un laimīga, tad mēs nemeklētu nedz vasaras māju, nedz ziemas pili. Un es nekad neuzzinātu, kāda izskatās Barbara.

*

Uznāca melnie. Atkal šaubas. Jāsagaida jaunais – Žurkas gads. Jāsakārto māja, rītvakar, ir jau trīs no rīta.

Miegs nenāk. Āris, kad es gultā viņam pieglaudus, uzmanīgi ar roku mani pastūma nost. Āris atkal neatbildēja uz maniem glāstiem un pieskārieniem. Gulēja sarāvies un sargāja manas rokas. Tiklīdz tās slīdēja zemāk par vēdera vidu, viņš satvēra un šķietami maigi, bet stingri turēja, neļaujot vaļu. Kā sargsuns viņš uzmanīja snaudošo kaisli. Sakodu zobus un pagriezu muguru. Kālab viņš ir tik nežēlīgs?

*

No rīta visi palikām mājā un gaidījām kaut kādu pilsētas komunāl–projekta komisiju, kurai vajadzētu novērtēt mūsu mājas inženiertehnisko stāvokli. Līdz šim uz formām “divdesmit divi” namu pārvaldes inspektori rakstīja, ka mēs dzīvojam sanitāri tehniskajām normām neatbilstošā dzīvoklī, nevis avārijas stāvoklī esošā. Dzīvokļu daļā ikreiz paziņoja, ka tādiem dzīvokļus nepiešķir paātrinātā kārtībā.

– Avārijas māja un komunālprojekta komisijas atzinums ir liela vērtība, tikai tas maksā naudu, un paies ilgs laiks, kamēr atradīs iespēju apskatīt jūsu māju, – teica dzīvokļu daļas vadītājs. Mēs

visi samierinājāmajos un nekādus komunālprojektos neapmeklējām. Savādi, ka viņi ieradīsies? Kas gan viņus aicinājis?

Mamma pirms gadiem divdesmit bija iestājusies pašvaldības dzīvokļu rindā. Katra gada pēdējās nedēļās viņa nesa uz dzīvokļu daļu veidlapu numurs "divdesmi divi". Pēdējos trīs gadus šo ceļu staigāju pati. Izpētījusi rindu, paturēju atmiņā vietas skaitli un viss. Taču bērni auga un mūsu sadzīvošana kļuva aizvien šaurāka.

Cik ilgi jāstāv mums – rindas pārmantotājiem? Drīz visus dzīvokļus privatizēs. Beigsies valsts mājokļi, mēs paliksim tukšā.

Pagalmā iegriezta zemais melni spīdīgais porše. Ar to vizinās mūsu pašvaldības dzīvokļu daļas vadītājs. Otrs – "Mercedes" koncerna radītais mazgabarīta pasažieru auto – komunālprojekta speciālista īpašums. Komisija ieradies pilnā sastāvā. Septiņi cilvēki acīgi raudzījās uz katru šķirbu, plīsumu, grīdas slīpumu. visu izlozājusi, viņi apstājās pie automašīnām un paskaidroja, ka slēdziens būšot negrozāms, jo mājai esot nepieciešams kapitālais remonts, tās turpmāka izmantošana dzīvošanai neesot mērķtiecīga, vislabāk šo māju izmantot kā nedzīvojamo fondu. Ja šo ēku vēloties saglabāt un normāli ekspluatēt, tad tā esot jāatbrīvo no visiem iedzīvotājiem un jāveic pilnīgs mājas kapitālais remonts.

Dzīvokļu daļas vadītājs uz neizpratnes caurausto jautājumu, kāpēc tik pēkšņa interese par mūsu māju, dzēlīgi atbildēja, ka gan jau mēs paši labāk zinot savus blatus Domē, Saeimā un gultā.

– Man lika sakārtot mājas lietu, un es to daru, – viņš neapmierināts piebilda. – Daru un nedomāju.

– Lai vizinātos ar tādu vāgi, var arī darīt un nedomāt, – norūca kaimiņš, pagriezies pret paciprešu zaļo kolonnu.

Speciālisti aizbrauca. Mēs palikām ar vaļējām mutēm. Nu mums šķita, ka māja ir laba un tajā var dzīvot ilgi un dikti, ja vien pašvaldība nokrāsotu ārpusi un salabotu jumtu, nomainītu veco santehniku un elektrību. Vienīgi ērtību trūkums gremza, to dēļ biju gatava aiziet kaut vai šobrīd uz dzīvokli ar visām ērtībām.

– Mūsu māja varbūt ir sanitāri tehniskajām normām neatbilstoša, – domīgi teica vecākie īrnieki, – taču tā nav avārijas stāvoklī.

– Mēs to esam kopuši, – Inguna arī piebilda.

– Savādi, tagad māja šķiet mīļa un ļoti oriģināla, – es piebiedrojos kaimiņiem. Inguna šaubas izklīdēja, paziņojot, ka mēs visi esam noilgojušies būt tīri, siltumā.

*

Nesteidzīgi devos uz kinostudiju. Darbā par filmu montētāju mani iekārtoja Inguna, mana bērniņa, mana draudzene. Četras stundas dienā sēžu mazā skabūzītī un skatos, skatos....

– Darbs nav hobijs, darbs ir iztikas gādātājs, – pārliecināja Inguna. Esmu sapratusi un pagaidām nejūtos slikti. Katram par četrstundu darbu septiņdesmit piecus latus nemaksā.

Šorīt Inguna sūdzējās par savu vīru, viņa bieži gaužas. No malas gan neizliekas, ka viņš justu pret Ingunu dziļu nicinājumu. Inguna apgalvo, ka vakari kopā ar viņu esot mokoši, biedējot sajūta, ka vīrs gaida, lai izšķīrošo soli spertu viņa.

Piedzēries vīrs uzsverot, cik nicināma un nenozīmīga ir Inguna.

– Iespējams. – Inguna pakļāvīgi sacīja. – Esmu piekritusi daudz kam tādām, kas varbūt ceļ manu godkāri, bet iznīcina manī viengabalainību. Kad beidzot sev atzišos, ka vīrs mani vairs nemīl, drīzāk nicina, taču pacieš, jo esmu viņa bērnu māte. Viņam nav prieka kaut vismazāko darbiņu veikt mājās. Viņam nav prieka kaut ko dāvināt man. Viņam laikam nav prieka no manas klātbūtnes.

Aizvien lielāka interese manī mostas par Ingunas teikto. Vai mūsu dzīvesstāsti nekļūst līdzīgi?

*

Atskan klauvējiens pie mana galda. Ieinteresēta paceļu acis un sastopu zilas kā jūras ūdens tumsas dzīles. Esmu pārsteigta, bet jaunais cilvēks padod divas videokasetes, tas būs kārtējais kādu firmu slavinošais reklāmas izejmateriāls. Labi samaksāts, viegli izpildāms darbiņš. Bet ziedi? Vai firmai ir kāds papildu lūgums? Jaunais cilvēks iepazīstina ar sevi – viņš esot operatora jaunais asistents, vārdā Matīss.

– Ziemas vidū puķes? – es atjautāju. – Tas ir skaisti.

– Tā tāda nejaušība, firmači atnesa.

– Nejaušības šajā pasaulē nav nejaušības, tās kārtojas loģiskā virknē un veido cilvēka mūžu, likteni.

– Notikumiem jāļauj ritēt dabisko gaitu, pat jāpieļauj kļūdas, jo arī tās galarezultātā apgriežas pretējās vērtībās. Dzīve jāpieņem visā tās daudzveidībā, bet sava enerģija jākoncentrē tieši šobrīd, tieši šim darbam, un tu panāksi, ko vēlēšies, iedarbināsi veselu orķestri, kur katrs instruments atsevišķi varbūt ir nejaušība, pat kļūda, bet kopskanējumā veido – "Ungāru rapsodiju".

Ko viņš murkšķ? Standartfrāzes, idotiskas gudrelības, bet sazin kādēļ esmu iepletusi acis un klausos, klausos, jau kļūstu par viņa vārdu sastāvdaļu, jau ieplūstu kā saldēdiena traukā... Trakā, trakā, lieku pretoties, bet nespēju, daudz tīkamāk plūst līdzīvi viņa domām un tekstiem, būt noburtai un palikt vārdu burvības samulsinātai.

– Īstenībā tev patīk zilas acis, tu esi pasista uz tām, – teiktu Inguna un kopā ar Matīsu kā ik darba dienu ietu pusdienot.

*

Lasu Džona Apdaika grāmatu "Precēsīmie", secinu to pašu – izvēle ir viena, pārējais – varianti. Mani varianti ir zilās acis. Matīss, ejot pa trepēm, tik tuvu pagāja garām, ka es apreibu.

Lai aizmirstu trakās sajūtas, stulbās, nejaukās domas, piekritu pusdienot ar producentu. Bet viņš mani aizveda pie kāda sava drauga, grāmatu izdevēja. Gandrīz pateicu, ka izdevējs ir liela nulle, kurš baidās to atzīt, nē, tik nullīga nespēju kļūt pret šo vīru, kurš jau divdesmit gadus gatavoja rakstīt ģeniālāko romānu latviešu literatūrā.

Jā, zilas acis firmā "Boņuks", zilas acis kinostudijā. Nē, piedzeršanās nav mana stihija. Labāk nekļūst. Varbūt šīs mulsinošās sajūtas tālab, ka Āris stundām var daudzīt bumbu savu bijušo sportistu klubīnā? Šonakt viņš atkal kārtējo reizi nevarēja pabeigt mīlēšanos. Nogura un aizmīga. Kāpēc? Viņš taču ir tik stiprs, ļoti stiprs. Kāpēc?

Āris laikam ir tajā vecumā, kad izvēlas otrreiz. Iespējams, ka šī nakts liecināja to, ka viņš nespēj būt negodīgs? Bet es? Vai es vēl aizvien gavēšu un jutīšos alku pilna un nepiepildīta?

*

Cik gan skaisti un neparasti stāsti ir uzrakstīti, mizojot kartupeļus, lasot mellenes, ravējot, ejot vienkārši no punkta a uz punktu b. Taču šie domu dzirkstījumi nekad nav ieraudzījuši dienas gaismu, tie ir nomiruši tai pašā mirklī, kad uz galda tiek uzlikta lapa pārticības krāsā. Baltā lapa tā arī paliek balta. Vai arī kā avarējuša auto spārns tiek norakstīta atkritumu kastes vajadzībām.

Skumji un reizē smieklīgi, kā viss, kas radīts iztēlē un kopā ar tās gaismas ātruma radītājiem tēliem uz neatgriešanos pazudis.

Katru rītu rakstu šādu stāstu Jūrmalas vilcienā, kurš ved mani pie meitas uz rehabilitācijas sanatoriju Dzintaros. Ir noguris ziemas sākums, vēl zem kājām čaukst dzeltenas lapas. Skaistākās, košākās lapas meita nes rokās. Kailu zaru švīkojums pret zilām debesīm un Katrīnas asaras, kuras es trešajā dienā beidzot esmu saklausījusi. Sastieptā kājas cīpsla meiteni nemoka, moka krasā apstākļu maiņa, moka bars, kurš dienu un nakti piekļiedz ausis tā, ka nepaliek neviena vietiņa kur

noslēpties, kur pabūt vienai. Notrīcu. Kā internātskolas laikā. Un šis "kā internātskolas laikā", mirklīgais domas pārskrējiems atvēsināja smadzenes. Cieti pateicu slimnīcas ārstei, ka meitas kāju masēšu pati un ka mēs nekavējoties dodamies projām.

– Tad nu gan masiere atradusies, jūs taču sakropļosiet bērnu, – atvadoties dzirdu ārstes pārmetumu. Nē, tā nav tiesa, esmu masējusi savus dvīnīšus. Esmu ārstējus desmitiem bērnus, arī Ingunas puisīti. Kāpēc gan es palaidu savu bērnu pie svešiem, nūdien nezīnu? Masēt varu pati, Pēterburgā zīdaiņu namā izgāju praksi, noliku eksāmenu. Bet savu bērnu tomēr nemasēju. Savādi!

Atceros dīvaino spēku un maigumu, kas ieklūda manī, tiklīdz pieskāros Ingunas bērnam undzīvību, ko atdevu nekustīgajiem locekļiņiem. Sastingumu pārvērtu kustībā un līdzī tai bērnu sejās uzplauka fantastisks smaids un labsajūta. Es aizmirsu savas rūpes, es biju viens vienīgs milzīgs maigums, kuram katra roku kustība nesa atjaunotni.

Katrīnu es izārstēšu, domāju, man sazin kādēļ netiek dota iespēja aizmirst savu masieres talantu. Ja Inguna nepieģādātu ārstējamus, masējamus bērnus, es laikam sajuktu prātā no nespējas kaut kam atdoties pilnīgi un galīgi.

*

Šorīt pie brokastu galda vīrs iebikstīja man sānos:

– Meitai soma salikta?

– Tūlīt būs.

– Un tā tu vienmēr, nekādas kārtības.

Mani nervi neizturēja, un es iekliedzos:

– Un tu? Ko tu iedomājies no sevis! Brokastis tev tiek padotas, gulta saklāta, izgludinātas bikses arī padod, bet tu, ko tu esi darījis? Bārdu nodzinis, savu miesu izdušojis un izsildījis, uzvalku uzvilcis un tagad stieb kafiju. Baigs uzskaitījums? Jā! Bet vai tu saskaitīji, cik darbu es šorīt jau paveicu? Nē? Vēl nespēji?

Man bija naidā sašķiebtā seja. Āris pārsteigts klusēja. Bērni sarāvušies. Nē, es nespēju redzēt bērnus nobijušos, šaudīgām actiņām. Apklusu, tad izdzirdu kļu teikumu:

– Zemesgabals būtu jānopērk. Šajā šaurībā mums dzīves vairs nav. Pavasarī jābūvē sava māja.

Jā, tas nu gan ir temats. Atkal esmu aizvainojuma un dusmu pilna. Atrodos realitātē, kur ir darbs darbā, darbs dzīvoklī un virtuvē, un nu man piedāvā darbu arī dārzā. Gurķīši, tomātiņi, siltumnīca, puķu dobītes un zālājs. Tas sapnis ir izspānots! Pietiek, jau tā man sprosts virsū uzspīlēts, ne paelpot, ne pakustēt, ne grāmatu palasīt. Bet tu? Tu joprojām veiksi trīs būtiskākos rīta darbus. Varbūt uzskaitīt vēlreiz?

– Izej lūdzu pastaigāties ar Flēri, – sakodusi zobus, mierīgi lūdzu. Buldogas ačeles atdzīvojas.

*

Divdesmit otrajā decembrī darbā balle. No dažādām Dreslera rīmēm sakompilēju garu apsveikumu par studijas darbu, iepīdama tur filmu nosaukumus, tēmas, autoru vārdus un uzvārdus. Izdevās kā pagurušam klasiķim – ritmiski. Āris atzina, ka tas esot bijis vienīgais sakarīgais ražojums, kurš izspurdzinājis smieklu šaltis.

Pirtnieks bija taupījis siltumu, tāpēc trūkstošos grādus plusā pēc Celsija skalas nācās dzert. Ar acīm sekoju Matīsa jautrībai, Āris dancināja visas dāmas pēc kārtas, bet mani vaļā nelaida pats producents. Mēs valsējām jau sazin kuro deju, sadzērām sazin kuro draudzības glāzīti, es beidzot tuvplānā klausījos viņa gudrības un, lai arī pusi domu neuztvēru, centīgi smaidīju.

– Līdzvērtīgās pozīcijās mēs neesam, jo, kā par briesmām, jūs esat sieviete, un, otrkārt, tāda sieviete, kas spēj vienu vecu, piere-dzējušu vilku dzīt mīlas vājprātā. Pēc mūsu trīs gadus vecās ziemainās sarunas ar jums es zaudēju savu garīgo līdzsvaru pusi no dienas, pēc ieraudzīšanas – uz divām, pat četrām dienām. Tādi ir fakti, – producents glaimoja. – Ko lai stāstu?! Manā situācijā

šāda samīlēšanās ir kaut kas stulbs un idiotisks. Es nespēju strādāt, ja priekšā rēgojas tā dēvētās Lindas dievainā Būtne.

Producents pacēla jaunu glāzi:

- Par tiem, kuri drosmīgi paņēmuši līdzi savas otrās puses.
- Kādi laiki, tādi tikumi.

Matīss mani neredz, viņš pat nepaskatījās, grieza danci pēc danča ar producenta abām meitām, ar operatora sievu, ar Ingunu. Arī es deju ar visiem pēc kārtas, ar filmu studijas sponsoriem, ar labvēļiem, ar mecenātiem, ar politiski ietekmīgām un gaužām amizantām personām – tā tik tiešām bija kinostudijas bijušās diženības balle. Imidžs vēl nebija zudis, vēl uzdzirksteļoja retajās filmu pirmizrādēs. Ballēs. Arī šovakar. Puse zāles deju ietinušies divieļos, tikko no pirts, pārējie dižājās vakartēpos. Dzeramie krietni sasildījuši prātus un kājas. Arī es aizvien straujāk un neprātīgāk ļāvos valsim, pat neatceros vairs, kurš mani tik strauji grieza, atminos tikai, ka kurpes aspaņēdis ieķērās kādā divielī, partneris spēji nobremzēja, pagriezu kaismīgo skatienu un ieraudzīju sīku, kaulainu vīreli, ribainu kā statistu koncentrācijas nometnes ainā. Kails un smaidošs viņš mierīgi pacēla divieli, cēli aptina ap gurniem un pašapzinīgi iesmējās:

– Jums laikam tāds likteņa lēmums – vai nu sadauzīt manu automašīnu, vai balles zālē izģērbt. Tagad mēs esam apmainījušies ar kailumu.

Pamanīju, ka visi zālē esošie ir pagriezušies pret mums un saspringti ausās. Man atvērās acis un atvēsa prāts.

– Tas atkal esat jūs! – iesaucos, – atkal manā ceļā!

– Tikai kails tagad esmu es, un man rokās nav, par laimi jums, kāpostgalva, kura tik veiksmīgi trāpīja no septītā stāva! – Visvaris Kapenieks smējās valdonīgi, itin kā būtu balles galvenais viesis.

– Tā nebija kāpostgalva, tas bija cukurtrauks, – iebildu.

– Tad nu gan liela starpība, – viņš līksmi atcirta. – Padejosim.

Nuja, kas cits kā dejojot man atlika... Es viņu neatpazītu un pat nepamanītu, ja nebūtu norāvusi divieli.

– Kur ir jūsu māsa? – viņš jautāja.

– Kādam taču jāšēž pie bērniem.

– Nuja, skolas bērniem pamperi jāapmaina.

– Ne nu pamperi, nekā, – norūcu zem mēles, bet Visvaris ieinteresēti vilka mani uz nākamo deju, es izmisīgi ar acīm raidīju signālus gaisīgi noskaņotajam Matīsam, taču viņš tos nenotvēra, un es pacietīgi klausījos sīkkaulaino vīreli, kurš, ietinis savus dabas dotos dārgumus Floridas peldvietu lētajā divielī, pašapzinīgi čukstēja:

– Jūsu māsas klātbūtnē es sevī atklāju vīrieti. Biju aizmirsis, ka esmu vīriets. Vai, tik sen, tik sen tas bija. Es sev atklāju sievieti. Un tūlīt atteicos, nobijos. Vai, dieniņ, kāds stulbenis – nobijos. Pašam bērni. Nē, no kā gan es jūsu dzimšanas dienā biju atkarīgs? Ne no viena. No vientulības? Bet kādas? Mana vientulība sākās pirms desmit gadiem. Vientulība sākas no atteikšanās. Jūsu māsa ir mans mēmais atdzimšanas sākums, tas mani darīja glēvu, tālab es sponsorēju jauno filmu par āderēm, lai nokļūtu šajā ballē, lai vēlreiz satiktu Mairitu. Mai–ri–tu! Kāds vārds, kāds duālisms! Es neprotu dīki sēdēt krēslā un slimīgi sapņot, es darbojos. Kur viņa ir? Kāpēc tāds tukšums?

– Atvainojiet, esmu tik izklaidīga, – mainīju sarunas temat. – Kāds ir jūsu uzvārds?

– Kapenieks, Visvaris Kapenieks, – viņš sasita papēžus, nu, gluži kā poručiks Rževskis no krievu kino klasiskas.

– Kā, lūdzu? Lāpstenieks? – pārjautāju.

– Kapenieks. Visvaris.

– Lāpstenieks, Kapenieks, Smiltenieks – tas viss no viena seriāla. – Piepeši jutos tik pārgurusi, nesaprazdama vai tad Mairita ir ar šo kaulu kambari pārgulējusi. Savāds solis. Neizprotams, tik neįēdzīgs. Dejas nogurdināta, padevīgi aizvedu Visvari pie Āra, ar kuru viņam esot steidzama

konfidenciāla saruna. Ak šausmas, saruna sākās uzreiz, es demonstratīvi aizspiedu ausis, bet cauri tām spiedās abu vīru balsis.

– Nāks prezidenta vēlēšanas, par ko jūs balsosiet? – iesāka Visvaris Kapenieks, tad pagriezās pret mani un nepārprotami prasti mani pasūtīja tālāk. – Tā ir privāta saruna, tā nav priekš filmas.

Es apsviedos uz līdzenas vietas un sāku vērot sev vispiemērotāko kaktu. Tikmēr vīru runa turpinājās visai korekti.

– Es balsošu par Godmaņa tipa cilvēku. Prezidenta uzdevums nav tikai papīru parakstīšana, – teica manējais, bet Visvarim laikam muguras smadzenēs koda mana klātbūtne, viņš ironiski teica:

– Es ar žurnālistiem runāju nelabprāt.

– Kāpēc? – naivi pablisināju acis.

– Viņiem nav intelekta. Viņi neizprot jēdzienus, – atcirta Visvaris.

– Es neesmu žurnāliste, – atbildēju.

– Turpat vien esi, ja jau grozies ap viņiem. Mēs nevaram ignorēt mazo cilvēku, kurš savā lielajā dienā dodas pie vēlēšanu urnām. Cilvēks, kam ir sakārtota sadzīve, nodrošināts darbs, tas nekad nebalsos pret esošo valdību. – Visvaris vēla klabošus tekstus, neapstādamies ne uz mirkli, laikam pārbaudīta taktika, nodomāju un aizšāvos neatskatīdamās.

Divas stundas beidzot īsti karstā pirtī pārmaiņus ar auksto baseinu nomierināja manu prātu, bet augumu nepiepildīja. Balle turpinājās, kā skaudīga sieva vēroju vīriešu rokas, kuras glāstīja sievietes, kājas, kas spiedās pie partnerēm, vēroju sasprindzinājumu gurnu muskuļos, abpusēju bīstamu satuvināšanos dejas laikā. Kāda uzvilкта gaisotne, gatava jebkurā mirklī pārtapt kaislības piepildījumā. Bet es biju viena, viena, pavisam viena.

Āris un Visvaris vēl aizvien sēdēja pie attālāka galda. Vīriešu rokas mētājās pa gaisu, mutes kustējās viena par otru pārliecinošāk. Sekoju Matīsam, tvēru katru sāņus mestu skatienu un cerēju, ka tas sūtīts man, tikai man. Taču blakus atkal Inguna, bet pie mana sāna dūdoja producents.

Ak, kā gan es vēlējos, lai uz mani raugās ar maigumu, lai mani kaismīgi apskauj, lai mani mīl, un es izkūstu mīlestībā, bet tas nedrīkst būt mazais apalītis producents.

*

Mājās atgriezāties ap diviem. Katrīna un Kārlis gulēja. Pēc vakara koncerta viņi bija noguruši. Uz galda uzlikta bērnišķīga zīmīte: "Māmiņ, tēti, es vairāk nelikšu ausi pie sveces un neapdedzināšu matus." Vēstulīte nebija pabeigta, piegāju pie divstāvīgās gultiņas. Ak, mana draiskule, pie deniņiem brūni sačokurojušies matu galiņi.

Svētdien Sporta pilī ledus balets, viņa dejo brīnumputna pavadoni. Ak vai! Kur gan tobrīd atradās Mairita, vai viņa maz ir sēdējusi pie bērniem? Mairita klusēdama tupēja virtuvē, viņa bija pamatīgi piesūkusies un uz maniem jautājumiem centās vai nu neatbildēt, vai atcirst līdz šim retāk dzirdētās frāzēs.

– Jā, man vajadzēja piepildīt šo kaisli, lai viltos, lai kārtējo reizi sabradātu savu dvēseli un, piepildot sevi ar viņa spermu, atbrīvotos no viņa aicinājuma. Jā, es to varēju, bet es nedarīju. Un viņš jau arī nedara neko, lai tuvotos man, viņš pēc pirmā atraidījuma prasti atkāpās. Lai viņš domā, ka mana dzīve ir godīga, bet neinteresanta. Un vispār, kas ir godīgums? Man nav godaprāta, bet es to māku nospēlēt. Un, jo vairāk dzeru, jo labāk spēlēju. Viņš būs pateicīgs skatītājs. Ha, ha, ha! – nakts klusumā skanēja māsas svešādie, griezīgie smieklī.

Pārdomu garša

*

Divdesmit trešais decembris. Kārlītis un tētis saposa eglīti, bērnu kaktiņu. Visam pietika laika – gan drēbes sagludināt, gan pasmaidīt un nodziedāt dziesmiņas.

*

Divdesmit septītais decembris.

Šodiena vilkās gara un nebeidzama. Ja arī turpmāk tik bieži nāksies nīkt darbā, tad es kļūšu līdzīga mūsu filmu grupas režisorei, kura staigā ar tādu ģīmi, it kā veselu mēnesi būtu turēta Sarkandaugavā un viņas centrālā nervu sistēma būtu nobloķēta ar zāļu kilogramiem.

Tad jau labāk nē. Bēgt, bēgt, meklēt, meklēt izeju.

Es gribu meklēt izeju. Kāds paradokss.

Inguna arī gaida gadījumu, kurš kaut ko mainītu viņas dzīvē.

Kas manu dzīvi varētu mainīt? Kas mainītu tās ierasto ritmu? Ingunas pieredze diktē šķiršanos, negadījumu, pašas rupju kļūdu, absolūtu apstākļu maiņu, politisku apvērsumu.

Šķiršanās manā dzīvē ir neiespējama. Kārlīša un Katrīnas dēļ es tādu muļķību baidos darīt. Lai gan... Cik reižu neesmu savās plānprātiņa smadzenēs perinājusi tādu domu, cik reižu domās neesmu dzīvojusi viena ar sīcīšiem. Cik reižu sīki un smalki neesmu izdomājusi, kas pirks par manu naudu un kas būtu jāvāc līdzī.

Un negadījums? Ikreiz ar bailēm gaidu vīru mājās. Ja viņš kavējas, iztēlojos avāriju. Un tā gadus septiņus. Bet viņš vienmēr atgriežas. Nekas nenotiek. Viņam ir fantastiska reakcija jebkurā situācijā. Nekļūdīga intuīcija, absolūta mašīnas dzirde.

Šorīt, kad viņš veda mani uz darbu, bijām aizgulējušies, steidzāties. Pārskrējām pār Gaisa tiltu, centāmies apdzīt tramvaju, lai pa sliedēm apjoņotu divas lēnbraucējas automašīnas. Tramvaja vadītājs, sapratis mūsu manevru, uzņēma ātrumu. Attālums starp mūsu automašīnu un tām divām tur, priekšā, samazinājās. Sprauga starp tramvaju un auto saruka. Kas atlika? Aizvērt acis un atlikušajos desmit metros, kas šķīra no smagā auto, izritināt visu dzīves kinofilmu, vai arī, strauji sagriežot stūri pa labi, izdrāzt uz trotuāra, apbraukt sniega valni un apdzīt abas smagās automašīnas. Es šo virāžu nebūtu tik spoži veikusi. Bet kas to zina?

Sēdēju un blisināju acis, viss notika zibenīgi un zibenīgi arī beidzās. Kad izkāpu, sāku histēriski smieties. Lēkme nerimās. Lāvu smiekliem gūzmām gāzties. Tā kauc vilki. Jā, tā laikam notiek, noticot emociju trakumam dzejā. Vīra savaldībā bija kaut kas baiss.

Tad kāpēc es tik ļoti ilgojos būt viena un neatkarīga? Nav kur likt spēku un izdomu? Vai tas būtu jau ielikts šūpulī? Mana mīļā dvīņumāsa – viņa neprecas. Viņa ir brīva, neatkarīga un bez darba? Viņai nav pat jāšķiras. Vai es esmu tik stipra, tik stipra, ka varētu dzīvot viena ar diviem bērniem?

Un kādai jābūt tai kļūdei, kura mainītu manu dzīvi? Politiskie apvērsumi beigušies. Janvāra un augusta ilūzijas izplēnējušas. Absolūtā apstākļu maiņa, cerība uz mācībām Brigē diplomātiski vientiesīgi tika izgaisināta. Bet tagad? Ak, labāk nemaz nerakstīt, ka mana eksistence ir nožēlojama! Tā, protams, nav taisnība. Es tikai neprotu sevi atdot bērniem – Kārlītim un Katrīnai. Savā iedomībā un gara tukšumā meklēju strīdus ar vīru. Un dabūju atpakaļ trīskārtīgi – tad man rodas iespēja justies apvainotai, pazemotai, tiranizēt apkārtējos.

Bet varbūt tas tāpēc, ka es jau vairāk nekā pusgadu nesaskatu neko interesantu savā darbā, attiecībās ar darba biedriem? No tā ceļas īgnums, nevēlēšanās rosīties pa māju? Sastingums. Garīga un fiziska paralīze.

Nē, dzimšanas dienas rītā, kad nebija pusmiegainai jātrauc uz darbu, cepeškrāsnī ieliku cepeti, pēcāk sacepu cepumus. Kopā ar bērniem sakūlām olas baltumu ar pūdercukuru un izrotājām cepumu sirdis rakstu rakstiem.

Viss atkrīt. Paliek pašas centība, apņēmība – mācīties, izrauties no augstākās izglītības šābrīža viduvējības un nolemtības, aklas nejaušības gaidīšanas.

Šodien sapratu, ka nespēju uzrakstīt scenāriju nevienai filmai.

Bet aiziet no kino pasaules? Es neatšķiru vairs, kas ir labs un kas ļauns manā rīcībā. Uz manas plaukstu ir divas dzīves līnijas. Viena spēji apraujas. Mēs esam dvīņumāšas. Arī viņai uz plaukstu ir divas dzīves līnijas. Kārlītis un Katrīna ir dvīņi.

*

Re nu, gribēju rakstīt vai katru dienu, bet iznāk – čiks.
Par spīti man, neviena diena nav skumja.

*

Re, kā! Turpinu rakstīšanu šodien pat. Noskaņu un tēmu maiņa manā galvā notiek zibenīgi.
Operatora asistents Matīss apsēdās pie mana un Ingunas pusdienu galda un, zīmīgi paskatījies uz Ingunu, jautāja, vai viņš drīkstot izmeklēt vienu zādzību.
– Jā, – atbildējām, – Vai mums žēl tik jaunam un jau izmeklētājam palīdzēt.
– Inguna, vai pie tevis šorīt trolejbusa pieturā pieskrēja skrandainis, aizlika priekšā kāju, paķēra somiņu un norāva zelta pulksteni?
– Jā, Matīss, mīļais mans, bet..., es nupat grasījos Lindai izkratīt sirdi.
– Elementāri, meitenīt, pirmkārt, tu uzreiz iebrēcies: "Palīgā!" – es nespēju neiejaukties. – Otrkārt, uz pulksteņa bija gravējums: "Doktoram Watsonam no lēdijas K", treškārt, jums rokās nevis Ingunas, bet mana aprobe un to jūs nokniedējāt, stāvot rindā pēc pusdienu salātiem.
Matīss sapīka, arī Inguna apjuka, ka biju pārtraukusi viņu vārdu spēli. Kāds nelāgs ķirmis grauz mani Matīsa klātbūtnē.
Patiesībā esmu nikna uz Ingunu, viņa arī ir precējusies, bet nešaubīdamās izrāda simpātijas asistentam un tik atklāti koķetē.

*

Jutos nelāgi par savu izlēcienu pret Ingunu un Matīsu. Aizbēgu no darba uz kinoteātri "Oskars" skatīties kārtējo amerikāņu grāvēju. Labāk bija atrasties tur, nevis producenta kabinetā, lai uzklautu radošas pārdomas par līdzdalību viņa kinogabalā un par ideju meklēšanu.
Cik saprotu, ideja par manu līdzdalību pašā kino procesā, nevis tikai montāžā viņu pārņēmusi tik spēcīgi, ka būs jālieto, velns zina, kādi paņēmieni, lai atbrīvotos.
Kādi varētu būt viņa pēkšņās uzmanības iemesli?
Pirmkārt – tīra interese, jo es cenšos maksimāli godīgi realizēt ideju, nepārkāpjot hronometrāžu (bet vai viņš vispār to ir ievērojis?). Kādu dziesmu viņš man dziedāja ausīs? Ak jā, atceros, viņš dūdoja.
– Protams, īstenība ir pretīga. Bet tai cauri mirdz jūsu gars. Salīdziniet sevi ar citiem gnīdām, piemēram, ārzemniekiem – kas viņi ir? Aizrijušies ar arābu naftu un Āfrikas banāniem.
Īstā patiesība esat jūs savā personā kā Linda Niedra un nevis kaut kas vispārējs, ko jūs esat sabāzusi savā galvā. Metiet no turienes visus krāmus laukā, un, kad tiešām jūs būsiet tukša, tad sāksim no nulles. Un neceriet uz to, ka būtu pienācis laiks beigt. Neko jūs nebeigsiet, un tukšums vienmēr būs pilns. Labāk pievērsiet uzmanību tam, ar ko to aizpildīt, – tā viņš teica, bet es neklausījos, mani vajāja uzbāzīga doma, ka es viņam esmu tikai tā saucamā netīrā interese. Tai varētu būt vairāki iemesli: izstāstīju režisorei, ka producenti piedāvāja lielāku darbu pie filmas, režisore atstājusi filmas redaktorei. Tāpat piedāvājums bija provokatorisks, lai par rezultātu varētu publiski paņirgāties. Tā varētu būt režisores atbaidīšana par nelielo montāžas neveiksmi iepriekšējā īsmetrāžas filmiņā? Vai arī producenti jūt savtīgu interesi pret manu personu un dara visu, lai atrastos līdzās. Tālab jau arī piedāvā šķietamas godkārtību ceļošas iespējas, lai rezultātā visi liksmotu – producenti un viņa jaunā draiskule.

Muļķīgi! Izskatās pavisam muļķīgi!

Taču jautājums turpināja bungot ausīs, kā man rīkoties? Sižetu par ūdens āderēm, es, dabiski, uztaisīšu, tas taču ir mana vīra pētījumu objekts, jaunajos laikos tas pārtapis visnotaļ nopietnā biznesā.

Bet tālāk? Producenta favorītes bieži mainās.

Atgriešanās pie montāžas galda? Nu ko, jādomā, kā laikus izsprukt no viņa uzmanības loka? Ha, kas tur ko domāt!? Un no kā tad jābīstas? No kļūdām, vai?

– Lai ir kļūdas, tās būs vienmēr. – producent bubināja. Uzlicis apaļo roķeli uz manas plaukstas, viņš pieliecās pie auss un čukstēja:

– Negrastos slēpt iekāri pret jums. Vai tas ir slikti? Vai gan tamdēļ es nevaru būt jums noderīgs? Domāju, ka tieši otrādi. Neiesim taču nieku dēļ lēkt stāvus Daugavā. Labāk kaut ko darīsim.

Es strauji atrāvos, piecēlos un paņēmu no sienas skapja mēteli. Viņš piesteidzās, pacēla to plecu augstumā, ļaujot man viegli ielīst siltumā, tad ar abām rokām apskāva plecus un, pogājot ciet mēteļa augšējo pogu, bilda:

– Man ir pārlicība, ka panākumi būs, tamdēļ labāk nenonieciniēt manu gribu darboties sinhroni, objektīvi, sistemātiski un maksimāli droši. Protams, tas būs ellišķīgs darbs. Bet, mana Linda, – kāda toties būs bauda! Pilnīga brīvība! Vara! Ko jūs vēl gribat? Mīlu? Lūdzu, turklāt tā ir visai patiesa! Ko vēl? Meža būdiņu? Lūdzu! Izvēlieties, ko vien gribat. Ko man te stāstīt, jūs pati visu labi zināt! Galu galā vienreiz taču jābeidz blandīties tur, kur nekas nav atrodamas un viss ir pazīstams. Atgriezīsimies mājās.

Taču es jau atvadījos, kā ieganstu piesaukdama bērnus, kuri pēc dienas koncerta laikus jāsaģaida mājās.

Ak Dievs, es atkal meloju pati sev, nodomāju. Producents ir tikai ārējais iemesls pašas skaudībai un slēptajai tīksmei pret zilacaino Matīsu!

*

Jātiek ārā! Es vēlos tikt ārā no visa: no mājas ietekmes, no darba, no jebkuras pienākumu nastas. No visa. Bet darīt nedaru neko. Gaidu Lielo gadījumu.

Cik labi, ja tas būtu īsts karš, nevis salšana pie barikādēm. Karš nešķirotu, un pasaule attīrītos no sašķeltām dvēselēm, mokām, pašpārmetumiem. Sāktos jauns laikmets – cīņas un izdzīvotspējīgas cilvēku paaudzes laikmets. Pasaule garīgi un morāli attīrītos. Kādas šausmas! It kā es nebūtu lasījusi Tuglasi noveli – dienasgrāmatu! Esmu lasījusi, zinu, bet aizmirstu. Kā vienmēr aizmirstu. Bet cik ilgi? Tiesa, tā dzīvot vieglāk – aizmirstot pāridarījumus, aizmirstot priekus, aizmirstot dāvanas – gan pašas dāvātās, gan man dāvātās. Visu. Absolūti visu.

Kas es esmu, un ko varu? – šis jautājums urbās smadzenēs.

Līdz jaunajam gadam palikušas tikai dažas dienas. Gribu aizmirsties, bet nespēju. Dzeru džinu ar toniku un rakņājos sevī. Kas es esmu, no kurienes nāku un kurp došos rīt, kurp pēc jaunā gada? Kāds ir mans – Lindas Niedras, dzimušas Volfas – liktenis mākslā un politikā? Nemākslā, nekino, nepolitikā. Nē, nekāda likteņa nav. Ir tikai nejaušību un jaušību nomācoša virtene?

– Tev vēl ilgi jāstrādā ar melnu muti, lai saprastu, kas ir kino, – atceros, ko teica producent. Viņam ir taisnība. Trīs gadi kino – tas ir pārāk maz, lai izprastu, bet pietiekami daudz, lai sāktu domāt.

Atceros, es sapnī bieži vien mēdzu lidot. Visi cilvēki lido, bērībā pacelšanās ir īpaši viegla. Nu jā, visi cilvēki bieži lido. Bērnudārzā bija brīži, kad es nesapratu, no kurienes manī ieplūst spēks. Tad radās sajūta, ka paceļos vairākus metrus virs zemes un piepildos. Nesapratu, ar ko, bet zināju skaidri, ka piepildos. Ar spēku varbūt? Atceros toreizējo sajūtu līmeni.

Pēdējo reizi lidoju, kad pabeidzu montēt "Muļķo brāli". Pārbagātajā izejmateriālā bija jaušama manas bērības elpa un izelpa.

Radošā grupa bija izveidojusi dokumentālu filmu par trim Baltijas tautām būtisku problēmu – par katastrofāli zemo dzimstību, nācijās acīmredzamo novecošanās un bojāeju, pretstatītu trim lielākajām daudzbērnu ģimenēm Igaunijā, Latvijā un Lietuvā.

Šīs ģimenes analizē trīs manas dzīves tēmas:

"...ja tev ir rokas un kājas, vai tad bērnus nevar izaudzināt?" – jautā piecpadsmit bērnu tēvs.

"Sliktas tās mātes, kuras nodibina ģimeni, bet nokauj savās miesās bērnu. Abortus ir aizliedzis Romas pāvests." Tā apgalvo vecāki, kuriem ir sešpadsmit bērni.

"Valstij ir jādomā, lai dzimtu bērni, jāatbalsta ģimenes", apgalvoja astoņpadsmit bērnu vecāki igauņu ģimenē.

Filma ir manu vecāku portrets. Viņi mūs izaudzināja, bet tiklīdz kāds spēja noturēties uz savām pekām, tā aizlaidās. Mani un māsiņu atdeva internātskolā. Mamma bija nogurusi no dzīves, no bērnu bara, no viņu problēmām. Mēs, pēdējie, vispār neeksistējām.

Kāda jēga filmā katras valsts karogam, tā uzvilksanai, šūpuļ-dziesmai un darba ainām, ja nejut mīlestību. Nuja, šīs epizodes iz dzīves stilistiski veido grodu, vizuāli viegli uztveramu sižetu, kurš dod lieliskas iespējas salīdzināt triju šķietami vienādu, tomēr tik atšķirīgu tautu raksturus, ģimenēs pastāvošo ētiku un tikumus.

Ak Dievs, man sāpēja sirds, skatoties visu uzfilmēto, visu to sajutu tik stipri, ka trīcēja rokas. Agrāk šķita, ka esmu no dzelzs, norūdījusies, ka dzīves plūsma izdzēsusi bērnības iespaidus.

Kā ubadze es lasīju vienkopus mazās ainiņas, kurās skanēja maigā šūpuļdziesma "Aijā žūžū...". To klusi dziedāja filmas sākumā, tālāk igauņiski, tad leitiski, latviski – katrā bija citi vārdi.

Es neatceros man dziedātās šūpuļdziesmas. Māsa gan apgalvo, ka mamma reizumis esot dziedājusi. Varbūt vecākās māšas dziedāja? Tikai kur gan viņas ir palikušas? Vai Krievijas stepēs, kurp aizklīda darba meklējumos, vai dienvidu zemēs, kur vīrieši tā mīl gaišmates? Tiklīdz viņām palika četrpadsmit gadi, tā viņas bēga. Palikām mēs ar māsu. Vai tālab, ka bijām jaunākās, pēdējās? Vai tālab, lai piedotu un aizspiestu mātei un tēvam acis, kad viņi vienā dienā nolēma paši aiziet nebūtībā? Arī tas man nebija lemts. Visu mūžu strādājuši kā īsti latvieši, taču saņēma tik mazus pensijas grašus, ka tos vienkārši nodzēra.

Āgenskalna rajona koka māju tumsnējās istabās tādu bēdu brāļu ir papildnam.

Arī darba epizodes šajā filmā mani mocīja. Tās katrā ģimenē bija monotonas, tikai bērnu attieksme dažāda: "Audzinājām vienādi, bet viens dēls negribēja strādāt, nonāca cietumā." Ģimenes tēvs saka: "Visi sveiki, netiesāti, čakli. Materiāli viņi dzīvos labāk nekā mēs". "Izdaiļojiet igauņu sētas ar dzimtenes krāsām." Mēs ar māsu katru vasaru ganījām kolhoza aitas Vesetas tuvumā. Mamma paziņa tur strādāja par aitkopi. Neko citu no šīm vasarām neatceros – tikai alkas gulēt, gulēt un neviens lai nemodina.

Filmas otrā plāna situācijās ieliku savu izjūtu – šūpuļa dziesmu nomainīja asi, metāliski ritmi un tādi pat vārdi. Uz daudzstāvainu celtnu fona mierīgi ganās govys, par aizgājušo krievu armiju atgādināja dzeloņdrātis, šī objektīvā realitāte un svešās varas klātbūtne arī tagad. Nokauts un nodīrāts mājlops sārtoja līdzās trim kaķēniem, kuri lok pienu. Kinooacs atklātā Igaunijas mazās pilsētiņas sakoptība, rosīga saimniekošana radīja bagātības un drošas nākotnes iespaidu. Arī milzīgais tīrais pagalmis leišu sētā, saimnieka vēriens, stiprās un modernās saimniecības ēkas. Lāmas un šaura laipiņa pār dubļiem, nevīžība latviešu sētā.

Latviešu sētu vairums man saistās ar tīrību, bet netīrība nāk no mūsu koka būdas dubļainā pagalma Āgenskalnā. Latviešu daudzbērnu ģimenīte arī dzīvoja sušķaini. Kāpēc?

Tāds, lūk, ir mans darbs. Tam tīk manu asiņu garša.

*

Šovakar Āris, viņa tēvs Ignāts un es devāmies uz tikšanos ar svešiniekiem. Nē, Kapenieki – ne tēvs, ne dēls vairs neskaitās svešinieki. Un tomēr savādi – bija pagājušas tieši desmit dienas un viņi atkal bija mūs atraduši?

Sēdējām omulīgajā restorānā "Staburags". Dzirnu rats griezās. Ūdens troksnis atgādināja vasaru. Uz galda dega svece. Uzklusējusi četru vīriešu komplimentus, aizmirsu draņķīgās domas par darbu un pagātni. Jutos brīva, liksma. Vīrieši man uzmanību vairs nepievērsa. Vēroju vīratēvu, atcerējos sievu, runas par viņa mīļāko un nejaušo tikšanos mājas meklējumu laikā. Ignāts bija stalts vīrs, būvnieks, arhitekts. Viņa vecāki dzīvoja dzimtas īpašumā ar romantisku nosaukumu "Birzkalni". Stipri vecāki, stiprs dēls, gudra sieva un divi izdevušies dēli: Āris basketbolists, jaunākais – agronoms. Ignāts projektēja mājas, vadīja būvdarbus, mīlēja bērnus. Nezinu, vai viņš bija brunču mednieks jau jaunībā vai Barbara nāca kā likteņa trieciens. Viņa māte laucinieciskā bargumā teica:

– Ar vienu brauci ekskursijā uz Moldāviju, otru apstrādāji vietējos krūmos, trešo uzturēji Rīgā un tad vēl nekaunies klāstīt, ka piecas sešas nevainības gadā – tāds skaits tur esot pirmais vecuma sindroms.

Ak Dievs, kā vārdā viņa sieva to visu pacieta? Kā vārdā? Sestdien mazuļus vedīsim pie vecvecmamma. Tur, "Birzkalnos", kā gribētos vai veselu mēnesi, nu labi, nedēļu vaļoties zaļajā zālē zem ābeļu zariem, palikt pavisam zaļai, tā gribas, bet nevaram. Jāpelna nauda, jāsakrāj, lai varētu nopirkt kaut ko savu, pavisam, pavisam savu, nevis braukāt uz vecmamma īpašumu.

Vīratēvs lauku mājās neatgriezās. Tur kādu laiku saimniekoja Āra brālis, tad arī viņš ar sievu pārcēlās uz otro jaunatgūto īpašumu. "Birzkalnos" palika vīra vectēvs un vecmamma.

Arī es nosodīju vīratēvu, man gribējās skarbi kliegt, vai tā maz ir sieviete, kura vienmēr no jauna pieņem vīrieti, kurš sevi sašmurgājis pa visādiem caurumiem.

Viņš dzīvojot, vienkārši dzīvojot, uzreiz, tūlīt, tepat un līdz kausa dibenam, tā viņš sevi attaisnoja. Sieva allaž viņu apmazgāja, saģērba, pabaroja. Varēja staigāt spīdīgu vaigu. Enerģija no viņa vēlās aumaļām, nepietika tikai ar sievietēm, un, tikko valdība pavēra vārstuļus privātai darbībai, tā Ignāts ar joni metās izbaudīt jaunās iespējas. Celtniecības kooperatīvs, gateris, mājas un kūtis, visi optimistiskā noskaņā būvēja, cēla mājās, kūtis un nākotnes saimnieciskos sapņus. Ignāts bija uzkāpis uz zelta dzīslas. Sieva cerēja, ka nu dēkas rimsies, vīrs strādās, bet vilās.

– Viņš dzīvo, – secināja Ignāta sievasmāsa Adele, – tev arī jāatgriežas dzīvē, ja vēl vienu gadu truli montēsi pasūtītāju filmaņas, tavs dzīves vilciens aizies, tu varēsi kost pirkstos.

Īstenībā es nevēlos ielēkt ne stāvošā, ne ejošā vilcienā.

Mani ir nobaidījis mans pārmaiņu alkstošais gars. Un zaudējums Brigē. Dubults zaudējums, jo tā bija mana Adele, profesore, kura iejutās manās problēmās un noorganizēja iespēju turpināt izglītību. Man bail no vīra, no viņa brāļa, no brāļa sievas. Man kauns, ka nespēju uzņemt startu, lai īsā ieskrējienā ielēktu zinību vilcienā.

Kas ir labāk, vai skriet līdz vilcienam, vai aizelsušamies ielēkt tajā, kad esi nodzinies kā Jeseņina kleperis, vai vienkārši sēdēt kā ielu muzikantam laukuma malā. Slikts salīdzinājums. Muzikants spēlēs vismaz vienu dziesmu. Arī viņi sadalīsies, būs krogus dziedātāji, būs ielu čīgātāji. Visi būs kaut kas.

Laikam pārdomas rodas bērnu iespaidā? Vērojot rotaļas, palīdzot un mācot, saprotu, cik lēni un pamatīgi bērns veidojas, kā piepilda sevi ar pasauli. Vai patiesi desmit, labi, astoņpadsmit gadus sevī pilienu pēc piliena jāpilda gudrības, jānoraudzē tās, lai pēc tam kā raķete visu mūžu lidotu, dzirkstelotu un tumsā pazustu?

Es nevaru būt citu domu izpildītāja, – atkārtoju sev. Man nepatīk pēdējā līdzība. Man laikam nepatīk neviena mana doma. Man nepatīk piedalīties dzīvē. Man patīk dzīves dzīvošana un tās trakošana, traukšanās man līdzās, bet ne manī pašā.

*

Izsapņojusies pievērsos vīru sarunai. Abu svešinieku – Kapenieka vecākā un jaunākā attieksmē pret Āri un viņa tēvu saklausīju kaut ko no pratināšanas:

– Vai tagad kandidējot būs kādas atšķirības?– naivi jautāja Āris. Jurgā Kapenieka atbilde bija tieša:

– Līdzekļi kļuvuši nežēlīgāki.

– Nesolidāki?– brīnījās Āra tēvs Ignāts. Vecākais Kapenieks atsaucīgi paskaidroja:

– Rafinētāki. Nesolidums kļuvis rafinētāks. Ar neapbruņotu aci nav vairs redzams. Tā ja. Bet tu taču esi korektas rīcības piekritējs.

– Ideālisti vēl ar mātes pienu aiz ausīm, lai paaugas. Es varētu būt vienkārši reālpolitiķis. Reālpolitiķi ir nobrieduši. Es viņus dziļi cienu. Nu kaut vai tu, tēti, tu esi viens no tiem, kurus es cienu kā reālistus. Bet tādu, kuri savas sīkās intereses aizmirst, ir maz. Vairums kā tauriņu kāpuri – tikuši uz kāposta galvas, vēlas tikai grauzt un sagrauzt. – Āris savu attieksmi izteica pavisam vienkārši.

– Varbūt tev ir izdevīgāk saglabāt kritisko attieksmi pret Saeimu, – Visvaris Kapenieks vērsās pie Ignata, bet pret Āri viņš pacēla rādītājpirkstu:

– Vai tev nepietiek, ka tavs tēvs jau divarpus gadus Saeimā? Ir jāiesaistās. Galu galā katrs ir bijis zaļš un sākumā neko nav jēdzis no politikas.

– Jūsu tēvs nav zaudējis ilūzijas, bet saprot tagad daudz labāk, cik sarežģīta lieta ir politika.

– Un jūs šo ideālo modeli realizēsiet, tiklīdz uzvarēsiet pašvaldību vēlēšanās?– Visvaris atbildēja ar mīlīgi amerikānisku smaidu. Platu, uzticēties aicinošu smaidu.

– Jādara viss, lai tas notiktu, – vīratēvs atbildēja. – Par godīgām pašvaldībām cīnīsies Āris. Tas ir manas ticības vērts mērķis.

– Baidos, ka ticēšu tikai tad, kad saņemšu no valsts dzīvokli. Mana mamma divdesmit gadus stāvēja, es turpinu, bet rinda kā sastingusi – neticīgā balsī teicu. Kapenieks vecākais piedāvāja ieliet konjaku un atvainojās, ka ievilcis mani šajās vīru problēmās. Āris kaut ko runāja par savu tēvu, kurš jau esot kļuvis par profesionālu politiķi, tāpēc izprotot, kas esot valsts uzbūve, kādai jābūt tās filozofijai, kas ir pamatā valsts pārvaldes mehānisma darbībai. Nevēlējos palikt atstumtās lomā, tālab teicu:

– Man vislielākais prieks būtu paskatīties uz kādu, kas pirmoreiz tur ieticis. Man interesē, kādu viņš redz valsti, kāds ir bijis viņa pirmais mēnesis deputāta darbā? Acis lielas, mute vaļā – vai tā?.

– Varēsiet skatīties uz savu vīru, – atteica Kapenieks vecākais. Āris kā naivulis zobojās par sevi:

– Bet vai man aiz šausmām žoklis tur neatkārsies?

– Karāsies viss, kam jākarājas, tikai katrs savā laikā un vietā.

– Jūsu jokus es laikam nesaprotu, – noburkšķēju, jo vīrieši pieklājības pēc bija raudzījušies uz mani.

– Jūsu vīram būs jāsaprot, ka tā nebūs tikai atbildība par valsts likteni, tā būs absolūta intrigu un savstarpējā garīgās nogalināšanas vide, – pārliecinātā tonī bilda vecākais Kapenieks.

– Vai patiesi tu, kas biji sportists, gandrīz zinātnieks un urķis, pazemes ūdeņu pētnieks, līdzīši tādā vidē, kura ir līdzīga operas, aktieru, kinošņiku savstarpējo intrigu pasaulītei? – izpratusi viņu tikšanās īsto nolūku, ieminējos, bet Āris iecirtās:

– Tēvs to taciņu jau ir iestaigājis.

– Bet par kādu cenu? Un ko viņš darīs pēc gada, kad Saeimas laiks beigsies un nāks jauni, nabagi, kas tāpat alks naudu un varu? Vai par to esi padomājis? Paanalizē?

– Mizojot kartupeļus, varēsi darbināt smadzenes.

– Šoreiz es nesaprotu tavu humoru.

– Mīļā ģimenīte, mieru, tikai mieru, – jaunākais Kapenieks brīdinoši vēlreiz pacēla rādītājpirkstu; – Mieru un labu konjaku. Mīļā, jaukā sievietē, jūsu vīrs ir zelts mūsu

jaundibināmajai nacionālā progresā partijai. Viņš ir tautā pazīstama personība, sportists, elks. Viņam jāsaprot, ka mūsu partijas programma jārealizē ar šādu dižvīru klātbūtni.

– Jūsu politika, jūsu problēmas, – atbildēju, bet Visvaris ironizēja:

– Tulkojot latviski – ne mana kūka, ne mana druva. Bet jūs kļūdaties, jaunajai Latvijai nepieciešamas alkatīgas sievietes.

– Kāpēc alkatīgas sievietes, nevis vienkārši sievietes?

– Acīmredzami jums nav lemts saprast vienkārši vīriešus, bet jūsu jaunajā Latvijā dzīvojošos, – atcirtu, apkļusu, pieliku pie lūpām glāzīti, un vīru sarunās vairāk nepiedalījos. Tās man ar joni atgādināja bērniņas vasaras, kad pusdienlaikā man bija jāvāc no kāpostgalvām tauriņu kāpuri.

*

Man bija viegla galva, labi padevās mācībai, tikai kaut kā lēcienveidīgi. Skolas gadus es nodejoju visādos ansambļos un pulciņos. Dejoju un deju. Gara, slaida, resna dabīgo matu bize pār muguru kā pātaga švīkstēja gar puīšu vaigiem. Māsiņa arī deju, un mūs reizumis neatšķīra vienu no otras. Mūs pieņēma bērnu deju ansamblī, bet drīz vien man bija jāizšķiras starp baletu un deju.

Divus gadus gāju uz baleta mēģinājumiem un tautiskajām dejām. Tad vienā mirklī kā zvīņas no acīm nokrita, es spēju pilnīgi atdoties deju baleta skolā. Ak, vai! Man šķiet tas viss notika tikai un vienīgi tālab, lai iespējami vēlāk atgrieztos Āgenskalna mazajā dzīvoklītī, kur līdz nemanāi piedzērušies savā kaktā aiz aizkara slēpās vecāki.

Baleta mākslas speciālisti par mani un nevis māsu, teica, ka daba izcili dāsni apbalvojusi, ka man ir iespējas kļūt par jauno baleta karalieni.

– Meitenīt, – teica horeogrāfe, – karaliene – tas ir tituls, kuru piešķir tikai un vienīgi talants.

Baleta gaitēnos arī vidējās paaudzes deju mācītāji uzskatīja, ka es varētu būt jaunās paaudzes spožākā personība. Kāda avīze, aprakstot mūsu mazo gulbīšu deju, rakstīja, ka man esot antīkās dievietes seja, baleta simbols – gulbja – kakla izliekums, ārkārtīgi izteiksmīgas rokas, plastisks augums, apbrīnojami graciozas kustības, bet lielās acis izstarojot sevišķu gaismu. Bet es izlecot no ansambļa un gulbīšu dejā no manis neesot iespējams novērst skatienu.

Vai es kādā no iepriekšējām dzīvē būtu dejojusi karaļu namos, vai sēdējusi vienā kafējnīcā ar Aisedoru Dunkani, varbūt manā liktenī ir kāda dramatiska līdzība ar Tulūzu Lotreku? Viņš nesalūza un, pateicoties traģiskajam kritienam no zirga, kļuva par ģeniālu mākslinieku. Bet es? Es esmu puišļu vieglprātīgas ākstības upuris.

Toreiz man bija astoņpadsmit gadi. Abas ar māsu pagalmā spēlējām badmintonu. Īsie brūncīši abām lēkāja augšup lejup līdz gaisīgajai spalvām rotātajai bumbiņai. Tālāk atceros tikai to, ka pagalmā iebrauca kaimiņu mājās dzīvojošā mācītāja "honda", pie stūres sēdēja mācītāja sešpadsmitgadīgais dēls. Savu kliežu neatceros. Pēcāk jauneklā tēvs taisnojās, ka zēni gribējuši slaidi un efektīgi nobremzēt pie meiteņu kājām, bet nejauši uzspieduši uz gāzes padeves pedāļa. Bet manas kājas, maizītes pelnītājas, tika sakropļotas.

Gandrīz gadu gulēju uz gultas. Kājai bija seši lūzumi.

Vienu brīdi ārsti visai nopietni lēsuši, ka dzīvības glābšanas nolūkā kāju jāamputē. Taču kāds jauns ķirurgs nolēma riskēt. Jā, kāja man ir dzīva, taču par trim centimetriem īsāka nekā dabas dotā.

Es nespēju atgriezties baletā. Un vēl tagad baidos. Baidījos tik ļoti, ka aizbēgu uz Pēterburgu. Iegūtā profesija jau nav slikta – bērnu psiholoģe. Tikai es nestrādāju savā arodā.

Arī Mairita deju. Man šķita, miljons reižu labāk nekā es. Bet trīspadsmit gadus viņa aizbēga no baleta skolas. Reiz jautāju: kāpēc tu nodevi deju? Tagad vismaz tu deju. Māsa tik stipri saniknojās kā to spēja tikai viņa vien un asi paskaidroja, ka toreiz, kad skolā bijusi tikšanās ar Maskavas baleta zvaigznēm, viņa ieraudzījusi, ka primabalerīnai nebija krūtis.

– Krūtis nebija, – māsas izbīlis bija patiens arī tagad pēc piecpadsmit gadiem. – Un viņa tā cēli man atbildēja, ka lielas mākslas vārdā kaut kas jāupurē. Lielais upuris. Skatījos uz viņu kājām, stiegrainas, pēdu kauliņi izgāzušies, paskatījos uz savējām. Ak, Dievs, es jau arī biju kā no striķiem vīta. Nē, es gribu būt skaista dzīvē, nevis tikai uz skatuves! Toreiz tu biji aizvesta uzstāties kaut kādā baletnieku festivālā un neredzēji viņas. Tā, lūk, manī sabruka balets. Sagāzās uz galvas, un es nobijos nākotnes. Nobijos kā vēl nekad. Mana aizbēgšana ir loģiskāka par loģisku. Atceries, man bija draudzenīte, kura jau absolvēja skolu, un viņa arī tika uzskatīta par baleta lielo cerību. Arī viņai kaut kas notika ar ceļgaliem. Es nezinu, bet man likās, kauli izgriezās no ceļgaliem.

Tu, tu biji fanātiķe. Pārākā fanātiķe. Nebūtu tā avārija, tev nekad nepiedzimtu bērni, nebūtu krūtis un kājas tu slēptu aiz necaurspīdīgām zeķēm tāpat kā tagad. Tu esi ieguvusi sievietes izskatu, māsiņ! Esi laimīga, jo tev nav jāiepolsterē krūtis! Esi laimīga un dzīvo! –

Mana mīļā, mīļā māsa, tu, kas mīlējies kā negudra no trīspadsmit gadu vecuma, es nezinu, ko tev atbildēt!

*

Guļot gultā, mokoties ar sāpēm, ļaujot operēt kāju vismaz divpadsmit reizes, es ieraudzīju savu māti. Dižo, stalto Volfa kundzi. Vientuļu, skumju sāpju izteiksmi acīs, skatienu vērstu dziļdziļās tālēs. Viņa izskatījās pēc deļotājas, pēc sievietes, kura atradusies mākslas pasaules viducī. Taču arī šajos pusotra gada laikā viņa neko man nestāstīja. Ne kālab laikā no trīsdesmit piecu gadu vecuma līdz četrdesmit sešu gadu vecumam vienu pēc otra dzemdēja sešus bērnus, ne arī to, kālab tik pacietīgi ik vakaru gaidījusi mājās dzērāju vīru, un kālab pati ar viņu kopā vakaros žūpojusi.

Neuzzināju itin neko, taču sapratu, ka visu piedodu. Piedodu avu salauzto bērniņu un neizdekušos baletdeļotājas nākotni.

Man tomēr šķiet, ka māte mūs ar māsu mudināja deļot. Viņa neprotēja pret deļu, bet arī neļūsmoja. Man šķita, ka viņa mūs ar māsu grūz baleta mākslinieka dzīves spoļajai pusei pretī un iekšā. Reiz viņa it kā nejauši pieskārs manām sāpoļajām kāļām, pieskāriens bija kā tauriņa spārnu lidoļums pār seju un čukstēja:

"Kāļņas, mīļās kāļņas, kā nu ļūs pelnīsiet maizīti?"

*

Man ir divdesmit deļiņi gadi, vīrs, deļs un meita pirmklasnieki, deļiņi. Esmu septiņus gadus precēļusies, man ir interesants darbs, bet es esmu nemierā ar dzīvi. Vai tā notiek ar visiem cilvēkiem? Visām sievietēm? Vai tikai mani urda nemiers?

Man ir viss. Ko vēl vajag sievietei, kura dzīvo brīvā valstī, kurai ir darbs, vīrs, bērni?

Līdz jaunajam gadam veselas divas dienas un naktis. Ir divdesmit pāri seļiem. Aizmigt nevaru, piecēļties arī nevaru.

Klusītiņām izzagos no istabas, uzmetu uz pleciem mēļeli un izgāju ārā. Zvaigznes nodzisuļas. Tumši padebeļi, mākoņi pilni sniega. Sniegs ir skaists. Rīt tas nosnigs. Vai tasatnesīs sapņu piepildīļjumu? Vai Matīss man pieskārsies? Vai mēs kopā izdersim kafiju? Domas par Matīsu aizveda mani pie Ingūnas dzīvoļļa durvīm. Arī mana draudzene neguļēja. Ieraudzīļjusi manu vainīgo izteiksmi, viņa piedāvāja tēju.

– Nesatraucies, vīra atkal nav mājās, – viņa notvēra manu kleļoļoļo skatienu. – Ziemassvētku rītā, kad es atteicos mīļēļties. Tu jau zini pēdeļjā laikā mūsu sarunas robeļoļas ar īsu informācijas apmaiņu. Viņš gan vairāk klusē, es pieskārdinu telpu. Un tomēr mūsu kopdeļzīvoļšanas laiks ir klusēļšana. Man nav ko viņam stāstīt, manas šaubas viņu neinteresē, tikai vakariņas un brokastis. Sestdienās un svēdeļdienās pusdienas, izmazgātas un izgludinātas drēbes, sakārtotas istabas. Citu

interesi par māju viņš neizrāda. Nuja, es taču pati reizumis esmu nepieciešama piecu minūšu garo attīrīšanās vēlmju piepildījumam. Visos laikos šai higiēnas nepieciešamībai kalpoja prieka mājas. Tagad – sievas. Vecais apvainojās. Nu varu runāt ko un cik gribu, viņš ir neieņemams cietoksnis. Es, protams, vēlos, lai viņš reaģē, lai atbild, lai pieskaras man, bet nekā.

– Kur viņš ir? – jautāju, bet Inguna atmeta ar roku:

– Kā aizvien, pie saviem āģīša bēdubrāļiem. Ja viņš piekāpsies pirmais, es viņu klusībā nicināšu, tāpat kā viņš mani, ja es viņu pieņemšu. Un otrādi, es nicināšu sevi, ja uzprasīšos, bet viņš vēl simtkārt vairāk mani. Un tā – jau sazin kuro reizi es grasos šķirties no vīrieša, kurš man riebjas. Viņa skūpstī, pieskārieni, mīlēšanās. Pat teikumi. Ak, nē, mēs taču nestrīdamies. Nepaceļam balsi, mēs ļoti mierīgi visas nesaprašanās izrunājam un atkal nešķiramies. Toreiz deviņpadsmit gadu vecumā man tik ļoti sāpēja sirds! Bet tagad? Tā mēs piekāpjamies, viens otru nicinot, bet vārdos un žestos neizpaužam.

– Bet Matīss? – pār lūpām bailīgi pārspruka mans galvenais jautājums.

– Pie viņa es atpūšos, – Ingunas sejā parādījās maigs smaids. – Viņš vēl ir tik tīrs.

Dzēru Ingunas piedāvāto tēju un atkal saskatīju Āra līdzību ar Ingunas vīru. Āris savāca vakardien saņemto algu. Manu algu. Manus četrdesmit sešus latus. Viņš sagaidīja pie darba, un es atkal atdevu. Man pat nepalika pāris latu, par ko nopirkt dezodorantu un zeķbikses. Tonakt biju samīlēta un glāstīta – tātad neuzmanīga, vai arī dumji laimīga.

Atkal es mīlēju. Pēc augstākās riebuma pakāpes iestājās lūzums. Es mīlēju un varētu atdoties viņam jebkurā vietā un laikā. Vai tas tālab, ka nepazinu un neesmu iepazinusi citus vīriešus?

Smējos par vīra jociņiem un vieglu roku atdevu niecīgo avansu. Nē, šoreiz divdesmit piecus latus esmu noslēpusi. Laikam ziņotājs, informators būs pārskatījis un nosaucis citam piešķirto summu, jo Āris algu atrasa pilnā apjomā. Ja kaut kas jāpērk mašīnai, tad viņam nauda vienmēr atrodas, ja jāizceļas radu vai viesu vidū, tad viņš šķiežas kā Donalds Daks, bet veļas mašīna mums vēl aizvien aizvēsturiska, sukas vēl no krievu laikiem, bļodas metāliski grab. Ja lūdzu nopirkt jaunas, tad sākas strīdi un pārmetumi. Varot iztikt tāpat.

Teicu, ka došu tikai pusi, kas ir mana maksas daļa par dzīvokli, ēšanu, par skolu. Kāds ir viņa rīcības kapitāls, nezinu.

Vīrs ironizē " Kas tad nauda mūsu dzīvē – pāri visam mīlestība. Cilvēks ar mīlestību barojas tikmēr, kamēr pāriet pirmais mīlēšanās reibonis."

Kāpēc, kāpēc es agrāk naudu labprāt atdevu Ārim? Varbūt tas bija internātskolas iespaids – dzīve pie visa gatava, neprasmie saimnieciski domāt un rēķināt, varbūt nevēlēšanās, vai bailes no praktisko lietu kārtošanas? Vai tālab, ka manā vietā rīkojās mamma un vēlāk Mairita? Laulību pirmajā gadā Pēterpilī labprātīgi atdevu Ārim naudu, jo ar mazuļiem, to gadu dzīvojot bērnam, par naudu nedomāju. Nauda nebija vajadzīga, bet, kas noticis ar mani tagad? Kāpēc esmu tik satraukta un rēķinu līdzī vīram?

Brokastojot mūsu rokas sastapās pie maizes šķēles. Vīra roka, pieskaroties manējai, pat lieku sekundes daļiņu, nepakavējas, tikai lietišķums un viss. Skumji.

*

Vakar uzšuvu meitai baltu kleitiņu, Kārlēns palīdzēja pagatavot no kreppapīra cepuri, tina un rullēja visādu krāsu puķes. Prieki skolā šovakar. Jā, prieki – tas ir to vērts, to dēļ ir vērts dzīvot un visu piedot.

*

Pārlasīju scenārija pieteikumu. Neprotu rakstīt, neprotu. Ko es pūlos? Divas muļķības izsita no sliedēm. Pirmā – kinoteksti, otrā – līmlentes pazušana, atradās arī trešais mīnuss. Mūsu stūra

mājas veterāns, producenta vietnieks, viņa tēvabrālis, saldi tērpināja režisori. Eju garām, viņš sīrupaini vaicā:

– Kur tad jūs šorīt tā vēlu? Pie sienas esat ierakstījusies deviņos. Neaizmirstiet jaunajā gadā laiku just ar muguras smadzenēm.

Aizgriezu galvu, lai nesāktu smieties: ak tavu valodas saldumu, to lipīgumu kā mušas tekalēšanu pa medus maizi. Kāds piedzemdēts, tāds barots, tāds izaudzis.

Toties aplam veiksmīgi pazaudēju vadmotīvu sižetam par āderēm. Varbūt nemaz nepulēties? Tā tikai šefa iegriba. Labi, saņemšos, piespiedišu sevi. Jāpiespiež sevi. Esmu radījusi sevī mazu ellīti. Jāatrod viena brīva diena. Nuja, Jaunais gads tuvojas.

Uz darbā noorganizēto eglīti neiešu. Iestāstīšu, ka sāp zobs, ka kājai vecās rētas sūrst, ka zobs sāp, vaigs uzpampis. Tāda starp kino mūzām neiederos. Saprotu, ka tā ir tīri sievišķīga iedomība, nepiepildītība, tukšums, vakuums, kas izsauc galvas sāpes un trauksmes sajūtu. Nu ko, es turpinu nelūgties, nepazemoties un ... justies slikti.

Zvanīju Adeles kundzei, mīļajai, iejūtīgajai psihologu asociācijas prezidentei. Esmu izniekojusi asociācijas piešķirto naudu Brigei. Baidos satīkties, baidos runāt par Brigi. Bet viņa mani mierina – jāstartē no jauna, jāpapildina angļu un franču valodas krājums.

– Pēc jaunā gada pirmās pirmdienas tiksimies, – viņa atgādināja.

Ak, Dievs, dod man, lai gads, kurš tuvojas, nestu izsāpnotās pārmaiņas!

*

Trīs minūtes jaunākā Mairita, jā, tomēr trīs minūtes jaunāka, sagaidīja mani un bērnus uz kārtējo vannas dienu. Nē, tā nav kārtējā, tā ir Vecā gada pēdēja vannošanās. Mums ir viena istaba vecā mājā, tualete kāpņu telpā, bet mātai kārtīgs labiekārtots vienistabas dzīvoklis. Kāda netaisnība! Nē, toties mūsu viena istaba ir četrdesmit kvadrātmetri liela.

Neesam sirsniņi runājušas kopš dzimšanas dienas. Septiņpad-smitais decembris esot gada nāves punkts. Nāves ieleja. Kalendārā nāves diena. Kas šajā dienā piedzimstot, tas ātri gūstot slavu, popularitāti, naudu. Vai arī visu mūžu mētājoties starp dzīvību un nāvi. Mēs abas ar māsu esam piederīgas kaut kam baisam. Kam? Mamma varbūt zinātu atbildi, bet diezin vai stāstītu.

Dzeram kafiju, cenšos ieklausīties Mairitas pēdējo nedēļu dzīves notikumos. Man stipri jāsaņem, jo bieži aizklīstu savvaļā. Sāpinu sevi un savējos ar klaiņojošo skatienu. Kā idioti. Esmu redzējusi, jo reiz montēju vienu filmiņu, kur bija trako mājas depresīvie slimnieki.

– Ejam uz virtuvi, dzersim tēju, mamma palīdzēs brālim izmazgāt matus – aicina Mairita.

– Sagriez kādus salātus manējam, – teicu, – atskries izsalcis, atkal būs neapmierināts ar dzīvi.

– Nav jau nav viņš neapmierināts ar dzīvi, tev tikai liekas.

Vēl pēc pusotras stundas arī es jau sēžu vannā, esmu nogurusi no darba, no domām.

Mairitai jābrauc uz Rundāles pili, tur viņa sagaidīs jauno gadu ar kādu no saviem draugiem, bet māsa manu skumjo prieku izārdīja:

– Nekas no Rundāles nesanāks. Esmu mainījusi dislokācijas vietu un ekipāžu. Šodien un tas notika, tāpat trīsdesmit pirmajā decembrī agri no rīta, uzspiedusi buču vienam jaukam zēnam uz visiem vaidziņiem, izdarīju lielāko kļūdu savā mūžā – aizmirsu aizņemties pārdesmit latus. Aizmāršības kalngals, caurums smadzenēs. Rezultāts – tukšs maks. Čertdesmit santīmus ieguldīju piecās biļetēs.

Uz darbu aizvilkos ne visai jautrā noskaņā, bet tur uzzināju vecgada burvīgāko piedzīvojumu – mana izstāžu sabiedrības prezidente bankrotējot. Ko līdz reklāma un aicinājumi radio apmeklēt izstādi? Reklāma nav samaksāta. Radio reklāmas aģents katru rītu mani sagaidīja ar pārmetumiem, viņš drīz gaidīs pie mājas durvīm un pieprasīs no manis naudu. Viņa acīs vainīga esmu es. Vēl četrās avīzēs katru otro dienu ir nodrukāta reklāma, bet nauda netiek viņiem pārskaitīta. Zvana un lamā mani.

Vakar ieradās tiesu izpildītāji un aprakstīja visas biroja mēbeles, televizoru. Laikam arī mūs novērtēja kā idiotus. Izstādes menedžeres strādā jau trīs mēnešus, bet algu nav redzējušas kā savas ausis. Spoguļi redzamo nevar sataustīt. Tāpat ar naudu.

Pēc veiksmīgās ieroču un aizsardzības līdzekļu izstādes iecerētā ķīmijas, pie tam arī poligrāfijas un skaistuma izstāde izgāzās.

– Es paliktu traka, ja manā mājā vai darbā ierastos tiesu izpildītāji, – iesaucos, bet māsa atviegloti pazibināja smaidā zobus:

– Nu, lūk, šorīt viņa mūs visus atlaida no darba. Solīja mēneša laikā samaksāt algu. Skaidrs ir viens – nesamaksās.

– Tātad tu esi palikusi bez darba? Kārtējo reizi? Ceturto reizi viena gada laikā? – esmu šokā.

– Arī es biju šokā, varēja jau mana prezidente vēl kādu laiciņu lēnā garā agonēt. Ak Dievs, pie manis vēl arvien grāmatplauktā, ar velna asti apsedzies, čurn viņas mīļotā modernista krājums. Ar ierakstu un laikam jau dārgu veltījumu. Viņai piestāv smalki sūtījumi. Bet es to grāmatu nevaru atrast. Drīz paies piecas stundas, kopš darbs zudis. Skaisti! Iemesli pašsaprotami. Jaunā laika konjunktūra. Nu tagad esmu galīgi aiz borta. Ko tu ieteiktu man darīt? Pārvākties uz laukiem, kļūt par dižu jaunsaimnieci? Strādāt kādam jaunizdomātajam lauku veikalam, ko? Ceļojošais lietotu apģērbu veikals. Veikals uz riteniem?

Tā, dziļi un apcerīgi iegrimusi sevī, izrādījies ieklūdusi čigāniešu barā. Mainījušas imidžu. Nomazgājušās, makijāzējušās – gana koši zili plaksti, uzkrītoši sarkanas lūpas. Apģērbs eiropēisks.

– Pastāstiet, lūdzu, kā aiziet uz maksas zobārsta poliklīniku? – viena uzrunāja mani. Labi, izstāstīju sīki un pamatīgi.

– Paldies, paldies, jūs bijāt tik laipna, tik atsaucīga, es jums pastāstīšu jūsu likteni, es neesmu zīlniece, esmu ekstrasense. Jūs bijāt tik laipna. Dodiet roku! Es no jums naudu neprasišu!

Tad nu beidzot uzzināju, ka esmu laba, gudra, vienkārša, maiga rakstura, mani vīrieši manā dzīvē mani ir mīlējuši, bet savu īsto kungu esmu zaudējusi, nu man ir tāds, kurš gādā par manu labklājību, bet es nedrīkstu uz viņu paļauties.

Cauri parkam steidzas pazīstama seja, paziņa smejas un sauc:

– Sveika! Bēdz projām, čigāniete nohipnotizēs un atņems naudu!

– Nebaidies, es jau veselu stundu esmu bez darba un man šobrīd patiešām nav naudas, – saku.

Čigāniete turpināja stāstīt, man ir bezgala interesanti.

Ja man būtu nauda, es noteikti baidītos. Manas domas visu laiku atrastos makā. Bet tās bija brīvas, tādēļ mana interese par viņas tekstiem neviltota. Dzirdēju katru lielās klejotājas teikumu. Viņa lūdza, lai paņemtu rokā naudas gabalu, tad viņas teiktais nostiprināšoties.

– Bet man patiesi nav naudas, par pēdējiem santīmiem es nopirku braucamās biļetes, – atbildēji. Likās, ka sekos kaut kas negaidīts, bet čigāniete mierīgi atgādināja:

– Atceries, tu nodzīvosi astoņdesmit astoņus gadus, bet piecpadsmitajā datumā pēc pusgada būs ziņa vai dokuments, kurš izmainīs tavu dzīvi. Lai tev labi klājas, bērns!

– Lai jums arī labi veicas pie zobārsta, – smaidīgi noteicu. Jā, es jau smaidīju. Ak Dievs, cik maz vajag, lai smaidītu! Pie katedrāles pirmais piebrauca maksas autobuss, bet es gaidīju biļešu transportu.

Palika auksti, lai gan spīdēja saule. Drebuļi ņirbināja muguru. Jutu aukstu tērcīti. Sviedri tek.. Kādi sviedri? Ir taču janvāris Jā, tek un tek kā mazas upītes uz mašīnas stikla. Goda vārds, trīcēju kā glāzīte alkoholiķa rokā. Laikam čigānietes iespaids.

Piebrauc a melns "audi", ļoti jauns eksemplārs, atvērās lodziņš un iedomājies, kas izkāpa no automašīnas!. Tas bija tas pats jaunais tips, kura automašīnai tu iemauci ar cukurtrauciņu. Mēs smējāmies kā traki, atceroties to pēcpusdienu. Tā lūk, nevis piecpadsmitais datums, bet trīsdesmit pirmais decembris ir mana liktenīgā diena.

– Varbūt septiņpadsmitais? – atjokoju.

*

Aizvēru acis. Kāda bagātība ir siltais ūdens, vanna, tīrības sajūta, siltums, kurš izdzen sakrājušos aukstumu un kustību stingumu.

Ceturto reizi palikt bez darba. Un tas viss viena gada laikā? Nē, es nekad nespētu tik viegli atstāstīt. Mairitai izdodas par sevi runāt itin kā par svešu cilvēku. Es laikam piedzertos. Vai dzertu nervu zāles. Vienalga ko, lai tikai nesajuktu prātā. Bet Mairita smaida. Rūpīgāks vērotājs pamanītu to pašu, ko es – viņa bija satraukta. Pārmēru satraukta. Agrāk viņa mainīja darbu retāk.

Pie manis filmu studijā viņai nepatika, bet avīzē Mairita sabija gandrīz pusotru gadu.

Viņa bija simts reizes spējīgāka nekā es. Viņai viegli padevās dejošana, balets, rakstīšana, bērnu skološana, bet viņa sazin kādu apsvērumu dēļ, aizgāja un neturpināja.

Viņas dzīves atziņa vienkārša: "Ja cilvēks ir pieķēries tikai aldziņai, un tā priekš viņa ir griesti, viņš nevar plaši paskatīties uz dzīvi. Aldziņa spiež pie zemes, tā ir vergtura pātaga. Īsti latviska pātaga."

Kas ar viņu notiek? Vai tā ir nepiepildīta dzīve, vai vienkārši viņa dzīvoja un nekam nepieķērās ar sirdi, dvēseli, miesu? Viss iegūtais kļūst vienaldzīgs, teicis kāds latviešu rakstnieks. Viņa atteicās no visa un visiem, nevienam un nekam nepieķērās, nevienu dabas doto talantu nepiepildīja ar saturu, nepadārīja par dzīves jēgu un mērķi. Kāpēc? Vai tālab, ka pilnām alpām darīja to, ko nespēju un neiedrošinājos es?

*

Pēc vannas braucām uz laukiem. Ceļš labs – ātri tikām galā.

Meita tik mīļa, maiga un priecīga. Mazā diplomāte, uzreiz lūdās atpakaļ uz mājām.

– Ir taču brīvlaiks, – iebildu. Ak vai, jāpadzīvo pie mīļā vecvectētiņa, tas nekas, ka savazātām veiklēm, netīrām bikšlēm. (Nedod Dievs, ja paliks alergiska.) Taču, ja bērnus neatstāsim uz brīvlaiku, apvainosies ij vīratēvs, ij viņa vecāki. Lai pierod dzīvot vieni, lai mācās apkopt sevi paši, jo vecvecmamma (babule) un vecvectēvs (bubulis) būs nodzīvojuši teju deviņdesmit gadus.

Eglīte nesapuškota, kā no meža atnesta, tā, vēja apgāzta, vāļājas pie mājas pakša. Nav vairs vecīšiem spēka.

Rotaslietas saplīsušas, šā tā iepriekšējā reizē noplēstas, samičkātas kamolā un istabaugšā kādā smilšainā kaktā gadu putējušas. Gribu pārnest, dusmoties, bet apklustu. Kāda es izskatīšos astoņdesmit divu gadu vecumā? Vai spēšu paveikt pat to mazumiņu, ko abi vecīši?

Bērni paņēmuši līdzī karnevāla tērpiem neizlieto kreppapīru. To tad nu sagriežam strēmelēs, izlokam virtenu virtenēs. Nu eglīte ir koša, gluži kā manā bērnbā. Zaros karājas konfektes spurgalainiem galiem, āboli un piparkūkas.

Dāvanas sakarinājām uz drēbju šņores garos diegos. Būs katram ar šķērēm rokās, aizsietām acīm jānogriež sev maza pārsteigums.

Babule palūdza pielikt aizkarus. Vietējais steļļu ražojums.

Pārmēru gari, trešdaļu atlocīju. Nu ir tik biezi, ka neviens cauri pat ēnu neieraudzīs.

Sabrauca radi, kaimiņi sasēdās ap galdu, klātu kā kāzās.

Ārā plosījās vētra, vienu brīdi pat nodzisa elektrība – ak, kā nu sagaidīsim jauno gadu! Cik skumīgi! Neviens negrib rotaļāties, met glāzīti pēc glāzītes un ēd. Visi ēd un dzer. Arī es.

*

Montējot filmu par rietumos dzīvojošo letiņu veco ļaužu mītni, "Straumēniem", sapratu, ka ir vienalga, vai cilvēks dzīvo pilnībā, vai nabadzībā, viens pie Bauskas, otrs – Toronto; visus veco ļaužu namu iemītniekus saista vientulība, pamestība, mīlestības un tuvinieku trūkums. Viņus vieno jumts virs galvas. Pie mums to sauc par nabagmāju, citur pasaulē par komfortablu veco

ļaužu mītņi, bet būtība visur ir viena, – ciešanas tās pašas. Arī vīratēva vecākus gremž kaut kas līdzīgs. Apātija un vientulība. Īsti pat nezinu, kas. Ir sajūta, ka viņu dvēseles apdzisušas. Nē, dvēseles staro arī nesakoptā vidē. Tās ir pilnas mīluma pret Kārli un Katrīnu.

Arī mana dvēsele atšķiras no tās, kuru pazinu pirms trijiem gadiem.

Visus iepriekšējos gadus es spēlējos ar radu bērniem, rotaļājos, dziedāju un dejuju. Skatītāju pulks liels. Diženi liels. Viņi noteikti gaida, ka es atkal būšu vakara piepildītāja. Nespēju. Tas nav apnikums. Nē! Lai gan – āksts jau vien esmu šo lauku veču acīs. Bet bērni? Bērni nav pelnījuši manu vienaldzību. Un es tik sen neesmu dejojusi un jautrībā ar tūrām dvēselēm aizmirsusi visus pārdzīvojumus. Es aizrāvos un bērni līdzī. Vilks ganīja kazu, bitītes lodāja pa malu malām, ozolu rindai pretī auga liepas un tos kaitināja, vecā sievele pazaudēja slotu, pēdējais pāris skrēja pa istabu. Sveces gaismā mirdzēja manas un bērnu acis.

Vētra sarāvusi elektrības vadus. Klāt brīdis, pagalmā vīrieši izšāva trīs svētku raķetes, mēs izdzērām šampanieti un devāmies liet laimes.

Iedegās nodzisusi elektrība.

Televīzijas programmu svinīgums auga augumā. Pēc pusnakts sāksies vizuālie jampadrači. Jā, televīziju vismaz finansē valsts. Lai arī summa neliela, toties stabila.

Bērni pirmie, saņēmuši savas alvas laimes, satupa uz krāsns mūriņa.

Ūdenī nočūkst mans lējums. Es to izceļu lēnām, ilgi pētu, vai tā ir zivs, vai grāmata, vai abi kopā vienā laivā. Vīram gan uzreiz redzams – tas ir īsts burenieks. Peldēs lielos ūdeņos, radi komentē. Esmu palikusi viena ar savu šifrējamo veidojumu. Ieliku somā un aizmirsu.

*

Vīratēva vecāki saimniekoja uz senču zemes. Viņi te bija dzīvojuši visu mūžu. Līdz Rīgai nepilnas stundas brauciens ar automašīnu, tomēr te mēs ciemojamies reti. Vīratēvs arī vēl gana stalts vīrs, piecdesmit septiņi gadi, oi, oi, oi, īstais francūža mīlas laiks, taču sapinies ar politiku un tāpēc velk arī dēlu Saeimas ķīseli.

Vēroju viņu kā svešinieku, tāpat arī savu vīru. Viņi abi iekļāvušies vīriešu pulciņā, sit kārtis. Skat, jau otrā "Merkura" pudele tukša. Ironiski sevī pasmīnēdama, sapratu, ka drīz varēšu pierakstīt jaunākos politiskos atklājumus. Merkūrs, cigaretes, kārtis – viss radīts mēles atraisīšanai un domas brīvam planējumam. Trīs kaimiņu večuki, divi Āra klases biedri, vīratēvs un vecvectēvs – varu saspicēt ausis kamēr miegs nenogāzīs augumu.

– Avīzes brēc: "Krīze! Krīze!" Kur tad mums tā krīze? – vīra klasesbiedrs, sešu bērnu tēvs pacēla glāzīti ar merkūru un izrāva tukšu. – Ja ir ko dzert un ir nauda, par ko pirkt, kāda tur krīze? – viņš noslaucīja šlahtiņa ūsas. Vīratēvs labdabīgi pievienojās, iztukšojot tējas glāzi un vēl pašapzinīgākā balsī paziņojot:

– Pateicoties mūsu partijai, atklāja vairākas jaunas baznīcas, Ludzā vai, baznīca, Rīgā atvēra operu, es nezinu, par ko jāraud?

– Iedzer un nezaudē optimismu! – uzsauca kaimiņš.

– Vai tad kādam mūsējam deguns dūņās? – saausījās Āris, savu normu pieplacinot pie lūpām.

– Tu tak pats teici, ka nevienā partijā, nevienā basketbola komandā nav vienādi domājoši. Tava roka, ņem kārtis, – braši sauca vēl kāds kaimiņš vai attālāks rads. Katru gadu vīru sastāvs pie galda atjaunojās, un es nepaguvu viņus ielāgot.

– Mūsu partija pusotra gada laikā esam atrisinājuši jebkuru jautājumu. Es arī daudzreiz esmu bijis mazākumā, – vīratēvs bravurīgi paziņoja, pārējie applaudēja. Nu gluži kā no Saeimas tribīnes.

– Bet jums tak ar daudziem sūdīgas attiecības? – vaicāja kāds, dziļdomīgi ieskādams no sarkana deguna izkārušās rūsganas spalvas.

Vīratēvs piecēlās un sasarcis teica:

– Nē! Tēvs, saki, tu esi latgalietis? Vai tu brīvvalsts sākumā nopirki šozemi no sūdīga vidzemnieka, plenča un babņika? Nopirki. Bet pats esi no Latgales! Tātad es esmu čangals, un čangals pat ja uz brīdi sabojā attiecības, tad tikpat ātri aizmirst un piedod. Vēl puika būdams, vasarās braucu pie vecātēva uz Nagļiem palīgā sienu vākt. Vakarā sēžam un spēlējam "durakus", kā viņš zaudē, tā nomet kārtis, aiziet projām, pēc desmit minūtēm atnāk: "Nu ko, raujam tālāk!" Baigi asais vīrs bija savos septiņdesmit gados. Poļu asinis. Manas sievas asinīs rit krievu un caur viņiem franču asinis. Es esmu čangals un lepns, ka manī tās asinis. Bet ko jūs, jēlie čiuļi? I komunistu laikos čangaļi zināja, kā jādzīvo, ij tagad pirmie saņēma stūri savās rokās. Re, mans dēls, viņš visus jūs apspēlēs, savu sievu stingri tur, ka nepīkst, vot, viņš būs īstais politiķis, bet mans mazdēls būs prezidents. Ei, Kārlēn, dzirdi, tu būsi prezidents!

Tā tas turpinājās līdz apnikumam. Kad pēc kādas stundas pavēru acis, redzēju, jau astoņas "Merkura" pudeles. Tās liecināja, ka vīriem jaunā gada sagaidīšana ir devusi gandarījumu.

Viens lepns čiuļs, kurš "Merkura" iespaidā bija sasistematisējis savus radu rakstus, lepni klāstīja, ka viņš gan nerīkotos kā tas auns Ulmaņpapus, kurš jau trīsdesmitajos gados Latgali pataisījis par provinci, un, lai arī tur neesot tik auglīga zeme, toties Latgalē tagad esot daudz lielākas šances sakarā ar to, ka te esot vaļā gan austrumu gan rietumu puse.

– Visi lielie ceļu mezgli iet caur Latgali. Viļņas ceļš šķērso Latgali, Daugavpils ceļš, Maskavas ceļš. Jā, es jau tagad redzu, ka tur noris baigā dzīve. Tur tikai vajadzētu visu savest kārtībā, – lepnulis pravietoja. Šosejas mums labas, bet vajag, lai ir minimāla birokrātija. Jāšturmē godīgs iekšējais tirgus, jo cilvēki ir pieraduši briesmīgi šmaukties.

– Visdemokrātiskākā valsts ir tā, kurai nav budžeta – secināja mana vīra klasesbiedrs, sešbērnu tēvs. Viņš katru ciemošanās reizi miedza man ar aci un centās gudrībās uz čaklumā pārspēt visus talciniekus rudens ražas vākšanas talkās. Man prieks, lai jau cilvēks strādā, viņam glīti brālēni. Tikai savā mājā un par saviem sešiem bērniem viņš mūždien aizmirs parūpēties.

Vienreiz jautāju, kā sauc viņa bērnus. Viņš bija izmetis neskaitāmu glāzīšu grādīgo saturu, tālab spēja noteikt:

– A, velns viņus zina!

– Neticu, ka politiķi visu tā sabojās, ka Latvijai nebūs vairs saimniecisku sakaru ar austrumiem, – pārliecināti glāzi cēla Āris.

Nākamreiz, pavērusi acis, saskaitīju jau trīspadsmit tukšas pudeles. Laikam taču mans vīrs atvedis. Bet par kādu naudu? No tētiņa – deputāta ņemt gan jau lepnums liedza. Bet no manis? Jā, mana alga ir drošs ieguvums.

Latgale, čangalienu nupat jau kļuvusi par visdrošāko banknoti, ieguldījuma vietu un miljoni bira kā nekad. Kāds no radiem vai kaimiņiem pārliecinoši klāstīja teoriju par Latgales atdalīšanos no Latvijas un tās pievienošanu Krievijai, jo latgaļi jau tā esot zemcilvēki un smalkajai Rīgai tādi neesot ģēldīgi. Te nu sacēlās mans vīratēvs un apņēmīgi paziņoja, ka Latvijas laikos par tādām ķecerībām spundēja cietumā, bet saņēma krietnu knipi pretī:

– Vai tad tagadīn neskaitās Latvijas laiki?

Rīta pusē, kad nauda bija ieguldīta visdrošākajās vietās, izdzerts deviņpadsmitais "Merkurs" uz astoņiem večiem, tad bija skaidrs, ka Latgalei noteikti vajadzīga sava armija, kura aizsargātu pret čiuļu uzbrukumiem, bet vēl tālākā nākotnē – ka arī Katrīna varētu kļūt par prezidenta sievu, varbūt pat par pirmo sievieti Latvijā, kuru ievēlētu par valsts prezidentu, jo viņai vārds tāds pats kā krievu ķeizarienei.

– Nē, čangaļiem būs savs cars!

– Cars vai ķeizars, vai ķēniņš, bet mīzt zem galda gan nevajag, izej labāk ārā, – teica Āris, stumdams vienu bravuļi uz ārdurvīm.

*

No rīta, atvadoties mierināju meitiņu, lai dzīvo vien droši, ka brīvlaiks ātri beigsies un ka tad mēs ar tēti atbrauksim mazliet ātrāk.

Īstenībā Jauno gadu uzsākām ar baisu vēsti – šorīt nomiris Āra klases biedrs, sešu bērnu tēvs, bezdievīgais dzērājs. Vidū starp vīratēva māju un vietējo baznīcu, viņam saplīsis gan kuņģis, gan sirds. No vecgada nakts pārdzeršanās, vai arī šolaiku krutkām? Dievs vien zina! Labākas mantas pirkšanai bērnu pabalsts bija par mazu. Bet uz bērēm noteikti sabrauks visa klase.

Kurš vainīgs? Kurš? Un kāpēc tieši no vīratēva mājas? Un kāpēc tajā reizē, kad tur viesojos es? Kad Āris izšķērdīgi cienāja ar dzeramo? Ak Dievs, kas pie tā visa vainīgs? Vai nāvei labpatīk mana klātbūtne, vai es esmu nāves vēstnese? Pati palieku dzīva, bet kāds nomirst? – jautājums mani mocīja līdz nelabumam

– Tētis ir jauns, – meita izbrīnā secināja. – Viņš arī drīz nomirs?

– Tavs tētis ir vesels, viņš mīl tevi un brālīti, viņš dzīvo jums un tāpēc dzīvos tikpat ilgi, cik vecvectētiņš.

– Un runās tāpat kā babulis? Vai kā vectētiņš – pa televizoru?

– Labāk jau būtu, ja viņš paliktu vienkārši tētis, kurš rūpējas par māju un naudu un mums visiem.

Pirmajā janvārī vētra turpinājās. Ceļi mirdzēja kā spogulis. Sēdēju pie stūres un brīžiem šķīta, ka vējš automašīnu ietrieks grāvī. Un tomēr, es jutu prieku, ka mašīna klausu, ka esmu pie stūres, ka varu valdīt, vadīt un paredzēt. Ātrums ātrums ir mana stihija. Ja es varētu braukt katru dienu, ja vien varētu. Tad es neapstātos. Nekad.

Āris, redzēdams manu seju, acis, kuras gandrīz idiotiski klīda netveramībā, iecirta pļauku un cietā balsī pavēlēja pagatavot vakariņas.

Jā, domu skrandas par dzīvi un nāvi viņš aizslaucīja gan, bet to vietā, kad mizoju kartupeļus, smadzenes aizklīda citā virzienā. Kas tad īpašs piemita Ārim? Nu jau septiņus gadus viņš ir mans dzīvesdraugs, dzīvesbiedrs, laulenis, vīrs, mīlnieks? Kas mani toreiz Ļeningradā apbūra, kad pēc basketbola spēles es uzdrošinājos sagaidīt latviešu čali un teikt:

– Labvakar, es te mācos un kādu laiku neesmu runājusi latviski.

– Burvīga sakritība! Arī es labprāt parunātu ar tevi un vēl latviski.

Ak, jā, pūta ass ziemelis, mēs salām pie restorāna, bet krievu plašās sirds simbols lielpilsētā – viesmīlis, mūs ielaida bez rindas.

– Tik skaists pāris, tik skaists. Tik slaidi, tik gari, oh, kā jūs saderat kopā!– priecājās viesmīlis. Mēs atradāmies jūsmīgas uzmanības centrā. Kā baleta laikos. Jā, kā baleta laikos. Dvēselē viņņojās sen aizmirsti applausi. Kā toreiz, kad pēc "Silfīdas" pirmizrādes pie manis pienāca klāt ticīgi cilvēki un teica: "Šajā izrādē tevī ir Dievs."

– Kādas ir tavas attiecības ar Dievu un ticību? – vaicāja Latvijas, toreiz vēl PSRS basketbola izlases zvaigzne Āris Niedra jaunai, ārprātrosmīgai latvietei, kura uzreiz pirmajā iepazīšanās vakarā ar viņu aizgāja uz restorānu. Laikam gan tā bija pirmā un vienīgā reize, kad Āris viņu iztaujāja par bērniību, par ceļu līdz Ļeningradai, galu galā – par Dievu un ticību.

Es stāstīju, ka esmu padomju laika produkts, ka mani nokristīja slepeni, sakristejā, ka manas attiecības ar ticību ir ļoti pretrunīgas, tikai tik, cik māca psiholoģijā, ka baznīcā es eju reti, ka neatbilstu kristieša paraugam. No bērniības gan atceros brīdi, kad dzīva bija mana vecmāmiņa. Skolā skandināja, ka Dieva nav. Es aizbraucu uz laukiem, vaicāju: "Tu, vecmāmiņ, tiešām ticī Dievam?" Viņa atjautāja: "Bet tu, vai tu ticī Brežņevam?"

Es pat stāstīju, ka manā dzīvē ir Liecinājums Dieva esamībai.

Divas reizes – toreiz internātskolā, kad skolotāja lika mums vienam otru klases priekšā izģērbt un sist ar siksnu, un otrreiz, kad likās, ka palikšu bez kājas, ka labāk mirt, kad likās, ka nekāda atrisinājuma nav, ka viss beidzies un pēkšņi – mezglī atraisījās, un dzīve sākās no jauna.

– Un tu lūdzi Dievu?

– Jā, pat ļoti.

– Bet vai tad tu zini Dieva vārdus?

Mēs abi smējāties, tik brīvs un gaišs tovakar viss šķita. Es jau trīs mēnešus mācījos Ļeņingradas psiholoģijas institūtā. Biju aizmirsusi pusotra gada ilgo ārstēšanos. Šajā pilsētā neviens nezināja, ka esmu bijusi latviešu baleta lielā cerība, ka pati jau biju noticējusi zvaigznes ceļam, bet visas cerības bija sabrukušas. Neviens mani te nežēloja un nejuta līdzī, jo nezināja. Arī Ārim es nestāstīju, vēl ne. Es tikai gribēju zināt, kas viņam ir māja?

– Māja – tas ir ārpriekšvarīgi. Es kādreiz pat nevarēju savākties nākamajai dienai, ja neatmodos savā gultā, – viņš nopietni atbildēja.

– Tu bieži atmosties ne savā gultā? – jautāju.

– Kad sāku sportot, gandrīz nekad, bet vecāki manī radīja mājas sajūtu un harmoniju. Zinu, ka mana māja nepārtaps par nepārtrauktu viesību vietu. Tā būs tikai mana, noslēgta pasaule. Vēlos, lai būtu kā vecāku mājās – svētdienas rītos ir skaisti klāts brokastu galds. Tas ir rituāls. Visi ir mājās. Mūs visus iespaido bērniības pieredze. Varbūt tāpēc es baidos precēties, mans sauklis ir – neko sev, visu sportam.

Uzsākot sportot, man šķita, ka beidzot es varu darīt to, kas man patīk un neapzināti atbīdīju nost visu, kas varētu traucēt. Man ļoti patīk neatkarība, taču līdz zināmai robežai. Pārķāpjot to, jāizvēlas, vai palikt, kur esi, vai arī jāaiziet. Vidusskolnieka vecumā mana apziņa un jutoņa, ka esmu zinošāks par vecākiem un skolotājiem, izpaudās pārākuma izrādīšanā. Arī tagad reizumis zinu vairāk nekā mans sarunu partneris, kolēģis, bet cenšos to neuzsvērt. Esmu laimīgs, ka pasaulē ir cilvēki, pie kuriem varu atgriezties. Visus sportošanas gadus, esmu centies sestdienās un svētdienās ierasties mājās pie mammas un tēta, bez viņiem es neizdzīvotu. Līdzīgi ir ar treneri. Ja mani darbā kaut kas aizlauza, aizgāju pie viņa, mēs dzerām tēju. Ne jau tas, ka viņš varēja ieteikt, ko man darīt, nē, es pat nezinu, kā formulēt šo garīgo drošību, ko viņš izstaroja.

– Zini, arī manā dzīvē notiek brīnišķas lietas. Īstenībā esmu vientuļniece, man bērniībā bija ļoti maz draugu, pat sētā, pagalmā. Un es nemaz tik bieži sētā nespēlējos. Bet ik pēc brīža manā dzīvē ierodas cilvēki, kuri mani paceļ augšup, dod spēku tālākam ceļam. Viņi ir kā noteikti pieturas punkti. Viņi palīdz pārvarēt šaubas, neticību, spert izšķirīgu soli, nenobīties.

Man šķita, mēs esam tuvāki par vistuvākajiem dvīņiem, man šķita, ka esmu sastapusi cilvēku, kurš ir vairāk nekā mana dvīņumāsa, vairāk nekā visa mana agrākā dzīve.

Vienu faktu un drošinājumu es viņam nepateicu – mana mamma bija stāstījusi par Āri, kurš bija viņas izsūtījuma draudzenes mazdēls.

Ir pirmais janvāris. Ir novakare. Bērni brīvlaikā pie vectēva māsas. Āris pastiepa roku man pretī, un es piekļāvos tikpat cieši kā tajā tālajā dienā Ļeņingradā, kad pūta ass ziemeļi un vairāk par visu pasaulē es alku siltuma. Iespējams, ka mēs abi bijām vienādi nosaluši.

*

Otrajā janvārī astoņos biju darbā. Klusums. Neviena nebija. Viegli strādāt, viegli – domāt.

Ieradās galvenā administratore:

– Kur tu biji piektdien? Kāpēc nenāci uz lielo balli?

– Zobārsts muti sagrieza. Strutas.

Es augsni jau biju sagatavojusi – visiem biju klāstījusi, ka sāp zobs. Ko gan tad var iebilst. Pagaidām par zobārsta apmeklējumu izziņu neprasa.

– Kāpēc nepieņvanīji, – viņa turpināja tincināt.

– Mutē vate bija. Telefona būda arī, kā zini, krietnu gabalu no mājām. Apsaitētu ģīmi vakarā braucu uz laukiem.

Īstenībā viņa bija apmierināta, ka ballē neierados, jo tad atkrita lieka konkurente.

Izplāpājusies par producenta piedāvājumu, tagad sarosījusies otrās filmu grupas redaktore, kurai savukārt interese atbrīvoties no dažiem darbiniekiem. Palaid muti, iemantosi nelabvēļus.

Tā ir pirmā reize, kad atļāvos jel ko pateikt skaļi. Zinu, ka visas kinodīvas šo priekšlikumu ir savstarpēji pārrunājušas, izfiltrējušas caur vissmalkākajiem un rupjākajiem sietiem.

Atceros vienu multiplikācijas filmu. Sižets gaužām vienkāršs, pat banāls: pūš spēcīgs vējš, pār aizu pārvilkta virve, uz virves viens cilvēks par spīti vējam turpina bīstamo ceļu. Tiklīdz viņš ir pārgājis pāri aizai, viņu sagaida priecīgs ļaužu pulciņš, kuri jaunpienācēju izvadā pa dižajām telpām. Te piepeši atskrien sargs un sauc, ka uz virves parādījies jauns gājējs. Visi vienoti skrien uz laukumu un sāk pūst. Arī jaunpienācējs piebiedrojas un pūš, ka vaigi plīst.

Tā arī ar mani – vai nu montāžas redaktoram ir tiesības pietuvoties Olimpam. Jānopūš no virves, kamēr vēl iespējams. Jāskatās, kā šis kamols ritināsies tālāk, esmu to izlaidusi no savām rokām.

*

Šķita, tās divas nedēļas Brigē ir zudušas uz neatgriešanos, bet izrādās – nē. Viss bija dzīvs, dzīve kā rēta, tikai nosaitēta.

Ar Alfrēdu, mana zaudējuma liecinieku, iepazīnos vienīgajā viesu vakarā Brigē. Iepazinot un otrā rītā jau aizmirsu, bet nācās atcerēties. Lija lietus, izgāju no universitātes, sastingu turpat nojumē. Lietussarga nebija.

– Linda! No lietus baidies! – atskanēja skaists baritons, Alfrēds atmeta garos matus, tie šoreiz nebija sasieti astē. – Tu neatceries?

– Atminos, bet tad jums nebija lietussarga.

– Linda, nesaki "jūs", saki "tu". Latviešu te ir tik maz, būsīm tudraugi.

– Ar tavu lietussargu esmu gatava uzreiz tudraudzēties.

– Bet lietussargs ir mans labākais draugs un sabiedrotais, un viņš vēlētos, lai tu draudzētos ar abiem.

– Man nav nekas pretī.

– Kurp dodies? O, es tevi varētu paslēpt zem lietussarga.

Paslēpusies zem viņa lietussarga, mēloju līdz autobusa pieturai, tur pamuku zem nojumes. Alfrēds savilka lietussargu un kaut kā neveikli at riktura galu aizķēra pulksteni uz manas rokas, vārgā, nonēsātā ādas stērbelīte pārtrūka, pulkstenis nokrita uz ietves;

– Kāds es neveiklis, – viņš patiesi pārdzīvoja.

– Pulkstenis ir vesels, īsts krievu ražojums, – steidzos viņu mierināt. – Tas no astotās klases izlaiduma. Siksnīņa ir sīkums.

Alfrēds steidzās uz konservatoriju, bet vakarā viņam bija jādodas koncertēt uz Vāciju. Atsūtīšot man suvenīru.

Saspringtā, saasinātā attieksme pret mācībām un eksāmeņiem izskaloja no atmiņas šo tikšanos. Biju pamatīgi izbrīnīta, kad Alfrēds, atgriezies no Vācijas, piezvanīja, lai norunātu tikšanos. Taču es jau braucu projām. Man likās, es pietiekami skaidri atsaucu pārsteidzīgi norunāto laiku, tomēr viņš ieradās autoostā, un, to mirkli es atminos spoži – viņa dāvātais pulkstenis ar zeltā vītās aproces mirdzumu apņēmis roku. Pirksti kā nevilšus pieskārs kaklam – dzimšanas dienā saņemtā ķēdīte atradās vietā. Nu lasīju vēstuli un tur ir skaidri un gaiši bija rakstīts, ka viņš koncertēs Rīgā, lai es piezvanu uz operu, vai arī pirmajā janvārī aizeju uz koncertu. Par vēlu. Viņš jau būs aizbraucis uz citu pasaules zemi.

Viņš spēlē tur, kur viņu ielūdz, kur grib viņu dzirdēt. Viņš ir visur. Un viņš ir laimīgs šajā visur. Un viņu šis visur mīl. Cik tas ir līdzīgi manai bijušajai dzīvei, manam sākumam baletā. Tas būtu tik dabiski, ka es, latviete, dzimusi Rīgā, dejotu Ņujorkā, otrā vakarā Londonā, tad Vācijā, Parīzē, mazās mīļās mājas viesībās, intīmā kamerzālē. Es biju lemta šādai dzīvei. Mans vienīgais koncerts, jauno baleta zvaigžņu festivāls Argentīnā ir mans vienīgais tālais lidojums. Tāls un augsts. Es toreiz jutu, ka tā ir mana sūtība.

Jā, Alfrēds ir laimīgs – nospēlē un otrā rītā atrodas citā vietā:

"Katram mākonim ir zelta maliņa. Mēs tiksimies? Jā? Tas gan nebūs koncerts klasiskajā veidolā, bet mana drauga grāmatas atklāšanas svētki. Tu zini, viņu barikāžu laikā nošāva. Tas bija viņš, kas filmēja mani astoņdesmit astotajā gadā."

Viņš Rīgā koncertēs arī atceļā no Tallinas, tātad – trešajā janvārī. Rīt, lūk, arī ielūgums. Jautrs gada sākums. Jā, tik interesants vīrietis sen nav gadījies un vēl mūzika un vēl opera. Nekur no šīs mājas nespēju aiziet, nedz aizbēgt. Kāds allaž nevainīgi sniedz roku un šodien es nespēju atteikt.

*

Māsa, noklausījiesies pa telefonu manu stāstu, nevainīgi jautāja:

– Mazs sājū ķirmis iedurās sirdī. Lielās šaubas māc – nē, nesatikšos. Kālab? Viņa burvīgo spēlēšanu tu jau esi baudījusi, bet pašu spēlētāju...? Nē. Mīlo, dumjo māsiņ, ej un baudi mūziku un nevaino sevi, ka tevi uzlūdz ne pašas vīrs.

– Man jāmazgā vakar vakarā iemērtā veļa, man sāj galva, asiņo smaganas, un vispār, tā īsti dzīvot man nemaz negribas. Iedevu Ārim trīsdesmit astoņus latus par dzīvokli un benzīnu. Pašai palika divdesmit pieci lati. Interesanti, kā viņš uzzināja par papildsamaksu, prēmiju, vai kā citādi? Kurš ir viņa aģents studijā? Ak vai, par dzīvokli taču es viņam jau iedevu decembrī!

– Pēterburgā studēji? Studēji. Vārda "nudņij" īsto tulkojumu zini. Tad beidz, beidz īdēt un aizej uz to koncertu.

– Kā es gribu bēgt projām no cilvēkiem! Cik es nepareizi dzīvoju. Bet kā dzīvot pareizi? Ko es iemācīšu bērniem, ja pati tik akla kā peles no trulās filmiņas?

*

Ceturtajā janvārī atkal astoņos esmu darbā. Cik labi būt vienai! Ak, es atkārtojos. Un tomēr, cik labi būt vienai! Vienai ar komplimentu kalnu. Alfrēds ar tiem neskopojās. Nesaprotu tikai vienu, vai viņš tēlo, vai viņš tā ir audzināts, vai arī viņš ir garīgi infantils. Mūsu vīrieši komplimentus nesaka. Mūsu vīrieši – tie ir padomju skolās un ar padomju ideoloģijas veidoto attieksmi pret sievieti audzināti supermeņi. Nezinu, ko domāt. Un vēl rokas skūpstīšana, nopūtas? Vai tās ir pārestetizētas audzināšanas sekas? Samākslotas vides rezultāts?

Man bija jautri un mūziku uztvēru tik skaidri un tīri. Alfrēds starpbrīdī pačukstēja savu varbūtējo izgāšanos pirmajā koncertā. Viņš pirms koncerta iegājis pilnajā mazzālītē.

– Tur tev nāktos stāvēt kājās, – viņš bezrūpīgi stāstīja. – Krēslu pietika vien prominencei, Valsts prezidentu ar Pirmo lēdiju ieskaitot, un vecumstīvām dāmām. Ienācu un bez apdomāšanās nostājos blakus tev, tā man likās. Viņai kājās bija zaļas kurpes, viņai bija tavas ausis un kaut kas līdzīgs arī sejas pantos. Man likās, ka tā varētu būt tava māsa, gandrīz uzprasīju, vai dāmas nosaukums nav tāds un tāds, Dievs mani izglāba no publiska kauna, tava līdziniece paraudzījās manī tik vienaldzīgi, ka es steigšus aizlavījos aiz skatuves.

Koncerts beidzās, sākās kokteiļi, man šķita, ka zālē pavīd vīra raksturīgais garais augums, ka viņš, nostājies kaut kur skatuves aizkara krokās, vēro mani, nopratu – laikam tomēr ne, pēc vakardienas viņš vienkārši man šillierējies vienmēr un visur.

Koncerts bija izdevies. Alfrēds improvizēja neskaitāmas variācijas (vienu kompozīciju pa daļai kaut kur biju jau dzirdējusi, tā ir arī kasetē), Otrajā – grāmatas vaļā vēršanas daļā Ziedonis runāja, Epnars lasīja dzejoli, ko uzrakstījis deviņdesmit pirmā gada divdesmit pirmajā janvārī, Vecā Govs – kādu vēstuli vai aiseju. Izdevējs neapdomīgi apsoltāja prezentējamo grāmatu dāvināt visiem klātesošajiem, lai gan tā bija domāta tikai lūgtajiem viesiem. Tā pie mantas tiku arī es.

Alfrēds pavadīja līdz mājām, ārā valdīja tumsa, pagalmā puikas kurināja ugunsgrūdu. Laikam attēloja barikāžu laiku. Drusciņ līja.

*

Šorīt avīzē kļūdainais raksts par filmu, bet par Alfrēda koncertēšanu un grāmatas svētkiem – ne vārda. Latviešu žurnālistiem literatūra ir pēdējā no mākslām, tā tiek izskausta kā nevēlama nezāļu suga.

Filmas nosaukumu "Meklēt dzīvi", es palīdzēju ar dažiem praktiskiem padomiem montāžā, avīze pārdēvējusi "Meklēt māju", par to autors noteikti noskaitīsies. Žurnāliste lepni ziņo, ka zālē bijusi pārpildīta. Tā nav dzīve, tā nav augstā mūzika, tas ir kino!

Šodien, agrā rītā Alfrēds dosies projām no Rīgas. Un tas ir labi. Mākslu tīkamāk baudīt skatītāju zālē un jūsmīgi mīlēt tos, kuri to dara profesionāli un emocionāli. Ikdienā nepieciešams vīrietis. Atkal savā galviņā potēju vīra uzskatus.

*

Istenībā, kā pareizi sapratis producers, man pašlaik vajadzētu rakstīt pavisam ko citu. Neapdomīgi uzņēmos pielikt roku vienā lietā, tā nopietni draud kļūt par gandrīz vai nacionālo traģēdiju,

Sobrīd iet kā politiskajā detektīvā. Visas kolēģes viena pēc otras ietek montāžas telpā un sūdzas, ka pēdējais lielais, labi apmaksātais pasūtījums atdots konkurentu studijai. Tā jau ir, viegli nākusi nauda viegli klejo. Bet mūsu grupa tomēr bija pelnījusi šo pasūtījumu un naudu. Mēs plēšamies savā starpā, bet sāpīgāk, ja par maizes rīku plēšas divas filmu grupas. Viens aizvainots, otrs uzvarētājs.

Producers aicināja uz Vecrīgu pusdienot. Atteikt nevarēju. Arī ausis nogurušas visu rītu uzklusot savstarpējās nesaskaņas. Varēšu izmantot situāciju un atteikties no scenārija rakstīšanas. Faktus par pazemes ūdeņiem esmu pierakstījusi, tos varu atdot, bet vēlos zināt, cik man samaksās par izejmateriālu.

Jutos nelāgi. Satiku tik daudz paziņu. Vai Vecrīga ir paziņu satikšanās vieta? Savādi, ka pastaigājoties ar Alfrēdu, mani nemocīja neērtības sajūta, bet līdās šim maza auguma, korpulentajam koķetim, jutos piesmieta un lēta. Mēs spriedām par filmām un scenārijiem, par dažādām idejām, bet mani neatstāja netīksme. Iekšējais sasprindzinājums sastīvināja skatienu, smails izskatījās liekuļoti pārdabisks. Varbūt man tikai likās, ka viņš redz ievainojamību?

Esmu iepriecināta, jo manas šaubas izrādījās pamatotas. Tiklīdz sākās komplimentēšana, atmiņa izvilka studentu laika asprātības par apburto princesi varžu dīķī, par princi pašā spēku plaukumā, par fizisko labsajūtu, kura ikvienu vīrieti piedzenot ar šimpanzes juteklību, par sievietēm, kuras pat ziloni padarot traku. Un tomēr – es esmu gatava ieklausīties. Es vēlos saprast sevi un šī vīrieša īpašo uzmanību:

– Jūs esiet personība pati par sevi, bet, redzot jūsu padevību, arī man zūd spēki. Es nevaru jūs aizsargāt, ja jūs pati to negribat. Ko man dod jūsu klusēšana un gaidīšana. Tas ir nulles variants. Jūs ņemiet visu, ko es gāžu jums virsū. Bet man ir vajadzīga gaudu sijātāja, nevis gremotāja, – producers nešaubās par savu argumentu pareizību. Vai arī man tā tikai izliekas?

Man būtu jāatbild. Esmu, jo nekad savas domas kopš tālā Ļeņingradas laika neesmu skaļi teikusi, sāku nedroši, bet tieši:

– Es baidos pāriet scenārista vai redaktora klasē. Kino tāpat kā opera ir nežēlīga. Bezgala nežēlīga pasaule. Šajās pāris nedēļās pēc jūsu piedāvājuma man nācies tik daudz dzirdēt par sevi un savām spējām, par mūsu abu iespējamām attiecībām, ka esmu sākusi šaubīties. Es zinu, ka ikvienam ir savas receptes, kā turēties pretī cilvēku zemiskumam. Nezinu, kā to dara citi, bet man ir svarīgi saglabāt dvēseli. Bieži redzu, bet agrāk tam tik lielu vērtību neveltīju, bet redzu, kā par spīti visam, nerēķinoties ar cilvēkiem, kas ir līdās, tiek sasniegtas iedomātās un reālās virsotnes, mērķi. Es redzu, kā šis "par spīti visam" posta un sabojā māksliniekus, kuri jau veidojās, vai arī ir lielas personības. Zinu, ja cilvēks tiecas pēc lielās virsotnes, tad viņš tam atdod visus spēkus, bet pazaudē galveno – sajēgu, kālab viņš ieradies šajā pasaulē.

Man tīkamāk palikt malā. Es negribu domāt, kurā vietā uz cilvēku pašradītajām hierarhijas kāpnēm man jāatrodas. Karjera, vieta uz šīm trepītēm nav mākslas mērķis. Mērķis ir pati māksla. Es no tās esmu izsviesta un, piedodiet, neuztveru savu pašreizējo darbu kā mākslu, – pateikusi apklusu, bet producenti tikpat tieši pārjautāja:

– Iztulkojiet savu viedokli skaidrākā valodā?

– Es vairs nevaru sevi visu atdot darbam, man ir bērni, un vairāk par visu es vēlos turpināt studijas, Mani biklie centieni laikam nerasniedza mērķi, producenti runā to, ko es nevēlos dzirdēt:

– Atzīstieties droši, jūs gribat bēgt pati no sevis. Jūs noteikti cenšaties saprast, kāpēc es cenšos ar jums tikties iespējami bieži, traucēju jūs katru mīļu brīdi? Īstenībā es baidos. Ne jau jūsu dēļ es baidos ar jums tikties. Neaizstājamu cilvēku uz Zemes nav. Es baidos pazaudēt šīs vārās attiecības, kuras mūsu starpā ir. Es tās gadiem esmu meklējis. Par lielu nožēlu jāatzīst, jūs esiet pirmā sieviete manā praksē, kura tiecas uz lielu mērķi. Un ceru, ka jūs arī ko sapratīsiet. Es piecietīšu visu, lai tas tā notiktu. Tas, ko jūs man varat dot, ir tikpat neaizstājams.

Vārdu sakot, būsim saprātīgi un centīsimies iegūt sev cilvēcisko pilnību, kā katram savu raksturīgu un konkrētu sevesamību (pēc Hēgeļa). Ja mēs šajā ceļā arī iemīlētu viens otru, tas ir sekundāri, bez tam – tā būtu arī traģēdija. Par to es nemaz negribu domāt.

Esmu uzmanīgi klausījies, esmu runājusi maigā, pieklusinātā intonācijā, esmu dzidri smējusies, laikam esmu atstājusi bezrūpīga un dzīves lutināta cilvēka iespaidu, ja jau viņš tik atklāti runā par iespējamu iemīlēšanos.

Nē, mājās, mizojot kartupeļus vakariņām, lēni nāk apjausma, ka tā ir otrā reize manā dzīvē, kad klausījos vīrietī un zaudēju neticību viņa vārdiem. Es vienkārši pieņemu viņu tādu, kāds viņš ir, un tas manī rada šaubas, vai rīkojos pareizi, izvairīdamās no scenārija rakstīšanas. Montējot filmas, nereti esmu montējusi pēc savas iekšējās izjūtas, nevis stingri noteiktā plāna, bet talab esmu dzirdējusi arī pārmetumus.

*

Matīss, Alfrēds, producenti, Āris. Četri vīrieši manā dzīvē. Jocīgs salikums. Pirmais man patīk, bet viņš mani neredz. Otrais sūta romantiskas vēstules un dāvanas no zelta, trešais grib pacelt garīgās dzīves pilnībā un vienlaikus papricāties. Ceturtais ir mans vīrs, kurš pret mani izturas kā pret pāraudzināmu padsmiņnieku. Ja es dzīvotu ar Mairitas vērienu, viņi visi jau sen atrastos manas dvēseles kapsētā. Varbūt es maldos?

*

Piektdienas vakars. Atkal biju vannoties pie Mairitas. Sēdējām un pārrunājām pirmās jaunā gada nedēļas iespaidus.

Stāstīju par producenta atklātajiem piedāvājumiem un savas izjūtas, jo esmu viņam noticējusi, bet Mairita ironizēja:

– Kamēr apakša cieta, tikmēr augša mīksta – tiklīdz iegūs tevi, tā aizmirsīs visus solījumus un krāšņie teksti paliks tavās atmiņās. Es vairs neticu nevienam un nekam, es viņus vienkārši baudu. Kā alkoholiķe, kā narkomāne. Man viņi jātmīl par mums abām. Par tavu sapostīto karjeru, par manu slinkumu, par mamma nespēju dzīvot.

Mairitas dzīvesveidā ir kaut kas no mamma sastinguma. Dīvains sasprindzinājums, kurš mazliet rimstas pēc krietnas iedzeršanas. Mamma dzēra ne jau kā alkoholiķi, bet tā it kā mēģinātu atbrīvot smadzenes no domu smaguma, no sastinguma, no paralīzes.

Mairita stāstīja savas pārdomas un tās sasaistīja ar savu tieksmi mīlēt un mīlēties. Viņa mīlēja no trīspadsmit gadu vecuma. Visur un ar visiem – dejošanas mēģinājumos, diskotēkās,

kinoteātros, pat autobusā, braucot viesizrādēs. Viņai nebija un nav latvietes kaunīguma. Viņa grib un mīlējas.

Es viņu apskaužu, es arī vēlos atmīlēt tukšās naktis, kad vīrs man nepieskaras, kad meklē strīdu un iespēju nemīlēties. Es varētu mīlēties no rīta līdz vakaram veselīgu gadu no vietas. Tā būtu mans jaunais balets – absolūtā fiziskā un garīgā vienotība.

No mirkļa aizmirstības mani atmodināja Mairitas smieklis, viņa iedeva izlasīt kādu papīru, bet pati par to smējas kā par vislielāko joku savā dzīvē. Tas bija iesniegums dzīvokļu daļai:

" Savas darba dzīves lielāko daļu esmu strādājusi darbu, kurš saistīts ar lielu cilvēku skaita precīzu koordināciju un organizēšanu. Šīs iemaņas iemācījos kādreizējā LPSR Ministru Padomē, kur strādāju par statistiķi dzīvojamā fonda nodaļā. Pārzinu Rīgas pilsētas dzīvojamo māju situāciju, iedzīvotāju problēmas.

Esmu ieguvusi krietnu pieredzi darbā ar cilvēkiem, jo pēc augstskolas beigšanas strādāju Valsts televīzijā, veidojot plašus raidījumus par ģimenes, veselības un galvenokārt juridiskajām problēmām. Tas bija darbs, kur pirmajā vietā atradās personība ar saviem individuālajiem uzskatiem, pieredzi, piedzīvojumiem, pārdzīvojumiem un morāli.

Esmu strādājusi par sociālās aprūpes darbā, uzklājusī ikviena apmeklētāja liktenstāstu un savas kompetences robežās palīdzējusi.

Būšu patiesi gandarīta, ja mana darba un dzīves pieredze būs noderīga Jūsu vadītajā nozarē.

Esmu patiesi pateicīga par Jūsu uzticību."

Arī es smējos kā kutināta, jo Mairita bija minējusi tikai dažas no vismaz piecpadsmit savām darba vietām.

– Beidz, divdesmit taču, ja skaita arī tās, kuras nav ierakstītas darba grāmatiņā., – Mairita precīzēja manu minējumu un pasniedza vēl vienu ļoti labas kvalitātes papīru. Tur bija rekomendācija, ka Mairita ir krietna speciāliste, strādājusi projektēšanas institūtā par dzīvokļu projektētāju (īstenībā viņai bija fantastisks mīlnieks, kurš gandrīz pusotru gadu neļāva viņai atstāt darbu arhīvā, lai Mairita vienmēr būtu iegūstama. Bet māsiņa aizlaidās pie cita, citiem, vai nav vienalga.)

"Gūtā pieredze būs noderīga, novērtējot dzīvokļu tehnisko un vizuālo stāvokli". Skaisti! Tā laikam raksta rekomendācijas. Tad vēl datoriste, kura ievadīja juridisko terminoloģiju enciklopēdijai, turklāt ar lietvedības pieredzi.

– Tu patiesi domā strādāt tik nopietnā vietā?

– Kāpēc gan nē. Interesanti, – māsa azartiski piebilada.

– Es baidītos, tur taču cilvēki, reāli dzīvokļi. Nē, tas nebūtu priekš manis.

– Par dzīvokli man taču ir jāmaksā. Ja nepatiks, aiziešu, – Mairita atbildēja.

– Laimīgā, ja es varētu tik vienkārši pateikt: "Ja nepatiks, aiziešu!" – manā balsī bija patiesas apbrīna, tikai ar skumju intonāciju.

– Neesi liekule, tu varbūt to nesaki skaļi, kaut gan jau sen esi gatava kardināli grozīt visu savu dzīvi. Vai Briges vārds jau piemirsies?

– Kad tu sāksi strādāt?

– Laikam jau pirmdien. No rīta atdošu visus iesniegumus un rekomendācijas un viss, būšu dzīvokļu daļas vadītāja.

– Bet kā, kā tev izdevās atrast tādu darbu? – biju neizpratnē.

Māsa atgādināja savu divdesmit devītā decembra stāstu par čigānieti:

– Mēs abi ar Visvari kopā sagaidījām jauno gadu, un viņš man piedāvāja darbu savā jaunizveidotajā departamentā. Ko tu teiksi par tādu pavērsienu? Zini, es ar viņu nepārgulēju, – māsa lepni, ārpātlepni paziņoja.

– Nojauta tevi nav pievilusi, – ieinteresēta secināju.

– Neesi nu tik drausmīgi nopietna. Zini, todien, kad iepinos čigānu barā, man tomēr nauda bija, no rīta biju paņēmusi līdzi, lai izmainītu kāda Vācijas latvieša dāvanu – Hamburgas septiņi simti gadu svētku monētu, un smaidīju. Ak, esmu tik māņticīga!

Skumju garša

*

Ir vēla vakara stunda. Bēru namu atstājām agri. Sēžam vīratēva māsas virtuvē pie galda. Esmu daudz dzērusi. Esmu ļoti, ļoti daudz dzērusi. Āra klasesbiedrs, trešās pakāpes brālēns, zārkā izskatījās mierīgs, pat glīts Nekādu dzeršanas seku uz vaiga. Rokas netrīcēja. Rāmi saliktas uz krūtīm. Uzvalks tīrs. Atceros šo vīreli noskretušu, novārtījušos, apķepušu, sasvīdušām matu šķipsnām pār acīm.

– Kā vilks caur krūmiem lūr uz dzīvi, – reiz izmeta vīratēva māte. – Kā dzīvoja tā nomira. Tikai bērniņu žēl. Kas no viņiem iznāks?

Jā, pie zārka stāvēja visi seši bērni, taču raudāt neviens neraudāja. Vecākajam jau sešpadsmit gadi, jaunākajam desmit. Viņi neraudāja. Savādi, vai patiesi neviens viņu nemīlēja? Vai vispār var mīlēt dzērāju? Alkoholīki? Cilvēku, kurš dzer, dzer un vēlreiz dzer? Visiem viņš bija parādā naudu, visi viņu sunīja. Bet nomira viņš no sala torīt, kad aizgāja no mana vīratēva mājas. Mēs viņu pagrūdām pretī nesapratnei par aukstuma un siltuma režīmu naktī no vecā un jauno gadu. Mēs. Nē, es sazin kādēļ nevainoju sevi, bet tikai vīru un vīratēvu. Viņi dzēra, viņi lika vienu merkūru pēc otra. Jā, protams, ar varu mutē viņam neviens nelēja, taču dzirdīt dzirdināja.

Mācītāja runa bija tikai par dzeršanu un dzeršanas postu. Viņš jau vislabāk redz un saprot, ko nozīmē totāla, bezaizspriedumainā latviešu nodzeršanās. Vai tā ir valsts politika – veicināt bezcerību un izmiršanu? Latviešiem jāizmirst, jaunajiem jāemigrē, lai beidzot dabiskā ceļā paliek brīvs logs uz Eiropu. Bez neviena cirtiena pēdas. Dabiskā izlase. Bija tauta un vairs nav.

Sievai uz vīru nekāds labais prāts nebija. Vīrs mēnešiem neieradās mājās, vārtījies jaunas vidusskolnieces palagos. Padauzas gulta, padauza? Vai vienkārši seksuāli traka, neremdināma miesa, kura brēca: "Vēl, vēl, vēl!" Laikam visiem Niedru dzimtas eksemplāriem uznāk un ilgstoši ievelkas seksuālo pārmērību laiks. Bet mana dzimta? Mairita? Mani sapņi?

Vai cilvēkiem, kuri dzīvo tik alkaini, milzu tempā tverdami visas dzīves baudas, ieprogrammēts īss mūžs? Ātri dzīvo, ātri mirsti.

*

Bērēs sazin kāpēc piedalījās arī Matīss, mana savādā aizraušanās. Neatlaidīgi lūkojos uz viņa pusi un dvēselē līksmoju – Dievs nav mazais bērns, viņš zina, ko un kad saved kopā, viņš vienmēr paredz cilvēku tikšanos. Mēs bijām sasveicinājušies, pārmijuši dažus teikumus, es jau paguvu aizmirst laiku un telpu, elpoju jaunā vīrieša tuvumu. Vienam bēres, otram kluss laimes mirklis un tikšanās prieks. Matīss esot aizgājēja otrās pakāpes brālēns, viņš un viņa otrais brālēns Kalvis esot pateicīgi aizgājējam par sapazīstināšanu ar manu vīratēvu, kurš savukārt, viņutolaik jaunu asistentu, svaigu Pēterburgas absolventu, iebīdījis kolosālā dokumentālistu komandā. Savādi, vīratēvs noteikti izmantoja Ingunu, darba ieteikšanā viņa ir veikla kā čigāniete.

Matīsa acis pieliecās bīstami tuvu manējām, to krāsa valdzināja, arī forma, tumšās skropstas, viņa tuvums, kā ikreiz, kad smēķētavā mulsi spiežos garām, mēģinot neveikli piekļaut augumu. Nē, man jāizvairās, nedrīkstu atkārtot līdzīgu uzprasīšanos kā viņreiz ar kafiju un divdomīgiem tekstiem. Nu vairs neuzprasos. Vairos un iestāstu sev, ka esmu neglīta, veca un kliba, ka apkārt grozās jaunākas, košākas, gudrākas. Vai man liekas, bet te, kapu koku varenības ieskauta, jūtu, ka esmu viņam simpātiska, ka viņš vēlas ar mani runāties, būt manā tuvumā. Tas tomēr ir mans mēmais romāns. Mēmais romāns. Romāns bez pamata, bez saknēm, bez nākotnes. Vai manas smadzenes iekaisušas? Ko es te murguju? Ir taču bēres, ir miris Matīsa brālēns, un man jāizsaka

vismaz līdzietība! Es to mehāniski izdarīju, un atkal apkārt bija bērnieki, kapu krusti, sniegs un nosalušas rokas.

*

Matīss Manā ausī iečukstēja savādu teikumu, kurš lika domāt par vārdu Kalvis. Kalvis esot mans sargeņģelis. Tā viņš esot atzinies Matīsam. Vai tad man var būt sargeņģelis, kurš tāpat vien no zila gaisa sargā mani?

Cilvēks, kuru es nepazīstu, neesmu satikusi, atklāti paziņo, ka ir mans labais gars? Mans labais gars!

Kalvis? Vārdu esmu dzirdējusi. Tā sauca mana vīratēva ļaunā gara – Barbaras mīļāko. Vai viņš spēj veikt sargeņģeļa misiju? Savukārt es pavaicāju Matīsam, vai Kalvis viņu iepazīstināja ar Ingunu? Matīsa acis, dzirdot Ingūnas vārdu, iemirdzējās.

*

Kādu brīdi atrados savādā eiforijā un tikai pavirši manīju, ka vīratēvs pazuda aiz kapu priedēm. Sēru runas bija beigušās, ziedi un vainagi pārklājuši kapu kopiņu. Vīratēvu, klusu un domīgu ieraudzīju stāvam pie savas sievas kapa. Likās, ka viņš stāvēs ilgi. Klusi gaidīju, līdz viņš atgriezīsies tagadnē. Jau pagriezies promiešanai, viņš ievēroja mani un lūdza, lai aizvedu viņu uz "Birzkalniem". Viņš nejūtoties labi. Aukstums arī pieņemoties.

Kapi vientuļi, tikai atstātās pēdas liecināja par neseno notikumu. Bērnieki bija aizbraukuši. Man atlika skumji nopūsties par dažām zaudētām sapņa situācijām.

Tā nu es paliku kopā ar vīratēvu un viņa māti un tēvu. Vīratēva māsa Adele, mana profesore, nebija tikusi uz dzimto pusi, jo bija noorganizēta starptautiska psihologu konference par bērnu attīstības psihiskajiem un fiziskajiem aspektiem.

Sēdējām un dzērām šņabi. Āris kopā ar klasesbiedriem bija palicis bērū namā. Klasesbiedriem aizgājējs bija viens no mīļākajiem puisiem. Viņi kavējās tūrās atmiņās par skolas laiku.

Apraudzījusi aizmigušos bērnus, saņēmos un jautāju vīratēvam par Barbaru – viņa dzīves lielo mīlu un vilšanos. Vecgada vakarā to nebija izdevies pajautāt.

– Ak, bērns! Viss dzīvē noderēja. Arī šī sieviete, – viņš laiski norūca.

– Vai jums tīkama tāda vientuļnieka dzīve? – turpināju tirdīt, jo man ar atbildi nepietika. Man šķiet, ka viņš kaut ko slēpj no manis.

– Nav jau vientuļa. Politika nav vientuļa. Ja tagadīņ man būtu kāda sieviete, tad man pietrūktu laika domāt un kombinēt.

Gribēju atgādināt, ka kapos redzēju viņu atkāpjoties aiz priedēm, ka redzēju, kā viņš lēnām devās uz sievas kapa pusi, kā, galvu nodūris, ilgi stāvēja. Vai viņš skaitīja lūgšanu? Vai varbūt lūdza piedošanu?

Viņa sieva tosvētdien, atnākusi no baznīcas, apsēdusies krēslā un jaunākajam dēlam teikusi:

– Baznīcā šodien tik brīnišķi sprediķoja, bija tik brīnišķi...– un tā viņa arī palikusi krēslā ar laimīgu smaidu sejā. Dvēsele bija aizlidojusi viegli un bez mokām...

Tikai vīramātes bērēs mēs uzzinājām, ka todien baznīcas dārzā vīratēvs bija lūdzis atļauju šķirties. Viņš šo atļauju saņēma...

*

Jā, tagad es skaidri sapratu, ka toreiz, rudenī firmas "Boņuks garantē" vīri mūs bija aizveduši uz Barbaras mātes māju. Atmiņu aina bija pietiekami spilgti iesēdusies dvēselē. Kā no datora atmiņas restaurēta, Barbara nāca uz manu pusi, redzēju, ka vīra acu zīlītes te saraujas, te ieplešas. Man šķita, ka viņš nav redzējis Barbaru, bet varbūt tomēr bija skatījis to kailu mākslinieku eļļas gleznās, fotogrāfa aktos? Iespējams, ka viņš ir ticis ar viņu tajā laikā, kad tēvs atmodas pirmajā karstumā kā apracis bullis strādāja ar savu būvbrigādi Saulkrastos, ceļot māju Barbarai. Tikai es neko nezināju. Vīratēvs sācis dzīvot viņas teltī, kura bija uzslīta līdzās jaunceļamajai mājai. Barbara toreiz bija pametusi, (vai varbūt tika pamesta), Dievs vien zina kuro vīrieti savā mūžā, bet tikai tālab, ka iepazinās ar brašu celtniecības firmas vadītāju, manu vīratēvu Ignātu. Viņš cēla, slēdzot ar viņu skaidrus līgumus par katru materiālu izlietojumu un pirkumu, vēlāk lika savu naudu un visbeidzot jaunajā mājā jau iegāja kā viņas mīlnieks un balsts.

Ignāts neizšķīrās no sievas, tikai pazuda no mūsu dzīves, mēs arī īpaši neilgojāmies satikties ar sievieti, kura uz mums telefona klausulē kļiedza, apvainoja, nesauca Ignātu pie telefona. Jā, dzirdējām gan, kā jau tas allaž notiek tik mazā zemītē kā Latvija, kas norisinās viņu mājā. Sākta celt un gandrīz jau pabeigta maizes ceptuve, Ignāts nopircis dzirnavas, kalti, noslēdzis lielus līgumus ar zemniekiem par graudu sagādi, pienu, olām, atvēris veselu rindu veikalu ar nosaukumu "Barbara" gar jūras Vidzemes krastu.

Pēdējos divos gados lēnām, kad noteikti Barbaras vārds tika saistīts ar nezināma zilacaina skaistuļa Kalvja vārdu, vīratēvs iepinās politikā un mums par lielu pārsteigumu, iekļuva Saeimas runas vīros.

Atceros, kā toreiz, kad mājas meklējumi mūs nejauši aizveda uz Barbaras dzimto māju, es smalki paironizēju par svešās, pagurušās skaistules temperamentu. Jā, reti gadās dzirdēt tik bagātu valodu! Mācību laiks mākslinieku, aktieru literātu, mūziķu vidē bijis patiesi paliekošs ieguvums, kurš viņas spējas valodot un pārliecināt noslīpējis līdz neredzētai latviskai pilnībai. Bet gleznošana? Kur palika neremdināmā mālēšanas kaisle?

Barbaras māte ik vārda galā daudzinaja briesmīgo Kalvi, viņa sagādāto trakumu. Toreiz cik vien laipni spējām, atvadījāmies no večiņām, kuras esot dzērušas sirdsdrapes un gandrīz jau aizvestas uz līķkambari. Barbara nopakaļus kļiedza, lai mēs beidzam blisināties un ceļojan no laukuma nostu. – – Bet tā jau nav tava māja, tava atrodas Saulkrastos, – gribēju atkliegt, bet ierasti to izdarīju domās.

Vīrs mirkli apstājas pie Barbaras, vēlreiz atvainojās par sagādātajām neērtībām un pārpratumiem, kas radušies negodīgas firmas darbību rezultātā, un atvadījās

*

Ignāts, mans vīratēvs, būvnieks ar ģeniālām uzņēmēja smadzenēm, paldies Dievam, neapprecēja Barbaru. Bija jāgatavo sievas bēres, bija tik daudz pienākumu. Barbara jauna un karsta, steidza mīlēties un dzīvot.

– Ko dara tā sieviete, – jautāja vīratēva māsa. Viņš saprata, par ko tiek jautāts, dziļi ievilkta cigaretes dūmu un nevis izpūta, bet likās, ka nopūtās, tad klusi atbildēja:

– Viņa taisa karjeru politikā.

– Ko? – gandrīz reizē iesaucāmies. – Tad jau viņa...

– Nē, nē, – vīratēvs iespraucās, neļaujot man pabeigt, – viņa ir tikai Rīgas rajona nodaļas vadītāja savā liberāļu apvienībā.

Bet viņa taču bija viena no bagātākajām Latvijas mākslas sievietēm? Jā, zīmēja, zīmēja, saņēma godalgas un balvas, atzinības.

– Šis pārmaiņu laiks ir arī viņas laiks, tas atvēris visus iespēju vārtus, – teica vīratēvs. – Viņa ne no viena neko negaidīja, nelūdza, bet pati sitās uz priekšu. Viņa nespēj dzīvot ārpus laika un telpas un šajā jaunajā laikā viņas gleznošanai nav nozīmes.

– Es saprotu, ka jūs esat lielajā politikā, bet viņa taču ir māksliniece! – iesaucos mazliet samāksloti, bet rokā paceltā glāzīte aizsedza sakāpināto interesi.

– Viņai ir arī nepabeigta juridiskā fakultāte. Ja runājam par mākslu, tad vai par to maksā? Māksla – tā ir miljonāru izprieca. Ja nav naudas, mākslā nelien.

– Jālien politikā, tur laikam riekšavām ber naudu?– ironizēju.

– Naudu neber un ilūziju man arī nav. Un tāpat ar mūsu kauliem tiek bruģēts ceļš nākamajai valdībai. Esmu tikai viens bruģakmens. Bez tam mākslinieki, vienalga, kādes kvalitātes viņi arī nebūtu, redz vismaz divdesmit gājienus uz priekšu, vēl divdesmit kombinē un vismaz tikpat daudz izmet māņu cilpas. Barbarai piemīt dzīves mākslinieces talants. Tāpat kā Mairitai un arī manam dēlam.

– Sakiet, kāpēc jūs tik neatlaidīgi velkat politikā dēlu?

– Ir noslēpumi, kurus var tālāk nodot tikai dēliem. , – vīratēvs negribīgi atbildēja, bet es paraustīju plecus:

– Viņš to nevarēs.

– Tad tu, bērns, viņu nepazīsti. Viņš ātri reaģē – kā met, tā tikai grozā. Īsts sportists. Prot peldēt ekstremālās situācijās, pie tam viņš ļoti labi orientējas visās valsts struktūrās. Un tas, man liekas, viņam bija vissvarīgākais. Pārējais man liekas nav tik svarīgi.

– Neesmu pamanījusi, ka viņš kaut ko saprot no valsts uzbūves un visām šolaiku Saeimas un valdības mahinācijām.

– Visi nav zagļi, visi tādi nav un nebūs, – vīratēvs noteica.

– Es ticu, ka jums naudu nevajag, ka jūs esat mazliet ideālists. Bet tuvojas pašvaldību vēlēšanas, un atkal sākas visādi raksti un pretraksti avīzēs. Dzīvokļu daļas arī reorganizēšot. Tad jau man nekad dzīvokli nesagaidīt, – es niknojos.

– Vai jūs bijāt dzīvokļu daļā? Īstenībā es jums neieteiktu steigties, jo no tās mājas var uztaisīt lielisku savrupnamu.

– O, redzu, tevī pamodās vecais profesionālis būvniecībā, – sarunā dzīvi iespraucās vīratēva mamma. Viņai iemirdzējās acis, laikam gan māte neatbalstīja dēla politisko karjeru. Vīratēva acīs, savukārt, ieplaksnījās sapņains domīgums:

– Manam sirdsmieram nepieciešams būvēt, projektēt, pārveidot, tagad laikam, vienalga, ko. Tikai sirdsmieram.

– Mēs rindā esot septiņpadsmitie, – es vēlreiz turpināju savu tēmu par dzīvokli. – Jau veselu pusgadu septiņpadsmitie. Bet avīzēs raksta, kādi dzīvokļu simti sadalīti...

– Kad jūs pēdējo reizi bijāt dzīvokļu daļā? – kā no miega pamodies, vīratēvs lietišķi jautāja.

– Man tādas aizdomas, ka tur sēž speciālisti roboti, kuri to vien saka: "Gaidiet izsaukumu, jums rinda pavisam tuvu."

– Aizejiet pie nodaļas vadītāja. – Vīratēvs pamācīja.

– Lai Āris iet, es otrreiz ar to kaula ģīmi nevēlos tikties. Astonpadsmitajā decembrī šķiet mūsu māju apskatīja kaut kāda komunālprojekta komisija. Mēs tādu nebijām izsaukuši.

– Tad jāpasteidzas, bet gan jau būs labi.

Šajā notikumam un ideju mutulī mani apskaidroja fantastisks atklājums. Pirmdien Mairita sāks strādāt dzīvokļu daļā. Viņa izzinās visus likumus un palīdzēs ar šīm zināšanām mums.

Ja vien tas, ko viņa stāstīja, ir patiesība.

*

Svētdien viena aizbraucu uz Ziepniekkalna kapiem. Pie savas mammas un sava tēta.

Mamma un tētis aizgāja reizē. Viņi nevēlējās turpināt dzīvi. Tas notika, kad sirsnenītes ziedēja, bet es ar jaundzimušajiem dvīņiem vēl arvien atrados Pēterburgā, patversmē, kur varēja uzturēties vientuļās mātes ar bērniem līdz mazuļiem paliks apaļš gads. Āris braukāja pa pasauli un sportoja. Meta grozā bumbu un vāca punktus. Manas telegrammas un vēstules viņu vēl ilgi

nesasniedza. Man toruden šķita, ka esmu palikusi viena ar bērniem un ka dzīvot ir vērts tikai divu smaidošu actiņu pāru dēļ. Un tad vēl mammas vēstule... Baigi paliek, iegrimstot atmiņās...

Mamma bija uzrakstījusi atvadu vēstuli. Neesmu sapratusi vēstules saturu. Tas mulšina, tas nedod mieru. Tā atrodas pie manis, ielikta aploksnē, tā jau septīto gadu ir patstāvīga līdzgaitniece lūpu krāsai un pūdernīcai, citiem skaistuma uzspodrināšanas līdzekļiem. Man bail no tās šķirties.

Vēstule rakstīta vairākos eksemplāros, man ir sūtīts trešais, varbūt ceturtais. Kas ir saņēmuši pirmos divus?

Šķiet, es zinu vēstules saturu no galvas. Tā neizskatās pēc vēstules, bet esejas. Tajā samanāms talants. Nē, nesaprotu. Tā ir vienīgā mammas vēstule. Bet varbūt to ir rakstījis tēvs? Nē, viņš tas nūdien nevarēja būt. Kad bijām pavisam mazas, mēs ar Mairitu spriedām, ka tikai galīgi neizglītoti tik briesmīgi krāc.

Pasmaidīju, cik dīvaini reizēm savus vecākus vērtē bērni! Aizdedzināju četras svecītes, sakārtoju sniegā puķu pušķi, apsēdos uz soliņa un izvilku vēstuli.

"Mazu un dižu ceļu malās iztālēm pamanāmi nelieli zaļi noauguši uzkalniņi. Priedes, egles, ozoli un liepas noēno daudzus jo daudzus krustus. Tie klusā mierā vēro ziedus un augus. Koši zied kapu sēta dzelteniem ziediem. Tur guļ brāļi, dravenieki, tur māsiņas, rakstītājas. Dus klusi un mierīgi, jo tikai pirmajā naktī ne vietņa iesildīta, ne kauliņi iegulēti. Šai saulē, šai zemē viesiem vien padzīvoju; Viņa saule, viņa zeme, tā visam mūžiņam.

Tā ir kapu ikdiena, jo vientuļais slēpsies un ies projām, ja tuvumā pamanīs svaigu lāpstas dūrienu, smilšu kalnu, eglītes pie vārtiem un atvērtu zemes muti.

Jā, drīz skanēs sēra dziesma, nāks ļaudis pulkā ar priesteri priekšā. Būs mana dzīve galā, būs pirmās skaļās sāpju asaras, nespēja rāmi pieņemt likteņa lēmumu.

Vēl dzīve un nāve rokrokā virs zārka un puķu klēpjos.

Kapusvētki Latvijā sākas jūlijā, turpinās augustā, kad avenes aicina palīgā noņemt saldo smagumu, kad mellenes vēl arvien lieliem groziem tiek nestas no meža siliem, kad baltie dzidrie noņem pirmos su-līgos ābolus. Briedums un pilnība dabā vedina pārdomāt dzīvi, tās augļus. Jo tas ir rudens sākums, kad nojausma pamostas, kad debesīs spoži jo spoži mirdz zvaigznes.

Var jau būt, ka mana dzīvība nav nekas vairāk kā vien īss mirklis starp divām nāvēm, vien acumirklis, jā, mirklis, salīdzinot ar Visuma mūžību. Bet vai skaists un piepidīts ir laiks, vai garīgi esam pilnveidojušies, vai esam tikai dzīvojuši, vai esam pārliecinoši domājuši, ka dzīves gals ir nāve.

Liela nāve ir vienlīdzīga krietni nodzīvotai dzīvei. Lieli darbi ir piemiņa dzīvei un bieži vien – cilvēka otrā dzīve, kad darbs sāk dzīvot no mums neatkarīgu dzīvi. Mūsu mūžs dvēselei ir par īsu, mūsu gars tiecas dzīvot, dzīvot un radīt nenogurstoši."

Manā dzimtā nāve kā Dieva noliktā, ilgi gaidītā stunda, neatnāk. Nāvi izvēlas vai piespiež, palīdz izvēlēties.

Teju biju izārstējusi kāju, teju iestājusies augstskolā, teju apprecējusies, teju dzemdējusi, un atkal atkritiens izmisumā.

Ja nebūtu māsas dzīvesprieka, abu jauno dzīvību, vai maz es atgūtu spēku mosties, spēku strādāt, mācīties, smieties un stāstīt blēņas, atpūsties? Man šķiet, ka īstenībā es vēl neesmu atradusi spēku savai dzīvei, man ir spēks dzīvot citiem, noliktam režīmam.

Tikai kapos, tikai rakstot dienasgrāmatu, es... Nezinu, cik tālu vārdi spēj atklāt dvēseli? Es burtoju mammas vēstuli un neko nesaburtoju. Vai mani bērni, lasot manas pārdomas, sapratīs mani?

Svecīšu liesmas pamāj vējam līdzī. Es neraudāju. Es neraudu jau sesto gadu. Kur pazudušas manas asaras? Vai tās atjaunojas?

*

Atkal ir pirmdiena, esmu agri darbā. Virs šorīt atteicās dzert kafiju. Pagaršoja un izmeta:

– Kāpēc kafija tev iznāk tik negaršīga? – tad spēji aplusa un paskaidroja: – Mums darbā vāra labāku.

– Kādas firmas kafiju tavā darbiņā pārķ? – jautāju.

– Man liekas, ka "Melnā nakts".

– Bet mums taču ir "Melnā nakts"?

– Nezinu, varbūt tur ir kāds pagatavošanas knifs. – viņš izvairīgi izmeta un iemetās istabā, es nopakaļ uzsaucu:

– Uzzini, lūdzu.

Arī ceptā ola un gaļas šķēle palika neskartas. Bet es vairāk nejautāju. Ja negrib brokastot, tad man nav tiesību pārnest vai uzbāzties. Un tomēr, viņš atkal bija neatsaucīgs, vēss. Viņa vairīšanās mani moka un liek uzdot simtiem jautājumu. Kāpēc viņš ir negausīgs, kad atrodamies laukos, kāpēc tad viņam pietiek spēka un izturības, tad viņš mani glāsta, mīl, ieskauj milzu plaukstās un aijā. Bet tiklīdz viņš nonāk Rīgā, darbā, tā sajūtu netīksmi pret sevi, savu augumu un vairāk par visu – pret savām domām, teikumu formu. Diemžēl arī manī jau kādu laiku uzradusies netīksme, cenšos noslēpt, bet tā līdzīgi izsalkušam pagrabu runcim modri raugās arī tad, kad augums izslāpis brēc, arī tad, ja tiek mīlēts reizi divās nedēļās. Arī tad es sakožu zobus. Man bail, ka varētu viņu iznīcināt, nožņaugt, nogrūst no sevis kādā bezdibenī.

*

Šodien montēju reklāmas filmiņu par medicīnu. Filmēšanas stils un piegājiens savādāks nekā līdz šim, arī režisore cita, no bijušajiem televīzijas dokumentālistiem. Jāsamontē ātri, jo jāatrāda naudas devējiem.

Tā ir krāšņa sieviete, blonda, uzrautu deguntiņu, čigāniski vaļīgi tērpusies. Viņa runā neievelkot elpu:

– Tev liekas, ka es tagad varu pazust, tagad, kad esmu bez naudas, bez cerībām samaksāt operatoram, gaismotājam, šoferim? – Es s jaunajā režisorēklausījo, bet neatbildēju. Visi zināja, ka dokumentālistus televīzijā likvidēja brīdī, kad viņa bija pabeigusi filmu par nodevību. Tobrīd daudzi nonāca bezizejas situācijā. Taču nokārt degunu un laisties pa burbuli viņa nespēja. Tikai jau kuro gadu dzīvoja ar šo triecienu un lai arī bieži atkātoja, ka neesot spējīga padoties izmisumam, ka darba pasaulē nekad nav trūcis un nepietrūks, tomēr bija sajūta, ka rēta ir iecirsta uz mūžu. Tāpat kā man? Vai tiešām tāpat kā man smeldz rēta un nebeidz čulgot?

Viņa pieteikusies angļu valodas kursos, sākusī nodarbības aerobikā, peldējusi baseinā, vingrojusi, filmējusi kāzas, bēres un krustības uz personīgā video. Viņa bija dzīvojusi par spīti. Protams, viņa bija cerējusi, ka studiju likvidēs civilizēti, nevis tā – vienkārši – nav un jūs neviens vairs neesat vajadzīgi. Domājusi, ka izveidos līgumu sistēmu, organizēs konkursus par filmu tēmām, meklēs maksātspējīgus mecenātus, lai veidotu konkrētas kultūras filmas. Nekas tamlīdzīgs nenotika. Jaunā valsts negodāja ritmisku, nodrošinātu, stabilu darbu. Diemžēl.

Vairs neklausījos, bet domāju, ka šovakar jāiet uz universitāti uz vācu valodas kursiem. Nāksies centīgi mācīties, citādi aizmirsīšu valodu. Bet vai es vēlos braukt mācīties?

– Jā, es biju kā pārpurvojusies, purvainā, – aizrautīgi gulgoja režisore, piespiežot arī mani ieklausīties. – Es biju pilna pārmaiņu alkām, taču kaut kādā veidā mani bremsēja nosacījums, ka filmai ir jābūt tieši tik un tik garai. Mani mocīja tas, ka montējot reizēm bija skaidrs, ka nepieciešamas vēl trīs minūtes, citādi filma izskatīsies mākslīgi saīsināta, zaudēs spriedzi. Bet nauda ir samaksāta tikai un vienīgi par tik garu filmu.

Domās turpināju režisores jūtu izvirdumu, jo arī mani kaitina tas, ka nevaru izvēlēties filmas, kuras montēt, ka jāpakļaujas administrācijai. Arī man ir grūti elpot, tikai šodienas žņaugos. Mūsu domas sastopas kā dvīņumāsas. Un es zinu, ka tikai šeit, šajā telpiņā pie montāžas galda tās piedzims un apklusīs.

Vai mūsu darba organizācija atbilst pasaules kino veidošanas kritērijiem? Vai es biju vāja, vai man trūka garīgā līdera, nezinu?

Man šķiet, ka jaunā Latvija ir radījusi aklas paklausības modeli un es tajā slīkstu, smoku un man jāizraujas. Psiholoģijas katedras piedāvājums braukt uz Brigi bija kā svaiga gaisa kampiens.

Nuja, bet es ar šo kampienu pamatīgi aizrijos. Un varu tikai ar sajūsmu vērot cilvēkus, kuri ir krituši vēl lielākos bezdibeņos, bet spēj piecelties un turpināt. It kā es pati nebūtu kritusi bedrē un nebūtu bijusi spiesta dzīvot citu dzīvi?

Skumji un baigi top savas dzīves realitātes priekšā. Pašradītās realitātes. Vai es spētu sapurināt sevi un smaidot iet tālāk?

Man šķiet, ka rokas filmu montē mehāniski. Griežu, salieku kopā, salīmēju, salīdzinu, pārlietu kadrus. Režisore uzaicina dzert kafiju, blakustelpā smaržo. Viņa ienes divas tasītes un smaidot saka:

– Lai arī dzīve, arī darbs ir krusts, to nesu labprātīgi. Daru to, ko šobrīd gribu darīt un manā uztverē tā ir liela laime – piepildīt sevi ar to, ko vēlies, lai cik tas brīžiem arī nebūtu sāpīgi, lai kādas asaras nesmacētu. Es dzīvoju pašas apzināti izvēlētu dzīvi.

Vai es dzīvoju pašas apzināti izvēlētu dzīvi? Vai varbūt cenšos iekļauties ārējo notikumu virknē?

*

Producents arī sēž jau stundu manā būcēnī, dzer kafiju pēc kafijas un neiet projām. Esmu vai simts reizes noklausījusus par skudrām, kuras savu pili atrod, ejot pa āderēm, ka skudru pūžņi tiek celti uz daudzu āderu krustpunkta, ka putni tādā veidā orientējas, ka stārķi ceļ līdzi uz āderu krustpunktiem, ka ozoli aug tikai uz āderēm, ka klematis novītīs, ja būs iestādītas uz āderēm, ka piecdesmitajos gados, pētot vēža slimniekus zemnieku mājās, konstatēja, ka vēža forma daudzās paaudzēs bijusi viena un tā pati, jo zemnieki gultas nepārbīdot, un, ja tā uzlikta uz āderes, tad visi tā arī nomirst.

Nāve un nāve. Esmu sagatavojusi uzmetumus par āderēm būvniecībā, bet neesmu atnesusi. Klusēju, jo ar simts septiņo prātu jūtu, ka producers grib kaut ko man pateikt, velk laiku, bet baidās. Viņam vakar bija lielā diena – vārda diena, veselība smaga, prāts nostaļģisks:

– Producenta darbs ir nenormāls, – viņš stāsta. – Tā ir nežēlīga atteikšanās no cilvēcīgas ģimenes dzīves un normālas bērnu audzināšanas. Filmas ideja un pats darbs nepārtraukti maļ smadzenes. Brīnos, ka bērni izauga tik nopietni un darbīgi. Varbūt tāpēc, ka mana dzīve un domu pasaule ir viens vienīgs nepārtraukts darbs?

Bet būtiskais, viņa nemiers, kas nospiež dvēseli, bet atraisa mēli nepārtrauktai runāšanai, netiek pateikts.

Sāku justies vainīga, jūtu iekšēju trīcekli.

Ak, manas stulbās iedomas! Producents nerunā tieši, viņa trāpīgais vērojums kaut ko slēpj:

– Mīļā, dievainā būtne, piedodiet, ka tā jūs uzrunāju, bet kas tad ir māksla? Māksla – tā ir Dieva dāvana, dievišķā dzirksts, kura jums tik dāsni piešķirta jau piedzimstot. Nav būtiski, ka liktenim labpatika mainīt jūsu ceļu, dzirksts ir palikusi, tā gruzd un visas filmas, kuras jūs esat samontējusi ir Dieva dotās dzirksteles skartas. Radošais darbs, pats darbs ir galvenais, bet, ko tas personīgi atnesīs, tas iespējams, nav mūsu darīšana.

– Baidos, ka man nav spēka cīnīties pret intrigām, un nav arī spēka tās nedzirdēt. Esmu tik iztukšota pēc visa dzirdētā, ka labprāt nolīstu meža būdiņā un aizmirstu pasauli, kurā dzīvoju.

– Uz ko jūs ceriet? Nemelojiet sev. Nemelojiet man. Ko gan jūs cerat apmānīt – sevi vai mani? Jāsmejas par jūsu naivumu. Ko iedomājies? Tukša. Uz meža būdiņu. Tāda ir dzīve. Dežūrfrāzes.

Jūsu pilnība ir acīm redzama, un nevajaga velti ākstīties. Ko jūs darīsiet meža būdiņā? Rakstīsiet memuārus? Kam? Par ko? Par sevi? Mani? Viss taču sen jau ir pateikts. Ko jūs varat pielikt klāt? Izņemot sevi pašu. Kas gribēs – atradīs. Kas negribēs – iztiks, kā ir.

Es saprotu. Jums iet grūti. Darbs pliekans. Es gan teiktu – vieni paši mēsli. Sevī, protams, jums ir viss. Tikai nelaime ar ārā dabūšanu. Tas taču arī ir redzams.

Galū galā – ko gan var gribēt no vienas agonizējošas, prostituētas, paverdzinātas, tumšas un mazas tautiņas pārstāvjiem. Šie nav mani vārdi, tos man ir teicis viens nelaiķis – alkoholiķis. Es pilnībā piekrītu.

– Laikam jums taisnība, esmu vienkārši gļēva un gatava padoties. Es sevi bez iemesla nosodu un nomelnoju, pirms pagūstu sevi apliecināt, es psiholoģiski aizlūstu pusceļā.

– Jūs taču piecēlāties, jūs pabeidzāt psiholoģijas institūtu, jūs lieliski montējat filmas, bet jūs varat vēl vairāk.

Un tomēr producents kaut ko nepasaka, noklusē, nervozi burzās man apkārt. Iespējams, ka vārda dienas svinībās kaut kas mainījies attiecībā uz manu vēl neuzrakstīto scenāriju.

*

Ir piektdiena un trīspadsmitais janvāris. Dzīvoju mājās. Pirms kādas stundas aizgāja Ingūnas draudzene ar savu zīdaiņi. Es viņi masēju, vingrināju pēc tās metodikas, kuru apguvu Pēterburgā zīdaiņu namā. Čīkstulis, raudulis, brēkātājs, manās rokās nokļuvis, sajūsmā elsoja, gurguloja. Tas bija trešais seanss un es jau pamanīju pārmaiņas mazuļa fiziskajā un emocionālajā noskaņā.

Ingūnas draudzene, varbūt paziņa, apbrīnoja manu roku labvēlīgo ietekmi uz mazuli. Man ir tiesības masēt mazuļus, jo es to darīju veselus trīs gadus zīdaiņu namā. Bērni alkst fiziskos pieskārienus, glāstus, maigu attieksmi un prieku par savu iegūto augumiņu.

Tiekoties ar Adeli – psiholoģijas profesori, savu garīgo nemiernieci, arī Pēterburgas augstskolas absolventi, es pastāstīju par savu aizraušanos un prieku, ko man sagādā bērni. Pēc atgriešanās Rīgā, tīši vairījos no mazuļiem, bet Ingūnas bērns mani iepriecināja. Man šķita, es neieredzu slimus un vārgus mazuļus, tālab nesaprotams bija mans prieks par savām rokām. Adele uzmanīgi raudzījās, kā es stāstu, tad pārliecināti jautāja, vai man nekad nav radusies doma izmantot zināšanas par cilvēka augumu profesionāli:

– Jums noteikti jāapmeklē bērnu attīstības centra organizētās mācības, tās laikā notiks februārī, vakaros, tā saucamā bobata metode, jūs esat par to kaut ko dzirdējusi? – jautāja vīratēva māsa.

– Nē, esmu tikai lasījusi par šīs metodes pielietošanu Anglijā un Zviedrijā, – teicu, bet īsti pārliecināta par atbildes pareizību nejutos.

– Jums sava domu pasaule jālīdzsvaro ar fizisku darbu. Laikam tāpēc bērnu masāža jūs tik lieliski relaksē, atbrīvo no domām un sakārto tās, jums tā nešķiet? – viņa turpināja mani tirdīt.

– Nezinu, neesmu domājusi, – atbildēju.

– Bet kursi jums noteikti jāapmeklē. Viens kārtīgs sertifikāts šajā praktiskajā jomā, kura tik cieši saistīta ar jums zināmo bērnu psiholoģiju, ir vairāku samontētu filmu vērts, – atvadoties profesore vēlreiz piekodināja neizturēties vienaldzīgi pret viņas piedāvājumu. – Jūsu iepriekšējā dzīve, ja drīkstu tā to nodēvēt, bija spēcīgs fiziskā un garīgā savienojums vienā brīnišķīgā veselumā. Varbūt jums jāpadomā par šo pieredzi?

*

Uzvārīju zupu, sagatavoju dzērveņu dzērienu, sakārtoju māju, sanesu malku, iekurināju kamīnu un sadedzināju visus uzmetumus kinoscenārijam. Tā jau arī bija. Producents tomēr mani sacūkoja. Scenāriju par āderēm atnesa Domes speciālists, tas jau esot apmaksāts un... Nu ja, nauda pāri visam. Manas slepenās tieksmes pacelties no montāžistes uz scenārista klasi, tāpat kā cerība nopelnīt kaut ko papildus, beidzās strauji un bēdīgi.

Toties kamīns kuras spoži. Sēžu, skatos liesmās, klēpī vācu valodas teksts. Kad ielasos, tad tulkoju itin braši un veikli.

Sāp galva, bet spiediens ideāls. Izmērīju, jo esmu piekritusi par naudu nodot plazmu. Par vienu seansu – divdesmit pieci lati. Nekad agrāk nebiju izjutusi tik lielu naudas trūkumu kā šogad.

Vakardiena aizmirsusies. Labi, ka viss tik vienkārši aizmirstas.

*

Pie durvīm zvana. Kurš gan zina, ka šodien esmu mājās? Tikai Mairita. Viņa iebraž kā vējš, kā viesulis, kā viss, kas manī saistās ar brīvu klejošanu pa dzīvi. Laikam viņa ir mans otrais es, mans nepiepildītais, apspiestais es, kurš neprot atraisīties un aizskriet pasaulē.

– Esmu tikai un vienīgi sieviete, kura vēlas labi izskatīties, būt starojoša un spējīga saprasties ar visdažādāko uzskatu un pārlicības cilvēkiem. Vienmēr esmu vēlējusies zināt valodas. Vienmēr esmu gribējusi vairāk, nekā esmu varējusi izdarīt! – Mairita aizgūtnēm klāsta, paķer manus vācu valodas tekstus, iemet pagali ugunī. Istaba sprakst un dzirksteļo ar māsas klātbūtni, tā pārvēršas un zaudē puskrēslas pelēcību.

Viņa, negaidot manu atbildi, atrauj skapja durvis un izgāž tā saturu un dīvāna un pasludina:

– Sakopta āriene ir sakopta gara pazīme. Man ir jāpārtop. Un tu mani novērtēsi, – viņas acis ir nedabīgi skaistas, kustības brīvas, šķiet pat, ka, rokas kustoties izsauc spirtu vēju. Viņa ir kā mērķtiecīgs sporta ērzelis, pilns jutekliska dzīvības spēka.

Un es atkal sadugstu. Tā ir klasiski iecienīta situācija anekdotēs un apnikušās sadzīvīskās situācijās – man taču nav ko vilkt mugurā. Visas drēbes apnikušas, visas kombinācijas izmēģinātas. Ir vienīgi džemperī, tos esmu saadījusi gandrīz divdesmit.

Mairita sāka kombinēt variācijas ar maniem apģērbiem. Savādi, tik interesantas kombinācijas kā Mairita nevarēju ieraudzīt. Paveicās. Mairitai veicas, pieci plānie džemperī un vismaz piecreiz vairāk variantu salikumā ar žaketēm, vestēm un krekļblūzēm.

– Tas nūdien, nav tavs stils! – iesaucos, pārsteigta par māsas izvēli. Viņa saliek blūzi ar pelēkajiem zīda svārkīem un vesti. Esmu pārsteigta, cik interesanti siluetu maina veste, kura uzvilktā virs blūzes, bet blūze brīvi krīt pār svārkīem.

Mairita enerģiski paziņo, ka ar šodienu viņai jāvalkā svārki tikai mazliet virs ceļgaliem.

Izbrīnā sāku smieties. Mairita vienmēr bija tērpusies vai nu līdz potītēm garos brunčos un kleitās, vai arī tādos tērpos, kas teju apsedz dibenu. Bet es kopš daudzo operāciju laika neesmu uzvilksusi nevienu tērpu, kurš atklātu kājas augstāk par diviem centimetriem virs ceļgaliem. Es valkāju tikai garās bikses, jo uz kājas ir saglabājušās rētas. Ja jāuzvelk svārki, tad jādomā par zeķu krāsu.

– Nu gan tu izskaties liekulīgi tikla, – saku Mairitai, bet atbildei uzklāsu veselu lekciju:

– Biznesa un lietišķas sievietes ģērbšanās stilā viens no noteikumiem ir tērpa garums. Tam jāatbilst modes prasībām. Bez tam lietišķai sievietei, kura strādābirojā, jābūt tādām svārku garumam, kurš pierāda, ka neesi liekule un neesi ieradies izklaidēties. Tie daži centimetri virs ceļgaliem – tas ir garums, kurš apliecina, ka sieviete ir uzdrošināties spējīga, gatava pieņemt aktīvus lēmumus, iesaistīties jaunu problēmu risināšanā. Tērpa garums zem ceļgaliem liecina par vēlēšanos atpūsties, liekulību vai arī nespēju uzdrošināties.

Mairita pastāsta par eksperimentu, kurā visām audzēknēm bijis jāierodas noteikta garuma tērpā, un viņas ieraudzījušas, ka tas tiešām atstāj lietišķas sievietes iespaidu. Uniforma, līdzvērtīga vīrieša uzvalkam. Tātad darbā jāpasvīturo nevis sievišķība, bet vienādība.

– Jā, – Mairita bilst, jo darbā vīrietis un sieviete dara vienu darbu, viņu rezultāti nedrīkst būt atkarīgi no dzimuma.

– Tev pietika ar pusi dienas, lai mainītu attieksmi pret ģērbšanos?

– Neesmu akla, redzu, kā tur staigā ierēdņi, – Mairita attrauca pārlicinoši un iesmejās: – Tas ir mans ārējais teātris, mana skatuve. Viņi mani neatšifrēs – perfekta āriene, perfekts smaids un stulbi jautājumi par visu.

– Vai esi jau vīlusies?

– Iespējams, bet tas mani mobilizē. Man mantojumā atstāti divi vecie darbinieki – viena pārpucēta dāma ar krievu daiļslidotājas frizūru un izvalbītām, patiesi, īsti aukstām, nekustīgām acīm. Šausmīgs paskats. Viņai ir divdesmit četri gadi, sešu gadu stāžs dzīvokļu daļā un pilnīga pārlicība, ka viņu ieliks par daļas vadītāju. Viņa ar acīm mani mērdē no zemes virsas. Otrs ir metrs septiņdesmit astoņi garš vīrs, gaļīgu dibenpusi. Ja viņš neknakstītos ap to aukstaci un es atrastos televīzijā vai kinostudijā, vai preses namā, tad nešauboties ierindotu viņu bezmiesas radījumam, brūtgāna vai brūtes kategorijā kādam tādā pašam kā viņš. Viņa izskats vedina mani uz secinājumu, ka, jo agrāk kāds vīrietis nonāk ierēdņa krēslā, jo ātrāk viņam atrofējas pakaldaļa.

Pirmajās dienās daudzkārt uzklausīju gan tiešus, gan slēptus pārmetumus, ka mana āriene ir pārāk labi sakopta. Pasmaidīju gan par šīm aizdomām, par nenovīdīgajiem izteicieniem, ka diez vai manā galvā vispār kaut kas ir, ja māku tik labi izskatīties. Man pat pajautāja, vai eksistē citas intereses. Atbildēju apmēram tā:

– Tas patiesi ir augstākais kompliments, bet pasaulē labs izskats, sakoptība ir tikpat dabiska kā zobu mazgāšana no rīta. Un ja sev no rīta patīku, tad jūtos iekšēji brīva, gribu visiem cilvēkiem teikt labu un labu darīt. Ja esmu iekšēji brīva, tad tikpat viegli raisās valodas. Ja vēlos no otra labu saņemt, tad jāspēj kaut ko labu viņam dot: vienu smaidu, mīļu vārdu, apliecinājumu otra cilvēka esībai. Viss labais nāks ar uzviju atpakaļ un palīdzēs grūtā brīdī. Mūsu darbs ir nepārtraukta saskarsme ar cilvēkiem. Ja dzīvos ar noliegumu, necienot otru, staigās nesakopts un mākslinieciski nevīžīgs, tad nekas labs nesanāks. Cūkas tādi, viņi pasvītvoja, ka neesmu gērbusies tā kā viņi un savā ierēdņa pašapziņā mani centās čakarēt. Tas neizdosies. Es tomēr esmu mācījies aktieros, dejojusi, bijusi baletā uz skatuves un vēl simts un vienā darbā. Es šos ierēdņus no Īpašuma departamenta, vēl nezinu, bet plikām rokām viņi mani nepaņems.

– Māsiņ, neuztraucies, būs taču labi. Arī mani smalki izčakarēja darbā, es pat sadedzināju visas sarakstītās kinoscenārija iestrādes.

– Katra darbs atstāj pēdas dvēselē. Nedomāju, ka dodot padomu, vai recepti, kā rīkoties, piepildu sevi. – māsa runā kā neveikla aktrise vai pārcentīga studente: – Paliek cits. Es sevī uzurdu tādas īpašības, par kurām nav bijusi ne jausma. Tieši tas, ka jārok atmiņa, ka atplēšu sevi un zinu, – jā – manī ir šī īpašība – dziļi, dziļi zemapziņā, tas satrauc, dod jēgu darbam. – Laikam kārtīgi neieklausījos, jo šķiet, ka Mairita runā nopietni, pat pārāk nopietni.

Laikam māsa ir nostājusies uz lielā dzīves ceļa. Blandīšanās pa pievedceļiem būs beigusies.

*

Aizvedu bērnus uz dejošanu, vēl šovakar jāskrien uz vācu valodu. Visu laiku sāp galva, piere, stiprs spiediens deguna kaulā. Esmu vesela, lai gan pēdējās četrās dienas sāp sieviešu lietas. Kādas vēl muļķības! Visas pārbaudes rādīs pretējo.

Varbūt šīs muļķīgās galvassāpes mitēsies, kad sāksu nodot plazmu.

Uzrakstīju Alfrēdam vēsu vēstuli, ka rudenī braukšu un vēlreiz stāšos starptautiskajā universitātē Brigē.

Vai tas būtu vienīgais mērķis, kas mani satur un savāc?

*

Šodien jau deviņpadsmitais janvāris. Vakars, bērni dejo, es gaidu, Āris atbrauks mūs savākt. Bērni nāk smiedamies, apmierināti. Āris gan kavējas.

Laiku kavēdami, piezvanījām Mairitai. Viņas balss saspringta, varbūt nikna. Šodien bijusi kārtējā pilsoņu pieņemšanas diena. Mairita klausulē aizsmakdama kļiedza un viņas balsī nebija itin nekā no jaukā rotaļīguma, kad viņa manā dzīvoeklītī mainīja imidžu:

– Nes konfektes. Man jau negaršo, bet tavējie piektdienās notiesās ar prieku. Būtu nesuši riekstus, bet nav tādas tradīcijas. Konfektes – tā ir vecā skola. Interesanti caur cik roku desmitiem tās kļīdušas, jo gandrīz katra ir satecējusi, sakususi un atkal sacietējusi. Bez formas, balti nosūbējušas.

Pasmaidīju. Mājās kopā Katrīnu un Kārlīti rezēm gatavojam rafaello konfektes – kokosrieksti, šokolāde un mazliet iebiezinātā piens. Brīnišķīgs gardēdiens. Savu sakāmo nepaspēju pateikt, jo māsa kļiedz kā treneris pēc zaudēta starptautiska mača:

– Puķes nes. Kas notiks pavasarī? Apkraus kā kapu kopiņu, vai? Abi padotie bļauj uz apmeklētājiem. Arī vecā skola. Veidoju citu stilu. Kāpēc jābļauj? Tad nevajag strādāt ar cilvēkiem! Labi viena daļa apmeklētāju tēlo, vienam teātris padodas labāk, citam vājākas spējas. Es nemāku bļaut, man smadzenes izšķīstu pa ausīm, ja kliegtu uz svešiem cilvēkiem.

Tādas sievietes tev nav gadījies redzēt nofilmētas. Viņā ir kaut kas tik auksts un mikls kā vardei, kad tā tup uz milzu lapas un piepūtušies balti baloni izdod dīvairo dziesmu.

Pirmie divdesmit maznodrošināto rindā stāvošie jau izsaukti uz nodaļu, lietas izskatīšanai komisijā ātri sagatavosim, jo, lai kā mani padotie sūdzējās, ka darba esot nesamērīgi daudz, ka pēc reorganizācijas trīs cilvēki nevarot paveikt to, ko darījuši astoņi.

Pati sēdu pie datora un rakstu protokolus. Rakstu desmit reizes ātrāk nekā viņi. Viņi sēd pēc darba, nevarot pagūt. Varbūt viņiem traucē mana klātbūtne. Īpaši nevēlama, cik saprotu, ir īres līgumu pārformēšana. Speciāliste sakārtoja dokumentus, bet tie neatbilda pārvaldes noteiktajam satura rādītājam. Viss, pietiek stāstīt, divpadsmitajā martā sākšu, man šķiet, normālu dzīvi.

– Baigi, es neizturētu, – teicu un pat nodrebēju. Manā darbā intrigas skar gara pasauli, tās neskar dokumentus, parakstus.

Tikmēr Āris pie kultūras pils ir pieripinājis auto. Nācās strauji pārtraukt monologu. Mirkli vēl domāju, ka laikam manā iztēlē uzburtais lielceļš nav tik gluds un Mairita pa to soļo kūleņu kūleņiem. No vienas emociju bedres otrā.

*

Re kā! Divdesmit trešais janvāris, atkal atvedu bērnus dejot, stunda brīva, varu mierīgi rakstīt.

Savādi – viss, kas noticis pagājušajā nedēļā šķiet tik tāls kā aizgājušie gadsimti. Aizmirstas nianses un notikumu cēloņi. Katra diena sākas kā jaunais gads. Katra diena tik bezgalīgi gara. Sāpes, rūpes, vienaldzība.

Svētdien pārkārtojām bērnu stūrīti. Nu ir mājīgi un ērti abiem. Āris atplaucis, stingums zudis. Atsācis runāt par politiku. Tad jau dzīvosim.

Līdz trešdienai samontēju filmu par zīdaiņu namu.

Runātājs un stāstītājs truls, baidās pateikt jel vienu cilvēcīgu teikumu, atklāt īstenību. Tad jau simtkārt vairāk dzīvības un cilvēcības staro no sanitāres, viņa vairāk saprot bērnu sāpes, dvēseles kaucienus. Cilvēks ir trausls un neaizsargāts...

Arī es nobijos no darba psihoneiroloģiskajā klīnikā un biju gatava kaut trepes mazgāt kādā skolā, vienalga, kur, bet tikai, lai neatkārtotu to darba pieredzi, kāda man bija Ļeņingradā. Visus četrus gadus paralēli mācībām, auklējama pa naktīm abus dvīņus, es dežurēju neiroloģiski smagi slimo bērnu nodaļā. Viņi bija mazi un vāri radījumi, bet es tur centos aizmirst tēva un mātes nāvi, savu baletdejojotājas sākumu un beigas, savu apjausmu, ka manā un vīra mīlestībā kaut kas notiek savādāk nekā parasti mīlestības un laulības stāstos.

*

Jūtos nogurusi no bilžu daudzuma, no cilvēkiem, ar kuriem iepazīstos neklātienē. Laikam nāk vecums ar joni. Eju pa ielu un ieraugu trakoti pazīstamu seju, sveicinu, bet pretī saņemu neizteiksmīgu, pat noraidošu izteiksmi. Vai man Die, tas taču ir filmiņā redzēts, uz montāžas galda tik daudz graizīts un līmēts. Smieklīga kļūstu.

Kārlītis slimoja. Ceturtdien burtiski atvilkās no skolas, notecējis ar asinīm, temperatūra 39,7 grādi, vēl pamanījies izpildīt Ingunas lūgumu un izņemt no bērnudārza tās meitiņu. Vakarā murgoja. Izsaucu ārstu. Bet pirmdien viņš raudādams lūdzas uz dejošanu. Lai Dievs piedod man un sargā puišeli, viņš ir traks uz dejošanu. Augums arī atbilst. Kājas būs garas. Ak vai, ko es iedomājos, vai man maz tiesības viņu bīdīt uz deju, uz baletu? Nē, tālāk no grēka, no šīm domām!

Bieži sapnī redzu it kā mammas māju, bet pašu mammu nē. Reiz es miru pati. Uzmācas apātiskas domas – vai vērts censties un lasīt psiholoģijas grāmatas vāciski, vai vērts saņemties, vai vērts vēlreiz braukt uz Brigi? Rudens šajā klusajā, antīkajā pilsētiņā šķiet jau tik tāls, tik tāls un nevajadzīgs.

*

Kārlīša vārda dienā paskastē gulēja aicinājums izņemt paku. Četratā – ceturtais ir lepnais rūcējs Flēris – devāmiešs uz pastu un svinīgi nesām kasti ar pārsteigumu uz mājām.

Skrituļslidas! Ak Dievs, kāds prieks! Divi skrituļslidu pāri! Muzikāla, skaista apsveikuma kartiņa, kura dzied mīlīgu sveicienu vārda dienā. Tā jau ir izšķērdība. Taču es pieviļos, jo klātpievienotā vēstule paskaidro, ka pasūtījums ir arī manas psiholoģijas profesores rosināts. Adeles kundze, brīnumainā Adeles kundze, kura manā dzīvē aktīvi piesakās garīga sabrukuma brīžos. Kā gan viņa nojauš, kā atrod mani? Vai vīratēvs izstāsta mātai par manām ilgām, vai varbūt viņai ir nemaldīgs mātes instinkts pret mani? Nezinu.

Viņa bieži ir skaidrojusi, ka nejaušību pasaulē nav, ka mēs savā dzīvē satiekam tieši tos cilvēkus, kas mums, mūsu atziņai visvairāk nepieciešami, ka sāpes un vilšanās, ko sagādā daži no sastaptajiem nav nejauši, bet nepieciešami mūsu attīstībai, mūsu dvēseles pilnveidošanai. Viņa rosina mācīties un nepaļauties sapņošanai, sapņu fatālijai nolemtībai un pasivitātei.

*

Šaubu un depresijas māhta aizbraucu pie Mairitas. Bērnus atstāju dejojot, piezvanīju Ārim un pateicu, lai paņem pēc dejām. Man viss ir līdz kaklam. Esmu no slēptuves paņēmusi piecus latus, nopirkusi latviešu izcelsmes divus konjakus, un viss.

Visvaris vada departamentu, biznesmenis. Viņam esot izveidota neliela impērija, par kuras esamību departamentā nedrīkstot pat nojaust. Viņš nenodarbojas ar kaut kādu menedžēšanu, viņš esot akcionārs bankā, kuģniecībā, vairākās lielajās būvfirmās. Cita nekāda biznesa neesot.

– Viņš saka, ka tā esot atsevišķa filozofija, – Mairita ir aizrāvusies ar stāstīšanu, bet man liekas, ka citu neko kā tikai vīriešu muldēšanu par politiku un Latvijas pārtaisīšanu es vairs nedzirdu. Labāk būtu klusējuši. Arī šis Visvaris ieradās pēc minūtem divdesmit un nu man jāklusās. Ak Dievs, Mairita iemācījusies klausīties un pat neaizvilina šo vīrieti uz citām sarunām.

Man viņš nepatīk – tievs vanckars, drēbes kā maiss saņurcītas, acis smaidīgas, bet samiegtas, apakšlūpu vispār nevar redzēt, tā ir ievilkta mutē. Es no tāda vīrieša bēgtu jau iztālēm, bet Mairita vāra kafiju, cep vafeles, tās viņam garšojot. Viņš cenšas atstāt uz mani iespaidu:

– Jums miesassargi ir vai nav? – jautāju, jo man nāk smieklī. Kurā horoskopā ierakstīta manas dzīves sagriešanās vienā pulciņā ar trijiem politiskajiem lielbniekiem. Bija vīratēvs, nu jau vīrs izriezis krūtīs kā gailis Plūdoņa poēmā, nu arī Mairita salīmējusies ar kaut kādu absolūto liekuli.

– Pagaidām es pats sevi sargāju, man ir ar ko sevi sargāt.

Pankūkas piepildījušas dzīvokli ar pasakainu smaržu. jūtos kā bērņībā, kad mamma cepa plānes un es varēju apēst vai simts no vietas.

Visvarim garšo. Atceros, ka Mairita niknojās uz māti par plānajām pankūkām, viņa tās neieredzēja. Kaut kas noticis ar māsu un viņas attieksmi pret pankūkām?

Konjakus pagaidām nerādu. Varbūt Visvaris Kapenieks aizies un es varēšu ar māsu parunāties kā ar cilvēku.

Reiz kādā teātra izrādē aktrise saka: "Es nevienu neesmu mīlējusi kā tikai tevi, māt!" bet zālē smejas. Tos smieklus es nesapratu, tos bērņus, tos cilvēkus. Jutos tikpat smagi kā šobrīd. Esmu kļuvusi bezgalīgi ciniska pret māsu un viņas jauno vīrieti.

Viņi aizsteidzas uz somu pirti, Mairita viegli palūdza, lai ierodos pie viņas kā parasti – piektdien vakarpusē.

Viņi abi aizsteidzās, vīrietis, kura uzvalks kūļājās kā maiss un stalta, eleganta sieviete – mana māsa.

Mana sirds šķiet apklusā, bet, vienalga, kļūva bezgala smagi. Konjaks neizdzerts, braucu pie bērņiem. Producents reiz teica, ka man pietiek blandīties pa pasauli, jāatrod satvars:

– Jūsu spītība nav laba lieta, jo nāve nāk virsū kā melnais mākonis. Un ko tad? Gaidi atkal? Man, protams, pār jums nav nekāda teikšana, ja gribiet, turiet ūdens slūžas ciet, bet raugiet, ka nepārrauj dambi. Apslīks citi un arī jūs pati. Kaut gan jāsaka – es jūs tomēr izpestīšu – kā nekā, mana otrā puse, kaut arī nepaklausīgā.

*

Šodien trešdiena, pirmais februāris, sākas pēc ķīniešu vai japāņu kalendāra paredzētais Žurkas gads.

Veselu nedēļu pārmaiņus ar Āri esam apmeklējuši visus iespējamus kabinetus dzīvokļu pārvaldē un dzīvokļu daļā, esam savākuši kaudzi dokumentu, nokopējuši un iesnieguši, parakstījušies uz mistiska iesnieguma, ka esam ar mieru ņemt dzīvokli ar parādu.

– Gaidiet mūsu izsaukumu. Mēneša laikā tam ir jābūt, – standart-smaidu sejā, iecietīgi kā neprāšām bērņiem teica mūsu priekšpilsētas dzīvokļu daļas vadītājs, vīrs ar bieži sukātu bārdi un trim matiem uz galvas. Kompensācija – vaigi apauguši, pakausis gluds.

Viens mēnesis, un mēs ievāksimies dzīvoklī, kur būs cilvēcīgi apstākļi! Neticami, cik tas skaisti izklausās! Savs dzīvoklis, sava vanna, silta tualete, krāsns nav jākurina. Mairitu arī vairs neapgrūtināsim ar piektdienas vannas vakariem.

*

Fantastiski, es pārtopu par sievieti tikai pēc darba! Esmu apmierināta ar savu izskatu, bet pēc Mairitas pārvērtībām uzmanīgi vēroju sievietes. Garie svārki planckājas ap kājām, radot nedrošības iespaidu, vēlmi palīdzēt un aizsargāt. Jā, darbā tādas emocijas ne no viena puses es nevēlētos piedzīvot.

Savukārt pārāk īso bruncīšu valkātājas izskatās tik piedauzīgas, ka jebkurā izraisītu vēlmi iebraukt kārtīgo roķeli karstajā krāsniņā, ko īsie lindraciņi laikam dzesē.

Mairitas ierēdniecības skolotājiem ir zināma taisnība. Bet kur ir robeža? Ir taču profesijas, kur jāapliecina personības oriģinalitāte. Mākslinieces, kinožurnālistes, ielas draiskules?

Brīvās profesijas, vai? Jā, bet, kā lai viņas atšķir vienu no otras? Kas norāda, kura sieviete kurai profesijai piederīga? Bet robeža reizumis ir slidenā. Atceros Mairitas pārdrošos īsbruncus vai arī līdz potītēm garos svārkus. Katreiz viņa ir tik pārsteidzoši savāda, bet uz maniem tērpiem iespaidu tas nav atstājis. Paveros uz sevi. Jā, garderobe jāpārveido. Bet nopirkt jaunu taču neko, itin neko nevarēšu. Absurds! Ar šādu naudu! Nē, esmu iekrājusi piecdesmit latus.

Arī nākamnedēļ iešu nodot plazmu. Tur strādā mana kolēģe no Pēterburgas laikiem. Es iestājos, bet viņa beidza Medicīnas augstskolu. Darbu atrada asins pārliešanas stacijā. Vismaz viena medicīnas iestāde, kuru rijīgi nevēlas privatizēt.

Asinis ir objektīva realitāte, tās vajadzīgas visiem un jebkurā diennakts laikā.

Nē, vēl jau drēbes ir labas un par bērniem un dzīvokli un visu pārējo rūpējas Āris. Es varētu krāt naudu.

*

Darbs veicas, pirksti veikli satver filmiņu, novērtē, saliek kadru blakus kadram.

Šodien vēlreiz jānoskatās trīs dokumentālās pasūtījuma filmas, jo ir pienākusi lielā jauno filmu skate, un arī man jāanalizē kolēģu un savs darbs. Neesmu veikla runātāja, tāpēc cenšos uzņemt garāmslidošās domas.

Filma par diviem vecajiem mīlētājiem man nepatika, tā atkārtoti režisores iepriekšējo filmu, kur divi simtgadīgi laulātie atceras astoņdesmit kopā nodzīvotos gadus.

Bet es zinu, ka mīlestība ir latviešu kino klasika, ka nevienam un nekad nav un nebūs iebildumu pret mīlestību. Un nevienam neinteresē, ka visas citas ir tikpat līdzīgas pēdējai, bet pēdējā savukārt – visām iepriekšējām.

Vīrs filmā par savu sievu saka, cik viņa ir skaista, tikpat skaista kā tad, kad bija meitene.

Interesanti, vai mans vīrs mani redz kā skaistu meiteni?

Tas būtu fantastiski, ja viņš tā teiktu! Man gan liekas, ka viņš mani vispār vairs neredz. Man ir sajūta, ka es iekāroju katru satikto vīrieti, katru, kurš mazliet vairāk ieskatās manās acīs. Varbūt visi laulātie pārdzīvo šos atsvešinātības mēnešus, nedēļas, arī gadus, bet nerunā. Filma – tā ir dzīves parāde, uguņošana valsts svētkos.

Cik lielā mērā atkarīga no abiem ir cilvēku spēja saglabāt mīlestību vienam pret otru, nenogalināt sevī otru cilvēku, nenodot otru? Negribu teoretizēt. Mīlestība ir mana un mana vīra atmiņas par zudušo laiku. Vai mīlestība maz ir bijusi? Vai mana dzīve ir bijusi tikai bēgšana no vientulības un baiļu sajūtas, bēgšana no pagātnes, kurā es apzināti iesaistīju Āri?

Kur viņš dzer rīta kafiju? Kur iet dušā? Arī vakariņas viņš ēd laiski, negribīgi, it kā nevēloties mani aizvainot.

– Kāda ir dzīvošanas formula? – filmas veidotāji jautā vecīšiem.

– Nes to krustu un tīci, – tā viņi atbildēja. – Neko labāku un skaidrāku es nevaru pateikt.

Stop! Jāskatās nākamā filma. Domāšana noved bezdibenī.

*

Tā! Rīt jāreferē par filmām. Divas esmu redzējusi, bet trešajai nepietika laika. Cik lielas ir manas tiesības startēt uz tiesātāja krēsla, soģa lomā? Nezinu. Varbūt arī kaut ko pateikšu. Lai gan, tik daudz ir runāts un dzirdēts par kritikas kritiku. Viena daļa vecāko kritiķu nespēj vai nevēlas iepazīt jauno, viņiem iespējams, ka pietiek ar jau sasmelto kinoinformāciju. Viņi mākslīgi ierobežo savu interesi. Vai arī saudzē. To var saprast. Arī es ar katru gadu aizvien ilgāk vilcinu ņemt rokās jaunu, nezināma autora grāmatu, aizvien nelabprātāk es izeju svešā pasaulē. Bet iegājusi – aizraujos.

Arī kinokritiķi nespēj pārkāpt jauno piedāvājumu sliksni. Bet zeme turpina griezties, atklājot tos pašus mīlestības kalnus un tuksnešus. Es jau arī gribu pasnaust uz jau zināmās kinopieredzes un saredzēt tikai to, kas mani pārsteidzis un sajūsminājis pirmoreiz.

Esmu tikai praktiķis, un nevienam nav vajadzība man piesiet kritiķa laurus. Jāpiedzimst un jāizveidojas jaunai vērtētāju paaudzei, kuri izprot jaunās tehnikas iespējas, tēlainību, paradoksus. Baidos, ka daži lies samazgas, bet es piepulcēšos vērtētājiem – pozitīvistiem.

Trešā filma ir par mākslinieku un viņa gleznām, tā atklāj mūsu laikmeta dvēseles tragēdiju un postu. Viņš bija aizliegts mākslinieks, viņa gleznas runāja smagu un brīvu valodu, bet laiks mainījās...

*

Skaistais nes skumjas. Skumjas un skaistums. Katru dienu darbā tiekos ar Matīsu. Ak, viņa izskats mani padarījis nemierīgu. Man nav nekādu iespēju tuvoties viņam un es to arī nedarītu. Bet varbūt tuvotos, ja vien rastos iespēja? Un, ja padomā, es esmu, esmu to darījusi. Nesusi auskarus saremontēt, kad atlīmējās figūriņa. Reiz nejauši pamanīju, kā viņš izlīdzēja Ingunai. Viņš pacietīgi saremontēja, kā samaksu pieņemot divas biļetes uz teātri. Ja dotu vienu biļeti – vai pieņemtu? Bet kafiju? Ak, jā, kafiju abas reizes izpirka viņš, bet es radīju iespaidu, ka esmu viņam uzprasījies, līdzīgi to dara visas mūsu studijas jaunas un mazāk jaunas aktīvistes. Vai viņas ir vientuļas? Esmu iepazinusi sava producenta grupas sievietes, bet par kaimiņu studiju kolēģēm esmu maz interesējies. Ja viņas ir vientuļas, tad es piedodu un saprotu viņu enerģiju, darbotiespēju, neatlaidību un nepiekāpību.

Ganību lauks vecajā kinostudijas ēkā ir gana plašs, vīru netrūkst, manā tiešajā redzeslokā vien veseli četri. Varu piemeklēt savai gaumei un temperamentam vispiemērotāko.

Bet es ko daru? Es, kurai ir vīrs, ir septiņgadīgs dēls un ir meita. Dvīņuki. Kur es lai blandos tādām acīm? Vai mani mulsina vienīgi zilās acis, vai vēlīnais rudens bez sniega? Ak Dievs! Kāds gan tur rudens, teju jau ziemassvētki! Bet es joprojām dzīvoju rudenī. Briges un savas neveiksmes rudenī. Neko nezinu. Galīgi neko nesaprotu. Varbūt skumjo dabas skaistumu saredzu tikai pēc kārtējās saķeršanās ar vīru? Nezinu, visi šie iemesli kopā mani maldina un mulsina.

Ja es nestrādātu šeit, ja ik rītus viņu nesastaptu kafejnīcā, blakus telpā, varbūt jūtas izgaistu kā lapu dzeltenums, kad sniegs pārklājot zemi?

Laikam jūku prātā, nospriežu, visas manas sapņu pilis skaisti sabrūk, bet es tikpat ātri uzceļu jaunas. Sižets allažiņ vecais: konflikts un happiends – laimīgas beigas: laimīgā Baibiņa nonāk sava vienīgā – tā pašā klasiskā Ulda skāvienos. Viens sapnis dzemdē otru, aizvien skaistāku, aizvien reālāku, aizvien taustāmāku. Dialogi skaidri, situācijas pavisam klasiskas.

Ir parks, rudens dzedrums, gaisa skadrums, kaili jau koki, un zeme gatava ziemas aizmirstībai. Sapnis tikpat labi piepildās pavasara ievzienu sniegunī, kur es būtu viena uz parka celiņa, bet pretī nāktu viņš, nāktu neatvairāmi un pārliecinoši.

Ak, nāk viņš reālā, pavisam ikdienišķā vidē, darbā, vēl smieklīgāk – ēdnīcā. Sēžu ar kafijas tasi rokā, telpā atrodamies tikai es un viņš – mans sapņu Uldis, kuram vārds – Matīss.

– Vai drīkstu būt kopā? – mans jautājums slēpj sevī divdomību, – Šobrīd, malkojot kafiju, un vienmēr.

Viņš atbild:

– Kāpēc tas notiek tik vēlu?

– Nekas nav vēlu.

Mans dzīvais sapņojums turpinās. Es atsakos no pusdienām, jo viņš iziet no ēdnīcas, es zinu, viņš trepju smēķējamā galā vilks gardu dūmu. Tās ir īsākās kāpnes uz manu darbistabu. Un es eju turp, kaut gan man nepatīk dūmu smaka un smēķējoša publika. Ja es pati smēķētu, varētu viņam palūgt palūgt sērkokciņus, vienkārši stāvēt blakus kā Inguna un nerunājot sūtīt debesīm dūmu vēstules.

Taču nemainās nekas, sapņu situācijas paliek tās pašas, nelīdz pašlamāšana, ironizēšana par sevi. Manai darba dienai zūd jēga, ja nesastopu viņu. Man pietiek redzēt viņa automašīnu, un...

Kas tas par murgu, kas neatlaižas un kālab tam vārds ir Matīss?

*

Katrīna dejo. Kārlītis sūdzējās, ka viņam sāpot galva. Vācu valodā neveicas. Vairāk jālasa literāri darbi.

Viss un visi man šķiet infantili. Vēlos iepazīties vienalga ar kādu vīrieti un mīlēties, mīlēties, mīlēties. Laikam jau sācies izteikts kustību trūkums, fiziskā esamība pietiek karu sēdošajam darba veidam. Jāatsāk vingrot un no rītiem skriet uz Arkādijas parku.

*

Ak jā! Pirmdien mēs bijām teātrī. Manam vīram ir piekrišana. To es pamanīju pirmo reizi šajos septiņos gados. Viņš patiesi ir vīrišķīgs, izkūņojies no sportistam raksturīgā kustību daudzuma ikdienā. Tās sievietes acīs bija skaidri salasāms aicinājums. Vai vīrs to pamanīja? Man likās, ka šīs dāmas pavadone bija Barbara.

Krāšņa sieviete, tikai kaulaina pārmēru. Mana mamma arī bija kaulaina. Jo vairāk dzēra, jo kaulaināka tapa. Bet šī Barbara vēl ir koša. Starpbrīdī mēs sasveicinājāmies un pārmijām pāris nenozīmīgus vārdus par izrādi.

Tikai naktis joprojām skumjas. Kopš tā vakara, kad vīrs kusli tiesāja olā apcepto karbonādi, esmu kļuvusi auksta un nejūtīga. Varu gulēt līdzās nejūtīga un neko nevēlēties. Arī vīrs guļ līdzās un nevēlas neko. Skumja īstenība! Kāpēc? Kāpēc? Vai es būtu zaudējusi pēdējās seksualitātes paliekas? Nē, vēl šodien taču sapņoju par jebkuru vīrieti, kurš uz mani paskatītos ar iekāri.

*

Piecpadsmitais februāris. Laiks skrien ātri, dienām trūkst satvara, vai arī es to neredzu un nevēlos saskatīt.

Darbs dienu no dienas kļūst vienalīdzīgāks. Vācu valoda manās putras smadzenēs neturas. Pret bērniem esmu ļauna, darbi nerit no rokas, mājās viss aizaudzis. Tik vien spēju, kā kurināt kamīnu un truli blenzt liesmās, to vieglajā dejā.

Tikai divas dienas jutos garīgi piepacelta. Trešajā februārī, kad nolasīju referātu par trijām filmām, un devītajā februārī, kad saņēmu vēstuli no Alfrēda.

Mani fascinēja klusums, kurš valdīja zālē, kamēr lasīju savu runu. Šis klusums – cik tas mīļš! Klusums, kuru pazinu pēc izrādēm uz Operas skatuves. Klusums pirms aplausu brāzmas. Klusums, kad tiku pieņemta un saprasta kā baletdejojāja. Šodien skan aplausi – par ko? Savādās situācijās iznirst mani dejas gadi, mana lielā pilnība.

Esmu attapusies no vīzijas un priecīgi pieņemu aplausus. Zinu, ka neko īpašu nepateicu, neatklāju. Es pat neatminos, ko teicu. Varbūt to, ka katra filma atplēš dvēselē kādu vēl neiepazītu dzīvesziņu.

Es sevī paplēsu vaļā kaut ko tādu, ko nezināju manī mītam. Atklāju, ka zinu jūtas, kādas rodas, ja ir pilnīgs dvēseles sabrukums. Tas ir gandarījums. Bet līdz kādai robežai. Pārkāpjot to, jāizvēlas, vai palikt šajā filmā un samierināties ar piedāvāto pieredzi, vai domāt tālāk.

Manā dejojājas dzīvē, kā teica Adele, pēc izrādēm skanēja ilgi applausi. Vai tie skāra tikai ausis? Va tas bija gandarījums, kura dēļ es deju? Varbūt banāli, bet applausi – bija savdabīga enerģijas apmaiņa. Neizmērāms daudzums. Patērētā enerģija, ko uzņēma skatītājs, ar applausiem nāca atpakaļ. Tas bija liels, labestīgs vilnis. Mani fascinēja pauze pēc izrādes pirms applausiem. Enerģija, ko biju atdevusi, koncentrējas šajā klusumā un reizēm bija spēcīgāka par applausiem.

Es laikam stāstīju, par ko domāju tālāk. Par to, kas notiek, ja filma rosina domāt tālāk.

*

"Mana Saulespuķe!" – kāda pasakaina uzruna. Vai mums ir bijusi situācija, kurā piedalījās saulespuķe? Pareizi, uz grāmatas vāka. Prezentācijas vakarā viņam uzdāvināja jauno grāmatu, uz tās vāka bija skumja saulespuķe.

Viņa vēstule atšķiras no iepriekšējām, kurām bija apsveikuma vai informācijas vārdi. Viņa pārdzīvojums saskan ar manējo. Viņš raksta: "Spēlēju traģisku mūziku, (lai paliek nosaukums – pateikšu, kad tiksimies), psiholoģiski smalka, niansēta, bet no zāles visdramatis-kāķajā vietā atskanēja smiekli?"

Kā usties? Skatītājs vienmēr ir godīgs, ir tāds teiciens. Vainu jāmeklē sevī, varbūt mūzikā? Varbūt cilvēki grib, lai arī mūziķi plēš jokus?

Biju izmisis. Šekspīra teātra kafejnīcu visbiežāk apmeklē jauni cilvēki, skolēni, studenti. Zālē atskanēja smiekli, ķiķināšanās, turpinu spēlēt, bet troksnis nerimstas.

Viņi negrib pieslēgties mūzikai, nevēlas garīgi koncentrēties. Kas vainīgs? Iedomājieties manu izbrīnu, kad, nejauši pametis skatienu dažu apmeklētāju acu virzienā, ieraudzīju Šekspīra lugu cienīgu ainu – kaķis stīvēja žurku. Iedomājieties – Šekspīra teātris, Vācija, teātra skatuve, smagas drapērijas un kaķis, kurš cenšas visiem spēkiem tikt ar savu guvumu aiz smagā priekšvara. Vācija un kaķis ar žurku uz skatuves. Absolūta traģēdija un vispilnīgākā komēdija.

Mani pirksti palika pusceļā pie taustiņiem, es sāku smieties. Man līdzī smieklos vērtējās publika. Tikmēr kāds kalpotājs palīdzēja kaķim ar guvumu pazust.

Izmējušies līdz asarām, visi koncertu klausījās ar tik debešķīgu skaidrību. Es biju laimīgs. Tas ir neticami.

Tobrīd pietrūka Jūsu klātbūtnes, mana Saulespuķe!

Martā esmu izlūdzies divus ārpuskārtas koncertus Baltijā. Vēl nezinu, kurā no trijām lielpilsētām tie notiks. Bet Rīgā noteikti iebraukšu. Vai varu izlūgties no Jums tikšanos?"

Paraksts – Alfrēds.

Man mīļa katra vēsts no Briges, no cilvēkiem, ar kuriem tur tikos. Un šķīta, ka nevēlos atgriezties, ka nav vērts mācīties. Varbūt tomēr jābeidz tukšā gaušanās un jādzīvo tikai un vienīgi šim mērķim?

*

Viendien vīratēvs borēja smadzenes, sak' mani varot uzskatīt par nopietnu kandidātu Veselības ministrijā, tur esot vakance. Es un ierēdnis? Viņš esot ieteicis, un mani noteikti kāds sameklēšot.

Brīnums gan! Vīratēvs un negaidīta interese. Parasti mēs esam tikai pavirši kontaktējušies. Kopš savas sievas nāves viņš pat vairījās atrasties ģimenē vai tur, kur bija sīks ģimenes atspulgs.

Vai viņš mani žēlo, vai vēlas, lai topu no viņa atkarīga, pateicīga, vai arī viņš zina kaut ko, kas man pagaidām tikai tālas nojausmas par kinostudijas nākotni?

Darbs ministrijā noteikti nav nopietns piedāvājums, tā būs tikai vīratēva diplomātiskā jaunizceptā politiķa labā iespaids atstāšana. Es te esmu un izrādu rūpes par tavu nākotni. Naivums. Es tam nevaru noticēt. Bez tam viņam ir radusies nojausma par manām un vīra attiecībām, par mūsu kluso, nebeidzamo nakts cīņu, naudas dalīšanu vai nedalīšanu. Viņš secināja un nekautrējās man to pateikt, ka tā nauda, ko psiholoģijas katedra iedalīja manai aizbraukšanai uz Beļģiju, tiku notērēta simts niekos, ja to izsniegtu man uz rokas.

– Redzi, tu un visi mēs esam nākuši no tās sabiedrības, kur bija nauda, bet nebija, ko pirkt. Un tas ir iezīdies līdz kaulam. Ja kaut kas bodē parādās, tad noteikti ir jānopērk. Rietumos ir otrādi. Ko pirkt ir vot šitā! Naudas vienmēr ir mazāk nekā preču. Šī filozofija ir jāsaprot.

Bet mans dēls ir taupīgs. Jums tur dārzā vajag mazu sūknīti laistīšanai. Āris teiktu, nāk rudens, būs ziema, nopirksim pavasarī. Tu un visi vecāsa domāšanas un ieradumu cilvēciņi atbildētu, a ja nu pavasarī nebūs? Varbūt labāk nopirkt jaunu gultu. Priekš kam tev gulta vecajā dzīvoklī? Drīz būs jauns dzīvoklis. Vai tu esi kaut ko sakrājis? Vai tu maz spētu sakrāt? Tiklīdz tev ir nauda, tu skrien pa veikaliem un pērc nekam nevajadzīgus mazus paklājiņus.

Tas nu ir par daudz. Nenocietos un pārsteidzīgi pasacīju:

– Bet jūs izputinājāt ne tikai savu ģimeni un nobendējāt savu sievu, bet arī bērnus padarījāt par naudas vergiem, par pļuškiniem, kuri baidās izdot jel vienu santīmu.

– Vai tev mājās būtu ierīkots kamīns, uzlikta dušas kabīne, vai nopirkta higiēniskā tualete, lai bērniem nav jāsaldē pakaļas pagalma ūķos? Apdomā – mans dēls to izdarīja plānveidīgi un ģimenes labā. Viņš mīl un ciena ģimeni un bērnus un visu dara viņu labā.

– Bet ne manā. Viņš pat dāvanu aizmirsa dzimšanas dienā, – es gribu gandrīz kliegt.

– Droši vien būsi kaut ko ne tā pateikusi.

– Un jūsu dēls mani tādā veidā sodīja. Jūs skrējāt ar simtiem sieviešu, un tā viena, tā Barbara, tā atlieba par visām. Kā nu jūs sodīsiet savu Barbaru? Aizmirsīsiet viņu dzimšanas dienā, aizmirsīsiet nopirkt dāvanas ziemassvētkos, Valentīna dienā, mātes dienā. Vienmēr un visos iespējamajos gadījumos jūsu skola teicami darbojas – sodi sievu, atņemot tai svētkus. Jā! Jūsu liekulība ir fantastiska, un, ja es būtu zinājusi, es nekad neprecētos un nekad vairs neprecēšos.

– Jums ir bērni, un bērni ir jāaudzina abiem vecākiem. Āris, mans dēls, nav tāds kā jūsu tēvs un māte, kuri patrieca savus četrus bērnus ar tukšām tarbām sazin kur pasaulē. Es jaunākajam uzcēlu māju un nokārtoju zemes piederību, – beidzot dzirdu vīratēvu aizkaitinātu.

– Ja dēls savlaicīgi nebūtu visus dokumentus pārrakstījis uz sava vārda, jūs tai Barbarai atdotu vai viņas dēļ pārdotu arī dēla dvēseli ne tikai māju un zemi, – arī es dzeļu kā lapsene. Un jūtos lepna, ka izdodas, taču vīratēvs nejūtas uzvarēts:

– Uzmanieties no Barbaras, uzmanieties, viņa ir tikai septiņus gadus vecāka par jums.

Kāds velns dīdīja un raustīja mani aiz mēles. Saķerties ar vīratēvu! Kāds neprāts! Bez tam viņš ir pietiekami daudz cietis tās sievietes dēļ, pietiekami smagi dabūjis pa dvēseli, lai nenovēlētu otram tik smagu pieredzi.

*

Vienmēr esmu klusējusi un tikai dienasgrāmatai uzticējusi savas pārdomas, bet tagad? Esmu aizvainota un ļauna, viss manī ārdās un neklausā mieram. vai tālab, ka Āris atkal naktī gul, pagriezis muguru, bet no manu roku pieskāriena saraujas un saka:

– Nevajag, bērni jau lieli, noteikti klausās.

Āris pēc aktīvās sportošanas sāka strādāt kaut kādā celtniecības firmā, kur izmantoja zināšanas par āderēm. Viņš sportojot pabeidza aspirantūru, varbūt nopirka grādu? Nezinu. Bet zinātnieks no viņa neiznāca. Aizvakar, jā aizvakar, viņš sava tēva krietnās dūšas stilā mazliet lielījās:

– Tūkstošiem televīzijas skatītāju mani redzēja senioru basketbola spēlē ar krekliņu, uz kura bija rakstīts: "Latvijas ceļš". Es sevi formāli uztveru kā sportistu, bet kā tev patika šis pirmsvēlēšanu aģitācijas veids? Neko man nevar piesiet, jo sevi par sportistu uzskatu katru dienu. Tas ir dzīvesveids.

Kad es iesākšu savu biznesu, man būs arī sporta klubiņš, tad es sākšu braukāt un kontaktēt ar cita ranga cilvēkiem. Es vēl esmu piezīdies ar mūsu dzīves veidu, ar to, kā mēs toreiz dzīvojām – aiziet uz restorānu, konjaka pudele stāv uz galda, pusdienas, konjaks, šņabis, zin', – tas bija dzīvesveids. Jau toreiz, braukādams uz rietumiem, skatos, viņi dzīvo savādāk – visi sporto, neviens nedzer, vakarā drusciņ, šitik, iedzer. Domāju, es gan tā nekad nedzīvošu. Es sešus vairāk gadus ne ar ko nenodarbojos, bet esmu pazaudējis krietnu svaru. Pašreizējais dzīves veids tādu padara. Svarīgi manai jaunajai dzīvei būs teniss, tas man riebjas, bet tēvs liek ar visiem valdības tenisistiem saspēlēt. Basketbols – tā ir ikdienas spēle, teniss – politiskajiem labirintiem. Galu galā, es taču esmu PSRS sporta meistars. Okei! Politikā atraduši sporta veidu – tenisu? Būtu boksu izvēlējušies, – viņš runāja tik svinīgi, itin kā Cēzars retorikas kursos.

– Bet tev taču priekš politiķa karjeras nav nedz naudas, nedz zināšanu? – niknumā nemeklēju labus vārdus un nevaldīju pār ļaunumu, kurš gāzās no manām lūpām un sirds, Āris aizstāvējās:

– Toties ir sportista labā slava, vārds, kuru zina un kuram ir svars pirmsvēlēšanu runās un vēlēšanu sarakstos. Mans vārds ir tīrs. Un es paļaujos uz tēvu. Arī viņa vārds ir kaut kas.

– Kas ir tavi partneri? Kas? – nerimstos.

– Ja gribi zināt, pirmajā reizē tas bija tas jaunais idiņš, kura mašīnai tu izsiti stiklu.

– Viņš būs tavs spēles pretinieks vai partneris? – no manām lūpām turpina velties niknums.

– Liekas, ka partneris. Zini, viņš ir tik tievs, tik kaulains, ka viena mana spēcīgāka piespēle viņu iedzītu kapā. Bet tev jau bija tas gods viņu aplūkot tuvplānā, – vīrs iemet aukstu lausku arī manā sejā. Es esmu sakniebusi lūpas un atbildu:

–Tenisisti vienmēr izskatās vārgulīgi. Tā ir viņu politiskā diplomātija.

Mūsu saruna noris virtuvē. Bērni saldi guļ. Tikai Flēris, četrkājainais draugs, domīgs raugās no sava kakta un man šķiet, ka klusībā rūc. Uz kuru no mums viņš niknojas?

*

Vai bērnu attīstības centra mācības apmeklēju tikai tāpēc, lai izpirktu vainas sajūtu pret profesori? Nē, es meloju, ļoti meloju. Tieši kursos es palieku mierīga, droša un zinoša. Pārliecināta par sevi. Manas zināšanas ir samērojamas ar pārējiem.

Ingūnas draudzenes mazulis ķepurojas no fiziskā stinguma aizvien straujāk, un esmu pamanījusi, ka klusībā dziedu, masējot mazuli. Pielietoju arī bobata metodi, to, kuru apgūstu kursos. Sākot no deviņu gadu vecuma esmu apguvusi kustību baleta klasē un kustības jēgu, psiholoģisko pamatojumu. Vai tālab mācības kursos man padodas tik viegli un atpūtina manas samežģījušas domas? Vai tāpēc es nepievēršu uzmanību mācībām? Savādi, par darbu uzskatu tikai to, kur man jāmokās, kur viss dzimst sāpēs un intrigās? Neko nesaprotu un nevēlos saprast. Kursi jāpabeidz un viss. Izlaidums, labi svinīgais noslēgums bērnu dzimšanas dienā – pirmajā martā. Taču mēs to tradicionāli svinēsim divdesmit devītajā februārī, jo tā ir Katrīnas un Kārlīša īstā dzimšanas diena.

*

Arī pārspējot, piespiežot cinismu apklust, ir smagi. Mans ciniskais es klusēja, bet niknums šķīda no acīm uz visām pusēm.

*

Manas rokas kļūst ļenganas, kustas lēni un negribīgi.

Nav viegluma sajūtas pirms tikšanās ar zilaci Matīsu, kurš bērū laikā kapsētā tik intensīvi lūkojas manī, ka notirpa viss ķermenis. Es atkal vēlējos, lai manī ieplūst sapņos piedzīvotā lidojuma brīvības ilūzija, bet tā kavējās. Vai tad viena kafijas tase ar jaunu cilvēku ir kāds noziegums, vai mana aizpasaule diktē brīdinājumu? Esmu gaidoša. Tomēr. Tomēr. Tomēr.

Doma laukuma slidenie akmeņi svelmīgi, grūž mani meklēt kafejnīcu. Nepagūstu, jo no biržas puses tuvojas skatiens, kurš mani sastindzina. Uzpeld vēlme iegrimt mirdzošajā zilumā un palikt. Lūkoties, lūkoties un nebeigt lūkoties. Baidos tikties, baidos...

Viņam mūsu noruna izrādījās tikai steidzīga saskriešanās pirms nākamā randiņa. Es sameloju, ka arī man brīvs tikai brītiņš, viņš atviegloti ievilka elpu, paņēma mani zem elkoņa un ievēda "Kolonnā", neitrālā kafejnīcā. Neko neizsakošs interjers. Itin neko.

– Jā, dubulto kafiju – atbildu. Viņš veras manī tik aicinoši, ka šaubas nespēj pieņemties augumā. Piekrītoši nolaižu skropstas Ak vai, kā čehu pasaku Pelnrušķītim viņam jāsteidzas projām. Paliku viena, sejai pieglaudās Doma laukuma vakarīgais vēsums. Aizšvīkstēja viņa kurpju pieskārieni bruģim. Tiklīdz mūsu saruna aizvirzās uz Ingūnas pusi, viņa sejai pārļaižas Silfīdas mīlas sapņojums.

Esmu satriekta. Tik vien! Vai zemapziņā biju uzbūvējusi citu sižetu, citu vizuālo risinājumu? Mans iekšējais režisors ir kļūdījies? Kā viņš vakar teica, kļūdas nav kļūdas, rīt tās var kļūt par ieguvumu un jaunu dzīves pieredzi. No tām nav jābaidās, tās jāpieņem kā svētība. Khh? Viņš arī mācījās Ļeņingradā operatoru kursā.

Burzu pirkstos trauslu, ziemā grūti, sūri dziedētu maijpuķīšu pušķi, smarža kutina nāsis, saldi reibina. Ir tīkami saņemt ziedus, kuros ieķēries tik bezgala dzīvīgs skatiens.

Kāpēc man bija jānorunā, nē jāuzbāžas ar tikšanos tieši šodien, kad visa pasaule bija mans naidnieks? Un kur palikusi liekulīgā apņemšanās nekad neuzprasīties Matīsam? Vai man tāds liktenis – gribēt tos, kuri negrib mani?

Riska garša

*

Sešpadsmitajā februārī Āris aizbrauca komandējumā uz Lietuvu. Pucējās kā brūtgāns. Pat jauno uzvalku ielika somā. Centos atrunāt. Neizdevās.

Izcepu cepumus. Bērni priecājās, katram cepumu groziņš.

Atbrauca Mairita. Atveda Katrīnai un Kārlim katram pa četrām konfekšu kastēm.

Rīt viņai smaga diena. Kārtējā apmeklētāju pieņemšana. No rīta pārvaldē jāizlemj jautājums par abu padoto nomaiņu ar Mairitas sameklētajiem kadriem.

Pie durvīm uz pakaramā pētīju Mairitas jauno mēteli. Gandrīz nepieklājīgā greznībā tas izcēlās pret manu māksliniecisko apmetni, kuram būs jau septiņi gadi. To uzšuvu, gaidot mazos. Arī māsas zābaki jauni un eleganti.

Pamanījusi manu domīgo skatienu, māsa palielījās, ka saņēmusi pirmo prēmiju un piemaksu par papildus slodzi dzīvokļu izsoles komisijā.

– Varbūt mums ir vērts dzīvokli nopirkt izsolē? – jautāju.

– Nekādā gadījumā. Tu esi dzīvokļu rindā un tev pienākas trīsstabu dzīvoklis no pašvaldības. Un to tu dabūsi. Un viņi tev smadzenes nečakarēs. Es to nepieļaušu, – Mairita runāja cieti un viņas acīs zibēja savāda, nebijusi pārlicēba. Niknums. – Ja tu zinātu, ja tu zinātu...– viņa iesāka.

– Ko zinātu? – jautāju neizpratnē.

– Neko, itin neko, – māsa atbildēja. – Es jau vēl tikai mācos, un neveiksme ir mana ikdienas skolotāja. Neveiksme – tā ir pieredze, bet tikai tad, ja es to izanalizēju, atrodu iemeslu. Analītiski meklēju iemeslu. Mēs vairs neprotam uzņemties atbildību. Bet, ja uzdrīkstamies darboties, tad kļūdamies un baidāmies no kļūdām. Mēs par varītēm cenšamies nekļūdoties, izvairīties no kļūdām. Pieņemt lēmumu un nebaidīties, ja tas izrādās kļūdaini, nekrist tālab panikā. Kas tās par psiholoģiskām bailēm no kļūdišanās? Ja kļūdišies, tad zināsi, kā vajadzēja rīkoties.

Visdrošākais veids izvairīties no kļūdām ir nedarīt neko. Un tā ir latviešu vislielākā kļūda mūsdienās.

– Dzersim "Napoleonu" un priecāsimies!– viņa teica.

– Jā, "Napoleons", tas ir kaut kas sevišķs. Es pat neatceros, kad esmu to dzērusi.

– Baidos, ka tas pārtop par manu ikdienu, – Mairitas balsī atkal ieskanējās neparastais drūmums.

– Kādu ikdienu? – jautāju, bet māsa pasmējās. – Es jau tevi tikai pabaidīju.

Māsa nesteidzās, neviens kavalieris viņu šovakar negaidīja. Ar bērniem sarīkojām nelielu rotaļu divstundi. Kārlis un Katrīna liksmoja kopā ar bitīti rožu dārzā, kazu un vilku, pēdējo pāri, paslēpēm un dziesmu kariem.

*

Septiņpadsmitais februāris. Līst. Palikušas ledus čupiņas.

Vakar uzvedos mulķīgi, pārmezdama kolēģei, kurai pabeidzu filmu, ka viņa nesamaksāja solīto honorāru. Tas bija pasūtījuma darbs, un viņa atzinās, ka firma uz rokas samaksājusi seši simti dolāru, no kuriem divi simti ir mani, jo filmas sižetu realizēju es.

– Nu kā tu tā vari runāt par naudu? Kā tāda tante!– viņa pārmeta.

Protams, varēju izlikties, ka nauda nav mākslas mērķis, tomēr tā bija ārpusdarba iespēja nopelnīt. Nemācēju klusēt. Tas nav stils. Tā būtu apzināta sevis niecināšana. Ceturtā reize, kad es pieklājīgi klusētu, norītu krupi un paliektu bez samaksas par paveikto.

Laikam nekad te nejutīšos savējā, atstumta un piekrāpta. Jaungada naktī izlietās zivtiņas aste naudu viegli negrasās nest. Kāds allažiņ pamanās netaisnīgi pārdaļīt sev par labu. Un kam gan es sūdzēšos? Pēc padomju standartiem tā bija haltūra, pēc tagadējiem – nodokļu sistēmas krāpšana.

Tad jau labāk pārdot kino idejas, zinot, ka nekad tās nerealizēšu.

*

Īstenībā man ir nerealizētās kino idejas.

Vairākas domas, idejas, kuras pārdevu producentam, jau pārklājušās ar putekļiem. Par Latgali. Daļēji safilmēja materiālu. Viņam izdevās "iemūžināt" pārkonu un negaisu Māras pieminekļa uzstādīšanas brīdī. Veidojās filma–pētījums par cilvēku atgriešanos ticībā, gara gaismā. Tovasar arī es piedalījos izbraukuma filmēšanā Aglonā, visi mēs bijām cieši pārliecināti, ka uztaisīsim lielisku filmu. Bet... Arī citas iefilmētās kristīgās idejas tika apturētas. Latvijai savas jaunās valsts kristīgais kino izrādījās nevajadzīgs. Naudas nav.

Pirms pašām darba beigām montāžas durvis bailīgi pavērās. Iespraucās mana darba devēja un naudas nemaksātāja:

– Piedošanu, lūdzu, es tevi negribēju apvainot. Te ir runātā daļa.

Gandrīz apraudājos, ja vien man ritētu asaras. Man var nesamaksāt kolēģi par darbu, no manis naudu pieprasa vīrs, un es visiem pakļaujos, padodos.

Laikam jau mana bezcerība ir šķitums.

*

Vakarā ar abiem bērniem aizbraucām pie Mairitas. Viņai vannas istabā nolikts jauns, ļoti smaržīgs šampūns, šķidrās ziepes, ādas krēms, pie spoguļa smaržas. Maigs vējš un svaigums.

Zinu, kur likt mazu kriksīti no slepeni iegūtā honorāra. Jau sen esmu vēlējies nopirkt Gerucci 1881 kosmētikas kolekciju. Vismaz šķidrās ziepes un smaržas vai tualetes ūdeni.

Pēc vannas noliekam bērnus gulēt, šovakar mājup nebrauksim, palikšu pie Mairitas. Izņemu no somas aizvakar neizdzerto konjaku, viņa uzvārīja kafiju, uzlika kaseti ar klasiskās mūzikas izlasi. Sēdējām virtuvē un jutāmies kā bērnu dienās, kad mamma un tētis mīlējās, bet mēs klusi dzērām tēju un runājām, runājām līdz pat rīta svīdumam.

*

Pirms dažām dienām māsa kopā ar to dīvaino vīreli bija atkal aizbraukusi uz somu pirti, tālab viņa stāstīja to, ko nepaguva vakar. Tas šobrīd skaitās viens no viņas dīvainākajiem piedzīvojumiem:

– Balle kā balle, pirts kā pirts, interesantākais sākās, braucot mājup. Pie Slāvu tilta iedegās sarkanais trejacijs, es apturēju. Pie zaļā turpināju ceļu. Es biju pie stūres, Visvaris blakus

snauduļoja, jo bija krietni ēdis, dzēris, bet pirts karstums uz viņu spējām iedarbojās ne visai veselīgi.

Mūs apturēja ceļu policija, vaicāja dokumentus. Atvēru somiņu. Dokumentu nav. Laikam steigā neieliku. Tātad tiesību man nav. Visvaris izčubināja no krūšu iekškabatas tehnisko pasi. Ceļu policijas dāmai tie nepatika. Viņa pavēlēja mums atstāt mašīnu. Es biju paplāni apgērbta, tālab atteicos. Visvaris arī vēlējās ātrāk nokļūt mājās. Noteikumus pārkāpuši nebijām. Sacīju viņai, ka mani mājās gaida dvīņi. Viņa, dabiski, atbildēja, ka pulkstens divos visi sen jau dus.

Pa rāciju policijas dāma izsauca papildspēkus, mašīnu aizveda uz stāvvietu, konfiscēja, Visvari aizveda uz asins un mīzalu analīzi. Es gan teicu, ka viņš taču nesēdēja pie stūres.

Policijas dāma uzbrēca, lai es apklustot, tādas te kažokos un kleitās ar šķēlumiem viņa labi pazīstot. Gan jau es nesakot savu īsto uzvārdu. Piebrauca vēl divas policijas mašīnas un mani visai maigi, bet ar varu iesēdināja vienā un aizveda uz policijas iecirkni. Tur rakstīja vienu protokolu pēc otra, baudīja pilsoņu reģistru, vispār pulkstens tuvojās pusčetriem. Policijas dāma uzrakstīja briesmu stāstu, kā es pretojos. Man bija jautri un priecīgi, bet, kad viss atkal man bija jāstāsta otram izmeklētājam, Dievs zina, kādi ir viņu amata nosaukumi, man apnika, un es vaicāju, vai tās ir viņu nakts izpriecās. Varēja taču atrast labāku izklaides veidu.

Visvarim bija klājies vēl stulbāk – iedevuši trauku, lai čurā. Viņš vaicājis, vai turpat uz vietas.

Policisti Visvari sūtīja mājās. Viņam melns garš mētelis, uzvalks no Dresmaņa tētiņa. Skats kundzīgs. Bet es? Es, jā, visai interesanta.

Ap četriem viņiem mūsu sabiedrība apnika. Mēs izgājām ārā, noķērām pirmo garāmbraucošo taksi un sākām atstāstīt nakts notikumus. Vienu tikai nesapratām, kāpēc sūtīja mājās Visvari. Šoferis skaidri un gaiši pateica, ka mēs esot noturēti par nakstaiguļu pāri. "Bet tā jau ar precētajiem gadās!" šoferis konstatēja. Tad Visvaris sāka smieties, un smieklī tādām sīka paskata vīreļim grandēja vareni.

"Nu tad mums abiem jāprecās ! Pietiek būt brīvam vīram."

Redzi nu, vakarnakt tiku bildināta. Pagaidām vēl nezinu, cik tas viss ir nopietni. Varu dzert un priecāties, jo sākot no piecpadsmit gadu vecuma esmu bildināta tikai astoto reizi.

– Kur tev tik precīzi dati?– jautāju.

– Te zem radiatora atrodas celtnieku brāķis, kuru viens draugs asprātīgi pārmeistaroja, lai vējš no ielas nepūš dzīvoklī putekļus. Tā ir izņemama koka kastīte, un te es glabāju to, kas nevienam uz pasaules nav jāredz.

– Bet nu es esmu zinātāja..

– Tev, māsiņ, par mani jāzina mazliet vairāk nekā jel kam uz pasaules.

– Cik ilgi tu jau strādā dzīvokļu daļā?

– Gandrīz mēnesi.

– Un kā? – jautāju mazliet greizsirdīgi, jo māsa redzamā vietā nolikusi jaunu zeķbikšu pāri. Vaicāju, kur zeķu lāpāmā adata. Māsa pasmaidīja:

– Neļauņojies, māsiņ, zeķes vairs nemūžam nelāpīšu. Bākūzī slēpojot, es tev šo to pastāstīšu. Laikam esmu iemācījusies pēc darba par darbu nedomāt un nerunāt.

Izklājām segas, izvilkām ceļotāju jaukāko atpūtas priekšmetu – guļammaisus un aizlidojām konjaka spārniem uz sapņu zemi.

*

Astoņpadsmitais februāris – saule. Rīga melna. Sniegs nokusis. Šķiet, absurds doties uz Vidzemi. Vai tur būs sniegs? Liekas, ka pasaule sastāv tikai no vēja un saules, maigiem sala pieskārieniem.

Slēpot mūs aizveda Mairitas un mans deju skolas biedrs. Aizrautīgs slēpotājs un vēl aizvien traks deļotājs. Zinu, ka viņš pirmajā brīvajā brīdī sāks mani un Mairitu pierunāt atsākt deļot. Ar manu vēsumu visi ātri samierinājās, Mairitai aizmukšanu no deļotāju klana viņš nepiedod.

Abi bērni, mani divi KK – Kārlis un Katrīna kopā ar Mairitas drauga bērniem palika uz mazā kalna, bet mēs abas vispirms devāmmies garajā pārgājienā gar ezeru. Jāizvingrina kājas, un tad varēsīm baudīt brīvo lidojumu no kalna.

*

Mairita jau pēc pirmajiem slēpju švīkštiem sāka skaļi domāt. Tā mēs esam darījušas vienmēr – projām no cilvēkiem, divas vien, lai var kliegt, smieties, skaļi izteikt domas. Tad ausis sadzirdēs pilnībā:

Es pieņemu variantu, ka var vilties, nevis darbā vispār, bet kādā cilvēkā, darbā, tad var rasties situācija, ka gribas aiziet. Daudzi aiziet. Pirms aiziet, man vēl jāstrādā melnu muti, jādabū visi iespējamie belzieni, man jāgūst pieredze, lai es varu saprast, no kā varētu aiziet. Bet šobrīd tas man ir tikai otrais mēnesis, es nevaru aiziet no dzīvokļu daļas paceltu galvu, es neesmu izgājusi visam cauri. Manī jau ir miljons variantu neticības un lielas cerības strādāt un pirmo reizi dzīvē pašai sapelnīt pietiekami daudz naudas.

Man kā Dievam gribas visiem palīdzēt, bet nevaru, vienkārši nevaru. Rindiniekiem varu, tādiem, kā tu, māsiņ, es varu kaut ko apsolīt. Bet pārējiem, nezinu. Tas mani nospiež. Es sev mēģinu iestāstīt: "Nu nevajag visai pasaulei palīdzēt."

Zvana cauru dienu. Esmu bez sekretāres. Daudzi raksta vēstules, lūdz padomus, lamā pēdējiem vārdiem. Tad es saku, ka dzīvokļu daļa ir iestāde, kas cenšas strādāt humānā stilā, Dzīvoklis netiek izsniegts bez pierādījuma un dokumentiem.

Cilvēki taču normāli var atnākt pie maniem padotajiem un visu noskaidrot, instrukcijas esmu nodevusi, bet viņi nāk un nāk aprunāties pie manis.

Tas, ka mani aizkustina kāda septiņdesmitgadīga kundze, tas neko nenožīmē.

Es kliežu: klausies – esmu bezspēcīga, bezspēcīga, bezspēcīga! Mani tur var čakarēt katrs kā grib. Abi speciālisti, apmeklētāji, pārvalde un dzīvokļu piešķiršanas komisija. Esmu viņu lielais naivists un idiote, kuras acu priekšā var dalīt dzīvokļus visiem citiem, tikai ne rindiniekiem.

Bail. Viņu dēļ slēpoju. Meklēju atbildes. Neatrodu.

Mairita kliezēja skaļi jo skaļi. Manas auss dzirdēja, sirds juta līdzi, bet prāts nesaprata.

*

Mēs visi esam noskrējušies, lidojuši un nosauļojušies, spirtīgi un dzīvelīgi. Nogurums bija tik dabisks! Pirts karstums un pāršanās bija mums augstākais atjaunināšanās veids. Atceļā bērni viens otram uz pleca noliekuši galvas saldi šņākuļo.

*

Naktī dzīvoklī iebruka Inguna. Vīrs atkal piedzēries. Lielīgs. Vispirms bijusi reize politikai, tad darbam, beigās sākušies pārmetumi Ingunai par to, ka viņš negrasoties palikt muļķa lomā, tagad esot atsācis iepazīt visas sievietes pēc kārtas, bet Inguna vainīga, ka atsācis. Viņš vainīgs nejtotos. Un kur gan Inguna sprukšot, viena dzīvot nemākot. Piecietīšot vīru, kurš vairs neatmetīšot priecāšanos.

Cienāju Ingunu ar tēju. Katrs viņās vārds mani skāra kā zibens trieciens. Iztēle tracināja dvēseli. Ar trīsām atcerējos vīratēva brīdinājumus, teātri, kad nepievērsu uzmanību Āra un Barbaras sasveicināšanās mirklī. Un toreiz, Barbaras mājā? Āris taču samulsa, viņu sastopot. Varbūt viņš palīdzēja celt tai sievietei maizes ceptuvi un garāžu Saulkrastu mājā.

Inguna sasilusi, braši uzdeva sev jautājumus: – Vai es varu dzīvot viena? Noteikti, ka varu. Noteikti. Tāpēc es lūdzu Dievu, lai mans mērglis pats pazūd no manas dzīves. Ne velti viņš var

dzīvot trīs nedēļas, man pat nepieskaroties. Kaut kas stulbs. Toreiz man uz sejas parādījās raksturīgās pūtītes.

– Inguna, tu varbūt esi neuzmanīgi pārteikusies un viņš kaut ko nojauš par tavām jūtām pret Matīsu?

– Matīss ir tāds pats liekulis kā visi. – Inguna bezatbildīgi atcirta. Viņa apklusā. Laikam biju aizskārusi jūtīgu dvēseles stīgu. Ar ko gan labāka mana dzīve? Āris kā jauns kumeļš traucas no mājām. Varbūt vainīga esmu es pati? Kādreiz es sevi visu atdevu deļai. Man nepalika laika nevienam. Es absolūti koncentrējos uz sevi, savu lomu, mīļprāt analizēju sevi garīgi un fiziski. Mani nebaidīja pārmērīgā pašanalīze un paškontrolē. Tas bija līksmi, koncentrēties uz sevi, savu ego.

Laikam jau nepamanīju, kurā brīdī paliku pavirša pret draugiem, klasesbiedriem, neuzmanīga pret mammu, tēti. Es nevēlējos nekādas attiecības ne ar vienu cilvēku uz pasaules. Deļa, deļa, skatuve, operas nams. Vai tas bija bīstams simptoms? Ko es no sevis veidoju un ko neesmu vēl šobaltdien atguvusi?

Vai es biju toreiz gatava ziedot savu mākslinieces mūžu, lai saglabātu mīļas attiecības ar saviem tuvākajiem? Nē, nē! Es nebiju gatava atteikties no deļošanas, es varēju upurēt un upurēju deļas vārdā.

Šajā dzīves skolā es mācījos tikai no tiem, kuri prata kā Ibsena Brands – visu vai neko. Esmu palikusi ar neko un to, ko pati pēc tam radīju, pielīdzinu tam nekam, kas bija manas dzīves satura traucēklis deļošanas laikā.

Inguna, sirdi izkratījusi, atvilga un maigu skatienu raudzījās loga tumšajā atspīdumā. Viņa pateica domu, kuru reiz biju dzirdējusi no Āra:

– Esmu pateicīgs cilvēkiem, kuri ir man līdzās un kuri šajā dzīves skolā mācās labāk par mani, un ir iemācījuši arī man sajūst cilvēkus.

– Tikai ne mani! – es toreiz iesaucos, bet viņš drūmi novilkā:

– Arī tevi, bet tu kā Gogoļa spoku stāstos esi apvilksusi ap sevi ar burvju krītu apli un nevienu nepielaid sev klāt. Arī es te pa ārpusi sitos kā negudrs un netieku pie tevis iekšā. Un laikam jau nepalīdzēs mani ārkārtas gājieni.

*

Atstāju bērņus vienus pašus mājās un piezvanīju māšai. Jā, viņa piekrita. Satiksimies mazu mirklīti. Vakarā atkal esot tikšanās ar Visvari.

Kafejnīca ir omulīga. Mēs dzeram lētu skrūvi – šņabi ar toniku, vai džinu ar toniku, man bija vienalga. Es garšu nejutu.

Esmu izstāstījusi sarunu ar Āri, bet māša smējās un paskaidroja:

– Viņš nav no mīlnieku sugas, viņš ir sportists, kurš jēgu redz tikai darbā. Viņš īstenībā ir darbaholiķis, kurš savu slimību vēl nav apjautis.

– Kas notiks, ja viņš dibinās kaut ko savu?

– Tad tu redzēsi naudu, bet viņu pašu gan ne mirkli un mīlēsies vēl retāk nekā līdz šim.

– Ko tad lai es daru?

– Iegādāsies mīļāko. Atjaunosī vecas pazīšanās, pārgulēsī ar savu producentu, visiētiem citiem foršiem čāļiem. Atvingrosī savas neizman-totās potences un nomierināsies.

– Man nav laika, man jāmācās.

– Tad mācies, mācies kā aprakusi, un aizmirsīsī mīlēšanos. Bet vislabāk – ej atkal deļot, tur atgūsī stabilitāti. Citādi tu patiešām izskaties mazliet pasista. Atceries, ka apprecoties tu nenodevī oficiālā lietošanā savu maigo persiku vienīgajam vīrietim un viņš arī savu pimpuli nenodevā oficiālā lietošanā tikai tev. Parakstoties laulības dokumentā, jūs parakstījāt vissvētāko – atteikšanos no sava egoisma par labu bērņū audzināšanai. Jums kopā ir jāaudzina bērņi un jādod viņiem viss, kas pienākas augošam cilvēkbērnam. Mīlēšanās lietas ir jūsu abu personīgā dzīves

joma un tā nav jāsajauc ar galveno dzīves uzdevumu. Mīlēšanās galu galā ir tikai viens foršs sporta veids. Ja deļošana tev deva baudu, tad atceries, ka tā arī bija fiziska darbība plus emocionāla spriedze. Laulībā jāaudzina bērni, nevis jāsatraucas par mīlēšanos. Precoties tu izvēlēties cilvēku, nevis viņa orgānu.

– Bet mīlestība? Jūtas?

– Ak Dievs, tu esi jukusi uz jūtām, ir tikai un vienīgi instinktu pievilkšanās. Un kurš katrs savā starpā nepievelkas. Tikai viens otram radītie. Un pēc tam izšķiras. Garīgais darbs ir bērnu audzināšana. Paskaties, cik kāriģi tas džeks vēro mūs. Izvēlamies viņu un papriecājamies. Tikai šodien man nav laika, Visvaris jau gaida, – Mairita iedeva kādu papīru:

– Izlasi šo murgojumu, tur viens vīrišķis iedomājies, ka kaislība ir vienādojama ar mīlestību.

– Kas viņš tāds ir?

– Ak, pašvaldībā gadījās viens skaists mīlnieks, kuram ir patiesi kriets darba orgāns. Nu kā lai par tādu nepriecājas!. Sēdošam cilvēkam pusdienu pārtraukums nepieciešams. Sportošana, nekas vairāk.

– Tev nevar rasties sarežģījumi viņa dēļ?

– Kabinets ir aizslēgts, un tualete ir tuvu manam kabinetam. Rezervei man ir krūze ūdens, divielis un gaisa atsvaidzinātājs.

– Tu laikam nekad nemainīsies.

– Dabiski. Atā! – Mairita nosauca un projām bija.

*

Interesanti, kāds izskatās Mairitas darba laika mīlnieks pusdienu pārtraukumos? Princis un varonis, vīrietis, kuru viņa ievēroja pašā pirmajā darba dienā, ēdot pusdienas? Vai arī viņš pievērsa Mairitai uzmanību? Vai viņa juta strāvojumu, vai juta ar visu būtību, ka viņai būs interesanti strādāt pašvaldības namā, ka viņai patiks nākt uz ēdnīcu cerībā sastapt viņa spožo, īsti zilo acu skatienu. Viņš, droši vien, prata koncentrēties tikai uz to objektu, kuram pievērsa skatienu.

Es notrīsēju vēlreiz – pašas uzburtā aina, iedomu spēle bija tik spilgta, ka sajutu sīkus dūrienus visā augumā. Es noteikti izbaidītu šo skatienu spēli, es vilktu garumā vismaz mēnesi. Mairita dzīvi tvēra vienkārši un lietīšķi, viņa visam ir ierādījusi vietu. Bet kā būs ar pēdējo bildinājumu?

*

Divdesmitā februāra rītā uz mana montāžas galda atradās vēstule, adresēta Lindai – Dievainajai būtnei. Par Dievaino mani spējis nosaukt tikai producents. Neticīgi atvēru aploksni:

"Šoreiz vēlos runāt par ko citu, par sevi kā Jūsu profesionālās ziņkāres un izziņas objektu. Katrā ziņā esmu priecīģs, ka Likpens bija lēmis mums tikties.

Protams, pēc laika viss pāriet, un es varu konstatēt Jūsu infernālo atribūtiku, jeb, tā sakot – varu reparēt un identificēt aktuālos un potenciālos korelātus, tā teikt – varu atgūt veselo saprātu.

Es nezinu, vai turpinājumā izteikšos pareizi, bet man šķiet, ka es dzīvoju un eju uz citu, Jums pilnīgi svešu pasauli, vientulības – tālab gara brīvības pasauli. Tikai – diemžēl, par visu ir jāmaksā, un manam potenciālam ieguvumam ir viena no augstākām likmēm. Tātad – tas ir – selektīvs vienpatnības status quo, protams, tā kognitīvajā nevis ekstensīvajā izpausmē. Protams, ja sekojam Dekarta dalģjumam, kuru es personīgi noraidu, taču tas uz mūsu lietu vairs neattiecas. Man jādomā, kā izvairģties no Niģes bēdģgā gala, jo šģ robeža arī man nav visai tālu. To es jģtu, jo esmu pasācis Jums rakstģt dzejģ. To Jģs izlasģsiet. Kģdreiz.

Ar savu Bģtnes esģbu Jģs it kā vilģniet mani atpakaļ. Protams, tas ir tikpat burvģģi, cik brģniģģģģģ esiet Jģs pati. Bet jautģjums ir cģts – vai es gģribu atgģrietģes? Nezinu teikt. Visdrģzģk

gan – nē, bet, katram gadījumam – miris es tomēr vēl neesmu, jo kā gan Jūs spētu mani tā satraukt, ja es vairs neeksistētu.

Mīļā Linda, godīgi sakot, esmu tā nobijies, ka man ir bail ar Jums tikties. Tas viss ir tik muļķīgi, ka dažkārt tik tiešām jāsāk šaubīties, vai es vēl esmu pie pilna prāta, un, galu galā, man taču ir pašam sava sieva. Jauna, smuka un uzticīga. Es nevaru saprast, kamdēļ man jālūr uz citu sievietēm. O– o! Allah! Varbūt labāk kārtosim lietas rakstiski. Es atbildēšu jebkurā gadījumā. Rakstiet! Zvaniet! Nāciet! Protams, gaidu, esot Jūsu rīcībā tā kā traks.

Kā patika mana vēstule? Es rakstīju tā, kā ir, un nevis tā, kā būtu bijis jābūt. Bet personīgi ierasties man tiešām ir bail. Mums ir jāsatiekas, jo apspriežams kāds darbs. Laiku un vietu nosakiet Jūs."

Paraksta nebija. Taču sajaukt producenta stilu ar citiem nav iespējams.

*

Pēcpusdienā viņš aizveda mani uz restorānu ar fantastisku nosaukumu "Livonija". Tas ir pagrabs blakus vecajai ģildei.

Senatnes stilizācija, mūra fragmenti, šlāgerritmi. Stils izturēts. Arī liellopa ciska piemērota interjeram. Liela, brūna, labi iemarinēta, izsutināta un uz dzīvas uguns apbrūnināta. Bauda sēdēt, klausīties mūziku un lēni šņakstināt mīkstumu, uzderot saldenu vācu vīnu.

Producents jau piecas reizes bija atvainojies par vēstules vaļīgo toni, par atklātību, par pārdrošību. Laikam esmu akla, jo nepamanīju, ka aiz kaislajiem vārdiem, jaukās rakstīšanas manieres atkal slēpās tā pati jau zināmā nepieciešamība. Viņš esot uzzinājis, ka mana māsa strādānot dzīvokļu daļā, bet viņš dzīvojot komunālajā dzīvoklī. Nesen esot nomirusi viena veca iemītniece, otrie kaimiņi par večiņas istabu neinteresējoties, bet viņš labprāt šo tukšo istabu pievienotu savējai. Vēl viņam esot maza, kautrīga vēlēšanās, varbūt tos otros kaimiņus varot vispār izdabūt no dzīvokļa laukā. Viņi kādus piecus gadus stāvēt dzīvokļu uzlabošanas rindā.

– Mīļā Linda, mana Dievainā būtne, parunājiet ar savu māsu, varbūt viņa var mani pieņemt un šo lietu ātri izkārtot? Es parādā nepalikšu.

*

Mana dzīve patiesi sastāv no dūrieniem, nevis jūtām. Nu kā gan es varēju noticēt, ka vēstule ir patiesa – tā ir tikai literatūra. Kino. Māksla. Stubbene es esmu.

Kā teica jaunā kolēģe no televīzijas – nodevība ir rēta visam mūžam. Kas nu par rētu? Kādreiz par šo tēmu es domāju saistībā ar filmu par dzejnieka Aleksandra Pelēča dzīvi. Reiz tika nodots mans tēvs un mana māte, to es nojaušu precīzi. Ne velti viņiem visu mūžu sāpēja. Tik šausmīgs bija četrdesmito gadu, visa krievu laika pārdzīvojums. Viņš visu visiem piedeva, ar visu samierinājās, viņš tāpat kā citi, kas daudz izcietuši, domāja citādās kategorijās nekā mēs, bet nepiedota un nesadzījusi palika apziņā rēta, ka kāds viņu nodevis. Tālab viņš visu mūžu strādāja par sētnieku Āgenskalna tirgū, tāpēc mamma visu mūžu bija apkopēja četrās darba vietās, tāpēc viņi abi tik negausīgi dzēra, taču nekad, nekad nepiedzērās līdz prāta zudumam. Nodevība ir rēta visam mūžam...

Filmā bija iešifrēts paties dvēseles pārdzīvojums. Tā bija izdevusies, jo kā teikās – bija uzminēts vienīgais, īstais vārds. Dvēseles kods bija atkodēts.

Arī mani ik dienas nodod pašas kolēģi un draugi. Tas sāp, tas man ļoti, ļoti sāp. Man nav garīgas centības saprast viņus un jebkurā situācijā atrast labo.

Arī šobrīd es nespēju samierināties. Vajadzētu aiziet, tomēr nevairo, neaizeju. Es atstāstu viņam kādu dāņu filmu, priecājos par tās veidotāju ētiku, viņi saviem filmu varoņiem liek stāstīt dokumentālus pārdzīvojumus – patēvs izvarojis pameitu. Četrdesmit minūtes gandrīz sadistiskā atklātībā tiek preparēts šis drausmīgais notikums. Pārkāpju jebkuru ētiku un paziņoju:

– Uzskatu, ka tikai tādas situācijas drīkst analizēt un attēlot dokumentālais kino, jo dokumentālais kino – tā ir dzīve. Jāfilmē tikai nežēlīga patiesība, jābūt cietsirdīgam pret reālu likteni.

Laikam jau producenti priecājās, atvadoties no manis.

Nu zinu, kurš ir mana vīra informators. Producenti. Jo par dzīvokļa jautājumu viņš bija runājis ar manu vīratēvu. Galvenais ir uzmanīgi klausīties tekstus un mazas dabiskas pārteikšanās.

Pelēci nodeva viņa mīļotā sievietei. Tā bija viņa dzīves būtiskā traģēdija, bet manu vecāku traģēdija? Kas un kāpēc nodeva viņus?

*

Mairitas darba vieta atrodas ceļā uz Vidzemes ārpilsētu. Ēka būvēta ar bezgaumīgu, aziātisku greznību.

Liels, tukšais gaitenis oda pēc nenosakāmu smaku simfonijas, tā vēlās virsū un atgādina tramvajus un trolejbusus, kad tajos sakāpuši paģiraini elpojoši vīreļi, ar nenomazgātām bikšu lejdaļām, veciem, sastāvējušamies vēmekļu atlikumiem un – kāds paradokss sievietes, no kurām dvesmoja smalki franču parfīmi.

Gaitenis bija pilns, sēdēja uz krēsliem, drūzmējās pie durvīm Tiklīdz pietuvojos pie Mairitas kabineta, saņēmu veselu buķeti brīnišķīgu valodas darinājumu. Nudien –dzīvs kino. Taču kameras klātbūtnē valodas apklusis un kautri nolaidīšies no sulīgo vārdu virsotnēm rāmā pieklājīgā straumē.

Ak Dievs, pie māsas durvīm mīzalu smakas asais cirtiens aizsita elpu. Ko tie ļautiņi te stāv, es aizbēgtu jau pēc trijām minūtēm. Bet viņi pacietīgi stāv. Turklāt vēl žņaudz pirkstos puķu pušķīti, vai maisiņu, no kura sarkano stūri izbāzusi vislētākā šokolādes konfekšu kaste. Ar tām Mairita uz nebēdu baro manus dvīņus.

Nikni skati, naidīga blakussēdētāju plecu saskarsme. Kāds mani tomēr ielaiž kopā ar sevi. Kabinetā darbojas gaisa atsvaidzinātāja pozitīvais iespaids.

Sasveicinājāmies, es tūlīt pat vaicāju par mīzalu kakofoniju gaitēņa stūrī pie viņas durvīm. Mairita atbildēja, ka tur esot vīriešu tualete, šajā pašvaldības stāvā strādājot tikai pieci šīs dzimtes pārstāvji, viņiem esot atslēga, no malas neviens nevarot ienākt.

– Laiž pār malu, vepri tādi! būtu vismaz saslaucījuši, – Mairita rezumēja. – Es jau divas reizes uz hauzītes durvīm uzlīmēju asprātīgas bildītes un attiecīgus politiskos saukļus par mīzalu smakas neatbilstību zaļai un sakārtotai Rīgai, bet viņiem laikam cita politiskā orientācija.

– Un tev te jāsēž?

– Māšiel, lejā ir kafejnīca, tur ir smalkas ozolkoka imitācijas mēbeles, mākslīgais kamīns. Pasēdi. – Mairita lūdzās. Es sapratu un nu sēžu lejā un rakstu. Dažs manī palūkojas uzmanīgāk, tad turpina dzert kafiju un šņakāt zobos milzu pīrāgus. Firmas gardums, tā bija komentējusi Mairita. Man arī priekšā stāv liels kulinārijas brīnums, vietējā cepēja jaunākais izgudrojums.

Jā, gards gan! Jāatzīst, ka pašvaldības direktoram ir laba gaume, būs no gardēžu cilts.

*

Mairitai patīk sarunāties ar cilvēkiem, uzklaut viņu patiesās un viltus asaras. Skatīties, kā acīmredzami nojūdzes cilvēks apgalvo, ka viņš ir vesels, bet veselais plātās ar uziņu, ka ir psihiski slims. Šis teātris ir košāks un ar dabiskākām intonācijām nekā uz skatuves. Te aktieriem būtu laba skola. Aktierim dzīve jāattēlo un jācenšas pārliecināt skatītājs, te nav izvēles – teātrim jābūt tik augstvērtīgam, ka man nepaliek šaubu par katra dzīvokļa gribētāja atklātumu, patiesumu, pārdzīvojuma īstumu.

Izstāstīju nācienu īsto iemeslu. Mairita sāka smieties:

Pie manis jau bija atnākuši daži vecie paziņas, uzzinājuši, ka strādāju šeit, iedomājies – atnesa pieczvaigžņu Metaxu, puķes kā jaunlaulātajai. Kaut kas fantastisks, – Mairita ij brīnījās, ij dusmojās:

– Nekad nebūtu iedomājusies, ka man kādam ierēdnim jānes konfektes vai puķes, arī torte. Kaut kas krimināls! Vistrakākais, ka viņi to dara ar tādu sirdšķīstību, ka es nesaprotu – atteikt vai pieņemt. Paskaties manā ģērbskapī – tur es lieku vienu šampanieti pēc otra. Ja pirmā mēneša laikā jau ir sakrājušies veseli seši, tad jau kāzām būs pietiekami. Smieklīgi! Vai patiesi es savējiem nepalīdzēju bez šiem pienesumiem – Viņi laikam domā, ka tā jādara.

Izskatījusi mana producenta dzīvokļa kaimiņa mapī, Mairita iedeva izdruku, kur uzskaitīti visi nepieciešamie dokumenti, dokumentu kopijas, iesniegumi. Labi, lai cilvēki pacenšas. Istabu pievienošana esot viens no ātrākajiem veidiem, kā dokumentiem nonākt komisijai uz galda, un var jau būt, ka izdosies izvietot arī producenta kaimiņu. Tā būtu vislabāk, jo Domes politika esot likvidēt komunālos dzīvokļus.

– Tev tik smalki, visa informācija uz lapiņas, un nekas nav jāraksta, – pabrīnījos, jo mūsējā dzīvokļu daļā nepieciešamie dokumenti bija ar stangām jāizspiež. – Vai tas arī tavs jaunais darba stils?

– Drīz tā strādās visi, jo mūsu galva domā atklātāk un uzskata, ka informācijai jābūt iegūstamai maksimāli ātri. Ir jau, protams, večiņas, kurām vēl un vēlreiz viss jāizskaidro, ij tad viņas nikni pukst, ka prasu pārmēru daudz.. Man jau ir sakrājušās kādas desmit savas lietas, tās es sagatavošu pati, jo mani speciālisti manī vienkārši neklausās.– Mairita sūdzējās. – Iedomājies, sācies otrais mēnesis, bet viņi neatdod zīmogu. Trīs reizes runāju, ar labu teicu, bet nu esmu uzrakstījusi iesniegumu savam šefam. Godīgi runājot, vai nu man jākapitulē, vai arī viņi abi jāatlaiž no darba. Citas alternatīvas nav. Esmu taču nodaļas vadītāja. Bez tam arī arhīvā kāds visu laiku šiverē, lietas atstātas atvērtā kabinetā. Nezinu, es te jūtos kā potenciāls noziedznieks, man nav iespēju pat apjēgt, par ko īsti atbildu. Mani vienkārši vienā jaukā dienā apcietinās un viss. Zīmogu arī uzliek galvenā speciāliste. Ja šosestdien slēpojot neatradīšu risinājumu, tad es patiešām nederu dzīvei, tikai maucībai, tā kā tas bija skolas laikos un vēlāk arī.

– Tu taču vari aiziet no tik bīstama darba, – nesapratnē spriedu, bet Mairita smaidot atbildēja:

– Nē, māsiņ, šoreiz man ir jāpastāv uz vietas un jāpārlicinās, ka esmu spējīga tikt galā ar šo vājprātu.

– Tev to iesponsorēja tavs Visvaris? – jautāju.

– Arī viņš.

– Vai tu vari paskatīties pie saviem kolēģām mūsu dzīvokļa papīrus?

– Vēl nē, vēl man viņi kādu brīdi jāpapēta.

Durvis piepeši atvērās, ieskrēja abi mani dvīņuki un Āris.

– Jūsu padevīgais zirgs ir klāt un gatavs aizvest uz jebkuru skaistu pasaules vietniņu.

– Pietiks, ja aizvedīsi mani mājup!– Mairita atplaukusi čaloja. Viņai laikam ļoti nepatīk runāt par darbu pēc pulktens pieciem vakarā. Pēdējās šaubas par informatoru tika izgaisinātas šajā vietā un laikā. To, ka es braucu pie Mairitas, zināja tikai un vienīgi producenti.

*

Esmu sasildījusi kartupeļus, pīlē sutinātu vistu, sagriezusi salātus, nu ieklausos, kā mans vīrs un viņa tēvs atkal lāpa pasauli. Visu nedēļu viņi ir risinājuši kaut kādas ļoti nopietnas problēmas, un izskatās, ka atrisinājums jau būs arī manās rokās. Par to liecina vīratēva ironija par manu mazo algu, izteicieni par dēla neproduktīvo darbu. Slēptās sačukstēšanās beigās mani iepriecina. Laikam jau nemīlu noslēpumus un noslēpumainību. Mani moka neatrisinātas un nepabeigtas situācijas. Līdzīgi notika operā. Biju beigusi mācības un piepeši uz skatuves jutos viegla un atbrīvota. Spēju. Kurā brīdī tas notika, nezinu, tikai jutu, viss – esmu. Situācija atrisinājās, šaubas uz mirkli pazuda, es visu piepeši sapratu. Cik bieži esi nonākusi konfliktā ar sevi?

Kopš vien sevi atceros, esmu dzīvojusi šaubās par savām spējām izprast tēlus, man tik ļoti gribējās dejot, bet es sevi plosīju. Un nekad es nebiju domājusi mācīties psiholoģiju. Tikai dejot. Bet man tika laupītas visas iespējas dejot, tālab izvēlējos šim darbam radniecīgu profesiju – psiholoģiju. Tā palīdzēja pārvarēt bīklumu,

Te nu ir tā situācija, kad rīkojos spontāni un nojaucu visu iepriekšējo dzīvi, izārdīto dzīvi, jo nekas nav pamatīgi būvēts.

Tikai mana vīra dzīvē viss notiek plūstoši un mierīgi. Pat ja ārēji liekas, ka izdara negaidītu gājieni, iekšēji viņš tam ir gatavojies ilgi. Bet man viss atkarīgs no tā, kas apnīk. Ja apnīk adīt džemperu, es to nosviežu kaktā. Ja apnīk ravēt dārzu, es beidzu. Ja apnīktu darbs pie kādas lomas, es tomēr dejotu. Nē, tagad vairs nedejotu.

*

– Vai es piederēju tiem laimīgajiem, kuri pirmie uzzinās, kādus plānus jūs abi esat izkaldinājuši? – vaicāju vīratēvam. Viņš vēl grib visu paturēt noslēpumā, uzdodot pavisam nesakarīgu pretjautājumu:

– Ko es daru, ja mani nogurdina kāds cilvēks? Laikam esmu tā audzināts, ka tad eju projām. Pat no līksmām viesībām un kompānijām. Arī pie dēla diezgan reti palieku uz pasēdēšanām. Vainīga vienatnība, tā man nepieciešama. Vai tu saproti vientulību?

Es saprotu, bet – diemžēl – no vienistabas dzīvokļa nekur patverties nevaru. Arī virtuve ir maza.

Beidzot esmu uzzinājusi mazu daļiņu no vīra lielās noslēpumainības. Tuvojas pašvaldību vēlēšanas, tās šogad notiks maijā un partijas aizvien intensīvāk dala balsis, vietas un pašvaldības naudu. Tā ir vienīgā reālā nauda, vienīgā, kuru piešķir no valsts budžeta. Tā nav Saeimas nabadzība, tā ir reāla nauda, kuru pašvaldības tālāk sadala pēc saviem ieskatiem. Valsts valstī. Tikai reālā vara ir tiekšanās vērtā. Bet reālā vara – tā ir saimniecības nauda.

Āra tēvs, Saeimas deputāts to ir sapratis.

Ārim pieder minerālūdens akciju astoņdesmit procenti. Minerāl-ūdens tek no apakšzemes, zviedri izpētījuši, ka tas ir īpaši labs un tā rezerves šķiet neizsīkstošas.

Līgatnē naski strādājuši apvārdotāji, kuri no strādniekiem atpirkuši atmodas sākumā iegādātās akcijas. Katram strādniekam divas akcijas. Tās tolaik izmaksāja vesela gada algu, bet tika atpirktas pēc jaunā lata kursa, tātad – ne vairāk par septiņdesmit latiem. Nabaga, naīvie ļautiņi, tikai par šārīta brokastīm domājošie. Atdevuši par sviestmaizi savas dzīves stabilāko nodrošinājumu.

– Vai morāles maiņa par labu dēlam? – mēģināju ironizēt.

– Politikā morāles nav, un arī tu tā rīkotos, ja vien tiktu pie naudas. Paskaties, kā Barbara iekārtojās. Jau nedēļa kā jaunajā darbā, viņa ir Mairitai tiešā priekšniece, un tēva lietas sakustējās. Laiks arī Mairitai kaut ko iemācīties un sākt darboties.

– Vai tad tēvs satiekas ar Barbaru?

– Jā, es jau teicu, politikā morāle neeksistē.

– Bet Bībele, baušļi, kur tas paliek? – jautājumi izskanēja vārgi, jo vīratēvs, ienācis pēc tualetes apmeklējuma, patētiski skaidroja:

– Katrai partijai tāpat kā Sicīlijas mafijai ir savi baušļi. Nevar taču teikt, ka visi ir slikti. Daudz kas labs ir izdarīts. Tikai nelaime tā, ka pie labā pierod daudz ātrāk un ātrāk aizmirst

– Bet ir taču goda cilvēki arī? Vai jūs gribat teikt, ka nav?

– Arī tu mainīsies, ja tavās rokās parādīsies nauda. Redzi – saņēmi slepenu honorāru, uzreiz nopirki augstas klases smaržas, vannas putas, dezodorantu, roku krēmu. Tu esi dzimusi aristokrāte, tikai miskastē augusi. Taču gēni nepazūd. Tomēr atceries, ka aristokrāti savas bagātības uzkrāja karos un laupīšanās.

*

Snieg. Atkal snieg. Sestdiena. Divdesmit piektais februāris. Kamīnā skaļi jo sprakst skaļi priedes vai egles malka. Āris sēd pie galda un studē kaudzi papīru. Celtniecības lietas saliktas vienkopus, tās viņš pirmdien aizvedīšot uz savu kantori. Darbā šovakar viņam vēltīta atvadu balle. Arī es esmu ielūgta pirtī uz Valdemāra ielas.

– Vecie pienākumi un vecie grēki jānomazgā, – vīrs smējās. – Pirmdien sāksim jaunu dzīvi, – Āris agrā rīta stundā iečukstēja ausī. Laimīgs un apmierināts, viņš ir atkal kaut kas virs koku galotnēm. Viņš tā jūtas. Kā toreiz, kad spēlēja basketbolu, kad tūkstoši gaviļēja par katru precīzu metienu grozā. Viņš piepeši atkal ir kaislīgs mīlētājs un galants kavalieris, kurš var atļauties tik sīku greznību kā tasi kafijas no rīta gultā. Tasi kafijas, kuru pagatavojis pašrocīgi.

Jā, vīrieši pārvēršas, kad iegūst sievieti, amatu, varu.

Vai man turpmāk būs jāuzdod izmisīgs jautājums: "Kur paliek nauda?" Vai patiesi nauda būs un es varēšu bērnus vest uz franču un vācu valodas kursiem, vai pat nolīgšu privātskolotāju?

Kārlītis un Katrīna palika nakšņot pie Mairitas un šobrīd jau ir ceļā uz Bākūzi. Viņiem gan nepietrūkst spēka – dejo, mācās, bet tiklīdz ir sestdiena, tā raujas pie manas māsas un tik slēpo. Drīz būs apguvuši visus Latvijas kalnus, kurp tad? Uz Tatriem, Šveici un Norvēģiju? Visur, kur ir kalni, sniegs un slēpes.

Domas riņķo līdz sniegam, un viss šķiet gaišs, tīrs kā negaidītais mirdzums aiz loga. Silts un biedējoši dzīvs kā uguns sprakšķi kamīnā.

*

Somu pirtī bija arī Barbara. Tie vairs nebija politiskie jociņi un pļāpas. Viņa apdullināja vīriešus ar šokējoši ekstravagantu kleitu, grimis un košas lūpas kā bezgaumības un aicinājuma kalngals.

Nē, Āris ar viņu tikai sasveicinājās, varbūt kādu deju arī nodejoja, to nepamanīju, jo ilgi un ar sātu sildījos, karsējos, vēsinājos – baudīju visas pirts jautības.

Barbara pirtī negāja. Lai atjaunotu kosmētikas meistarstiķi, būtu nepieciešams salons.

Martini glāze ar ledu. Dejas. Ritms. Katrā sabiedrībā gadās izcils dejojājs, kurš spēj piepildīt manu dejošanas azartu. Biju noreibusi un laimīga. Arī vīrieši ir mākslinieki, dzīves, dejas un sapratnes talanti. Pat lāci var iemācīt dejojot. Te pirtī kāds zilacains dailulis pakļāvās manai vadībai un jau trešajā dejā tapa pārdrošs un soļi brīvi atrada valša ritmu, piepildot to ar vīrišķīgu noteiktību.

Deja aizdzina domas un sevis šausmīšanu. Biju brīva, viegla, balta un mirdzoša, kā sniegs, kurš turpināja manu deju arī svētdienas pēcpusdienā, kad pamodos ar viegluma un tīrības sajūtu.

*

Meita uzrakstījusi pirmo domrakstu. Lasīju un noskumu:

"Man mājās bija suns. Tas bija buldogs. Viņa vārds bija Flēris. Viņš bija brūnganbaltā krāsā. Viņa ausis bija brūnas. Domāju, ka viņš būs vēl brūnāks.

Kad viņu izvedu ārā, tad viņš ielēca dzeltenu lapu čupiņā un to izārdīja. Un pēc brītiņa atskrēja. Viņam pie deguntiņa bija pielipusi lapa, un visa mute pilna ar tām.

Leca virsū un prasījās, lai viņam atkal sataisa tādu kaudzīti. Es aizgāju un sakārtoju, apgriezos, lai ietu pie Flēra un skatos, viņa vairs nav. Apskatos visapkārt. Viņš jau sēž uz kaudzes. Tā katru dienu noritēja mūsu pastaiga. Turklāt viņam bija divi mēneši."

Tā ir mana un manu bērnu klusā sāpe. Pirms nedēļas trīs gadus vecais draugs vai nu apmaldījās vai arī tika nozagts. Tagad Āris varēs liksmot. Viņa mieru suns traucēja.

Jā, dzīvoklis mums mazs, bet pagalms plašs. Vīra attieksmes nogurdināta, es bieži vēlējos, lai Flēris paliek Arkādijas parkā tad, kad tur pastaigājās kāda dāma, kurai līdzās cēli skrēja kopts buldogu meitene. Flēris pazuda pastaigas laikā. Āris pasmīnēja par savu izklaidību. Esot aizmirsis parkā uz soliņa.

Bērni raudāja, es skumu un man vēl šodien acīs stāv suņuka skatiens, kā viņš paskatījās uz mani pirms pēdējās pastaigas. Viņš sen jau bija sapratis, ka es piekāpšos vīra mēmajai prasībai.

Nesaprotu, kāpēc es nepārdevu, tā varbūt būtu bijis cilvēcīgāk. bet tā – zaglīgi pamest parkā? Varbūt sunītis jutīsies atvieglots, jo sastaps labus saimniekus?

Āris un viņa tēvs necieta suņus.

Vīratēvam varbūt arī ir gadījies labāks politiskais saimnieks.

Interesanti, cik maksāja akcijas, cik maksā balsu pārpirkšana Saeimā? Vai visi partijas biedri ir sapīti vienotā materiālās atkarības un nodrošinātības ķēdītē? Tava balss, mana nauda. Kādi gan var būt Saeimā pieņemtie likumi? Fikcija. Nekas vairāk. Tikai un vienīgi lielisks teātris, kurš saucas "Mēs strādājam valsts vārdā!" Iespējams, ka strādāt valsts vārdā nenozīmē strādāt valsts labā.

*

Pirmdiena. Divdesmit septītais februāris. Šonedēļ dzīvošu mājās!

Nākamo filmu man jāsāk montēt marta beigās, tātad – tikai aprīļa pirmajā nedēļā. Pēc Lieldienām. Skaisti! Gandrīz atvaļinājums!

Producents pieņēmis uzreiz divu filmu projektus. Viņš ar kafijas tasi rokā sēdēja pie montāžas galda un sūdzējās par grūtajiem laikiem. Latvieša augstākais tikums – sūdzēties un sūdzēties. Dzīvot negatīvismā, visā sliktajā un noliegumā. Stāstīt savu negatīvo attieksmi katram pretimnācējam un gaidīt apstiprinājumu. Mēs esam melnās enerģijas tauta, nevis balti, nevis balti no Himalaju kalniem.

Producents jau pagājušā gada pavasarī bija uzrakstījis pieteikumu filmai par Dziesmu. Dienā, kad paziņoja rezultātus par konkursu, kurā viņš bija uzvarējis un tātad viņam būs jāveido filma par Dziesmu svētkiem, viņš saņēma sava "skapja" laika čoma Ministru kabineta piedāvājumu veidot filmu "Ciltskoks".

– Man ir pārlicība, ka panākumi būs, tamdēļ labāk nenoniecini manu gribu darboties sinhroni, objektīvi, sistemātiski un maksimāli droši, bet kopā ar jums. Mūsu kopīgie projekti nevar mūždien sabrukt sākuma stadijā! – viņš iedvesmots klāstīja. – Protams, tas būs ellišķīgs darbs. Bet mana, Linda! – toties bauda! Pilnīga brīvība! Vara! Ko Jūs vēl gribiet? Lūdzu. Izvēlaties, ko gribat. Ko man te stāstīt, jūs pati visu labi zināt.

Ar tagadējo Ministru kabineta kultūras lietu padomnieku agrāk viņi bija strādājuši kopā. Vai viņiem ir līdzīga kino domāšana, producents viņu uzskatīja par ļoti gudru cilvēku.

– Jums tas noteikti patīks. Jūs aizdegsieties, noteikti aizdegsieties.

– Kas man ir jādara? – tā bija mana piekrišana. Producents nolika priekšā kaudzi ar veciem papīriem. Tie bija akurāti sasieti ar zaļu lentīti un lapu ar tekstu. Par ciltskoku bija tikai viens teikums.

– Jums būs laiks līdz marta beigām izlasīt un sasistematizēt visus dokumentus un vēstules, es tikmēr izstrādāšu filmēšanas grafiku, – viņš tik optimistiski berzēja savu bikšu ceļgalus, ka man radās vēlēšanās iekost, tālab teicu;

– Jums laikam bail, ka es par velti saņemšu algu, ja līdz marta beigām neko nemontēšu?

– Mīļā, Dievainā būtne, piedodiet, ka turpinu jūs tā dēvēt, – viņš mani svinīgi uzrunāja, – galu galā vienreiz taču jābeidz blandīties tur, kur nekā nav atrodams un viss ir pazīstams. Atgriezīsimies mājās. Jūsu spītība nav laba lieta, jo nāve nāk virsū kā melnais mākonis. Un ko tad? Gaidi atkal.

Man, protams, pār Jums nav nekāda teikšana. Ja gribiet, turiet ūdens slūžas ciet, bet raugiet, ka nepārrauj dambi. Apslīks citi un arī jūs pati. Kaut gan jāsaka – es jūs tomēr izpostīšu – kā nekā jūs esat mana otrā puse, kaut arī nepaklausīgā. Jūsu mieru un neziņu izpostīšu. Un vispār – nepazūdiēt kā žīds pa Miķeļiem. Ja tā turpināsies, es sameklēšu citu. Manam pacietības mēram arī ir gals. Ja Jūs domājat, ka ir bezjēdzīgi turpināt, tad sakiet. Nav ko turēt akmeni azotē. Beidzamo reizi brīdinu. Tas pie laba gala jūsu šaubīšanos nevedīs.

*

Kamīns kuras. Sēžu pie galda, priekšā producenta iedotie dokumenti. To ir vairāk nekā man šķīta. Zaļā lente pielipusi pie mohēras džemperā. Saudzīgi novietoju to līdzās dokumentiem.

Gultā guļ Katrīna. Viņai ir vēja bakas. Savādi, Kārlītis tās izslimoja triju gadu vecumā, bet Katrīnai pielipušas tikai šogad.

Kārli atpēru ar žagaru. Ierakstīja cilvēks savā melnajā burtnīcā, par ko saņēma pērienu.

Tagad pārdzīvo, ka sapēru ar bērza zaru, kurš bija ienests plaukšanai.

Kauc kā kucēns. Dvēselīte sāj. Pašai arī sāj, it kā sevi būtu pērusi. Ko vairs varu līdzēt?

Lai izraudas, lai izraudas! Sūra ikdienu, viegla dzīve. Kārtībai tomēr jābūt: ja gatavo stundas, tad nav ko daudzīties. Es jau vienreiz aizrādīju, otrreiz – nesaprata. Daudzījās, kamēr sasita māsai galvu. Pēc trešā aizrādījuma sadevu.

Jūtu, cik ļoti sāj viņa sirsniņa. Raud, ne uz āru, bet dvēselē iekšā. Ko vairs varu līdzēt? Izdarījusi esmu un pērienu neatsaukt.

Lai izraud, lai izraud!

*

Sestdien bēres. Nomirusi Adele – vīratēva sievasmāsa, Mana profesore, mans balsts un palīgs. Inteliģenta, gudra sieva, kuras dvēseles stiprums, spēks un skaistums Ārim šķīta smieklīgs, delikātums un precizitāte – kaut kas apkarojams. Viņa nevienam neteica, ka slimu ar asins vēzi, ka turas, pateicoties aizvien lielākām zāļu devām. Viņa mīlēja cilvēkus, bet cilvēki neatbildēja mīlestībai. Jaunie studenti izmantoja profesores labestību, drošākie un nekaunīgākie bieži aizņēmās no viņas naudu un aizmirsa atdot. Raugos uz studentu pulku un korporāciju biedru cepurītēm, sajūtu radniecību ar šo kopu. Viņu ir daudz, viņi ir atnākuši atvadīties no sirmās, staltās pasniedzējas. Viņu mīlestību aizvietoja jaunības ironija, bet ne par profesori. Viņu ironija bija pašiem par sevi, par savu vājumu un nespēju izrādīt sirds gaismu. Tāda ir dzīve. Gulst ziedi, runā universitātes rektors, runā daudzi. Kaps atkal pārtapis par vietu, kur vienīgo reizi publiski atzīstas patecībā, mīlestībā, cieņā.

Lielisks cilvēks pazudis no pasaules, un nav tur ko brīnīties. Dzīves kompass atvedis viņu pie pēdējās zvaigznes, pēdējā ceļa mērķa. Bet viņa nojautusi savu pēdējo mūža stundu, jo bieži pēdējā nedēļā teikusi tautas dziesmas: "Vai, Dieviņ, galva sāj, es vairs ilgi nedzīvošu." Dzīvojot var baidīties no nāves, bet nāves tuvumā bailes izzūd, tad nāk lielais piedošanas brīdis, savas dzīves ēnas pušu un lielo sasniegumu tiešs un nesamākslots, nepārspīlēts novērtējums.

Es atkal jau citēju savas mammas vēstuli. Mammās dvēseli. Arī profesorei bija skaista un bagāta dvēsele. Ne velti viņa divdesmit piecus gadus katru vasaras brīvlaiku strādāja Siguldā smagi slimu bērnu sanatorijā. Adeles studenti un profesori skumjās runās slavēja par universitātes lieliskāko sievu, kā sirdscilvēku, kā cilvēku, kuram bija vājības un kuras tas neslēpa. Tas bija dārgs cilvēks un tie, kurus viņa uzņēma kā draugus, tie ar viņas sirsniņas gaismu tika garīgi pagodināti. Arī es tiku pagodināta. Arī es.

Kā zibens plīsums melnā mākonī, tā manās smadzenēs atplaksnīja profesores vēlējums, lai es strādāju ar bērniem, lai ārstēju ar rokām mazuļus, lai baleta laikā iegūto izpratni, saprašanu par cilvēka auguma pielietoju praktiski. Tikpat ātri kā uzzibsnījusi, atklāsme pazuda, atstājot stipru

spēku, pacilājumu, bija sajūta itin kā es neatrastos bērēs. Vērīgi paraudzījos uz ļaužu simtiem un nolaidu acis. Sabijos, man šķita, ka jānoslēpj spējais gaismas un enerģijas pieplūdums.

Ko es darīšu bez viņas? Tagad mani vairs nesaista pienākums pret Brigi, bet varbūt tieši otrādi? Pirmajā martā saņēmu sertifikātu par bobata mācības apgūšanu. Manā uztverē nekur nepielietojamu papīrīti, tāpat kā baleta skolas gadus, vidusskolu un augstskolu. Itin nekas, ko esmu mācījusies, nav noderējis tiešā veidā.

Kurš atceras kaut vienu algebras vai ķīmijas formulu no vidusskolas? Es neatceros.

*

Divdesmit astotais februāris. Dzeru rīta kafiju. Āris jau aizskrējis. Lasu un tulkoju tekstus no vācu valodas un neko nejēdzu. Kā var pasaulē kulties tāds stulbenis?

Jāizgludina veļa. Katrīna arī pieteicās. Viņai nepatīkot gulēt gultā. Lai jau darbojas. Kamēr dzēru kafiju, viņa bija iekūrusi kamīnā uguni un sūtīja, lai sapņojot, raugoties liemās

Esmu brīva gan šonedēļ, gan nākamnedēļ, darba nekāda. Ja, protams, neievēro neatvērtos, neatšķirtos filmas dokumentus. Ir tik jauki nedomāt par darbu. Vienkārši sekot dzirksteļu rotaļai.

Rīt šūšu. Parīt bērniem paliek astoņi gadi. Viņiem vajadzēja piedzimt divdesmit devītajā februārī. Viņi ļoti pūlējās nežņaugt mani, bet iespējami ātrāk apsveikt pasauli.

– Jums ir pārāk stingra muskulatūra, – teica vecmāte. – Atslābinieties, regulējiet muskuļu darbību, nu lūk, jums veicās – iztiksim bez ķeizargrieziņa.

Dzemdībās vienu brīdi kļuva vienalga. Es lēnām zaudēju spēkus, neelpoju. Ļeņingradā pret mani toreiz izturējās kā pret ārzemnieci. Ja es būtu kādā Rīgas slimnīcā, gan jau nomērdētu ij mani, ij bērnus.

Āris pārradās nikns kā pūce. Kārlim nolūzis slēpei gals – atkal dusmas. Kur viņš ņem tik daudz dusmu?

*

Divdesmit devītais februāris. Divatā ar māsu svinam bērnu dzimšanas dienu.

Katrīna zaļiem vaigiem rotāta nodejoja visas dejas. Brālis nebija apturams. Viņi ļoti vēlējās sagaidīt pusnakti un dāvanas. Neizdevās. Ieradās miega maiss un abus nogurušos dejojotājus aiznesa uz visskaistāko zemi – sapņu un brīvības zemi.

*

Pirmajā martā bērnu stūrī dzirdēju Katrīnas šņukstus.

– Man sāp galviņa, – viņa sūdzējās.

– Nekas, pacieties, – mierināju. Tikmēr Āris nostājās ar dāvanu sainīšiem un mēs abi dziedājām "Augstu laimi, prieku!" Kārlis nolēca no gultas otrā stāva un draudzīgi pūta sveces no tortes.

Kamēr bērni izsaiņoja dāvanas, mēs uz svētku paplātes tēju pienesām, karstmaizes un jogurtu.

Kārlis aizskrēja uz ģimnāziju, Katrīna atsāka šņukstēt. Ielīku bērnam padusē termometru, turēju meiteni klēpī un glāstīju matus. Zidaini un spoži, melnā mākonī tie pārklāja meitas plecus. Arī sejas panti kā marmora skulptūrai Aizrobežu mākslas muzejā.

Meitai temperatūra trīsdesmit septiņi komats pieci grādi. Priecājos uz nebēdui, lai pēc tam ciestu.

Izdzērusi zāles un vieglas miega tabletes Katrīna iemiga.

*

Atvēru producenta iedoto mājas uzdevumu. Atcerējos viņa teikto par tēmām, ko gadiem ilgi perē un domā, vai izdosies. Šī filma viņaprāt tematiski vilinošana, taču laika pārdomām, meditācijai man un filmēšanas grupai praktiski nav...

– Man šķiet, ka tā ir bezcerība, – es teicu, skatīdamās uz vēstuļu saini, bet viņš mūsu sarunu todien pabeidza, secinādams:

– Bezcerība ir šķitums, tava iedoma un tikai. Bezcerīgu situāciju dzīvē nav. Ja netici, aizej uz kinoteātri, tur uz durvīm ir rakstīts "Izeja", – Un pats viņš gardi nosmējās....

*

Āris ironisku sejas izteiksmi pētīja bobata apmācības sertifikātu:

– Kļūdu nav. Tie angļi iemācījušies rakstīt latviski. Varēsi papildināt nagliņas sēriju.

– Piekrītu, šoreiz piekrītu.

Baudījām pieticīgos gardumus, klausījāmieš Katrīnas un Kārļa čivināšanu. Viņi ir apliecinājums dzīvei, dzīvībai... Arī mēs jutāmies jauni un vieglprātīgi.

Mairita kavējās ar promiešanu. Viņa mani tirdīja par kārtējo dāvanu, kuru bija atnesis pastnieks. Grāmatas bērniem franču valodā, mācību kurss, vēl pulksteņi abiem jubilāriem. Tuvojās pusnakts. Āris rūca bērniem miega dziesma un laikam jau pats aiceļoja uz sapņu zemi, bet mēs dzeram Mairitas atnesto Metaxu.

– Kā gan tu tiksī mājās, – esmu gan ziņkāra, gan cenšos novērst sarunu no Alfrēda sūtītājām dāvanām.

– Visvaris atbrauks ap vieniem, es viņa pa mobilo piezvanīju, – māsa lepnī atbild.

– Tev ir mobilais? – nerimstos sarunu vērst uz māsu pašu.

– Darbs iemāca nepakļauties tiem, kas sarunu velk uz savu pusi. Deķītis ir manās rokās, es to raustu, – viņa man nepazīstami cieti, bet lēnprātīgi atbildēja. – Man ir aizdomas, ka Alfrēds tevī ir iemīlējies.

– Ne vairāk ne mazāk kā mūsu apalītis producers. Neredzu atšķirības.

– Viņš sūta dāvanas, ko tavs vīriņš uzdāvināja bērniem?

– Piebiedrojās manai dāvanai, – atbildēju, bet māsa iesmējās:

– Un tā jau septīto gadu! Stulba tu esi!

– Tātad man jāmīl tas Alfrēds?

– O, jā, un jo ātrāk, nekavējoties!

– Kāpēc? Varbūt vienkārši pafilozofēt par iespēju mīlēt Matīsu, kādu romantisku zilaci?

– Zīni, – māsa turpināja dusmoties, – tu vienmēr sevi iztēlo par kritušo eņģeli, izvirtušu sievieti ar stulbajiem starpjautājumiem. Tu esi bērns. Tīra. Lūk atkal! Jāmīl, kad gribas un nav jāfilozofē!

– Kā es attaisnošu savu soli?

– Miesta mulķe! Kam vajadzīga tava taisnošanās? Patiesība ir tikai mīlējoties. Viss pārējais meli un izrādīšanās! – viņa kaisa vārdu plūdus – Laiks no teoretizēšanas pāriet uz darbiem, uz praksi. Piepildi mīlestību un kļūsi svēta. Tev sirds vietā etiķete, uzvedības kodekss. Lielāks grēks ir visu laiku domāt un sapņos mīlēties. Izmīlējies ar atdevi, ar brīvību, atsaucoties visiem dabas aicinājumiem, tad nokritīs no tevis domas par mīlēšanos. Esi reiz godīga un atzīsties savās alkās, bet atziniesies – piepildi tās. Un tad arī būsi godīga pret sevi un vīru.

*

Otrā marta rītā apsarmojuši koki. Āris aizvedis Kārli uz skolu, pats aizsteidzies uz darbu, bet es pamodos, jo pie durvīm klauvēja. Klauvēja tikai savējie.

Uzrāvu frotē bāli zaļo pēcvannas kimono.

Atvērusi durvis, nobālu, bet producenti liksmi sveica ar pamošanos, simtreiz atvainojās par agrīno ielaušanos un ieņēma vietu pie virtuves galda:

– Es pagaidīšu, kamēr tu saposīsies, – viņš teica. – Mums, mana Dievainā būtne, patiesi smagi un nopietni jāpastrādā.

Kafijas automātā vēl bija atdzisusi kafija. Ielēju krūzē un strauji izdzēru. Tad apmainīju filtru, iebēru jaunu kafijas porciju, ielēju ūdeni un ieslēdzu. Kamēr saģērbšos, kafija būs gatava.

Istaba smaržoja pēc miega un nakts elpas. Iekurināju kamīnu, uguns apēdīs nakts gaisu, un tad varēs viesi aicināt uz sarunu.

Džinsenes, džemperis, mazs kosmētikas pieskāriens sejai un kaklam. Labi, esmu gatava. Arī kafija bija gatava.

Cik labi, ka izskatīju tās vēstules un jau mazliet sargrupēju. Cik labi! Bet brīdināt viņš varēja gan! Nuja, kur tad es pati vakar vakarā atrados? Un vai man ir telefons?

Mēs sēžam pie rakstāmgalda, bet sarunas nevedas. Vaicāju, vai visus dokumentus istabas pievienošanai viņš ir sagatavojis. Un vai ir cerība dabūt visu dzīvokli.

Jā, viņš vaļsirdīgi izstāsta, pēc divām nedēļām kārtējā komisijas sēde izskatīšot viņa lietu, un tad jau varēsot sākt remontu visā dzīvoklī.

– Un tas vienīgais kaimiņš vai kaimiņiene, ko viņš saka?

– Pastāv iespēja, ka viņam piedāvās vienistabas dzīvokli.

– Tad jau jums briest patiesa veiksmē! – domīgi novilku.

– Veiksmēi ir arī naudas puse, un tā atkarīga no šīs filmas.

– Tā ir ārkārtīgi plaša tēma, es te saskatu vismaz piecas trīsdesmit minūšu filmas.

– Filmās, vai filmu vai sēriju garumam nav nozīmes, galvenais ir līdz jūlijam safilmēt melno materiālu.

– Baidos, ka manas zināšanas ir par vājām, lai tiktu ar visu galā, – ierunājos.

– Nav tiesa, jūs jau esat sajutusi materiāla apjomu. Jums jābeidz šaubīties un jāsāk strādāt. Tikai darot darbu, vienalga kādu, jūs atklāsi savu īsto vietu. Jums ir jāstāv savā vietā. Kur tā ir? Es nezinu, un man tas arī nav jāzina, un vēl jo vairāk – jums jāskaidro. Ticiet galā pati ar sevi un tikai tad veriet savu muti vaļā. Es zinu vienu, jūs vieta šobrīd ir tur, kur es jūs ceļu, un ļaujiet darīt man to, kas man ir jādara, un neesiet glupa kā kaujamā aita.

– Man šķiet, jūs mani pārvērtējat.

– Nē, mana Dievainā būtne.

– Vai jūsu sieva ir jums bijusi Dievainā būtne?

– Linda, Linda! Es jums uzticīgs kā sunītis. Pat sieva mana nav uzzinājusi to, ka viņa nav bijusi mana Dievainā būtne, bet jūs gan. Kas gan cilvēkam cits var piederēt?

– Ciltskoks, kurš jums jāuzfilmē ļoti strauji. Katra diena mums jau sadalīta līdz pēdējai minūtei, – producenta optimismam nav robežu. – Viegli nebūs. Deviņi brāļi, Dievs vien zina, cik mazbērnu?

*

Paralēli radošajam darbam jau tagad visai komandai ir ārkārtīgi daudz praktisku pienākumu. Ja spriedze nebūtu tik milzīga, varbūt filma izdototos desmitkārt labāka. Ja filmu salīdzina ar bērnu, tad grūti pateikt, vai bērns izaugtu labāks, ja būtu rūpīgāk audzināts, lolots.tātad – vai filma būtu kvalitatīvāka, ja pirms filmēšanas sākuma mēs gadu vai divus visus radus apciemotu, izrunātos, idejas saliktu kvadrātlīdzdās. Kas būtu savādāks nekā tagad?

Latvijai tipiska dzimtas traģēdija – tas mani piesaistīja šai tēmai. Dzimtas dzīve ir visas Latvijas likteņa ceļš – vieni pēc Otrā Pasaules kara nokļuva Amerikā, – citi – Sibīrijā. Mehāniski, protams, var visu savienot. Bet jāsavieno garīgi. Tas ir pats galvenais.

Bet mans uzdevums ir latviešu dzimta. Deviņi brāļi, katrs aizmests savā zemes malā – īsta mūsu laikmeta traģēdija. Jāuzsver morālās īpašības, kas latviešiem palīdzēja izturēt, izdzīvot. Ar šo filmu, man šķiet, es palīdzēju vairot latviešu pašapziņu, gara cēlumu par spīti savstarpējiem miera laiku ķīviņiem. Smagos brīžos mēs protam būt ētiski izturīgi. Filma nav noliegums, es apliecinu dzīvi.

*

Klusēdama dzēru kafiju, bet ar septīto jutoņu dzirdēju, ka pamodusies Katrīna, ka viņa šovakar jāved pie Mairitas un jānomazgā zaļās zāles.

Es domāju par savu studiju laika mīlestību, kuru viendien satiku uz ielas un kura dāvātos ziedus iespiedu Britu enciklopēdijā pie šķirkļa "Pēterburga". Es domāju visu un neko, jo ausīs aizvien uzmācīgāk dun: "Mana filma, mana ideja, mani plāni, mana , mana mana..."

- Kad jābūt manai versijai par filmu?
- Piektajā martā. Piedod, ka atņemu tev laiku.
- Labi, būs, – piekritu visam, jo no sava kakta iznāca Katrīna. Producents pamanīja zaļo krāsojumu uz meitenes vaigiem:
- Atvaino, lūdzu, nezināju, ka tev slimš bērns. Nebūtu tā ielauzies.
- Tas termiņu nemaina?
- Diemžēl, nē.

Nojausmu garša

*

Piektais marts. Atmiņā producenta vārdi par manu dzejisko dvēseli, cik tā esot neiederīga vienveidīgajā montāžas darbā. Manai radošajai dvēselei esot nepieciešams cits lidojums, cits – lielāks darbs.

Esmu pieklājīgi uzrakstījusi visus uzvārdus un adreses, kuras atradu papīros, sasistematizējusi tos pa ģimenēm, dzimtām, dzīvesvietām.

"Mana filma, mana filma", skumji, biju iedomājusies vairāk nekā man pienākas. Nekas nepieder man. Arī ideju man nav un nebūs.

Vai producents ir stulbenis vai nekauna? Ak vai, viss kopā! Un vienlaikus viņš ir latviešu dokumentālistu Fellini. Nevienu patiesu vārda, ja tas ir kino labā! Es tādu dzīvi neatzīstu, tālab mans pienākums izvairīties no jebkuras filmu analīzes, pārdomu izteikšanas. Pārdomas ir mans un tikai mans īpašums.

Es vēlos samontēt savu dzīvi un tūlīt, šajā mirklī piemontēt klāt augustu un iestājeksāmenus Brigē, un, cik savādi, īso gājieni zem kāda liela lietussarga.

*

Sēžu vecajos labajos "Trīspadsmīt krēslos", dzeru kafiju un raugos pa logu uz kājām. Tā ir izteismīga pasaule – kājas. Tāpat kā rokas vai acu skatiens tās precīzi raksturo cilvēku. Sīki, teciņu soliņi, smags, pārguris solis, papēžu koķetā klindzēšana. Doma laukums – lielisks teatralizēts pārgājiens un rakstura atklāsme.

Izgājusi no kafejnīcas, turpinu vērot kājas un soļu ritmu, apavu šķiebienu, un nepamanu, ka vienas kājas aptur steidzīgo ritmu man līdzās.

Tas ir Alfrēds. Nē, tā ir viņa vēstule, kuru visu dienu kā sazin kādu dārgumu neveru vaļā.

"Meitene mana, esmu smagi šāvis pār strīpu, teikdams, ka katra diena ar Tevi man ir pirmā un un pēdējā. Pirmā, jā, todien tu mani nošokēji tā, kā spēji vienīgā Eiropā un citās pasaules daļās. Vairāk ne vārda, citādi mana runa atkal aizies sentimentālajā miskastē, bet es nupat vairs nestādos priekšā, kā būtu, ja tevi, iebraucot Rīgā, vairs nesastaptu kā toreiz Brigē, kad, tumsai nākot, man bija pietiekami daudz laika kārtējo reizi visu pārdomāt. Vienīgais, ko sakarīgi izdomāju – ja reiz Dievs nolīcis mums vismaz vienu dienu mēnesī, kas kalendāros iezīmēta īpaši, tad man neko nemaksā braukt to gaisa gabalu un viss viens – pārcelt mūsu tikšanos par dažām rūtiņām uz priekšu vai atpakaļ, viss viens, vai arī tādēļ jāklūst pagānam. Igra stoit sveč, teicis dižais krievu dzejas klasiķis, un es šo teicienu pat netulkoju.

Gaidīšu tevi, saulespuķe, nākamnedēļ, ja nevari – zvani. Galu galā, viss, ko tikko sacīju, bija pasakāms vienā vārdā

Esmu steidzīgs. Bet...

Tavs un tikai Tavs A."

Bet ja nu viņš pasmiesies un neatnāks?

Nē, tas, kuru es redzēju, neatstāj tāda cilvēka iespaidu, smējēja, vieglprāša iespaidu. Bet vai es maz spēju kādā vīrietī izraisīt vienkārši jūtas, nevis jūtas, kuru ierosinājums ir praktiskās dzīves vajadzība? Tas nav iespējams. Tas ir izslēgts! Es nezinu, es mulstu no savas iedomas: "Pasmiesies un vairāk neatnāks". Kas labāk – neko nedarīt, nereaģēt, rupji novest līdz loģiskām beigām? Es dzīvoju domu un fantāzijas pasaulē, nē, es laikam nemaz nedzīvoju. Dzīva, bet tomēr mirusi. Vai mani vajā nespēja iekļauties dzīvē caur iemīlēšanos, liksmošana par kārtējo nerealizēto iespēju. Un tā visu mūžu. Atmiņas par nepiepildīto. Baisais atteikšanās daiļums? Ak Dievs, bet viņš taču nāk un nāk, atgriežas un piedāvā maigu klātbūtni, nevis rupju tūlītēju izvārtīšanos, labākajā gadījumā – palagos. Es taču nezinu, kas būs? Varbūt tomēr uzzināt, ļaujot savādajai Alfrēda acu gaismai ieplūst dvēselē. Ieplūst, skanot veselam orķestrim.

Ja viņš smiesies, tad es nogalināšu.

*

Mairita jūtas kā izglābies "Titāniks". Labirints izbrists, viss saprasts. Piemēram – nozaudēti dokumenti pašvaldībā ir visa gals un sākums. Nav dokumentu, nav lietas un tā iestrēgst uz pusgadu, gadu – vispār aizmirstas. Lietas nav, un rodas cerība, ka arī cilvēka nebūs. Pirmdien palūgusi, lai speciāliste atdod zīmogu, jo tam tomēr jāatrodas pie nodaļas vadītājas, bet, tā kā dāma izlikusies, ka nav dzirdējusi lūgumu, iemesls atlaišanai bijis rokā gan.

Nākamprīmdien darbā jāievada Mairitas cilvēki, jārunā, jāstāsta par jauno kārtību, kā jāgatavo dokumenti, kādas ir pārvaldes prasības.

– Tomēr – tavējie, – sacīju mātai.

– Diemžēl, savējie. Savējais ir tikai viena speciāliste, otrā...– Mairita nepaguva pabeigt, jo iesprauca ar savu atklājumu es:

– Otro tev atsūtīja Visvaris. Jā? Tu esi tik noslēpumaina attiecībā pret savu pēdējo bildinātāju, ka nezinu, ko domāt.

– Pagaidi, vēl nav laiks.

– Paklau, jau otro reizi es no tevis dzirdu vārdus: "Pagaidi, vēl nav laiks!" Vai tad kāzu nebūs?

– Būs, bet viņam jānokārto viens liels pasākums, kurš viņam ienesīs tik daudz naudas, cik mēs trijos mūžos nenopelnīsim.

– Un to, protams, tu nedrīksti teikt.

– Es pat nezinu, kas tas par pasākumu.

– Taču nojaut, – es secināju.

– Neliekuļo, māsiņ, – Mairita atcirta. – Tu arī nojauti, ka tavs mīļais vīratēvs pārdod savu balsi spēcīgai partijai un par to nopērk kaut ko savam dēlam. Tur visi pērk un pārdod. Pērk un pārdod visu, kas vien ir naudas vērts, un pat to, kas nav naudas vērts. Piemēram tavs producents grib lielu

dzīvokli. Viņš jau dzīvo lielā dzīvoklī, bet nomirst komunālā dzīvokļa kaimiņš, viņš palūdz, lai šo trīsdesmit kvadrātmetru istabu pievieno viņa istabai, tad viņš var izvēlēties trīs iespējas, kā tikt vaļā no pēdējā kaimiņa; pirmkārt, ja kaimiņš stāv rindā, tad, mazliet pabīdot nodaļas vadītāju, pabīda likumīgo rindu; otrs variants: kaimiņš ir tik vecs, ka viņu veikli iekārto pansionātā un istabu atkal likumīgi pievieno savējai platībai, trešais variants ir – nopirkt kaimiņam atsevišķu dzīvokli un palīdzēt aizvākties. Bet producenta ģimenei pēc visiem vecajiem un nenomainītajiem dzīvokļa apjoma standartiem nepienākas tik liela platība. Lūk, te sākas dialogs ar dzīvokļu daļu. Man nav tiesību pieņemt dokumentus tādai operācijai, bet viņš ir tavš producents, tātad man ir pienākums pret tevi. Es dokumentus pieņemu, sakārtoju, uzrakstu protokolu un atdošu uz pārvaldi, bet tur neņem pretī to pašu iemeslu dēļ. Atdot atpakaļ nedrīkstu, atteikt – par to pat nav ko sapņot. Tātad – paliek divas iespējas – par tavu producentu galvo kāds no domes, kurš viņu pazīst, vai arī es tavu producentu sūtu pie Barbaras. Ja viņš pratīsies un nodibinās pareizo kontaktu ar Barbaru, tad viņa dzīvokļa jautājums tiks pozitīvi izlemts jau vistuvākajā komisijas sēdē. Tāda ir realitāte, diemžēl. Visi likumi, kurus esmu lasījusi, ir piemēroti likumu krājumam, nevis dzīvei, un pat rindinieku dokumentos jebkurā brīdī var atrast kaut kādu neprecizitāti un atteikt lietas izskatīšanu. Taču tiem, kuri ir ciemojušies pie Barbaras, komisija neatteiks.

– Tad jau tu esi vēl neapskaužamākā situācijā nekā ar savām padotajām?

– Tik traki nav.

Kas notiek ar Mairitu? Arī viņa mainās. Viņa tik strauji mainās. Un viņas acis kļūst dzelzainas. Ilūzijas nogāztas no altāra Nu ko – vai ir sāpīgi?

*

Vecais, labais astotais marts. Mīļi svētki, mīļas, naivas sveikšanas, kuras neizdzēsa jauno laiku politiķu noliegums. Visa pasaule svin feminisma dienu, bet pie mums tā ir tikai un vienīgi sieviešu diena. Bija un ir, jo gaišie svētki paliek atmiņā. Es vairs neatceros konstitūcijas dienu, bet astotais marts palicis.

Uzcepu pankūkas, jo nekā cita ēdama nav.

Āris un Kārlis aizgāja uz veikalu. Ārim tik grūti, ka teju teju paguvis izmesties no veikala paelpot svaigu gaisu. Pēc vakardienas svinēšanas darbā un ierašanās pēc pusnakts ar piecām varenām pusizplaukušām tulpēm, laupījušas fizisko stiprību.

Esot ar draugu braucis uz Ogrī. Kas tā par sieviešu dienu bez tulpēm. Draugs dziedē kā vecajos laikos.

Katrīna lūdz, lai uzcepam pīrāgu. Labi, pīrāgs – tie ir svētki. Mīļi un klusi mājas svētki.

Abi bērni no rīta pasniedza pūpolzarus. Kas viņiem stāstījis par svētkiem? Arī skolotājai aiznesa. Mazie estēti – ne saukti, ne aicināti, ne speciāli mācīti. Vienkārši jūt nepieciešamību sagādāt otram prieku.

Arī bērzi un plūmīte jau izplaukuši. Tas mans prieks.

*

Vienpadsmitais marts. Svētdiena. Biju darbā. Samontēju vīratēva jaunajai partijai reklāmas rullīti. Tuvojas pašvaldību vēlēšanas un lielais reklāmas skrējienis sākas.

Darbā skumji. Laikam esmu radīta montāžai, tikai sev cenšos iestāstīt, ka nē, ka tas nav mans īstais aicinājums. Es alkstu sarežģītības, bet te viss šķiet pārlieku skaidrs. Un tomēr – darbs ir interesants.

Varbūt tomēr nē!

Mēteli karsti, bet darbā nosalu.

*

Āra vietā ieradās viņa tēvs. Mums grūti atrast sarunu tematu, mēs taustamies riņķī un apkārt, viegli pasmejamies, līdz vīratēvs iekarst:

– Mīļo, meitenīt, tu nezini, par ko ironizē, par ko tu smejjies. Šobrīd ir svarīgi, lai abi mani dēli iegūst reālas vērtības, kuras nes vai nesīs peļņu. Man ir divi mazbērni un noteikti būs vēl. Mamma ar "Birzkalniem" netiek galā. Kas saimniekos tur? Vai tu?

– Jaunākais taču grib zemi un nevis kaut kādu uzņēmumu.

– Nekas, nākamziem aizsūtīšu uz Dāniju, lai pamācās, lai ierauga īstus zemes saimniekus, lai nodibina kontaktus par ekoloģiski tīras lauku produkcijas ražošanu. Viņam viss būs – tikai jāatmodina saprašana.

– Kad tad jūs atmodāties?

– Kad sapratu, ka jādzīvo vēl augstākā komforta līmenī nekā tad, kad biju kopā ar Barbaru. Viņa tagad būvē māju Garkalnē un viņai būs apsildāmas marmora ārējās kāpnes.

– Kur tad viņa ņer naudu?

– Nu ko tu kā visi skaudīgie latvieši – kur viņa ņer naudu? Viņai ir un viss. Tavam vīram ir liels, perspektīvs uzņēmums, un visa nauda un nākotne ir viņa paša un tavās rokās. Tavs uzdevums – nekad, nekur neuzdot liekus jautājumus. Nekad un nekur. Dzīvo un priecājies. Visi pelnīšanas likumi ir mainījušies, visi. Un tev nav tiesību kasīties. Pati sapratīsi, kas ir nauda un kādu garīgu brīvību tā dod. Un mans dēls nenodos ģimeni un bērnus. Nekad. Bērni – tās ir viņa asinis.

– Manējās arī.

*

Pēdējā sniegotā svētdienas novakare. Piecatā braucam cauri Kangaru kalnu mežiem. Esmu noskrējusi jau desmito vai divpadsmito apli, sasvīdusi, sakarsusi. Nu jābrauc mājup, nē pie Mairitas, jāizkarsē augums vannā, jāizmazgā drēbes, un pirmdien atkal uz darbu.

Mairita priecājas par manu brīvo darba režīmu. Viņai darba laika sākums ir visgrūtākais viņas jaunajā mūžā. Apmainīt brīvās profesijas laiku pret dzelzainu noteiktību. Arī pieredze ir cita. galvenais, no rīta izdzert tasi stipras kafijas. Izdzert un tad jau var skriet uz trolejbusu.

– Man apnicis skatīties daža laba pašapmierināti ņirdzīgajā ģimī komisijas sēžu laikā. Man ir jāklūst gudrākai nekā viņi, – Mairitas jaunais dzīves motto skanēja pārliecinoši.

*

Divpadsmitais marts. Pirmdiena. Katrīna un Kārlis dejo.

Mēs ar Āri absolūti neprotam kārtot naudas lietas. Es dzīvoju ar santīmiem. Rīt būs honorārs. Arī necik liels. Mājās ēdamā sāk trūkt. Kaut kā jānodzīvo līdz bērnu brīvlaikam. Sūtīsim bērnus uz laukiem pie vecvecākiem. Katru dienu svaigs piens.

*

Darbā kā allaž, redaktore plēšas ar režisori, un abas viena par otru sūdzas manā istabā. Es piekrītoši māju ar galvu abām. Ak, vai, cik viņām gan daudz ir savstarpējo pārkāpumu! Neiespējami, cik pamatīgi var analizēt otra skatienu un pavisai izteiktu frāzi, kuras intonācija neatbilst viņu iedomātajam standartam. Bet īsti dziļi zobus necērt. Nevēlas vai arī nespēj? Viņas pūlas mani nostādīt viena pret otru. Es klusēju un tomēr dabūju ciest par savu klusēšanu un uzklauššanu. Režisore uz mani kļiedza. Kļiedza no visas sirds, aizmirsusi, ka pastāv pašas iedomātā augstākā sabiedrība. Un tas viss tikai tālab, ka atgādināju par producenta piešķirtajām brīvdienām. Tās neskaitās, viņas ir safilmējušas melno, materiālu un mans pienākums bija

traukties no mājām un mērkaķa ātrumā samontēt uz video versiju par vienu no manis skatītajām dzimtām.

Esmu sadraudzējies ar Elīnu, dāmu, kura pie mums strādā trešo mēnesi, viņa ir aizgājusi no televīzijas un vēl nav iekļāvusies savstarpējā konkurencē par producenta labvēlību. Ejam abas pusdienās, un es priecājos, ka nav jāklausās teksti no sērijas "Cik tā riebīga...". Viņa sēd operatoru stūrī, un man ir interesanti vērot, kā viņa cīnās ar abiem kinokameras klasiķiem par līdzāspastāvēšanu.

Elīna ir šarmanta un prot veikli atkost operatoriem. Bet viņi te ierodas tikai uz sapulcēm un naudas dienām, kuras ir arī visādu dokumentu un pieteikumu rakstu dienas, bet īstā draudzene ir Inguna, viņa nāk no manas bērniības un zina manu kritienu no baleta trepēm.

Producents Ingunai arī ir piedāvājis līdzdarboties filmā par ciltskoku. Mums visu laiku ir temats runāšanai.

*

Skan mūzika. Katrīnai sanīdusies ar jauno deju skolotāju. Lai arī vīzīgi, bet deju zālē viņa ieskrēja. Bērni mazāk šķāvā. Siltums un pavasara jausmas atdzīvinājušas slimos un gaudenos.

Kārlis atkal kādā grāvī pa ceļam uz skolu bija atstājis sandales ar visu maisiņu. Sadusmojos un teicu, ka vairāk nepirkšu jaunus apavus. Muļķīgākā veidā iesaldēt peļķē apavus? Peļķe šorīt sasalusi, izraut nevar un tiklīdz atkusīs, gan jau kāds kurpes savāks. Šonedēļ mums nav naudas pat bērnu skolas pusdienām. Kaut kas traks! Un šādā situācijā esmu no savas kolēģes Elīnas atpirkusi skaistu kleitu. Uz parāda, protams. Kā man gribas skaistas drēbes!

Vācu valoda nav grūta, bet es sapnī murguju, ka tulkoju, tulkoju.

Iesteidzās Katrīna. Kas tad nu, vai atkal strīds? Nē, puņķis tek. Noslauki, māmiņ! Būs kaut kur saaukstējies. Tikko izķepurojās no vēja bakām un atkal apslimusi. Nedod Dievs!

*

Pavasaris. Pilsēta spiež, un traucē. Es vēlos jūras krastu, sauli kā oranžu balonu. Man uz brīdi jāaizbēg. Esmu lauku bērns, ganu bērns, kurš saules siltumu izjutis tikai laukos. Arī mana nemiera, satraukuma iemesls ir paķert ganu vicu un, skaļi klieudzot, skriet ganāmpulkam nopakaļ. Savilkt svaigumu krūtīs. Marts pamodina skolas gadu ganu gaitu atmiņas.

Dzīvoklis žņaudz elpu, maksa par skolu, ak Dievs, kādus tik jaunus un jaunus maksājumus viņi tur neizdomā! Maksa par dejošanu. Skrējiens bezgalībā.

Nekas cits neatliek – jāmeklē iespējas zagt. Visvienkāršāk – no valsts. Jo viņa zog no mums. Abpusēja sadarbība un vienādu aizdomu pamata. Vienā pārļu virtenē ar vīratēvu politiķi, ar vīru – ūdeņu prezidentu? Jā, bet kur tad ir viņu iegūtā nauda?

Mūzika vēl skan, drīz viegliem soļiem šurp lidos mani bērni.

Ārprāts! Par kādu abpusēju sadarbību es domāju? Ārprāts! Kādas gan domas manī slēpjas!

*

Trīspadsmitais marts.

Es vairāk negribu strādāt ar producentu. Viņš mani sāk uztraukt. Droši vien arī es viņam nepatīku. Kas varētu būt par iemeslu manai nepatīkai? Vai tas, ka viņš reiz skaļi atgādināja, ka esmu mācījies internātskolā? Jā, pieci gadi – tas ir daudz un smadzenēs tas iegriez paliekošas rievās. Vai tā ir mana noslēgtība, vai gluži otrādi? Ja tā, tad esmu kļūdījusies, tēlodama pastiprinātu interesi tur, kur esmu vēsa, kļūdījusies, jo esmu dzīvi iekļāvusies sarunās, kuras patiesībā man ir vienaldzīgas. Esmu bijusi absolūti toleranta, iecietīga, izrādot draudzību pat tukšiem, dzīves ārējās, efektīvās puses baudītājiem. Vai tālab, ka piekritu viņu vārdiem? Varbūt

viss ir otrādi – šie cilvēki ir īstie, dziļie, bet es savu rakņāšanos un aizklīšanu tālpasaulēs – kā tāda tikai muļķe.

Muļķe – jā gan.

Man netīk draudzēties.

Bet bija taču jauki pasēdēt ar Ingunu un runāt par dzīvi.

Es vairs neiemīlos. Un manī neiesmeldzas pat visuzvilktākā stīga no vīriešu kārajiem, ieinteresētajiem skatieniem.

Vai esmu nomirusi? Laikam gan. Dzīves laikā cilvēks simtkārt mirst. Vai varbūt mani nogalināja vide, kurā, ilgstoši uzturoties, esmu saelpojusi indes?

Mana klusēšana ir mans ienaidnieks.

Īstenība ir pretīga. Producents uzsvēra, ka tai cauri mirdz mans gars. Lai salīdzinot sevi ar citiem gnīdām, piemēram, ārzemniekiem – kas viņi esot – aizrijušies ar Arābu naftu un Āfrikas banāniem. Īstā patiesība esot es pati savā personā, kā Linda Niedra un nevis kaut kas vispārējs, lai es visu, ko esmu sabāzusi savā galvā, metot no turienes kā krāmus laukā, un tad tiešām būšot tukša un sākšot no nulles. Un lai necerot uz to, ka būtu pienācis laiks beigt. Neko es nebeigšot, un tukšums vienmēr būšot pilns. Un labāk pievērst uzmanību tam, ar ko to aizpildīt.

Vienā vēstulē, kuru es studēju "Ciltskoka" sakarībā, bija atgādināti rakstnieka Kārļa Zariņa vārdi: "Mīli savu tautu, un kaut vai viņas saimē būtu palikusi vairs tikai saujiņa krietnu vīru un krietnu sievu" un no tā brīža esmu padevīga producenta vijole. Viņa niknumam vairs nav pamata.

Vedot mājās no dejošanas, Kārlis tik maigi uzlika māsiņai roku uz pleca. Kad Arkadijas parka šūpolēs Katrīna apdauzīja degunu, viņš prata sniegt pirmo palīdzību.

Bet es neviena palīdzību nepieņemu. Tas patiesi būs internātskolas iespaids.

*

Astoņdesmit septītajā gadā Inguna bija aizbraukusi uz Ņujorku pie tantes un tur atradusi ideju filmai par kādu rakstnieku. Viņu nepārsteidza amerikāņu dzīves augstais līmenis, bet atziņa, ka pati piepeši nevarētu tikt atpakaļ mājās.

– Dzīvot bez apziņas, ka atgriezīšos. Tad es laikam nojūgtos vai izdarītu kaut ko šausmīgi traku. Un tajā pašā laikā es domāju, kas bija labāk, vai tas, ka tante nokļuva Ņujorkā, vai tas, ka tēvs tika Sibīrijā? Ņujorkā dzīvoja daži tūkstoši latviešu, es uztvēru viņu drausmīgās sāpes, nostalgiju pēc Latvijas. Toreiz viņš domāja, ka nekad neatbrauks uz Dzimteni.

Bet es aizvien biežāk domāju, kā aizbēgt no šodienas Latvijas realitātes. Savukārt Mairitai citāds viedoklis. Kad jautāju par Visvari, vai patiesi viņš patīk, saņēmu atbildi:

– Zini, man ir sajūta, ka pēc šī vīrieša es nevienu foršāku neatradīšu. Viņš atdodas absolūti, viņš ir viens vienīgs instinkts. Esmu sastapusi to, kura dēļ man cits neviens puszvērs, nīkulis un iedomīgs instinktots nav vajadzīgs. Es varu atteikties no jebkura cita veča.

– Bet Visvaris taču izskatās, – es nepabeidzu, pabeidza Mairitra:

– Pēc vanckara. Bet tas kaut ko nozīmē tikai neprašām un liekuļiem. Labāk vanckars no skata nevis gnīda gultā un dzīvē.

– Man ir sajūta, ka tu atkārti mana vīratēva situāciju. Arī viņš bija aptracis ar to Barbaru un nevienu citu sievieti vairs nevēlējās.

– Man šķiet, ka viņš vispār vairs neko nevar. Un varbūt, ka tas ir vislabākais – piepildīt līdz pēdējai šķiedrai un izdzist.

*

Darbā esmu katru dienu, nekas no mana garā atvaļinājuma neizdevās. Montēju vairākas reklāmas filmas vadošajām partijām. Kinostudijas galva berzē rokas – sācies naudas plaujas laiks.

Nesaprotu, vai viņi mīl naudu, vai šo filmu varoņus?

Ar Ingunu pārrunājam šo tēmu. Viņa nešaubās – jā, varot mīlēt:

– Es ļoti mīlu savu filmu varoņus, – viņa apgalvoja. – Es varētu šiem cilvēkiem piedot visu, jo es viņus saprotu. Savādāk nav jēgas sākt filmēt, ja nespēj pieņemt varoni tādu, kāds viņš ir. Jābūt absolūtai sapratnei un izpratnei. Pat saplūsmei.

– Es tevi apbrīnoju, tevi nav iespējams salauzt.

– Gan plašākā, gan šaurākā nozīmē sievieti notur virs ūdens mīlestība. Sieviete nevar pārtapt par izžuvušu upi vai nokaltušu koku, ja ir mīlestība. Bērns, vīrietis, darbs. Uzrakstot vai skaļi izrunājot, šie vārdi skan baigi banāli, bet mīlestība ir visstiprākais spēks. Dzīvē ir trīs lietas, kas ir paliekošas – dzīvība, nāve un mīlestība. Tie pirmie ir objektīvi, neatkarīgi no mums, bet ar mīlestību mēs spējam sevi piepildīt ik brīdi no jauna. Mīlēt Dievu, filmas varoni, bērnu, vīrieti, gaisu un pavasara smaržu. Tas dzen uz priekšu, tas dzīvei dod satvaru. Kurš gan to nezina? Bet vai daudzi mīlestību izjūt kā vislielāko nepieciešamību, dvēseles atjaunotāju, mūžības pamatu?

*

Devītais aprīlis. Darbā uz galda pazīstama aploksne un man pat šķita, ka tā smaržo pēc maijpuķītēm:

"Gaišā galviņa, ja jau lielās avīzes tik viegli apmuļķo lētticīgo tautu par visādiem niekiem, vai mums tai nevajadzētu iestāstīt ko prātīgāku? Piemēram, ka turpmāk nedēļā būs nevis viena trešdiena, bet trīs četras vismaz. Stāsta, kāds vīrs ko līdzīgu jau izdarījis, viņu sauc Edgars Allans Po. Kurš pierādīs, ka viņš ar kaut ko pārāks par Lindu? Es, ja vajadzēs, pierādīšu pretējo no visiem viedokļiem.

Jau otro vakaru ēdu tevis izbrāķētās skābenes. Nudien nesaprotu, ko viņās sliktu saskati. Dzelzs lai tajās lapās esot. Un vēl es šodien izdarīju ļoti svarīgu atklājumu. Gribi zināt? Gan jau gribēsi. Varbūt drīz atkal būšu dažas stundas Rīgā. Vāgnera zālē ir brīnišķīgs flīģelis.

Kāds Lindasdullais."

*

Desmitais aprīlis. Otrdiena. Esmu slimnīcā. Esmu atkal brīva. Šoreiz ar lielām sirdssāpēm, jo gribēju taču trešo mazuli. Pat iestāstīju, ja izdosies saglabāt, ja izdosies iznēsāt, tad pacietīgi dzīvošu un neanalizēšu vīru. Vienkārši dzīvošu. Bet kāda augstāka spēka vadībā jaunās dzīvības sākumam netika no debesīm atsūtīta dvēse, enerģijas sākotne un fiziskais aizmetnis, neaplaimots ar Dieva elpu, labprātīgi atstāja manu klēpi. Jau sazin kuro reizi septiņu gadu laikā – cerības tiek izskrāpētas no klēpja kā piedeguša kastroļa pārpalikumi.

Sēžu pie loga un pasai nāca smieklī par gudro referātu, ko nolasīju ziemā. Smieklīgi un skumji. Kinooperatores atklātā pasaule sasaucās ar dažām, arī manām, jā, manām sāpēm. Es teicu – ieskicētām ētikas problēmām, kuras paver daudz bērnu ģimenes slēptās skatuves aizkaru. Viena meita uz jautājumu, vai viņa gribētu audzināt tikpat daudz bērnus, pavisam noteikti pasaka nē. Iemesls? Mīlestības trūkums, vecāku nevienlīdzīgi sadalītā uzmanība starp bērniem.

Igauņu ģimenes māte par vedeklām un viņu attieksmi pret dzīvības sākumu mātes ķermenī atsaucās runāt.

Manu brāļu un māsu aiziešanu atklāja pasakai līdzīgais motīvs, kad viens nofilmētais dēls ar lielu somu plecos aiziet par gaišu lauku ceļu. Burvīgs Sprīdītis, vēl burvīgāks pazudušā dēla tēls.

Filmas vizuālais risinājums ir mans un tikai mans, sākot ar pirmajiem kadriem: melni mākoņi pārklājuši debesis, jūra tumši viļņojas, viļņi spēcīgi šņāc, bet vidū starp jūru un horizontu dzeltēna kā zelts mirdzoša saules svītra. Tā ir atslēga filmā risinātajām problēmām. To pastiprina katras valsts bērnu goda salūts – vieni salutē dzīvei ar dārzu lidojumu debesīs, latviešu ģimenes

bērni ļauj izlidot mājputniem, leišu ģimenes sākuma kadros parādītais gaišiem galdautiem klātais "U" veida galds iespaidīgi atrisinās ar visas dzimtas sanākšanu kopā, lai atzīmētu mātes dzimšanas dienu. Bet mana dzimta nekad nesānās kopā, es nekad neuzzināšu, kāpēc mammai bija Volfu uzvārds, bet tēvs tikai taisīja bērnus.

Vai kāds sadzirdēja caur jūras viļņu draudīgumu manu sāpju kļedzienu? Vai bērniņu, viņa piedzimšanu uztvēra kā vispazemīgāko lūgšanu par tautas nākotni, par garantu pret labprātīgu izzušanu no pasaules tautu kartes?

Vai tā es iznīcināju šaubas par Brigi? Pazudušo mācīties gribēšanu vai būšu atjaunojusi.

Esmu nogurusi no sev uzlikto lieko darbu nastas. Vēlos būt tikai ar bērniem, tikai mājās. Darbs apēd spēkus. Varbūt tas ir slinķu lozungs? Vienkārši dzīvot, elpot šo gaisu, mīlēt, lasīt grāmatas – nemontēt filmas, nemocīt sevi? Vienkārši dzīvot un neplosīt sevi. Kāpēc es to neprotu?

Ak, jā, laikam atradu nesliktu vadmotīvu ciltskokam.

*

Piecpadsmitais aprīlis. No augšstāva noskrēja Inguna. Vienmēr dzirdu viņas soļu klikstus uz apaļajām koka trepēm. Man ir temperatūra. Āris Līgatnē vai Siguldā. Darba viņam daudz. Man pirkstā zelta gredzens ar zaļu turmlīnu. Vīra dāvana. Pateicība vai atpirkšanās? Mierinājums?

Savādi, tā ir pirmā lielākā dāvana kopš esam atgriezušies Latvijā.

Abas ar Ingunu nodarbojamies ar garu izsaukšanu.

Pareģojumi viens pēc otra, viens par otru jocīgāki. Iznāca, ka es nomiršu deviņdesmit astotajā gadā. Mācīšos, bet ne Brigē, no darba aiziešu, jo kļūšu garā vāja. Jautāju, vai piedalīšos savu bērnu kāzās, atbilde bija: "Nē!"

– Kāpēc nepiedalīšos? – jautāju.

– Nebūsi mirusi un nebūsi dzīva – šķīvītis izstaigāja pa burtiem.

Āris jūlijā apprecēšoties ar Bernardu. Viņa būšot laba pret bērniem. Kaut kas traks! Labāk nesaukt garus, neko nejautāt, lai nevajadzētu domāt – ja nu tomēr piepildās.

Mistiski īss dzīvei termiņš. Jutu, ka gribu dzīvot – par spīti pareģojumiem. Bet varbūt tā vajadzēja – uzlikt man mistiski īsu dzīves termiņu, lai atjēdzos.

*

– Meitenīt, –agri no rīta Āra balss čukstēja pie auss, – vakar bija pati draņķīgākā diena šomēnes, un vai zini, kādēļ? Darbā būšu visu dienu, lai gan vēlā pēcpusdienā atkal jābrauc uz to sasodīto zvērudārzu, kuru iespējams pieciest tikai kopš kāda laika un aiz viena apsvēruma. Un tas ir ūdens, dižais Līgatnes minerālūdens!

Es klusēju. Ko gan lai saku? Man ir sajūta, ka esmu apdzisusi. Tāpat kā Adele. Arī viņa ir apdzisusi. Man ir vienaldzīgi vīra pieskārieni un kautrie aicinājumi piederēt. Izliekos, ka nesaprotu roku pieskārienu, ka nejūtu dzīvo un prasīgo instinkta valodu.

Āris apvainojās, strauji piecēlās, uzvārīja kafiju un uzcepa olu.

Lai notiek, lai dusmojas. Ierušinājos segas mīkstumā un gaidu, līdz viņš aizies.. Tad piecēlos un pamodināju bērnus uz skolu.

Šodien jāizskata mātes un tēva arhīvs. Tas nolikts mājas bēniņos mums atvēlētajā stūrī. Tur gadu desmitiem krājušies čemodāni ar vēstulēm, apsveikuma kartiņām, iespējams, ka tur ir arī dokumenti. Vismaz kāda maza šaura taciņa uz manu vecāku pagātņi. Manu pagātņi.

Vēl jau ir pagrabs, taču tas ir pilns ar pudelēm. Aizvēsturisku pudelju glabātuve. Nesaprotu, kāpēc tēvs glabāja pudeles?

Pēc narkozes un aborta uz vēdera un muguras alergiski izsitumi.

*

Septiņpadsmitais aprīlis. Gaidu ārsti, bet viņai esot apspriede. Ja tā ievilksies, tad iešu projām ar visiem izsitumiem uz vēdera. Gan jau pāries. Nav jau lauza kāja.

Atstāju puķes un vizītkarti. Jāskrien uz darbu.

Šodien esmu atrāvusies no zemes. Nelabi tālu. Īstenībā manu skumju cēlonis ir cinisks un riebīgs. Cik labi bija nezināt, kas notiek sievietes organismā aborta laikā! Zināšanas rada grēku. Svētīti tie garā vājie, kuri kā putni gaisā.

Montēju video materiālu par Rīgas dzimtas atzaru. Skaistas, inteligēntas sejas. Labi, maksimāli godīgi un ar atdevi salieku uzfilmēto, bet producenti ir neapmierināti, viņš grib vairāk, labāk:

– Ja jums ir interese par dialektiku, tad skatiet tekstā nevis tā saturu, bet gan šī satura iegūšanā izmantoto domāšanas darbību analogus savā domāšanā un tad Jūs iegūsi priekšstatu par sajūtām, ko dod domāšana par domāšanu jeb tad Jums radīsies filozofiskās redzes lauks. Vārdu sakot, domājiet par domāšanas darbību un nevis priekšmetu. Pļāpāt mēs varam par jebko, bet tā nav filozofija.

Tātad – es nelikšu Jūs mierā tik ilgi, kamēr jūsu galviņā nebūs automatizēta ideālā un reālā attiecība pret savu – jūsu domāšanu. Šajā sakarā silti iesaku izlasīt (sestdien, svētdien) Ēvalda Iljenkova grāmatiņu "Mācies domāt kopš jaunības", lai pirmdien jums nebūtu jāpiņķerējas.

Bez šīs jūsu domāšanas automatizācijas mēs (abi) esam strupceļā. Mums nav vienam ar otru ko darīt. Saprotiet – bez tā mēs tālāk netiekam.

– Daba nemīl tukšumu, jums ir pietiekami daudz profesionāļu, kālab jums jāpiņķerējas ar mani? – iebildu visai kašķīgi, bet producenti neatkāpās:

– Nevis tā kā jūs deklarējat – tukša, bet mums ir iespēja, kā jūs reiz teicāt – sievišķīgi – visu to aptvert ar jūtām, pilnībā. Jums šobrīd tas nav pieņemami, bet es par to daudz domāju. Neaizmirstiet savas labākās atziņas, tad mūsu saruna iegūs daudz intīmāku saturu nekā līdz šim.

– Varbūt nesāksim ar intimitātēm...

– Dievs pasarg, es, protams, neiebilstu, taču man ļoti patīk ap jums palakstoties. Es vienīgi šaubos – vai jūs to izturēsiet! Mēģināsim. Kas neriskē, tas nevinnē.

– Jūsu dzīvokļa jautājums ir atrisināts, vai tad jums ...

– Ak, Dievs! jūs esat traka! Manī rada izbrīnu jūsu rīcība, man nav iizprotami šādas jūsu rīcības motīvi. Pieļauju varbūtību, ka esmu jūs aizvainojis. Jebkurā gadījumā – tāds nav bijis mans mērķis. Ja tā tomēr ir noticis, tad es ļoti nožēloju. Lūdzu jūsu atvainošanu un vēlos, lai jūs spētu šādus starpgadījumus iespējami ātrāk aizmirst. Darbs ir augstāks par visu, mana mīļā dievainā būtne.

Esmu nosarkusi līdz matu galiņiem. Cik es zemiska, primitīva, pretīga sev šķietu.

– Es varu konstatēt tikai to, ka uzskatu par nepieklājīgu jūs šobrīd traucēt. Pārējais, protams, ir jūsu rokās.

Ja zeme atvērtos, tad šajā brīdī es būtu laimīga izzust. Laikam manas smadzenes sagājušas ķīselī.

Īstajā brīdī ienāca Inguna, un es priecīgi pieteicos kopā pusdienot. Pie bāra letes nostājies Matīss. Neredzu ne mazāko iespēju, ne iemeslu, lai pieietu pie viņa. Brīžiem man šķiet, ka arī es viņu interesēju, brīžiem jutos smieklīga pati savas acīs par šādu iedomu. Man viņš ir kā skaista, kārojama rotaļlieta.

Reiz redzēju uz Čaka ielas jaunas meitenes sabiedrībā. Es neesmu vairs jauna. Man nav itin nekā, ko varētu pretstatīt jaunībai. Inguna. Atkal Inguna mani atstāja, lai sēdētu kopā ar Matīsu.

Savādi, ka esmu akla un nejutīga pret producenta vārdiem, labvēlību, ka uztveru kā amizantu rotaļu Alfrēda vēstules un caurbraucienus Rīgai? Man pievērš uzmanību daudzi vīrieši, pat vairāk nekā pieklātos. Bet neviens nav izvilinājis manu interesi. Un te ir kāds jauneklis, nez vai viņam maz ir divdesmit pieci gadi? Viņa tuvums mani sasaista un vilina.

Esmu sev noliegusi iemīlēties, aizrauties, esmu ar savu mēli iznīcinājusi pastiprinātu interesi par savu personu. Mana mēle ir bijusi mans ienaidnieks. Labprāt jaunajam vīrietim pateiktu kādu izaicinošu frāzi, tik aizskarošu, ka viņš man atcirstu tā lai sāp, lai neturpinu uz viņu skatīties kā muša uz medus lāsi. Viņam ir brūnas acis. Tās pārslied pār kafejnīcas apmeklētājiem. Pie manis neapstājas.

*

Māņticība ir dīvaina slimība. Gars teica, ka Mairita no komandējuma atbrauks septiņpadsmitajā aprīlī, bet es zināju, ka viņai jāielido astoņpadsmitajā. Izrādās, ka pēdējā brīdī viņa apmainījusi lidojuma dienu.

Arī par mašīnu, toreiz, kad nozaga, tēta gars pateica dienu. Viņš kļūdījās, jo mašīnu atrada dienu ātrāk. Un tomēr – baiga precizitāte.

Vai patiesi man atlikuši daži gadi? Vēl gars atbildēja, ka dzīvokli saņemsim jūnijā. Bet vajadzētu nupat. Jau mēnesis pagājis kopš iesniegti visi dokumenti. Kur nu mēnesis, vairāk.

Kam es ticu? Muļķe, muļķe, muļķe! Audzini bērņus, esi laimīga, ka esi!

Šodiena pēc bioloģisko ritmu tabulas man ir viduvēja, neko īpašu neizsakoša diena. Rīt – fiziskās krīzes diena. Kā gan šai krīzei būs lemts izpausties? Jāiet uz pašvaldības dzīvokļu daļu – varbūt tur ierēdņi – klieudzēji iedarbosies uz manu fizisko labsajūtu. Varbūt, nesot čemodānus no bēniņiem, paklupšu? Varbūt ir vērts saaicināt visus apkārtnes ziliķus, lai izfīra pagrabu no pudelēm?

Esmu saņēmusi kārtējo atklātnīti no Alfrēda. Es atkal es esmu viņa brīnišķīgā Saulespuķe, un, ja Dievs būtu iedomājies pasauli radīt iepriekšējās septiņās dienās, tad paliktu bez darba, jo mana pasaule tika radīta divdesmit četrās stundās Brigē, kādā lietainā rudens dienā. Vau! Viņš koncertējot tikai un vienīgi man.

*

Dzīvokļu daļā visai korekti un vēsi atbildēja, ka mūsu dokumenti gaida savu rindu, un viss.

– Bet rinda taču jau bija pirms pusotra mēneša! – iesaucos patiesā neizpratnē.

– Gaidiet! – atskanēja atbilde. Jutos apšļākta ar samazgām, vircu, sapuvušiem augļiem. Ar visu, kas iznīcina pašcieņu un apziņu, ka varētu būt personība. Tā arī man vajadzēja! Biju rupja pret producentu, dabūju to pašu no citiem.

Tomēr padoties un atkal dīki gaidīt nevēlos. Atteicu vizīti pie ginekoloģes un braucu pie Mairitas uz viņas dzīvokļu daļu.

Arī tur pieņemšana. Pacietīgi kvernēju kafejnīcā līdz darba beigām.

Māsa sašuta. Atkal nodaļas vadītāju joiciņi ar rindiniekiem. Aiztur un marinē, kamēr nabaga cilvēks protas un nāk ar dāvanām vai lielākiem prezentiem.

– To es nekad nesapratīšu, tā ir ākstība un maucība. Vismaz pret rindu sasniegušajiem varēja būt godīgi un neiekasēt meslus. Tas ir darba stils – kavē, kavē, atrod visādus iemeslus atteikumam jau nodaļā. Tad vēl komisija mēģina piekasīties pie rindiniekiem un par vismazāko iespējamo dokumentu neprecizitāti atliek lietas izskatīšanu. Tas jau ir asinīs – čakarēšana. Bet es tagad zinu, nebaidies – pēc mēneša viss būs kārtībā..

Durvīs iestājās vīrs dzeltenā triko kreklā, gaišās biksēs. Krekls teju nosedza apaļo vēderu. Kaklā karājās zelta ķēde, tās galā eņģelītis.

– Faberžē kopija, – vīrs teica, tad pastiepis roku, kā pašu par sevi saprotamu nosauca savu uzvārdu: – Bukults. Leopolds Bukults. Jums sveiciens no Vara Kapenieka.

Ak tā! – Mairita zem deguna novilkta. – Vara lieta. Tad jau viss ir kārtībā. Jūsu mājas īrniekiem jāierodas pēc dzīvokļu apskates rīkojumiem. Katram pienākas trīs adreses, un viena ir jāizvēlas.

– Viņi nenāks. Es pats aiznesīšu. Īrnieces šķirtais vīrs atrodas cietumā, tāpat tas dzīvoklis jāizvēlas man.

*

Kafejnīcā Mairitas zilacainais skaistulis čukstēja:

– Ko lai tev pastāsta? Jāsāk ar to, ko jau teicu – tu esi palikusi vienīgais cilvēks (pareizāk būtu – es atkal esmu atradis cilvēku), ar kuru gribas būt kopā no rīta līdz vakaram un vēl mazliet, varbūt pat vairāk nekā mazliet. Kad aizbraucu uz vecmāmulas dzimto Valmieru, iegāzos gultā, paņēmu tevis dāvāto grāmatu un sāku domāt – par tevi, par sevi, par to, ka esmu sapinies paša radītajās problēmās, ka esmu šausmīgi laimīgs par to, ka tu esi.

Mairita smējās savus gaišos, skaļos smiekļus:

– Tomēr dvīņumāsas.

– Es tavu draudziņu pārliecināju, ka viņa secinājums izdevies reti prātīgs. Vismaz man tā šķiet. Viņš visā nopietnībā turpināja: " Ja pasaulē ir kāds cilvēkbērns, kura dēļ ir vērts un var atnest manu idiotisko bravūru un pļēgurošanu, tad tas esi tu. Man ārpātīgi gribas tev sagādāt prieku, gribas, lai viss būtu skaisti un labi, un pastāv tāda cerība, ka šādi to iespējams padarīt Tu vari teikt, ko vēlies, bet es tāpat zinu, ka tas ir pareizi."

– Ohoho! – iesaucās mana dvīņumāsa, – Tas tik ir atklājums. Jau gadus sešus man šķita, ka mēs esam kļuvušas atšķirīgas un mūs vairs nevar sajaukt, sevišķi ar taviem baletdejojotājas gludi pieglaustajiem matiem. Hā! Fantastiski! Tad, kad es gribēju kādu nedēļu nobastot, tu strādāsi manā vietā. Kad tev ir atvaļinājums?

– Augustā. Tad es atkal braukšu uz Brigi.

– Es tevi kādu dienu apmācīšu visās pamatgudrībās.

– Turpmāk būšu stipri aizņemta, jo producenti vēlas, lai iedziļinos tajā ciltskokā, viņš gaida manas idejas. Es viņu viendien piečakarēju, – skumji atzinos.

– Nu, pagulēt viņš ar tevi pagūs arī pēc pusgada. Vecais draiskulis!

– Īstenībā man būtu bail no cilvēkiem, kuri te stāv rindā, tādi pelēki, kā salijuši salmu kūļi, kā siena gabaniņas pavasarī pieplakuši krēsliem. Pelēkas adatības pārbāzti.

– Jā, viņi saplūduši lielā bezveida masā, bet atceries, kā mēs ganos samierinājāmie ar lietu un vēju, ar miklumu un katru mīļu brīdi atradām kaut mazu kriksīti prieciņa.

*

Piepeši atcerējos, kāpēc es pazinu māsa mīlnieka zilās acis. Tas bija oktobrī, kad mēs meklējām māju un gandrīz sapināmies ar firmu "Boņuks garantē". Atcerējos pēc guļbaļķu būves apskates, nākamajā rītā abi ar juristu ieradāmies firmā "Boņuks garantē". Toreiz sapņi bija sākti sapņot, bijām gatavi kārtot dokumentus.

Jā, toreiz nākamajā rītā sastapu nevis salātzaļā brīvā uzvalkā tērptu vīru, bet jaunu vīrieti ar debeszilām acīm, kurš laipni paskaidroja, ka jau pirms minūtēm piecpadsmit īpašums ir pārrakstīts, tālab neviens no firmas vadības neesot sastopams, jo atrodoties notariāta kantorī. Mani mulsināja šī vīrieša mirdzoši urbīgais skatiens. Radās sajūta, ka viņš uzreiz un tūlīt ir manī iemīlējis, tikai un vienīgi manī. Tādi vīrieši manos studiju laikos nebija sastopami, vai varbūt manas acis jau aizmirsušas jaunu, divdesmitpiecgadīgu, varbūt arī vecāku vīriešu auguma starojumu un ārkārtīgi specifisko seksapīlu. Vai tiešām es notrīsēju? Vai tiešām tas notika tik manāmi, ka vīrieša acis uzliesmoja?

Jā, tagad es zinu, ka namu pārvaldnieks un informācija, kuru viņš pārdot ir vērts, lai privātfirma maksātu labu algu un zilacainajam cilvēkam pietiktu dzeršanai. Kur es esmu iekūlusies, kāda nejausība, nē likumsakarība mani savedusi ar šiem cilvēkiem?

Spēles garša

*

Piektiena, divdesmit piektais aprīlis. Rīt sestdiena, laikam intelektuālās krīzes diena, vakar bija psiholoģiskā nulle, toties fiziskā un intelektuālā labsajūta. Jā, es labi jutos. Bet šodien – neitrāli dati. Vidējais aritmētiskais visās astrālajās jomās.

Dīvaini, varbūt es spriežu nepareizi, bet pēdējā laikā aizvien biežāk sajaucu jēdzienus. Saku vienu, bet izrādās, esmu pateikusi pilnīgi citu vārdu. To nevar un nedrīkst izskaidrot ar izklaidību. Vai tas būtu signāls kādai slimībai? Nē, es nedrīkstu domāt par kaut kādām slimībām. Sev iestāstīt var visu velnu. Tikai atbrīvojies no iestāstītās ticības ir grūti.

Satiku skaisto, vīrišķīgo zilaci Matīsu. Visi jaunie ir ciniski, pašpārliecināti, vulgāri. Tas ir loģisks paaudžu attīstības veids. Brīvs no pienākumiem, brīvs no piesaistes vietai un laikam, viņš var izvēlēties sievietes, meitenes, viņš var izdabāt savām vēlmēm.

Vai manī mājo pašsadisms, ja jau cenšos pārliecināties tikai par sliktāko otrā cilvēkā. Bet cilvēki mainās – vieni aizmirst un nicina savu pagātni, nevēlas un nespēj pieņemt cilvēku brīvu no instinktu apmierināšanas kārēm, otri noslēdzas, norobežojas un skumjās vientulīgi nomirst. Kā vīratēva mamma. Sirds aritmija. Lauki, ātrā palīdzība ilgi brauca. Tikmēr brauca, Dieva valstība savu bija paveikusi.

Sestdien atkal jābrauc uz bērēm. Trešo reizi šajā gadā. Savādi. Dzimta izmirst. Es par to neko īsti nezinu. Arī par saviem vecākiem.

*

Katrīna un Kārlis dejo. Tik priecīgi. Pēc tam ceļosim uz Dārziņa skolu. Kas notiek manā baleta klasē? Vai jaunie aug kā puķuzirņi dārzā? Vai maniem bērniem vieta tur atradīsies?

Ik brīvu brīdi atgriežos pie savādā pareģojuma – ko nozīmē mana garīgā nāve. Kas labāks – fiziskā iznīcība vai garīgā?

Šodien darbā sakonfliktēju ar režisori. Diži sakonfliktējām. Svinējām redaktora dzimšanas dienu. Producenti stāstīja jautrus gadījumus no kino dzeršanas vēstures. Es arī – par režisores mazo konjaciņu somā, pēc tam lielo konjaciņu aiz filmotēkas bundžām. Izteicu nožēlu, ka neesmu palīdzējusi šķidrumam kristies. Būtu zinājusi, iemestu pa kluso.

Čuči–ļuļi – un lielākās naidnieces atkal ir draudzenes, viņas vieno mans stāsts. Fakts noticis. Režisore skrien man garām šņākdama, nerunā. Lai nu padusmojas. Varbūt pārstās dzert. Bez tam viņa tik nekoleģiāli izteicās par manu brīvo nedēļu martā. Pārcietīšu. Ko mēle pelna, to mugura nes.

Arī operatora asistents pasmīnēja un pirmo reizi kaut kā mani uzrunāja:

– Viss ģeniālais dzimst caur ciešanām. Tā kā manas ciešanas bija neizmērojamas, tad neatlika nekā cita kā kļūt par ģēniju. Publicēšanas gadījumā honorāru lūdzu izmantot Rīgas taksometru vadītāju cunftes pabalstīšanai, kā arī dažu telefona kartiņu iegādei, cerot sagaidīt zvanu ar manas ģenialitātes apliecinājumiem, vēlams – pie pirmās izdevības.

Vismaz uzrunāja, pamanīja. Kā Čehova stāstā par dzērāju, kurš nakts vidū modina visus kaimiņus, lai pastāstītu, ka kļuvis slavens, jo viņa vārds nodrukāts avīzē.

Uz vācu valodu šodien neiešu. Par četriem latiem skolotāju vienai mācību stundai atļauties nevaru. Jāpaļaujas tikai uz sevi un pašmācību.

Bērni gandrīz mēnesi nav dejujuši. Vesela koncertu sērija izpalika. Kārlis savu lielo legorobotu aizdeva kaimiņu puisim. Tas izliekas, ka aizmirsis. Vai atgūs? Ja nedabūs atpakaļ, būs laba mācība nākotnei.

Dārziņa skolā sastopu savu klasesbiedrēni, viņa māca dejot. Skolotāja, jauka un sirsnīga, taču skatuvei nederēja viņas īsās kājas un garais viduklis. Kamēr bija maza, tikmēr nepamanīja disharmoniju, bet tiklīdz izstiepās, tā viņu no baleta skolas gribēja izmest. Bet viņa spītīgi palika, pabeidza pedagogus universitātē, tagad nu māca jaunus. Labi māca. Viņai rudenī labprāt uzticētu savējos bērnus.

Manai Katrīnai arī skolā klases ballītē ir liela piekrišana, Kārlis sūdzējās, ka puikas bariņiem vien skrējusi māsu lūgt uz kārtējo deju, pat lūguši viņam atļauju:

– Vai es drīkstu dejot ar tavu māsu?

Tā gan ir, meita klasē ir visstaltākā, arī glītākā. Bet acis, cik spožas acis ir šai meitenei.

Skatos, cik viegla gaita meitenei, cik gracioza viņa te, sporta zālē pie stieņa un desmitiem spoguļu.

Vai viņa izturēs slodzi, būs stipra, ja iestāsies šajā skolā?

Kādu brīdi vēroju savējos, tad pamanīju klasesbiedrēnes izbrīnīto skatienu. Apjuku, kas noticis. Viņa pienāca man klāt, izvilka kabatlakatiņu un sāka slaucīt manus vaigus. Bet asaras ritēja nevaldāmā straumē.

Es raudāju. Es raudāju? Jā es raudāju!

*

Divdesmit sestais aprīlis, ceturtdiena.

Šorīt atnācu uz darbu mazliet vēlāk nekā parasti. Izstaigāju tirdziņu, nopirku rāvējslēdzi kleitai, bērniem pusgarās zeķes deļošanai, diegus.

Darbā vakardienas kaislības zudušas. Turpinu dīki sapņot un sev iestāstīt, ka man patīk zilacainais vietējais Matīss. Taču neko nedaru, lai vēlreiz sāktu sarunāties. Laikam pavasaris vainīgs, es tik ļoti vēlos mīlēt un būt mīlēta.

Pēcpusdienā ābrauc uz Ogrī tikties ar vienu no vecākajiem ciltskoka vīriem. Deviņdesmit seši gadi. Baiga vēsture uz pleciem. Līdzī brauc operators un Matīss.

Beidzot mani interesē pats filmēšanas process. Es lidoju, es loloju vistrakākās ilūzijas. No Cīrihes zvana Alfrēds:

– Ak, Linda, Linda! Atceries, ko rakstīja Rainis: Sargieties maldīgi cerēt! Viņš nav ne Toms Krūzs, ne Andris Bergmanis, tādēļ tuvošanās visdrīzāk nesīs vilšanos. Vai tādēļ nav vērts labāk palikt maziņā neziņā? Apdomā, kā nākas! Un atceries – pat visskaistākā sievietē var vīrietim dot ne vairāk par to, kas viņai ir. Tā saka franči. Ievēro to! – jauki sarunāties ar gudru cilvēku. Hā!

Tomēr, dziļi cienot sievietē pilnīgi visu, arī dabisko ziņkāri, es tomēr vēlos, lai viņš kādreiz piezvana. Iespējams – pēc nākamajiem Mēness griežiem, kad būs sācies maijs. Vau!

Kamēr producents ierakstīs vecā kunga atmiņas, man ar operatoru jāsafilmē agrīnais pavasaris Ogrē, Daugava, vecās mājas. Viss, kas būtu uzmanības vērts. Sarunu varot filmēt asistents. Laiks pāriet mācekļu skolas pēdējā klasē.

Kļuvu nīgra un dzelīga, bet operators, parodējot producenta stilu, mani ierāva atpakaļ realitātē:

– Sāksim ar Dainām, tā teikt, atgriezīsimies savās mājās. Kā piemēram šajā dainā :–" Dieva dēli namu dara, zelta spāres spārēdami; Saules meita cauri gāja, kā lapiņa drebēdama."

Te jūs varat ņemt manis dotā teksta analogu par dievainām Būtnēm, jo kā te, tā tur domāšanas darbību analogi ir identiski patiesi jeb tautoloģiski.

Jums tūlīt un uzreiz jāpasaka, ko nozīmē jēdzieni – dieva dēli; nams; saules meita – tad, acīm redzot, būsiat parādā jau otro buču.

– Vai traks, mīļais cilvēk! Vai man atkal jāuzklausu šie ūdens plūdi? Tad es dodos atpakaļ pie dižā senlatvieša viņa pilī un klausos dzīvo vēsturi!

– Diemžēl – vairāk ūdens plūdi nebūs.

Atklājās, ka esmu slepens maigu jūtu objekts.

Operators ironiski vēstīja, cik producenti ir nekulturāls, ka viņš noteikti dzīvi pabeigs nodzēries un grāvī, ka pēc ārstēšanās no alkoholisma kļuvis pavisam uzbāzīgs, ka redaktore esot viņa mīļākā un vēl un vēl. Atstāstīja to, ko runā vienmēr, jo vīrieši pēc četrdesmit gadiem visiem un visām stāsta vienu un to pašu. Viņu pieredze diktē, ka nav vērts katreiz izdomāt jaunus piedzīvojumus.

Producenti esot nekonekventi un netaktiski pret autoriem.

Brīnos, cik veikli operators apvieno filmēšanu un interesantāko ainu izvēli ar plāpāšanu. Viņa uzfilmētais materiāls ikreiz mani pārsteidz ar vienreizību. Vai smalka, profesionāla māksla top uz mēslainas vides, tukšas čalošanas, aprunāšanas?. Mani gan pazemo, gan ielīkmo šis darbs un šķietami dīkā vazāšanās pa pēdām.

Kāda jēga klāstīt tik vispārzināmus faktus par producentu. Vai tas būtu veids, kā tuvojies man? Varbūt pārbaudījums – vai man interesē šādi teksti vai varbūt producenti pats?

Esam ieklīduši kafejnīcā, ziņkārī jautāju, vai māksla var piedzimt tīrā vidē? Viņš atbildēja:

– Nekad. Apskaties uz rozi, cik tā skaisti zied, cik pilnīgs ir zieds. Un smarža. Tā reibina. Bet pamēģini no rozes zieda izaudzēt jaunu ziedu? Neizdosies. Ir atkal sēklai jākrīt zemē, neizteiksmīgam stādam jāiesakņojas tajā, rūpīgam dārzniekam jākopj, lai uzziedētu visu mākslu kvintesence – rozes zieds. Un tā zeme, kura baro ziedu, ir melna, to labi mēslo. Atceries, māksla dzimst un izaug no labi mēslotas zemes. Mēsli, tas ir garants īstam mākslas atklājumam. Redzi, tev izdodas filmas samontēt kā nevienam citam, pat dažam labam vecajam bukam tā nevedās redzēt pasauli. Tu zini, kāpēc? Tāpēc, ka tev dvēsele asiņo, tu nerod mieru un meklē sevi. Arī caur filmām. Un tāpēc mēs visi tevi mīlam. Piedod, katrs savādāk, bet mīlam.

Esmu piedevusi operatoram un fiziski nogurdinošā pastaiga pārtapusi par medu manās ausīs.

*

Ar Matīsu saredzamies simtgadnieka dzīvoklī, redzu, ka arī viņš aizrāvies ar vecā vīra spriedumiem par dzīvi, politiku.

Ak, manas klusās, naivās cerības! Saruna sit augstu vilni. Vecais vīrs mētā rokas, producenti vaibstās. Vai tā viņš velk maksimāli patiesu dzīves atspoguļojumu no filmas varoņa?

Nevilšus esmu spiesta ne tikai ieklausīties vecā vīra stāstā, bet apjēgt, ka esmu satikusi sava vectēva jaunāko brāli. Filmā ciltskoka varonim bijis brālis, kurš diktī kārojis audzināt meitu. Viņš cīnījies ar likteni, bet astoņi dēli vien sanākuši. Kārotā meitiņa kā nedzīmusi tā nedzīmusi. Viņš piemin divus vai trīs brāļa bērnus, kuri dzīvojot kaut kur pasaulē. Vienu gan viņš neesot sapratis, kāda velna pēc deviņdesmit pirmā gada augustā jaunākais brāļadēls kopā ar sievu pret Dieva gribu paši sev pielikuši roku. Kurp viņiem bijis jāsteidzas?

Jā, kurp? Jautāju sev. Savāda ņirboņa pārskrēja pār muguru. Itin kā es zinātu atbildi. Vai es to atradīšu filmā ar nosaukumu "Ciltskoks"?

Adele reiz teica, ka mēs esam savērti Dieva nolemtā krustceļu tīklā un katrs cilvēks, ar kuru tiekamies, nodod nepieciešamo ziņu. Ziņu no kosmosa. Vai vēsti par manu vectēvu, kuram bija astoņi dēli.

*

Atceļā draudzīgā vienprātībā jūsmoju, ka vēl ir saglabājušies tādi dinozauri, kuriem ir skaidra galva, zināšanas par pagātni un spēja tās samērot ar šodienu.

– Būs grūti montēt, – sacīju, jo viss, ko viņš teica, ir ļoti spēcīgi.

– Filma ir nežēlīga, paliks tikai nepieciešamais ciltskokam.

– Tas nav viennozīmīgi.

Viennozīmīgi nav arī tas, ka šī vīra uzvārds ir Volfs. Par ko īsti būs šī daudzdzimtā filma? Par Volfa kunga dēliem, par to, ka viņš savus dēlus palaidis pasaulē un vairs nav licies zinis?

Producents pacietīgi izskaidroja, kur manis uzzīmētajā dzimtas zarā atrodas vecais vīrs. Tas ir vientuļnieks, neprecējies, viņš nenesīs tālāk savas dzimtas vārdu. Kaut kāda pārpratuma dēļ viņi ar brāli līdz pat nāvei netikušies.

– Paskat vien, – es secināju, – varenu dzimtu esat atradis. – Mans tēvs arī bija Volfs, bet, cik zinu, dzīvu radu no tēva puses nav.

*

Sestdiena. Klusa lauku kapsēta. Stāvam skumji un rātņi. Zārka vāks noņemts. Katrīnas un Kārlīša vecvecmamma sakrustotajās rokās ievērts rožukronis, uz krūtīm Bībele. Atkal viens mūžs nodzīvots. Cik sen šo domu domāju, raugoties uz Adeles rāmo vaigu?

Zeme rātņi pieņems košu segu segto mūžamāju, mestos ziedus. Kāda līdzība – Jāņos un kāzās upē met ziedu vainagus un pušķus, lai dzīve vizina tik viegli kā straume puķes. Smilšu sauļai līdzī, krītot uz koka vāka, mīksti nobūkšķ puķes. Priesteris runā, viņš uzbur mistisku redzes gleznu, un man tā atgādina mamma pirmsnāves vēstuli. Viņu domās ir līdzība ar mūžību:

– Šodien atkal pūš auksti vēji, pērnējās lapas no metas pie kājām, kapu krusti met dīvainas ēnas. Vientuļš gājējs kā visos laikos un aizlaiku laikos tumsā dodas mājup. Atdzīvojas senās teikas un nostāsti, paveras kāda zemes šķēle, pelēks stāvs aizšķērso ceļu, sastindzinot vientuļnieku. Bet nebaidieties, tas pelēkais ir noskumis, jo pie viņa kapa neviens ilgu laiku, varbūt gadiem nav nācis sērst. Un kapu svētkos tikai kopējs ar grābekli notrausis priežu zariņus un sauso skuju kārtu no viņa mājokļa jumta. Viņš ir nosalis no vienaldzības un aizmirstības. Viņš vēlas parunāties. Negaidiet kapu svētku līksmo noskaņu vai savas dvēseles sāpju dienu, lai apsēstos uz soliņa pie aizgājēja. – Aizklīstu iztēles un pieredzes pasaulē.

Manas dzīves teikām un nostāstiem ir mainīgs sižets.

Līdz ar pēdējiem atvadu vārdiem sākas sniega vēlinā deļa. Atgriezies sniegs, nē sniega putenis, virpulis, vēja, zibens un pērķona trakums. Mēs klupšus sakrītām mašīnās un autobusā un braucām uz bērnu mielasta namu pagasta mājā.

Apskatījos, kur tad vīratēvs.

– Negaidīsim, viņš ceļu zina, – noskaldīja Āris. Vīratēvs atkal aizgājis pie sievas kapa. Viņu sirds, sirdsapziņa vai dvēsele moka? Viņš savādi dzīvo un pakļaujas pilnīgi citām kopsakarībām nekā agrāk, kad pats bija būvuzņēmējs un varens vīrs šaipusē.

Es neraudu. Man asaru nav, ir tikai pilnīga samierināšanās ar šo sirdsskaidro sievu, kuras ziediem klātais kaps mani pievilks tāpat kā manas mātes un tēva kaps.

*

Trešais maijs. Ceturtdiena.

Četras dienas lauku mājā aizskrējušas. Esmu kā izvārīta, sāp kājas, salauzta rokas, nav nevienas nesāpīgas vietas. Svētdien lielie sniegi nokusa, spīdēja traka saule, un jau pēcpusdienā iestādījām jasmīn-krūmu, avenes, no Rīgas atvestās pīmulas. Saule karsēja un kausēja mīkstā sniega atliekas. Pavasaris valdīja pār visu.

Āris, viņa jaunākais brālis un mazais Kārlis no plēvēm atjaunoja siltumnīcu. Kārlis raka siltumnīcā zemi, vakarpusē sakrāva malkas grēdu. Darbīgs un pašapzinīgs.

Bet vīratēvs un viņa tēvs saduguši kvernēja pie konjaka pudeles virtuvē un stingi raudzījās uz liepu pagalma malā. Vairākkārt mēģināju sākt sarunu, taču viņš tikai atmeta ar roku.

Pirmdien, atvēris kumodi, viņš nolika manā priekšā lielu dokumentu un citu papīru kaudzi:

– Izskati, meit, tev šodien skaidrākas acis, – viņš teica un atkal ieņēma vietu pie virtuves loga. Šī ir viņa vecāku māja, senču īpašums jau vairāk nekā simts gadus, pa šo logu viņš raudzījies kā zīdains, kā baskājis puišelis, kā jauns kavalieris, te viņš varēja izsāpēt visu, kas citur nebija iespējams.

Mājas dokumentus un testamentu, kur viss bija novēlēts Āra brālim, es noliku vienuviet. Visu vakaru līdz pat pusnakts otrai pusei lasīju vēstules, sašķiroju maksājumu rēķinus. Kumodē bija palikusi brūna soma, tādas bija modē sešdesmito gadu sākumā, ar paīsu rokturi, lai var nesāt uzņemtu uz elkoņa. tāda bija arī manai mammai. Atvērusi to, izņēmu vēl dažas biezas vēstules brūnās aploksnēs. Nē, tās bija pašu gatavotas aploksnes. Miegainām acīm burtoju adresātu – Linda Niedra. Vienu aploksni varēju vērt tūlīt, bet uz otrās bija lūgums iepazīties tikai desmit gadus pēc viņas nāves.

Kā gan vēstules, mātes somiņa varēja atrasties pie vīra vecmammai? Es mammai bērēs nebiju, arī vīra vecmamma nevarēja būt, jo ar manu māti nebija pazīstamas. Trešā aploksne, kurā bija nule aizgājušās sievas vēstule, visu izskaidroja.

Manu māti un vīra vecmammai vienoja čekas pagrabi piecdesmit pirmajā gadā. Stabu ielas noslēpumainā pagātne.

Pārskrējusi ar acīm vēstulei, ieslēpu ceļojumu somā pie drēbēm. Tas viss man jāizlasa vienai un vienatnē.

Kad no bērniņu augšas nostiepu pilnos čemodānus, neko vairāk par zīdaiņa drēbītēm, dažām lielītēm un veciem žurnāliem neatradu.

Kālab māte man atsūtīja to savādo pirmsnāves vēstuli, kāpēc neatstāja nevienu dokumentu, nedz vēstuli, kāpēc? Kas slēpjas tajās divās aploksnēs, kuras vedīšu līdz uz mājām?

*

Ceturtais maijs. Piektdiena. Esmu tomēr saslimusi. Vakar vakarā bija 37,5, šorīt tas pats. Lauž kājas, velk krampjos, galva smaga. Zāļu nav. Parakņājos aptieciņā, analģīns un biseptols atradās.

Izmazgāju drēbes, gultas veļu, jutos vēl vārgāka.

Pirms kādas stundas saēdos krietnu sauju ķiploku ar krējumu. Smagums no galvas pazuda.

Sāp kājas, grīda grīļojas. Ssaslimu laikam tāpēc, ka gribēju pirms laika atvērt mammai vēstuli.

Nepatīk slīmot, iedzeršu zirga devu, lai rīt būtu vesela.

Atnāca Inguna, darbā esot steidzami jāsamontē trīs reklāmas rullīši par pašvaldību vēlēšanām. Vai es sestdien varot uz dažām stundām atnākt uz darbu?

– Mēģināšu, ja šonakt neatstiepsu kājas.

– Sataisi elles groku, – Inguna mācīja, – avenu, zemeņu, upeņu un dzērveņu ievārījums, divas karotītes medus jāsaļauc puslitrā asinszāļu tējā, jāpielej simts grami spirta, labi jāsaļauc, jāizdzer divas krievu aspirīna tabletes un viss dzeramais arī. Būsi svaiga kā gurķītis. Izsvīdīsi, ielīdīsi no rīta vannā un dzīvoši.

Labi, dzīvošu.

Katrīna sakopusi savu stūrīti, Kārlim beidzot krievu valodā astoņas balles. Priecīgs, vidējā atzīme nu ir seši un rudenī varēs droši startēt Dārziņa skolā. Laimīgs, smejas, viņam atkal patīkot iet uz skolu.

Inguna zīlēja uz kārtīm: man priekšā stāvēt nemierīgi laiki, pārmaiņas un nevienlīdzīga cīņa. Interesanti, kas tā par cīņu. Galvenais šobrīd ir vesela miesa un vesels gars.

– Kādas cīņas, kādi pārdzīvojumi? – jautāju vēl un vēlreiz, bet Inguna atbildēja:

– To reklāmas rullīti es filmēju un iespējams, ka montējot tu atklāsi vai nu to, ko nezini, vai arī to, ko no mums kautrīgi slēp.

– Kas tas ir? – brīnījās, bet Inguna noslēpumaini atteica:

– Jāsteidzas, būs interesantāk, ja pirmatklājumu vai arī de factum tu ieraudzīsi savām acīm. – Durvis aiz Ingunas noklaudzēja. Ak, man nav spēka dusmoties, un es nemaz neaptvēru teiktā jēgu.

Āris un viņa tēvs palika "Birzkalnos". Viņiem daudz darba. Ļoti daudz darba un pagātnes.

Acis žilbst, asaro, kaulus lauž, bet miegs nenāk. Atvēru Adeles kundzes vēstuli, kura adresēta man un, acīmredzot, uzrakstīta pavisam nesen. Lasu:

"Mīļā, Linda! Mani atkal un atkal satricē franču rakstnieka Andrē Moruā doma: "Mēs vienmēr meklējam mūžīgo kaut kur tālumā; vienmēr mēs vēšam savu apskaidroto skatu uz visu citu, tikai ne uz pašreizējo dzīves mirkli; vai arī mēs gaidam nāvi, it kā ik brīdis nebūtu reizē nāve un atdzimšana.

Ikkatrs brīdis sniedz mums jaunu dzīvi. Šodien, pašreiz, šajā mirklī – tas mūsu vienīgais ieguvums."

Negribētu, lai Tu nodzīvotu pusi mūža, līdz sāktu domāt par mirkli, sajustu tā vienreizību, nozīmību, nevis tikai sapņotu un sapņotu un tikai rītdienā dzīvotu.

Tava māte un es sastamāties Stabu ielā, čekas pagrabā, kur vietas bija četriem, bet saspīestas mēs čurnējām veselās divpadsmit."

Lasīšanu pārtrauca klauvējieni pie durvīm, pabāzu vēstules zem spilvena. Katrīna atvēra durvis. Bija ieradusies Mairita. Kā viņa nojauta, ka esmu slima, ka nevaru pat vakariņas pagatavot?

*

Man patīk māsas smieklī. Viņa stāstīja par producenta piedzīvojumiem dzīvokļu daļā, un tas ir kā neliels asprātīgs vēstījums. Kā novelīte. Izlasīju producenta atstāto vēstuli, taču to ir rakstījis operators, pazīstu viņa mīļo stilu:

A.god. montāžas māksleniec!

Atstāju Jūsu kvalificētam vērtējumam savu jaunāko garabērnu. Ja montēsiet (par to nešaubos ne mirkli!), tad gan kategorisks lūgums pirms tam mani brīdināt, lai prezentācijai varu laikus pasūtīt baltu uzvalku vai vismaz iegādāt tīru lakatiņu krūškabatai. Būsim pēc trijām nedēļām, bet Tu jau to zini, ka mēs visi dodamies uz tālo Kanādu taisīt turpinājumu dižākajam latviešu dokumentālajam seriālam par ciltskoku. Ārstējies, pieskati studiju un neļauj politiķiem pirms vēlēšanām mūs nopirkt ar visiem paltrakiem. Tavs nemainīgais pielūdzējs ar kinokameru uz šķībā pleca– Daumants Dolomīts (pseid.) pensionēts daiļdārznieks.???

Pēc Amerikas un Kanādas filmēšanas grupa dosies uz Krieviju, Tālajiem Austrumiem. Tā ir milzīga ekspedīcija, un atgriezīsies viņi labi ja pirms Jāņiem. Man it kā brīvs laiks, it kā darbs. Pēc izveļošanās jāsamontē Latvijā uzfilmētais.

Māsa jautāja, ko es domājot par Visvari.

–Kālab tāds jautājums? – pārjautāju, jo nesapratu, kāpēc mana māsa tik neskaidri vaicā.

– Nezinu. Tu dzīvo tīrā pasaulē, – viņa rūgti teica. Es protestēju:

– Nu nē, tur visu laiku zog idejas un liek kāju otram priekšā. Es smoku mūžīgo intrigu puvekljos.

– Nē, tu maldies, tu nesaproti, kur es atrodos, – Mairita kļuva vēl drūmāka. Tādu es viņu nepazinu, nekad, nekad, viņas intonācijā nebija skanējusi katastrofa. Centos pavērst sarunu uz citu pusi, jo baidījies, ka pašas slimība saasinājusi iztēli:

– Nu gan tu joko. Tev darba laiks precīzs. Galvenais to ievērot un par pārējo galva nav jālauza. Bet man tas tik jā klausās – varēja samontēt savādāk, kadrs par sekundi garāks, apēd ideju, iemontēta nepareizā grimase, un tā diendienā. Esmu nogurusi no mūžīgās virsvadības. Iespējams, ka es vēlos kaut ko pavisam precīzu un noteiktu, darbu, kuru nevar interpretēt un komentēt, kā tīk.

– Tu maldies, mīļā māsiņa, tu maldies. – Mairita griezīgi, bez agrākā draiskuma, smējās. – Un tomēr, kā tu komentētu tāda cilvēka raksturu, kuram dzīvoklī ir ļoti daudz spoguļu?

– Pats sevi daudz kārt samanos secina, ka ir dikti ievērojams, – mēģināju loģiski atbildēt, bet māsa bezpalīdzīgi nomurmināja:

– Labs knipsis par pārāk augstu sacelto Visvara degunu. Taisni jāapbrīno iztapība komisijas sēžu laikā. Pēc tam jo vairāk, Visvari pārcildinot, katru viņa vispārējo, būtībā konstatējošo vārdu uzņemot un izpildot kā absolūto patiesību.

Aizmirsusi slimību, piecēlos no gultas un pilnīgā neizpratnē jautāju:

- Kopš kura laika tavs zvērs gultā kļuvis analizējams?
- Gulta paliek neanalizējama.
- Tā ir nepārspējama?
- Diemžēl.

Atcerējos to reizi Mairitas dzīvoklī, kad viņa virtuvē kļiedza sāpēs un kaislībā un pēc tam virs atslēgas kaula tecēja asinis un brūce izskatījās kā griezta ar skalpeli.

– Rēta pie kakla palikusi, – teicu, jo elegantā mezglā sasietais lakatiņš to nenoslēpa. Mans uzmanīgais skatiens pamanīja svaigu, teju apdzijušu rētu zem lakatiņa augšmalas tuvāk labajai ausij. – Māsiņ, vai patiesi tas tevi sajūsmina, tādas kaislības?

– Pārkāp savu stulbo uzskatu, ka esi klība un nevis platoniski aizraujies, bet atdodies jebkuram, vienalga kur un tu visu sapratīsi, – viņa histēriski iesaucās. Sadusmojos, paķēru vēstuli no spilvena apakšas un pavināju mātai pie deguna:

- Tu domā tāpat kā vecvecmamma. Bet es laikam esmu mirusi un nekad neatdzīvošos.
- Padzīvo kaut nedēļu manu dzīvi, aizmirsti, kas esi un kļūsti es!
- Tas nav iespējams.

Māsa pabeidza dzert kafiju, es stipro tēju. Acis miglojās, galva noliecās uz spilvena. Es laikam aizmīgu.

Acis atvēru pēc pusnakts. Jutos kā jaundzimusi. Savādi. Inguna ir brīnumdare. Bet kāpēc viņa neko nestāstīja par filmēšanas izbraukumu? Dievs ar viņu. Izdzēru miega zāles, uzvilku uz galvas segu. Strausa sindroms.

*

Sestajā maijā atgriezās Āris. No rīta kafijas smarža viltīgi aptina nāsis, atvērusi acis, pasmaidīju.

– Jūties kā meitene no kafijas reklāmas? – Āris jautrojās. Apskāvis mani, viņš iečukstēja ausī, cik silta esmu, cik mīļa.

Cik daudz maiguma viņa rokās, spēka! Alkaini tiecos pretī vīrietim. Esmu gatava viņu izdzert kā dzērveņu liķieri no Somijas purviem.

Bet kāpēc tas man jābauda tik reti?

Mēs abi ilgi runājām, bet Āris aizvien atgriezās pie politikas. Valsts politika ir liela spēle. Agrāk, padomju laikos Latvijas brīvdomātāju izrunāšanās bija lokāla parādība. Tagad ik teikumam var gadīties un gadās atskaņas pasaulē.

–Man šķiet, ka tu no manis atkal kaut ko slēp, kaut ko noklusē, –sacīju, bet viņš draudzīgi pasmaidīja:

– Mīļā, jaukā, kā tu zini, vēlēšanas ir atliktas uz jūnija vidu, tiek mainīti vēlēšanu noteikumi. Tēvs mani ir ielicis jaunās partijas sarakstos.

– Tu tomēr pakļāvi viņam?

– Par to man ir iespēja izpirkt atlikušo minerālūdeņu atradņu un ražotņu akciju kontrolpaketes. Mums būs nauda, mums būs stāvoklis sabiedrībā, un tu varēsi aiziet no tās nabadzības filmu studijā.

– Kur? Kur es aiziešu? Man nav nekā, kā vien bērni un tavs vērienīgais bizness.

– Neironizē, apakšzemes ūdeņus esmu studējis un šo to saprotu. Amats man nav vajadzīgs, bet es nedrīkstu iegāzt tēvu. Un vēl es gribu tev atgādināt, ka sportā es biju pirmais un to visu panācu ar savu fizisko veiklību, atceries, basketbolā smadzenes neatdauza.

– Tāpat kā tagad ar lētajām meičām darba laikā un treniņu vietā, – izmetu sen izdomāto secinājumu, – tāpēc tev spēks priekš manis ir tikai pēc mazas atelpas laukos!

Esmu aizvainojusi savu vīru, izteikusi neticību viņa spējām, viņa vārdam. Atkal esmu slikta. Esmu nosarkusi un dusmīga, tālab paņēmu spaini un grīdas lupatu, mazgāju grīdu un atceros, ka Inguna lūdza samontēt kaut kādu filmu, kur priekš manis būšot pārsteigums. Pārsteigums ir noticis. Neko jaunu pēcpusdienas montāžā neatklāšu.

*

Svētdiena. Āra tēvs satraucies. Atkal spītīgā vedekla dara pāri lielajam dēliņam. Atkal piesauks klasiķus. Intelektuāla zupa ar Šekspīru un Tolstoju burbuļos. Jā, katliņam veicas. Vīratēvs uzdod jautājumu par Šekspīru. Runa būšot par Līru. Ļevs Tolstojs septiņdesmit piecu gadu vecumā sacerējis savu slaveno darbu "Par Šekspīru un par drāmu", kurā "nolamājis" slaveno angļu dramaturgu un dzejnieku un it īpaši viņa diženo traģēdiju "Karalis Līrs" (tev derētu to izlasīt), sākdam ar viņa gaužām nelogisko lugas sākumu, kurā Līrs dala karaļvalsti, atstādams bez viņai pienākošās daļas Kordēliju, jaunāko meitu, kura ir vienīgā, kas sirmo vīru patiesi mīl, taču izsaka šo mīlu vienkāršos vārdos, līdz ar to izraisīdama viņa dusmas.

Tolstojs apgalvoja, ka Līrs, vīrs ar milzu pieredzi dzīvē un valdīšanā, nevarējis saprast, ka viņa jaunākā meita viņu mīl patiesi un dziļi un nekādi nav pelnījusi, ka paliek bez mantojuma. Ka Šekspīrs, sacerēdams šo lugu un it īpaši šo ainu, pierādījis, ka no personāžu psiholoģijas viņš ne velna nesaprot un tāpēc nebūt nav ģeniāls dramaturgs, par kādu viņu visi daudzina. Jo ģeniāls rakstnieks tādā spožā ainā podus negāzīs. Bet, saka Tolstojs, Tolstojs gan, Šekspīrs gāž podus. Tāpēc no viņa diez kas nav.

– Kad tu lasi Tolstoju, tavā dvēselē rosās kaut kas, kas it kā liek viņam ticēt. Viņam, nevis Šekspīram. It kā. Notici mums, mēs esam studējuši Šekspīru, viņš prata laiku saspīest dažos cēlienos, bet Tolstojam, lai pateiktu tikpat, bija nepieciešami veseli papīra plūdi.

– Es, redziet, mazliet neticu jums, manu ticību laikam nostabilizēt nespēj jūsu pārliecinošā balss un mierinājums, – atteicu, vēsā mierā berot katliņā kubiciņos sagrieztos kartupeļus.

*

Vakarā pēc reklāmas filmiņas samontēšanas, aizbraucu pie māsas izvannoties. Durvīs stāvēja Mairita ne Mairita. Mati tie paši, tikai skumšķiem un lēkšķēm sakrituši pāri mūždien smejošajām acīm.

Acu vietā milzu maisiņi zilganā krāsā, šaura svītriņa pa vidu. Labā roka aptīta ar slapju dvieli, ūdens pilēja uz grīdas.

– Nāc ātrāk iekšā, negribu, lai kaimiņi mani tādu ieraudzītu, – runāja māsa lēni.

– Visvaris? – es iesaucos, bet māsa purināja galvu:

– Nē, maza saķeršanās ar ceļu policiju, – man likās, ka māsas mēle piecreiz pieņēmusies apmērā.

– Tie taču ir zvēri! – iesaucos.

– Ej, sagatavo vannu, pēcāk parunāsimies. Piedod, es mazliet atlaidīšos, – māsa turpināja šļupstēt un sašļuka uz dīvānkrēsla.

– Tu izskaties krimināli, bet acīs tev mirdz uguntiņas, it kā viss būtu labākajā kārtībā.

– Nedusmo, man šausmīgi sāp galva.

Kamēr mazgājos, māsa bija sagatavojusi divus stiprus kokteiļus. Uz ledusskapja uzliktās "Metaxas" pudeles etiķetes saskaitīju piecas zvaigznes. Māsas dzīves līmenis cēlies strauji un visai kvalitatīvi.

Nē, kluso dabu ar konjaku papildina četras zāļu kastītes ar eleniumu. Mana māsa un eleniums? Kopš kura laika? Nervu zāles esmu dzērusi es un ļoti daudz. Māsa mani suntīja, lai neaizraujos, lai nekļūstu kā narkomāne, kura nespēj dzīvot ar savām smadzenēm.

Ai, māsiņa, ai māsiņa, kas ar tevi notiek?

Nervu zāles un konjaks – slikta kombinācija. Zinu, diemžēl zinu šī salikuma sekas.

*

Mairita, atsukājusi matus no pieres, saspraudusi ar adatām, ar šķību lūpu kaktiņu mēģina šķelmīgi smaidīt:

– Tagad mani no tevis neviens neatšķirs. Tāpat kā skolā, atceries? Vēl tikai kleitas jāsamaina.

– Un gredzeni arī, – piebilstu.

– Arī auskari un kurpes, vai ne? Un tu pirmdien mierīgi varēsi sēdēt manā vietā un pieņemt tos septiņdesmit dienišķos lūdzējus.

– Tu smeijies? Ko tu ar to domā? – jautāju, vēl īsti nespēdama notvert viņas domas asti.

– Tikai to, ka neviens nedrīkst uzzināt par manu saķeršanos ar policiju un pirmdien darbā man ir jābūt. Bet es tā nevaru būt. Nekādā gadījumā mani nedrīkst ieraudzīt tik stulbā paskatā. Māsiņ, tev tas ir jādara. Tu paņemsi slimības lapu priekš bērniem un it kā sēdēsi mājās, bet īstenībā tu būsi es, – balss ir bezcerīga, esmu gatava viņas labā iet uz barikādēm, bet vēl spurojos:

– Ak, Dievs, es taču nevaru, es neko nesaprotu!

– Un kur tad ir tā būtne, kura vakar izteica patiesu vēlmi strādāt reglamentētu darbu, ne pa labi, ne pa kreisi. Kā būs?– māsa jautāja un es zināju, ka esmu piekritusi. Viņa mani vienmēr prata pierunāt piedalīties mainīšanās avantūrās.

– Vismaz izstāsti, kas notika ar tevi? – konjaks atraisījis dabisko vēlmi uzzināt patiesību, vai vismaz tik daudz, cik māsa atļausies atklāt.

– Labi, dzeram pa glāzītei un klausies. Stāsts īpaši jautrs nav, toties pamācošs. Vakar, ar vienu zilacainu draugu, namīpašnieku, bijām burvīgā somu pirtī, līksmojām uz nebēdu, pēc pusnakts braucām mājās. Mans namīpašnieks saldi šņākuļoja un nebija kustināms, tālab es pati vadīju mašīnu. Diez kas nebija, jo dzēru tovakar visu pēc kārtas. Pie stūres mani vadīja zemapziņa, jo ceļu neatceros. Pie mājas sazin no kurienes uzradās policijas mašīna. Atceros sirreālu ainu, kā viens no policistiem pielicis kalašņikovu pie mana namīpašnieka deniņiem. Nesaprotu, kāpēc pie deniņiem. Otrs par varītēm centās mani izraut no mašīnas. Auskaru noplēsa, atminos sāpes. Es sadusmojos un iekodos viņa labajā plaukstā. Laikam pārķodu, jo viņš atlaida mani un tas otrais – namīpašnieku. Tagad jau abi divi mani grūda savā policijas automobilī, bet manus niķus tu zini, šķērsām ieģrūst mašīnā jau var, bet durvis aiztaisīt nevar, tad jāķeras pie kājām, bet, ja ķersies pie kājām, tad to stiprību retais ir izjutis, bet, ja uzzina, tad otrreiz netuvojas. Mans namīpašnieks atguvās, izvilka laikam piecdesmit latu un puikas policīši piepeši kļuva laimīgi, apmierināti ar mums un labprātīgi aizbrauca. Tā, lūk, tas viss notika. Īstenībā es atceros tikai fragmentus. Sāpes ausī, asins garšu mutē, kad kodu un izraušanos no poliču auto. Mans tāvakara mīlnieks nobijās un bija jau atskaidrojies, viņš aizbrauca mājās pat neatvadījies. Poliči ir maitas. Maitas tāpat kā visi ierēdņi un viņu vadoņi, viņi visi ņem naudu, un viens otram maksā. Nesaprotu, kur tā ceļojošā nauda apstājas? – runa ilga pamatīgu laika sprīdi, es nepārtraucu, neiejaucos, vienīgi izvilku no virtuves skapīša medikamentu kastīti.

– Varbūt tu ļausi, lai sakopju rētas?– uzmanīgi dodos uzbrukumā viņas uzceltajam mūrim, ar kuru Mairita sargā vēlmi ciest.

Nē, man patīk, ka sāp. Tad es sajūtu, ka dzīvoju, ka esmu, ka vēlos dzīvot. Es vēlos ciest, – viņas balsī saklausu patiesību. Kas noticis ar manu māsu, kas viņu ar ļaunu otu pārgleznojis, kas ielicis svešas balssaites? Nepazīstu vai varbūt man jācenšas atpazīt?

– Iedomājies, pie tevis dzīvokļu daļā ierodas policists, kuram svaiga rēta uz labās rokas plaukstas, tu, ērti atlaidusies krēslā, filozofē:

– Es tomēr nesaprotu, kāpēc jūs, būdama pats labsirdības iemiesojums, tomēr ielaidāties kautiņā ?

– Velns parāvis, jaunkundz, kā jūs to uzzinājāt?

– ...jums uz rokas manu zobu nospiedums. Un ko tu teiksi Visvarim?– es tēloju tikpat azartiski, kā mūsu dzimšanas dienā Visvara priekšā, bet māsa šķiet, manu teātra spēli nav pamanījusi, viņa pabeidza pirms brīža sākto notikumu secību:

– Neko, viņš no Brēmenes atgriežas piektdien, un tad jau es būšu vesela. Man ir kolosāla ziede, tikai rētām mazliet jāapvelkas, tad sasmērēšu, un pāris dienās viss būs labi.

– Bet šosestdien taču tavs kāzu datums?– atgādināju.

– Ak, es jokuju, viņš jau trīs reizes mani ir bildinājis, bet es saku, ja jau pirms vēlēšanām, tad pirms vēlēšanām. Man paliek vesels mēnesis brīvības. Varbūt es viņu pārveidošu.

– Pārveidosi? Par ko?

– Par cilvēku, kurš nesmejas par baušļiem.

– Vai tad cilvēks pēc četrdesmit gadiem spēj mainīties?

– Spēj, ja vien viņam atnāk atklāsme. Pie manis uz nodaļu bija atnācis viens tikpat vecs cietumnieks, viņš bija Dieva cilvēks, viņš ir atmetis noziedzību, viņa domāšana manījusi, viņš palīdz tādiem pašiem bēdu brāļiem atrast saturu dvēselei un dzīvei.

– Man likās, ka šis darbs tev jau piespiedis aizmirst kristīgo filozofēšanu?

– Kad nedzeru zāles, tad domāju. Zāles atbrīvo no domām. Un paldies Dievam. Vispār jau labāk dzert, vismaz drošāk, bet, ja tu zinātu, cik grūti piektdienās izturēt komisijas sēdes, smīkņāšanu par maniem rindiniekiem, lietu tīšu atteikšanu, izšūpošanu par visniecīgāko ieganstu, piemēram trīsbērnu sieviete ir šķirusies, bet vīrs palicis pierakstīts turpat. Atteikums, vīram dzīvoklis nepienākoties, bet līdzīgu situāciju, acīmredzami samaksātam gadījumam, komisijas lēmumā atrisina vienkārši ar teikumu: "Pēc šķiršanās dokumentu nokārtošanas". Manā gadījumā atteikums, bet otrajā – dzīvoklis tiek piešķirts. Vai viņi atrisinās šķiršanās problēmas vai ne – to šī komisija nepārbauda un tas nav tās kompetencē.

Es smejos par visu, jo varu aiziet no šī darba neatskatoties, un tomēr esmu pilna atriebības, esmu uzpildījusi ar ļaunumu kā benzīna bāka, gribas ar savu šķietamo naivumu aptīt ap pirkstu to Barbaru. Viņas izaicinošā attieksme, izteicieni par tavu vīratēvu, mani tracina.

– Vai tad viņa zina, ka esi mana māsa?

– Iespējams, ka nezina, taču lepojas, ka izputinājusi kādu lauki, kurš būvējis vienu viesnīcu pēc otras, kā atņēmusi dzirnavas un kalti, kā izslaukusi naudu, un tagad viņš esot tikpat ļurbains partijnieks, kurš, cerēdams nodrošināt dēla, laimi pārdevies citai partijai.

– Idiote pēdējā. Kā viņai nav kauna? – kļuvu nikna.

– Tagad viņa pelna tūkstoškārt vairāk, – Mairitas atbilde iesita asinis deniņos.

– Bet viņu taču var pieķert.

– Protams, ja vien kādam ievajadzēsies tikt no viņas vaļā.

– Tu taču to varētu noorganizēt? – skaļi domāju, bet māsa atkal skatījās tālumā. Radās sajūta, ka viņa neatrodas šajā pasaulē, ka šī sieviete ar sastingušo skatienu un glāzīti rokā ir lieliskā ironizētāja Poikāna fantāzijas auglis.

– Nē, tas vairs nav iespējams. Es varu klusi riebt.

– Kāpēc? Tu taču naudu no cilvēkiem neņem?

– Bet tie konjaki, puķes un visādi nieki, ko cilvēki nes un es nevaru atteikt. Man liekas, ka viņi apvainosies. Un galu galā esmu viņiem tomēr palīdzējusi.

– Tādā gadījumā tu baidies sāpināt Visvari?– kļuvu uzmanīga, bet māsas atbilde saasināja manu uzmanību:

– Esmu viņam sliktā skolniece departamenta zinību pielietošanā praksē. Kad dzeru zāles, tad esmu mierīga un neko neņem pie sirds.

– Tu mani mācīji nedzert, bet tagad tev tik liela kolekcija. Kāpēc? – mēģināju izprast, bet Mairita saņēmas garākam skaidrojumam:

– Māsiņ, māsiņ, sākumā man pietika ar vienu tableti dienā un slēpošanu sestdienās, tagad es dzeru jau sešas, sevišķi pieņemšanas dienās un piektdienās. Citādi es uzsprāgtu. Kā benzīna bāka un tad sadegtu pati, bet tie tur, mani tā saucamie kolēģi, ir impregnēti, nodrošināti pret uguni ar ilggadīgu darba stāžu dzīvokļu daļā.

– Tikai tu pati vari izlemt, ko darīt.

– Rīt no rīta pusdeviņos pie tevis atnāks mans zilacainais mīlnieks, tagad varu pateikt, ka viņš ir namu pārvaldnieks. Tev būs jāuzklausā viss, ko viņš stāstīs. Tad piezvani man. Viņš ir manas slepenās ausis. Tu spēsi, tu visu spēsi, māsiņ.

Skatījos uz māsu, un mans noskaņojums tapa rūgtāks un rūgtāks, bet vienlaikus jutu, ka no savādām, nezināmām dziļēm modās tas svešāds, ugunīgs spēks. Iespējams, aizmirsts azarta spēlmaņa dzīvesprieks. Spēks, kurš mani noturēja uz skatuves.

*

Pirmdiena. Interesanti, kas teikts manos bioritmos? O, fiziskā labsajūta vidējā līmenī, aktīva intelektuālā darbība. Bet mīlestība? Nulles līmenis. Absolūti pareizi, jo diena pagāja kā drudzī.

Āris mani atstāja pie kinostudijas. Satiku Ingunu, un mēs sarunājām, ka šonedēļ es ar meitu dzīvošu mājās un arī pati nostiprināšu veselību. Ja kāds politiskais virziens atnesīs montējamu materiālu, tad es to paveikšu vakaros.

Pašvaldības durvis lielas, stiklotas, garderobē plaukt sākuši ziedi. Vesela rinda ar puķu podiem. Ziedoju kaste, grāmatas, kuras var paņemt lasīšanai, iemetot kastē trūcīgajiem kādus santīmus.

Pie lifta kāds elegants vīrs laipni sveicināja, atbildēju ar to pašu. Otrajā stāvā pie sociālās palīdzības nodaļas jau sēdēja pelēki stāvi, novēdīja sasmakušu dzīvokļu, nemazgātas miesas un drēbju smārds.

Tualete nesmirdēja.

Visbīstamākā bija tikšanās ar abām Mairitas kolēģēm. Sasvei-cinājos, pajautāju, kā pavadījušas brīvdienas. Viena aizrautīgi stāstīja, ka bijusi Mežotnes pilī, laiks solījis tik daudz, ievās mirdzējušas baltā spožumā. Bet Rundāle, tik karaliska. Tāda plika līdzenuma vidū – pils. Eleganti. Un tomēr redzēt varējis daudz mazāk nekā septiņdesmito gadu beigās, kad slējušās sastatnes un vīri apgarotām sejām tupējuši pie griestiem ar pindzelēm rokās. Atcerējos savus braucienus uz Rundāli un dejošanu tur. Skaudri iesāpējās sirds. Lai gan – toreiz es biju iemīlējusies, bet no manis neatkāpās saimnieciskais direktors. Vīrs ap četrdesmit, bet, ai, cik vecs viņš man šķita astoņpadsmit gadu vecumā. Es bēgu no viņa, un, šķiet, arī viņš mazliet mulsa no pārējā kolektīva. Es pēc koncerta brīvi aizlaidos ar savu partneri, mēs skūptījāmies kā negudri, un manas atmiņas tik jauki papildināja Mairitas jaunākās kolēģes stāsts. Pasmaidīju, viņas prot baudīt dzīvi, prot priecāties. Tad jau man tik grūti nebūs.

Otrā kolēģe stāstīja par braucieni uz Paņevežu. Teātra apmeklējums, viņas vīra lietuvieša dvēseles prieks. Paņevežas centrs esot tik tīrs, daudz interesantu arhitektoniski neparastu ēku. Viņa labprāt brauktu šādās ekskursijās, jo ir tik jauki būt cilvēkos, kuri nečikst un nepīkst par sliktiem dzīvokļiem, kuri netēlo klibus, ubagus un izmocītus infantiliķus. Viņa Paņevežā nopirkusi sev somu, vīram maku, dēlam skaistu spēļu auto, divus pārus bikšeļu un krekliņus. Iztērējusi divdesmit piecus latus, pie mums tēriņš par to pašu būtu četras reizes lielāks.

– Bet izrāde, – jautāju, – "Amadejs" taču ir viņu iestudējumu augstākā klase?

– Jā, vīrs teica, ka esot ļoti stipra izrāde, mūsu aktieri esot vājāki par leišiem. Leišiem uz skatuves bija īstas, nesamākslotas intonācijas. Es brīžiem varēju iztikt bez tulkojuma austiņās.

Pabeidzu dzert kafiju, bija laiks, jo durvīs degunu pabāza zilacains skatiens.

*

Zilacis ir dzīves praktiķis. Viņa intelekts nav augstāks par gadsimta sākuma mazliet izglītota strādnieka vidējo līmeni. Nesaprotu, kā Mairita var ar tik primitīvu mīlēties? Varbūt viņa man tikai stāsta pasakas par saviem seksuālajiem ārpriekšiem. Nē, viņa acis mirdz "spermas pārmērīgā daudzuma spīdums", tā viņu raksturotu māsa.

Noklausījies visas varas gaites pārspriestās tēzes, variācijas, sapratu, ka vīrietis nebūt nav tik primitīvs, kā man šķita pirmajā mirklī, viņš ir praktiskās dzīves viltnieks. Un viņa labākā īpašība ir tā, ka viņš ir Visvara klasesbiedra jaunākais brālis, un tāpat Mairita par savu dižo mīlnieku allažin zināja mazliet vairāk nekā mīlošai sievietei pienāktos. Ļoti vērtīgs namu pārvaldnieks.

Ļāvu vaigu viņa lūpu pieskārienam. Laikam iekšējais sasprindzinājums neļāva izbaudīt lūpu samtainumu. Tomēr bīstami pievilcīgs ir skūpstis. Bīstami.

Vecākā kolēģe, Paņevežas apceļotāja ienesa parakstam īres līguma pārformēšanai sagatavotās lietas. Vismaz divdesmit. Pajautāju, vai viss sakārtots atbilstoši satura rādītājam jeb nepieciešamajiem faktus apliecinošajiem dokumentiem.

– Kā vienmēr, – viņa atbildēja.

Noliku priekšā dokumentu sarakstu un sāku šķirstīt katru lietu. Mairita savas padotās ir labi izaudzinājusi. Visi dokumenti akurāti kā arhīvā. Bijušais galvenais īrnieks vai nu izrakstījies vai arī izrakstīts, ja, protams, dabiski nav nomiris. Uzspiedu zīmogu un parakstīju. Interesanti, vai kāds eksperts spētu atšķirt mūsu parakstus?

Durvīs iestājās amizanti tērps vīreļis, rokā viņš turēja malkas klēpi, sasietu ar siksnu kā ceļasomu. Skats nelaimīgs un vienlaikus pagērošs.

– Kad beidzot man būs dzīvoklis? – viņš jautāja. – Es te staigāju augu ziemu, un nekas uz priekšu nevirzās. Man nav kur malku likt.

Klausījos uzmanīgi, vēroju vīreļi, kurš izskatījās kā nemākulīgs savas dzīves režisors, tad palūdzu, lai aiziet pie speciālistes un noskaidro, vai viņa lieta jau ir aizsūtīta uz pārvaldi izskatīšanai.

Viņš sapīka, bet istabu atstāja, pametot skābenu smaku.

Piezvanīju māšai. Mairita līksmi smējās – tādi būšot puse no visiem, kuri atnāksot uz pieņemšanu. Viņiem vajagot uzreiz un tūlīt. Protams, ka daudzas tādas lietas ir jau aizsūtītas uz pārvaldi, bet visiem šiem nabaga cilvēkiem noteikti atteiks, jo viņiem vēl nav pienākusi rinda, un tas, ka viņi ir gatavi maksāt iepriekšējo īrnieku īres un komunālo maksājumu parādu, nekādu iespaidu uz Barbaru neatstāj. Ja kāds ļoti uzprasīsies, lai sūtu uz pārvaldi pie Barbaras. Viņa ar šiem lūdzējiem ātri tiks galā.

– Bet vēl jau nav sācies pieņemšanas laiks, – brīnījās, bet Mairita atkal čerkstoši mēģināja smieties – Izbaudi nu reglamentēta darba subjektīvos augļus. Viņi visu laiku nāks un nāks, jo pie manām durvīm nav sekretāres, kura varētu kādu atturēt.

– Jau atkal veras durvis, – sacīju.

– Labi, zvani man, tiklīdz kaut kas nebūs skaidrs.

Kabinetā ienāca tīrīga, smaidīga kundze ap gadiem septiņdesmit. Viņa nolika uz galda torti. Esot pašcepta, viņai zelta rokas, tas paldies par dzīvoklīti, taču lieta tāda, ka viņa nemaz negribot atstāt savu veco dzīvokli pašvaldības mājā, kam viņai tās pārvākšanās klapatas, dzīvokli viņa gribot atstāt savam dēliņam, viņam ģimene esot jādibina, savs kaktiņš noderētu.

Biju neziņā, tālab zvanīju Mairitai.

– Ja viņa ir latviete, tad lai iet uz pieraksta komisiju un pieraksta dēlu pie sevis vecajā dzīvoklī, tad pati lai izrakstās uz jauno dzīvokli un pēc kāda laika lai samainās ar dzīvokļiem. Dēls tad būs oficiāli pierakstīts labiekārtotajā, bet māte paliks savā vecajā.

– Tiklīdz māte izrakstīsies, tā īres līgums būs jāpārformē uz dēla vārda. Pareizi sapratu? – jautāju, māsa lēni izvēla vārdus.

– Tu esi apķērīga meitene.

– Nē, bet pēc mammas nāves man taču bija jāpārformē īres līgums uz sava vārda, – mana atbilde bija maza lepošanās ar pagātnes piedzīvojumiem.

– Vai tā večiņa neizskatās jukusi? – māsa jautāja.

– Man šķiet, ka nē.

– Tad izstāsti, ko teicu, un lai viņa pieraksta komisijai ne ar pušplēstu vārdu nepiemin, ka ir saņēmusi jaunu dzīvokli.

– Bet tā taču ir vienota Domes sistēma?

– Nekas tur nav vienots! Jebkurš blakus kabinets ir tāls un svešs kontinents ar saviem iekšējiem likumiem. Būs tantuks apķērīgs, lieta izdosies, būs muļķe, dzīvokli dēlam neiegūs.

– Vai tas ir rakstīts kādā likumā? – interesējos. Māsa atteica:

– Padomi likumos netiek ietverti un par padomiem nesoda.

Sirmā kundze, uzklausijsi manis teikto, aizgāja starodama.

Cik dīvaini! Nākamā apmeklētāja raudāja kā kulta un stāstīja, ka vīrs dzenot viņu no dzīvokļa, guļot ar citu, īstu mauku, kurai viņas vīrs nemaz neesot vajadzīgs, dzīvokli kārojot. Vīrs viņai palutināts, viņam mantojumā no mātes būšot māja, vienīgais bērns, pajāts, mīlēts, viņa ņemoties ar dvīņiem, zīdainīšiem, bet tā mauka, tā mīlinoties viņu laulības gultā, blandoties apkārt mājai, gaidot, kamēr viņa ar bērniem iziešot pastaigā. Bet kādreiz neaimīgā dvīņu mamma esot dziedājusi korī "Ave sol", viņas spējas esot apraktas, pie katras krūts pa bērnam. Viņai neesot kurp aiziet, viņai jāsajūkot, lai es palīdzu, lai dodu padomu, lai daru kaut ko.

Vai manos spēkos ir palīdzēt? Un kas galu galā cilvēkam nāk par labu? Un vai Dievs patiesi soda tos, kuri jāsoda?

Vaicāju, vai sievietē stāv rindā? Jā, stāvot, jā esot atnesusi visus dokumentus, jā, viņa esot gatava samaksāt arī bijušo īrnieku īres un komunālo maksājumu parādu. Nu bet vīrs? Vīrs palikšot savā mantotajā mājā. Bet, kas maksās, ja jau viņa nestrādā un uz rokām dvīņi? Tā esot viņas problēma.

Nudien, neko nesaprotu. Kā Mairita tiek galā ar šiem stāstiem.? Pierakstīju uzvārdu un jauno sievieti aizsūtīju pie speciālistes.

Teātris. Tas bija teātris. Esmu iekļuvusi lieliskā dzīves teātrī.

*

Jau pulkstens vienpadsmit. Pašvaldības sapulce. Man jābūt un jāpasaka viena sakrāla frāze:

– Darbs rit normas robežās.

Ceru, ka nekādi papildus jautājumi netiks uzdoti.

Daudz svarīgu vīriešu ģīmju. Kā viņiem izdodas tādus uzmunsturēt? Nepieejami, noslēgti, ne smaida atēnas. Arī sievietes kā aptumšoti automašīnu logi. Iekšā neieskatīties. Mairita brīdināja nenobīties no šīm noslēgtajām sejām. Tuvu pieejot, tās atplaukstot smaidā. Un tomēr jutos kā sastingušo masku parādē. Arī Mairitai sejā jau ir iezadziens šis savādais stingums. Pamanīju, pabrīnījos, bet nepievērsu uzmanību.

– Viņiem ir smaga dzīves pieredze, viņi zina, kālab noslēdzas un uzticas tikai tiem, kam simtreiz līdzās būts, – brīdināja Mairita.

Paldies Dievam, sapulce noritēja pēc ierastā scenārija, pateicu savu sakrālo frāzi, un viss. Pēc sapulces kāda dāma vaicāja, vai viņas dzīvokļa pievienošanas lieta esot pavirzījies. Atbildēju, ka noskaidrošu, piebilstot māsas frāzi mana producenta dzīvokļa sakarībā – Šīs lietas pārvaldē netiek kavētas.

Kāda cita kundze familiāri pieteica savu paziņu, kura atnāksot rīt pēcpusdienā. Tie bija laipni vārdi, laba attieksme. Mairita ir ieguvusi uzticību. Pasmaidīju. Man būs viegli. Mans smaidis palika karājoties starp vaigiem un lūpu kaktiņiem, jo sajutu aukstu, smagu, vienaldzīgi naidpilnu skatienu. Tas raudzījās no lifta puses. Notrīsēju. Tāds skatiens spēj nogalināt, noslaucīt no zemes virsas pēdējo dzīvo šķiedru. Laikam jau bijusī dzīvokļu nodaļas galvenā speciāliste, kura tagad

strādājot namu pārvalžu kopuzņēmumā pie Visvara vecākā brāļa, tā kuram ar Mairitu nesaskanot raksturi.

*

Tāda ir dzīve! Man ir jāraksta paskaidrojums. Izrādās, ka šorīt Barbarai bijis jāiesniedz kaut kāds inventarizācijas pārskats.

Sazvanījos ar Mairitu, biju satraukta, jo paskaidrojums jāuzraksta līdz pulkstens diviem, kad ieradīšoties kurjers. Mairita saīga:

– Vecā ragana, sāk uzbrukumū.

Esmu jau uzklaustījusi četrus apmeklētājus. Viens sāka ar anekdoti no sērijas par dzīvokļiem:

– Iedomājieties, Holmss un Watsons dodas kājām ceļojumā. Mežā viņus pārsteidz nakts. Ceļotāji uzceļ telti un iet gulēt. Naktī abi piepeši pamostas. Holmss jautā Watsonam:

– Ko jums stāsta zvaigznes virs mums?

– Tās vēstī, ka rīt būs skaidra, saulaina diena. Bet jums? – Tikai to, ka mūsu telts ir nozagta. – Vīrietis pasmējas un sacīja:– Arī mana māja ir nozagta. Un jums būs jāpalīdz to atgūt. Padomju režīms tajā salicis četrus vājprātīgus iekļideņus, tie man jāizvieto. Te ir dokumenti, visi, pilnīgi visi un jūs, mana mīļā, jūs darīsiet taču visu, lai gada laikā es no viņiem tiktu brīvs.

Vīrietis ir silts un lipīgs, viņš atgādina, cik drausmīgs skats uz mājām, no kurām aizgājuši dzīvotāji, bet saimnieki tās neatjauno. Viņš esot savādāks, atšķirībā no citiem viņš ēkas remontēšot.

Nākamais apmeklētājs bija operatora asistents, mana klusā mīlestība – Matīss. Nuja, viņš taču palika Rīgā, viņam jāuzfilmē jaunajai nacionālās pārvērtības partijai pašvaldību vēlēšanu reklāma.

Smaidu kā idiote. Izdzirdusi:

– Kāds patīkams pārsteigums, jūs patiesi esiet līdzīga manai kolēģei, pilnīga kopija. Neticami, kāda līdzība. Īsta dvīņu māsa. Un jūsu smaids! Fantastiski, pirmo reizi domes mājā sastopu smaidu nevis dzelzsbetona kluci lūpu vietā.

Zibenīgi atsalu, atjēdzos:

– Kāds jums jautājums?

– Mani atsūtīja jūsu visnotaļ nopietnā speciāliste. Viņa nedeļa mana producenta dzīvokļa orderi, lai gan man ir pie notāra apstiprināta pilnvara. Es jau nokopēju. Producents brīdināja, ja kādas nesaprašanās, lai eju pie jums. Es jau arī iespraucos bez rindas, tur ārā aiz durvīm visi šņāc un ārdās. Es strādāju kopā ar jūsu māsu, un mūsu producents te kārtoja sava dzīvokļa lietu. Kamēr viņš atradīsies Amerikā un pēc tam Sibīrijā, es apsolīju dzīvokli mazliet paremontēt.

– Labi, nāciet līdz. Ieejam pie speciālistes, – iespējami neitrālā laipnībā atbildēju. Nudien, tas tik ir eksāmens. Sirds uztupusies uz lūpu kaktiņa. Matīss! Ak vai! Mana klusā, kārotā mīla!

Saņēmis dokumentu, Matīss atvadās ar vārdiem:

– Jūs esat silta atšķirībā no māsas. Jūsos es iemīlētos.

Tik dzīvespriecīgu dienu sen nebiju piedzīvojusi. Radās vēlme ļauties nojautai, ļauties iekšējai balsij, kura liek darīt rīt vairāk nekā šodien, būvēt aizvien neiedomājamākus sapņus un just, ka spēka to veikšanai pietiek. Visi apzinās, ja koncentrēs savus spēkus, savu domu enerģiju, tad spēs iecerēto paveikt. Veiksmei, uzvarai vispirms jāatrod patstāvīga vieta manās domās un zemapziņā. Es to spēju, es to esmu pelnījusi.

*

Kāda apmeklētāja patētiski klāstīja savu attieksmi pret okupāciju un savām dzīvokļa problēmām. Gandrīz iesmējos, jo viņas domas pavisam smieklīgā veidā papildināja manējās:

– Mēs, visa tauta, to esam pelnījuši. Tu to esi pelnījis. Es to esmu pelnījusi. Mana personīgā veiksmē ir arī valsts veiksmē. Savu neizdevušos dzīvi katrs aizstāv savādāk, bet pamatdoma izrādās vienota: "O, nē, mūsu spējas ir minimālas.. Mēs nekad nepaveiksim iecerēto.

"Robinsona Krūzo" autors Daniels Defo romānu uzrakstīja cietumā, arī "Pilgrima ceļotāja" autors Džons Banjans grāmatu sarakstīja cietumā, cietumā slaveno romānu "Dons Kihots" rakstīja Servantess, arī Mārtiņš Luters tulkoja Bībeli, atrazdamies ieslodzījumā. Bez tam izsūtījumu pārdzīvoja nevis fiziski stiprie, bet tie, kuru gars rosīgi meklēja un atrada visdažādākos izdzīvošanas un dzīves veidus vissmagākajā no situācijām. Bet es vienkārši sūrojos vienā laidā un apskaužu tos, kuri darbina smadzenes, rosās un strādā. Margareta Mičela romānu "Vējiem līdzi" uzrakstīja nevis ideālos apstākļos, bet diendienā strādādama avīzes redakcijā.

Domās uzskaitīju visas savas vēlmes, ieceres, kuras man neliek mieru. Kādi īsteni šķēršļi traucē uzsākt savu dzīvi? Sapnis, iecere ir nemateriāli, tiem nepieciešams mans konkrētais darbs. Sevis attaisnošana ir viltus gājiens pretī slinkumam. Jāmet pie malas zūdišanās, jo tikai es, vienīgi es pati spēju dzīvot savu dzīvi. Meditēt pie dienasgrāmatas ir jauki, bet vēl jaukāk pēc krietnas darba dienas ir veldzēt īstas slāpes ar alu.

Es esmu to pelnījusi. Arī mīlestību. Kādu mīlestību? Kādu?

Es taču esmu nešķīsta. Es iekāroju un vēlos iegūt, piederēt un atdoties.

Pavasaris ir riebīgs gadalaiks.

*

Kāda namīpašniece apbēra ar latvju dainu vienpadsmitā sējuma sulīgo vārdu bagātību, kāda veca namīpašniece piedāvāja pianīnu, atkal jau pianīns! Lai tikai palīdzot ātrāk izdabūt no viņas īpašuma īrniekus. Atliekot tikai aizbraukt uz Torņakalna baznīcu pie pērmindera. Pianīns esot vēl no pagājušā gadsimta, labs meistars atjaunošot, viņa ieteikšot. Atcerējos, ka mana paziņa, kura strādā muzejā, jau pusgadu mokās, meklējot apmēram tikpat vecu instrumentu. Jāiesaka, varbūt muzejs iegūs vērtīgu eksponātu.

Vāzēs krājās puķēs, mans smaids lūpās kļuva aizvien stīvāks, aizvien biežāk es vienkāršu palūdzu atstāt dokumentus un gaidīt vēstuli. Minerālūdens pudelē plaka. Ak, jā, no rīta es uz to noskatījos diezgan vīzīgi, nu novērtēju. Laiks ārā karsts, mute sausa, smaka no koridora baiga. Mistrojums ar gaisa atsvaudinātāju vēl trakāks nekā anekdotē par odekolonu "Krievu mezš".

Ietuntuļojās večiņa pie rokas velkot iepirkuma somu uz ratiņiem.

Vaī, meitīn, cik labi redzēt tavu mīlīgo smaidīnu, bet, areče, mana lietīna nekust no vietīnas, es te, redz, avīzītē biju, par mani uzrakstīja, ka nedod dzīvoklīti, ka namīpašnieks kā zvērs izturas un ļauj lai augšas īrnieki aplej manu dzīvoklīti. Nu jumsīm tagadīt mani jāuzņem rindīnā un tad jau uz rudenīti tiksām pie dzīvoklīša. – Atstājusi dokumentus, viņa labdabīgi smaidot izčamstinājās ārā.

Zvanīju Mairītai, kas tā par večiņu un kas tas par rakstu?

– Tā taču Tukašas māmuļa, viņas namīpašniekam sakoptākā māja Olgas ielā, bet večiņa tur nedzīvo, kā tad augšstāva kaimiņi lai paziņo par savu nelaimi ar ūdensvadu. Večiņai pieder divi lieli zemes gabali, katrs no sava vīra mantojumā, abi vecīši nelaikā aizceļoja uz tosauli. Rindā viņu ņemt nav nekāda pamata, bet dokumenti lai jau paliek, viņa tāpat staigās apkār kā Dieva nolēmēts cilvēciņš un gan jau kāds atradīsies, kas uzspiedīs viņu paņemt rindā un arī pārējo ar savu fantastisko izskatu un neatlaidību viņa panāks.

– Ko darīt ar tiem, kurus namīpašnieki iztiesājuši no dzīvokļiem?

– Pieņem dokumentus, es izskatīšu.

Es esmu šodien dzirdējusi tik daudz dzīvesstāstus, cik vesela gada, nē, triju gadu laikā kinostudijā nebūtu nekad uzklusējusi. Nāk no kopmītnēm nelaimīgi un nošņurkuši, augstprātīgi un pagēroši, nāk iztiesāti par nedzīvošanu un īres un komunālo pakalpojumu nemaksāšanu, nāk aizbildņi un aizbilstamie. Katrs dzīvesstāsts ir tik sarežģīts un smags, ka manas dzīves peripetijas

to priekšā sabrūk. Es vienkārši neatceros, man nav laika domāt vairs par sevi. Šodien varu apsviekt sevi no sirds – manas domu lāpsta ne reizi nav pieskārusies dvēseles zemei.

Kārtīgi saliku dokumentus vākos. Raugos uz puķēm vāzēs, mēģinu atcerēties, kāds izskatījās katrs to nesējs, bet galva ir tukša, vizuālā atmiņa notrulinājusies. Zem galda vairāki maisiņi. Tas viss tika pasniegts tik neatvairāmi, ka esmu atklājusi sevī nespēju atteikt. Diagnoze – nespēja atteikt.

Secinājums vienkāršs – es neesmu derīgavalsts amatam.

Zvanīja telefons. Mairita lietišķi noskaitīja:

– Es pateicu Ārim, ka tu esi šeit un viņš tūlīt ieradīsies. Visas pakas un puķes atdod viņam, pati izej tikai ar somiņu rokā. Bērnus uz dejām viņš jau aizveda, nesatraucies. Brauciet pie manis, parunāsimies.

*

Apkrāvusies ar nešļavām, piezvanīju pie māsas dzīvokļa.

Āris aizbrauca pēc bērniem.

– Roka, paldies Dievam, lauzta nav. Saspiesta, sastiepta gan. Bet tā nav mirstamā vaina, – Mairita ar slēptu niknumu norūca, roku vīstīdama spirta kompresē.

– Nesteidzies, ārstējies, man interesanti klausīties tos stāstus, – iespraucos vidū. Sazin kāpēc man kauns klausīties, kas mātai sāp.

– Man arī bija interesanti, bet ne ilgāk par četrām pieņemšanas reizēm, – māsas balsī iešķindējās sīknauda.

– Nuja, tie stāsti atkārtojas, ir līdzīgi. Bija atnākusi viena sportiste, atnesa ieteikuma vēstuli no Olimpiskās komitejas. Man viņa ļoti simpatizēja, – bailīgi bildu.

– Tu taču mums sportistu fane! – māsa zinīgi pasmējās. – Iespējams, ka vēstule komisiju ietekmēs, esmu lūgusi, lai šādi bezcerīgi gadījumi nodrošinās ar deputātu vai citu lielu komiteju ieteikuma vēstulēm.

– Tad jau kā cekas čekas laikā – ieteikums ir garantija, ka vismaz paskatīsies un neatsviedīs lietu atpakaļ, – atbildēju, tad iedomājos, ka izsūtītās formas, kur katrs rindā stāvošais parakstās, ka ir ar mieru saņemt dzīvokli ar iepriekšējo dzīvotāju parādiem jau ir garants, ka tie, kuriem ir patiesi neciešami dzīves apstākļi, patiesi grūti, netiks komisijas sēdē atraidīti. Taču Mairita atkal sāka skanīgi smieties:

– Naivā, tas paraksts nepaātrinās rindu, tas paātrinās tikai tiem, kurus es aizsūtīšu pie Barbaras. Tad gan šim jaunizceptajam izgudrojumam būs likuma spēks un attaisnojums, īpaši, ja kādam naivam žurnālistam sagribēsies iemest protokolos acis, paraksti būs labs aizsegs, kad taisnības meklētāji deputāti izdomās veidot komisiju dzīvokļu pārvaldes nelikumību atklāšanai. Papīri ir tīri, papīriem vienmēr jābūt tīriem. Kas zem tiem slēpjas? Skumji! Šī papīreļa būtību zinām tikai mēs, kuri te strādājam, un šī izgudrojuma autors Visvaris. Tā, lūk, māšiel! Skatos, tu esi savītusi, parādi, ko esi sapelnījusi? O, burvīgs liķieris! Kas to atnesa?

Mēģināju piepūlēt visas atmiņas šūnas, taču neizdevās.

– Mana vizuālā redze šodien ir kapitulējusi, – skumji secināju.

Pārrunājām šodienu, māsa izstāstīja otrdienas secību, liķieris strauji nokrities. Man nāca miegs tāpat kā bērniībā pēc garās ganu dienas.

*

Agri no rīta centīgi ierados Mairitas kabinetā.

Otrdiena. Savāds pavasaris, atkal snieg.

Ieslēdzu eļļas sildītāju, aizslēdzu durvis un izņēmu mapi ar dzīvokļu apskates lapām. Šopēcpusdien nāks tie, kuriem jāiedod trīs adreses, lai izvēlas sev vienu dzīvošanai. Lasu

protokolu, cenšos ielāgot Apakšējā atvilknē samestās dažādas aprakstītas lapiņas, vēstules, aploksnes. Tur jau tikai vadošie norādījumi no domes amatvīriem, sevišķi daudz no Visvara. "Izdari, paraksti, ieraksti, atjauno rindā, nodzēs..." Interesanti vai ir kāds likums, kurš atļauj darīt to, ko pieprasa Visvaris un citi.

No zvanīšanas Barbarai izvairos, jo vakar viņas sekretāre pavaicāja, kas noticis ar manu balsi. Nekas, atbildēju, mazliet esmu apsaldējusies. Laikam noticēja.

Atražu vēstules ar pazīstamu rokrakstu. Atveru, sāku lasīt:

"Tā dēvētās Mairitas Volfas dievainai Būtnei, no Kaspara.

Lai varētu ko nebūt teikt, ir jāgriežas pie cilvēka dievainās būtnes, un šoreiz, tā cilvēka, kuru es uzrunāju, dievainās būtnes pārstāve esiet Jūs. Jā gan, cienītā Mairita Volfa, Jūs esiet īstenībā cilvēka dievainās būtnes pārstāve savā personā.

Man nav pieņemami Jūsu lietotais termins – sargeņģelis. Tas ir barbarisms latviešu valodā.

Tā kā šaubos vai Jūs no teiktā daudz ko jēdzat, tad esmu spiests, protams – visai lielā lepnībā, dot Jums paskaidrojumus.

Tā tad – mēs apskatām jēdzienu dievainību. Šis jēdziens ir mūsu pirmās filozofiskās sarunas priekšmets. Varat atzīmēt savā dienesta kladē. Turpinam tālāk." – es smaidu, jo smieties man nav spēka. Kaspars – mans producents. Tieši tie paši teksti! Fantastiski! Vairāk nekā fantastiski! Tāpēc Mairita zināja par steidzīgo izbraukšanu. Un vai tikai sestdienas vakara noslēpumainais namīpašnieks nebija producents, kurš vairs nepaguva uziet pie māsas ciemos, jo bija jāsteidzas uz lidmašīnu. Jautri! Dzīve ir jautra, jautra, jautra! Lasīju tālāk sava Kazanovas vēstuli. Es taču viņam jau sāku noticēt! ne velti operators varēja tik lieliski attēlot viņa stilu!

"Pirmkārt – ceru, ka vīrieti no sievietes Jūs spējat atšķirt bez definēšanas. Piemēram, es gan to spēju izdarīt, un it īpaši tad, ja ieraugu tāda cilvēka dievainās puses pārstāvi, kāds ir Jūsu personībai.

Un tas ir jāsaprot burtiski, kā es to esmu teicis, un, tā tad – ja es, jeb vispārinot – ja subjekts ierauga cilvēkveidīgu objektu, kurš kustas un ir apveltīts ar apaļiem sievišķīguma atribūtiem, tad acīm redzami un nepārprotami subjektam ir darīšana ar cilvēka sievišķās puses dievainību, jeb realizāciju konkrētā veidā, vietā un laikā.

No šejienes – jēdziens cilvēks – ir abstrakcija no konkrētā. Tā tad mēs, tas ir – Kaspars, cilvēka jēdzienu jeb kategoriju atvasinām no sievietes un vīrieša pārstāvnieciskajām jeb reprezentatīvajām attiecībām, un nevis no sievietes un vīrieša bioloģiskās esamības.

Ja to tā nedara, tad ir tikai viena iespējamība, un proti – vulgārā binaritāte jeb dualitāte, jeb Dekarta primitīvisms – matērija un nematērija, kam seko – Dievs ar Sātanu, kam seko – vulgārā morāle – labs, ļauns u.t.t.

Līdz ar ko – cilvēka jēdziens pēc būtības izprotams ir vienīgi dialektiski, un konkrēti, tas ir – apzinoties sevi kā savas bioloģiskās sugas savstarpējo attiecību pārstāvi."

Zvanīja telefons. Zilacainais namu pārvaldnieks Kalvis aicināja izdzert kafiju. Noliku vēstules malā. Esmu naiva zoss, es noticu vīriešu neatlaidībai. Bieži atkārtoti meli pārlicina. Politiku lozungs un mīlnieku ikdienas prakse!

*

Kafejnīcā iekurināts kamīns. Laikam pēcpusdienā būs slēgtais pasākums. Uzmetu skatienu zālei. Zilacis sēž nomaļus, acīs iedzirkstas gaisma. Vaigi sarkani, laikam šodien jādzesē vakardienas augsto grādu ielietais karstums.

– Man šodien tev jāsaaka kaut kas baigi coinīgs, – viņš noslēpumaini iesāka, maigi pievēris zilās acis tā lai skropstas mazliet piesegtu skatienu.

– Vai kaut kas īpašs atgadījies? – izlikos ziņkārīga.

– Man gribas, lai tu neesi tik atturīga pret mani, – balss viņam bija vēlīga, taču būtu smieklīgi, ja es nesaklausītu slēptu pavēli.

– Tik vien? – iesmējos dzidri un viegli, pie sevis nodomādama, ka te nu ir manas māsiņas alkoholiķa atzīšanās mīlestībā.

– Tu neņem ļaunā, ka vakar rakstīju uz tik draņķīgām papīra lapelēm – vienkārši labāku nebija pie rokas, tādēļ rakstīju uz šim pašām. Vispār es jau reizes piecas esmu mēģinājis uzrakstīt tev solīto vēstuli, taču kā netieku uz priekšu, tā netieku. Vismaz šo svēti apņēmos šorīt nodot, pie kam tev personīgi, – viņš smaidīja tik mīlīgi, lūpas spilgtas kā asinīm piedzītas. Ārim arī pēc lielām dzeršanām ir līdzīgas – sapampušas.

– Starp citu, ja Tu zinātu, cik es vakar biju sasodīti nelaimīgs, kad mans sagrabējušais telefons piepeši atteicās darboties, bet tevi nekur nebija iespējams sameklēt. Sajūta kā sentimentālam muļķītim – tu kaut kur esi un, droši vien, gaidi mani, bet es nezinu un neviens nevar pateikt, kur! Brr...Tagad es sēdēju un gaidīju tavus soļus, klusā cerībā, ka tu pateiksi kaut ko vairāk par vienkāršu "labrīt"!

– Tu skaisti runā, – sacīju, bet viņš sabozās. Izskatījās, ka zobu mazgāšanu viņš aizvietojis ar kožlenes graušanu.

– Piedod, man muļķim, bet vēstules rakstīt es nekad neesmu mācējis. Īpaši jau tādas, kurās gribas pateikt vairāk, nekā iespējams vienkārši vārdos. Tu taču izlasīsi manu vēstuli, – atkal pieglaimīgums mijās ar slēptiem draudiem.

– Protams, bet tagad lūdzu izstāsti, kas tevi vēl ir satraucis? Tavā vecumā mīlestības vēstules līdzvērtīga ziedu pasniegšanai.

Viņš pacēla kafijas tasīti, novējoja balzāma smarža. No glāzītēm dzert būtu piedauzīgi. Ilgi skatījās brūnajā dzērienā. Garas, tumšas, biezas uz augšu uzliektas skropstas, kā bērnam. Izlutināto vīriešu suga. Aizkustinoša nevarība un maigums piemita šai pozai. Vai arī es esmu līdzīga tām sievietēm, kas, sastapušas šāda tiap vīriešus, pārtop žēlsirdīgajās māsās, apmātās būtnēs.

– Pirmajā jūnijā jānomaksā tā summa, ja tu vēlies te arī turpmāk strādāt, – viņš klusi, gandrīz neskaidri nočukstēja.

– Man šķita, ka tas ir tikai joks. Vai tad par ieņemamo amatu man ir jāmaksā?

– Diemžēl, tāds liktenis mums visiem, – šoreiz intonācija dabiska, bet padevīga.

– Pirmais jūnijs – tāpēc, ka tuvojas vēlēšanas?

– Es taču tev jau vienreiz skaidroju, – zilacainais sapīka.

– Labi, pieņemsim, ka es šo naudu sadabūšu, bet kam man tā jāatdod? Vai tev?

– Tā nav mana zināšana. Es nezinu, tiešām nezinu. Mans uzdevums ir atgādināt. – Vai fatālisms balsī sadrebināja plecus?

– Arī veikaljiem, mazajiem uzņēmumiem, Sia un visiem, visiem? Tad jau Rīgas Dome vada visus reketierus, Dome viņus angažē? Un policijai tiek nodoti naivie, neorganizētie pašdarbnieki? – jautāju, spējas atklāsmes apskaidrota.

– Tu jau vienreiz secināji tieši to pašu.

– Laikam biju iedzērusi, neatceros.

– Mīļā, jaukā, ja man pret tevi nebūtu jūtu, es būtu savādāks. Tālab es tev ļoti lūdzu, izdari to, kas jādara, pretējā gadījumā tev būs labprātīgi jāaiziet no šī darba.

– Bet ja es negribēšu aiziet?

– Tad tev palīdzēs aiziet.

– Kāds nopirkts tipāšs ienesīs kabinetā aploksni ar nofiksētiem naudas numuriem, un pēc signāla iegāzīsies pareizie policisti. Naivs, bet teicami strādājošs gājiens, – niekojos ar vārdiem, taču Kalvja brīdinošais uzacu uzrāviens mani atsvieda realitātē. Te nav kinostudija, kur par dzīves mēsliem runā bez žēlastības, tur nav iespējas diendienā tos vairot.

*

Marita prot iekarot vīriešus, prot viņus mīlēt un prot viņu mīlestību saglabāt. Es esmu ārdītāja. Protu iekarot un tūlīt pat izārdīt. Nē, es neesmu pat mēģinājusi kādu iekarot un vai spēju paturēt, par šo mākslu man zināšanu vispār nav. Esmu kā sūklis, kurš uzsūc vīriešu skaistos tekstus un patur tos sevī nesijātus, neattīrītus. Mana sirds ir smaga un kā purva akacis pielijusi ar Alfrēda, Matīsa, Kalvja, producenta un Āra vārdiem.

Ja nu ierodas Matīss? Vai viņš mani satrauks tāpat kā studijā? Te, dzīvokļu daļā viņš mani ieraudzīja siltu sievieti, bet ne jau es – Linda tā biju. Skumji. Tikai domās esmu pilna kaisles. Taisnība Mairitai, kad viņa ziemā mani tik rupji audzināja.

Bet māsa? Kas notiks ar Mairitu? Es aizbēgtu no tāda darba jau pēc sarunas, kuru dzirdēju Mairitas dzīvoklī.

*

Atskanēja telefona tirkšķis. Pacēlu klausuli. Izmisusi balss piepildīja manu ausi: vai es nebūšot tik žēlīga un ļaušot diviem nabaga vecīšiem, represētajiem nodzīvot mūža pēdējās dieniņas Volgemutes ielas namiņā. Viņi zinot, ka mājai neviens īpašnieks neesot pieteicies, pēc atgriešanās no izsūtījuma viņi abi ar vīru iemetināti šeit. Agrāk te bijis tikai kaut kas līdzīgs piebūvei, šajos piecdesmit gados Imka, kara invalīds bez kājām, uzbūvējis pieklājīgu māju, viņa pati ierīkojusi dārzu, liepas jau plaukstot, lai atbraucot paskatīties, ko spēj viens īsts Sibīriju un Vorkutu izcietis latvietis uzmeistarot vai tiešām viņiem jāaiziet no pašu iekoptās mājiņas, no skaistā dārza? Jautāju, kāds ir raudošās sievietes uzvārds. Kuzmane. Pie mājas jau nedēļu stāvēt buldozers, katru dienu ierodoties būvnieks un vaicājot vai beidzot esot mums piešķirts dzīvoklis. Bet, mīļais bērns, mēs gribam šepat nomirt, te visa mūsu dzīve, te mūsu darbs un mūsu skaistums, ko esam radījuši. Atstājiet to mums, neatņemiet! Mums nevajag dzīvokli ar vannu un siltu ūdeni, mums pietiek ar malciņu un krāsns siltumu. Mēs neko no valsts neprasam, lai valsts liek mums un mūsu mājai mieru. Mēs jau zinām, ka mūsu mājiņu sakārojis viens lielmanis domnieks, mēs zinām, ka viņam patīk mūsmāju vieta, mēs zinām, ka viņš lika mūs uzņemt represēto personu rindā, taču mēs paši iesniegumu labprāt nerakstījām. Viņi sēž pie mūsu mājas kā jakts suņi un gaida mūsu aiziešanu. Rindas ir garas, mūs tur ielika tikai pagājušajā gadā, tad taču rinda pienāks tikai pēc gadiem pieciem, desmit. Mēs tikam nomirsim. Kāpēc jums jāatbalsta visādi nelieši. Viņas tonis kļūst uzstājīgāks, izteicieni tiešāki. Esmu samulsusi, esmu izmisusi.

Āris stāvēja durvīs un gaidīja, taču sarunu pārraut man nav spēka.

Mairita paskaidroja, ka piektdien noteikti komisija skatīs vecīšu dzīvokļa jautājumu, ka viņa garas stundas sēdējusi pie viņiem līdz dabūjusi parakstus uz iesnieguma, jo iesniegumu ar lūgumu uzņemt rindā un piešķirt jaunu dzīvokli vecīši nerakstījuši un paši rindā labprātīgi nestājušies. Diemžēl, domes trešajai personai māja patīk, patīk, ka tā ir valsts un, vecīšus pārvietojot, viņš māju privatizēs. Citi pat par nieka īpašuma iegādi maksā īpašniekiem bargu naudu, bet te – māja skaistā vietā un par baltu velti, tikai papīri kārtīgi jāsakārto.

– Cik tad tev to lietu nedēļā jāsakārto? – jautāju.

– Piecas, sešas, citrreiz vairāk, citrreiz mazāk, – Mairita ir vienaldzīga, varbūt mani viņa ausis?.

– Tev sirds neasiņo no šī vājprāta? – izspiežu vārdus, māsa neizskatās jautrāka:

– Piedod, māsiņ, es negrasos bez laika nosirmot. Ja es to nedarīšu, darīs cits un vēl sekmīgāk un naudīgāk.

– Tad jau Latviju nekad neuzcelt. Latvijas nemaz nav, ir pulciņš alkatīgu naudas rausēju, kuri savas darbības maskē ar nacionāliem lozungiem, rauš un rauš, izdomā aizvien jaunus likumus, kā no cilvēkiem nopumpēt naudu, – mani uzvarējis ideālisms. Varbūt es cīnos ar agonējošo ideālismu?

– Tā ir, nedzīvojamais fonds reketē savu jomu, finansisti savu, tirdznieki savu. Galvu visos gadījumos jāmeklē domē. Ne velti partijas sapratušas, ka reālā vara ir saimnieciskā vara, atrašanās jebkurā no domnieka krēsliem, – māsa lepojās ar savām zināšanām.

– Es nevēlos dzīvot šādā pasaulē! – iesaucos.

– Kā dzīvoji, tā dzīvosi.

– Vai tu rīt varēsi pati iet uz darbu?

– Nemet nu plinti krūmos, es vēl arvien izskatos pēc apdauzītas kuces. Rīt tev būs viegla diena, jo no vienpadsmitiem tu braukāsi dzīvoķļu apskatēs. Tev tikai jāskatās un nav pat jārunā, visu novērtēs profesionālis, Visvara brāļa vietnieks, lielisks vecis, bet tu nepievērs viņam uzmanību, viņš ir baigi vīrišķīgs, pretīgi izturēts. Nezinu, kā viņu pavest. Esi ar viņu klusa un rātņa.

*

Trešdiena. Ir pulkstens pusastoņi. Atrodos kinostudijā. Vakar vēlu atskrēja Inguna un lūdza šorīt samontēt konservatīvās partijas vēlēšanu reklāmas rullīti.

Ak, cik garlaicīgi un skumji kļūva, raugoties sterilajā dzīves atspulgā. Esmu taču tikai divas dienas ar visiem maņu orgāniem pieskārusies visneiedomājamākajiem dzīves sižetiem, absolūtajai realitātei. Esmu nobijusies no tās un aizliegusi īstenību. Es neciešu dzīvi. Tad kāpēc tukši jūtos, raugoties uzfilmētajos kadros?

Vēstule gan mani uzrunāja: "Rozīt mana nātru dārzā! Kas tad nu, kas tad nu? Tu tak vēl šaisaulē, nevis kā Aspazija, kurai rakstītās mīlestības vēstules nu pieejamas visai latvju tautai, un es neesmu Čaks, kurš savu sirdi novieto uz trotuāra. Vai patiesi nesapрати, ka tas bija tikai un vienīgi pašiem jāizlemj? Turpmāk, ja tu manas pārdomas atstāstīsi māšai, pieprasīšu kādu nebūt honorāru, piemēram, svaigu tomātu. Labs ir, nebūsim sīkumaini. Es dodos uz tavu elles kaktu, esmu nodomājis, sākot ar kādiem pl. sešpadsmitiem (no šenes), bet ne vēlāk kā septiņpadsmitos Tev piezvanīt. Ja mūsu pulksteņi joprojām iet vienādi, tad gaidi. Atā! Tikai un vienīgi Tev Alfrēds."

Samontēju un aizsteidzos uz pašvaldību. Līdz vienpadsmitiem palikusi teju pusstunda. Nokavēt nedrīkstu.

Kabinetā izmisīgi zvanīja telefons. Barbara. Līdz pēcpusdienai jāsaņemto represēto saraksts un jāizceļ pieci, kuriem ir vissmagākie dzīves apstākļi. Lai represēto vadība uzraksta anotāciju. Nododu šo uzdevumu speciālistei un pati durvīs saskrējās ar vīrieti ap piecdesmit gadiem, mierīgu, savaldīgu, laipnu un rāmi dzīvesgudru. Acis nespēja atrauties kā no kamīna uguns siltuma un drošības.

Kur gan es atkal kavējos? Tikšanās vieta un stunda strikta kā klasiskajā kinofilmā. Jā, tāda ir dzīve!

Kas ir dzīvoķļu apskates, to es nesaprotu arī pēc Mairitas skaidrojošajiem tekstiem. Pirmā ir pusnojaukta būda balti ziedošu ķiršu ielenkumā. Te vēl pierakstīti deviņi cilvēki – trīs paaudzes. Dabiski, ka tādā, kā viņi stāsta, saimnieka paša pusnojauktajā mājā, dzīvot nevar. Saimnieks klusitiņām ārdījis, lai visi īrnieki aizietu. Aiziet jau aizgāja, bet kamēr pieraksts ir būtiskāks par reālo dzīvesvietu, tikmēr šādi absurdi turpināsies. Rīt uz pieņemšanu ieradīsies dzimtas vecākā pārstāve, man viņai jādod konkrēta atbilde.

Māja Jūrmalcieņa ielā sašķiebusies, elektrības vads bīstami žļengājas. Viegļākais vētras pūtiens un ugunsgrēks plosīsies visā krāšņumā. Pretī izkumuroja teju uz kājām nostājies viengadīgs pilsonis, glītās drēbītēs, pārmēru glītās. Tādas tikai no humānās palīdzības iespējams dabūt. Dzīvot te nevar, tas ir skaidrāks par skaidru.

Nākamais dzīvoklis atrodas kādas sētas mājas pirmajā stāvā, otrais stāvs ir sabrucis. Tādu Rīgu nepazīstu. Svešu un izmisušu. Izsisti logi. Kaimiņu dzīvoklī pierakstīti čigāni, kuri Rīgā nemaz nedzīvojo.

Apskatījām vēl divus dzīvokļus, vienā saimniece četrdesmit gadus nav noslaucījusi pat zirnekļa tīklus no griestiem un sienu stūriem, otrais ir ar slīpām grīdām, sašķiebies kā laužts un nepareizi saaudzis atslēgas kauls. Tas viss neapdomīgi sacelto daudzstāvu māju smaguma un pārblīvētās satiksmes dēļ. Pagrabs pilns ar ūdeni, sūknis pumpē, bet ūdens ikreiz zibenīgi satek atkal. Atceros, ka Mairita ziemā šausminājās par kādu māju, kuras kāpņu telpā no piektā stāva augstumiem līdz par pirmajam stāvam karājusies milzu lāsteka, tās diametrs pie griestiem bijis vismaz trīs metri. Toreiz neticīgi smaidīju, nu sāku noticēt briesmu stāstiem. Redzētājās mājās iznāktu liels fons vampīru vai spoku filmai.

Diena atkal iztecējusi caur pirkstiem, jau četri pēcpusdienā. Kāds noteikts ritms, bet man ir interesanti. Man bija tīkami vērot vienīgo vīrieti, par kuru Mairita runāja ar cieņu. Vienīgo, kuru neuzskatīja par lēti iegūstamu vingrošanas daiktu. Vai tādi vīrieši jel dzīvo šajā saulē? Vai arī viņš ir lielās reketisma ķēdes posms vai arī viņš ņem naudu? Vai viņa korumpētība ir ieslēpta dziļā akā un pazūd ūdeņos vai to var tikpat viegli pacelt un paskatīties uz metastāzēm kā viņa priekšniekam – Visvara brālim? Esmu reizes divas viņu redzējusi ēdnīcā. Tā nekas. Valdonīgs. Nepiekāpīgs kā toreiz, kad sasitu mašīnas stiklu. Atšķirībā no Visvara viņš valkā labi izgludinātus uzvalkus, kaklu apskāvusi kaklasaite. Paīs ādas jaka nodod līdzību ar maisveidīgi ģērbto brāli.

Gaišmatainā sekretāre, kura uzvedas tā, it kā būtu istā pašvaldības uzņēmuma direktore. Garas kājas, mati līdz pleciem, minimāla kosmētikas deva uz vaigiem un lūpām atstāja labu iespaidu, kurš saglabājās līdz mutes atvēršanai. Viņa tomēr nav nesimpātiska. Viņa ir tikai sabojājusi savu raksturu, ik dienu sastopoties ar pieglaimīgu, liekulīgu laipnību un cieņas izrādīšanu amatam. Sekretāre – mīļākā. Nezinu pazemojošāku savienojumu.

– Tātad sešpadsmitos četrdesmit piecās minūtēs Kapenieka kungs jūs gaida, – viņa grasījās pabeigt sarunu, taču, ieraudzījusi manu sejas izteiksmi, atkārtoja iepriekš teikto, piebilstot:

– Jūs taču jau pagājušajā nedēļā vienojāties par tikšanos.

– Paldies, ka atgādinājāt, šodien bija daudz apskatāmo dzīvokļu

Palikusi viena, piezvanīju Mairitai.

– Ak, es stulbā, pavisam aizmirsu! – Mairita iesaucās. – Tev nevajadzētu dzirdēt to, ko viņš sacīs.

– Kā man rīkoties, ir jau par vēlu atteikt tikšanos. Āris piecos atbrauks, bērniem šovakar koncerts. Ir taču baleta dienas, es gandrīz vai bērnišķi čīkstēju.

– Labi, noklausies visu, ko viņš sacīs un pasaki, ka atbildi dosi rīt. Gan jau kaut ko mēs šovakar izdomāsim.

*

Melni krēsli, melns pusovāls galds, dators, fakss, telefons, vietējo sarunu pults. Pelēkajam standartam pieskaņots uzvalks, šaura seja, plati pleci, kazanoviski caurbīgs skatiens. Nekas īpašs, vīrietis kā vīrietis. Pelēka neitralitāte, pelēks standartskaistums. Tipisks čekistu, spiegu un citu grūti atmiņā paturamu lomu tipāžs. Arhaisks priekšnieka variants ar sekretāri kā pusdienu uzkrājuma atslaucēju.

Standartlaipnība, standartieinteresētība par veselību, problēmām. Kādi jautājumi, tādas atbildes.

Pēc četrām minūtēm sākas teksts, kurš man svešs, bet jāatceras:

– Es ļoti atvainojos, ka man nācās jūs aicināt uz šo sarunu, bet manam uzņēmumam zināmas grūtības sagādāja tie divi gadījumi, kad ordera saņēmējs iepriekšējā Irnieka īres un komunālo maksājumu parādu vēlējās samaksāt gada laikā un jūs uzrakstījāt lūgumu, kuru man nebija

iespēju ignorēt. Es jūs ļoti lūdzu tos dzīvokļus, kuriem ir pārāds, piešķiriet īstiem, maksātspējīgiem īrniekiem.

– Jā, – piekrītoši teicu. Kapenieks turpinājs:

– Arī vecie pensionāri var samaksāt tos nieka piecdesmit latus parādu. Mēs taču vienojāmies, ka šādi parādi būs un tie ir jāapmaksā. Saprotiet mani pareizi, man ir savas saistības un pienākumi, man tie ir jāpilda un jādomā, kā tikt pie rezerves naudas fondiem. Mēs taču esam vienojušies, ka jūs neiejauksieties mūsu uzliktajās parāda summās. Jums par tiem, atkārtotju vēlreiz, nekas nav jāzina

– Paldies, vai tas ir viss?

– Nē, es jums ieteiktu, ļoti sirsnīgi ieteiktu nejaukties Bērzaines ielas dzīvokļa lietā. Jūs tikai sagatavojat dokumentus komisijai, un tas ir jūsu primārais uzdevums.

– Labi, ņemšu vērā jūsu ieteikumus. Vai drīkstu atvadīties.

– Jā, bija patīkami ar jums tik saprotošā noskaņā noskaidrot viedokļus.

*

Vārds vārdā centos atstāstīt māsai sarunu ar Kapenieku.

– Vecais, rūdītais lapsa! – Māsa piktojas, – Šo gājienu es atšifrēju jau pirmajā mēnesī. Pašvaldības uzņēmums Dzīvokļu pārvaldei regulāri iesniedz oficiālus paziņojumus par brīvajām platībām rajonā. Uz atbrīvojuma lapām tiek uzrādīts dzīvokļa iepriekšējā īrnieka īres un komunālo maksājumu parāds. Sākumā jau man viņš neko neteica, bet vecie pensionāri sūdzējās, un tā es uzzināju. Reizēm, kad viņš pārlietu sirsnīgi jaucas manās un Visvara būšanās, es ordera saņēmējam pačukstu, lai pārbauda īres parāda patieso apjomu.

Ja vecais izturētos pret mani kā pret cilvēku, es jau neriebtu. Līdzīga situācija izveidojās arī ar dzīvokli Bērzaines ielā.

Stulba situācija, jo šīs sekretāres draudzene strādā Saeimā par viena tā saucamā godīgā Antiņa palīdzi. Viņi abi sāka zvanīt uz namu pārvaldi, Kapenieka grāmatvedība mutiski paziņoja, ka parāds esot apmēram sešpadsmit latu. Es jau klusēju un neko nesaku, bet šajā gadījumā labi noorganizētā naudiņa viņam aizies gar degunu un nāksies vien nepatīkšanu glumo krupīti pašam norīt. Neparedzētas sakrītības gadās un tās reizēm nospēlē citu melodiju iestudētās vietā. Tā, lūk ir mana ikdiena. Mute ciet, acis ciet, neko neredzi un nedzirdi.

– Tu esi tik pārliecināta par Visvari un viņa jūtām?

– Absolūti.

– Neticami, tu pirmo reizi par kādu vīrieti saki "absolūti", man šķita, ka brīžiem tu esi šaubījusies.

– Es šaubos par visu.

– Es bēgtu, krustu nemetusi.

– No dzīves neizbēgsi. Bet tagad ielāgo rītdienas shēmu.

No rīta jāizskata komisijai sagatavotās lietas, mierīgi paraksti, meitenes strādā perfekti. No desmitiem līdz diviem jāpieņem apmeklētāji, divos jāved uz pārvaldi jaunās lietas, bet pusčetros jābūt domē uz dzīvokļu izsoli.

– Rītvakar es montēšu vienu reklāmas sižetu vai piektdien tu pati iesi uz komisiju? – jautāju, jo māsas vaigs jau bija ieguvis agrākos izmērus un dzeltenais tonis bālēja acīm redzami. Lieliskas zāles pasaule sagādājusi. Dzīst kā sunim.

– Piektdien pazudīšu. Veselīgi nedēļas nogalē atpūsties.

– Bet pieņemšanas laiks, man uzdos simts un vienu jautājumu?

– Viss kārtībā. Jā, piektdien, iespējams, ka komisija lems arī tava dzīvokļa jautājumu, tev būtu pamācoši dzirdēt, jo tad tu arī citas lietas izpratīsi precīzi. Tikai nenodod mani, esi uzmanīga. Varbūt uz komisijas sēdi ierodas Visvaris, viņi piektdien agri no rīta ielido no Brēmenes.

– Ak, Dievs, arī tas man jāstāp.

- Tev šis dienas šo to iegravējušas zempierē, – māsa atcirta.
- Es ieskatījos tavās atvilknēs un atradu producenta vēstules.
- Un saprati, ka viņš visas sievietes sauc par dievainajām būtņēm. Izlasi pārējās vēstules un papriecājies par oriģinālo stilu. Kā mīlnieks viņš ir ciešams un attaisno šajā nozarē iegūto popularitāti.

*

Ceturtdiena. Jūtos mazliet nogurusi. Slinkums celties, auties un svešo darbiņu posties.

Āris atkal līdz ar pirmo gaismas jausmu aizbraucis uz minerālūdens pumpēšanas vietām. Kopš vakardienas viņš pārvalda visas minerālūdens apzinātās un darbojošās ieguves. Latvijas minerālūdeņu prezidents. Pazemes ūdeņus viņš pazīst. Varbūt pavirši, jo braukāja sportodams, taču devītais aizapziņas prāts viņu nepievils. Varbūt vīrietim juku un jaunu valsts struktūru veidošanās laikā ir jākampj viss, kas viegli ieslīd rokās. Un tad jau tālāk redzēs vai veiksies uzņēmuma vadīšana.

– Starp citu, ja lasījāt manis ieteikto grāmatu "Fakti, minējumi hipotēzes", tad tur ir rādīts tas, ka šimpanze, vārdā Lulū, tāpat kā cilvēki apzinās sevi kā savas sugas pārstāvi. – durvīs stāv Matīss, rokā košs zilu un baltu īrisu pušķis. – Katram ir skaidrs, ka cilvēks var būt kā sieviete tā vīrietis, un jebkurš sāks šaubīties, ja sevi par pilnvērtīgu cilvēku sāks dēvēt tas, kurš otra dzimuma pārstāvi neuzskata par cilvēku. – Matīss laikam lasa kādu producenta apcerējumu. Vai varbūt ieslēdzis magnetofonu un marķē pats sevi?

– Dabiski un normāli sieviete un vīrietis var realizēties nepārtrauktā bioloģiskās dzīvības uzturēšanas procesā. Kas ir ārpus šī – tur sākas fatamorgāna. Ņemsim konkrēti. Ir Mairita Ir Matīss. Tie ir divi subjekti – MM. Viens pretendē uz sievišķību, otrs – vīrišķību. Divenerģijas. Noliekam Mairitu uz Jupitera, kā pati izvēlējās, Matīsu – uz Mēness.

Tomēr pati sev pagrābusi to lielāko! Ak, sieviešu negausība! Kas tad tur notiek? Tur nenotiek itin nekas. Abi tup un cilvēciskā dzīvība ar to arī beidzas. Konverģējas. Abstraktie subjekti sāk tuvoties un pastaigāties, piemēram, Rīgā pa Grīziņkalna parku.

– Jūs man piedāvājat pastaigu pa parku? – jautāju, jo labprāt skatītos, kā plaukst lapas, vējš un saule sviež nāsīs plaukstošo ievu smaržu. Piedodu Matīsam nemākulīgi pārfrazētās producenta domas. Matīsam šķiet, ka viņš pret mani, ak nē, Mairitu ir oriģināls un gudrs kā Diogēns, kurš kaislības vadīts uz dažām stundām atstājis mucu.

Mans mūžam izsalkušais augums tiecas pretī vīrieša burvībai, pāriplūstošajai, neslēptajai iekārei, tas sajūt alkas, nojauš viņa spēku, bet kāds slepens nerrs jau smejas par vēlmi atdot ilgi slēpto maigumu. Iekļaujos viņa rotaļīgajās asprātībās un filozofiskajās aplamībās vaicāju, kas tad notiek uz Mēness un Jupitera:

–Kas tad tur notiek? Tur var sākt kaut kas risināties. Un ja kaut kas risinās starp sievišķo un vīrišķo, tad pastāv iespējamība, ka beigās rodas cilvēciņš. Vai nē?

– Uz Jupitera tupot, man cilvēciņš neradīsies. Dziedi vai raudi. Savukārt, tu viens pats uz Mēness bez savas dievainās puses arī paliksi bešā un nav vēl zināms vai es skriešu.

– Tava kosmiskā gaisma pārlieks tiltu starp abām planētām un es neesmu jau tik dumjš, kā izskatās, es jau skrienu pa šo enerģijas tiltu pretī tev. Savādi, bet es klusēju, vārtījās ūdens kafijas kannā, tūlīt ienāks Mairitas kolēģes, mani pirksti nejauši pieskaras karstajai kannai, nopurinu sāpīgi roku. Matīss jau atvadās, mans sapņu varbūt iedomu Matīss izcūkstēja kā ūdens uz ugunīgas lauku plīts. Raugos burvīgajā smaidā, raitā valoda slīd gar ausīm, es laikam saku, ka nākamnedēļ otrdien mēs varētu tikties. Cik viegli raudzīties jaunā vīrieša spīdīgajās acu zīlītēs. Tā laikam nomirst kaislības, īsti neuzplaukušas.

*

Izdzērušas kafiju, pavalodojušas, abas speciālistes aiziet uz savu kabinetu. Rinda aiz durvīm atkal gara.

– Es esmu to pelnījusi!, pasmējos pati sevī. Tu to esi pelnījis!, Mēs to esam pelnījuši! Jūs to esat pelnījuši! Un visvairāk es esmu pelnījusi nerunāšanu latviski. Jau ceturto dienu latviski esmu sarunājusies labi ja ar desmit cilvēkiem dienā. Vai Latvija vispār ir? Ziemā man bija jārecenzē filma par baltu tautu Himalaju kalnos. Cik pretrunīgas bija sarakstītās recenzijas un apskati. Tā ir interesanta tauta. Zinātnieki strīdas un nedod noteiktu atbildi, vai mēs esam šīs tautas pēcteči vai atzars. Varbūt atlikušajiem dzīvajiem latviešiem jāsasēstas vilcienā un jātrauc pāri Ķīnas mūrim? Ak, manas klīstošās utopijas! Un es toreiz ziemā tik nopietni analizēju tēzi, kas mūs vieno, kas šķir? Uzsvēru, ka tā varētu būt kopsadarbības filma. Maza tauta, kura ilgus gadus dzīvojuši apspiestībā, bet ar milzu pašapziņu un brīvas dzīves alkām.

Zvanīja Barbara un jautāja par Lindas Niedras dzīvokļa lietu, kopš kura laika Mairita palīdzot kaimiņu priekšpilsētām kārtot lietas?

– Atvainojos, es neatceros, ka būtu uzspiedusi vai likusi – vēl jo vairāk – palīdzējusi gatavot kādu lietu. Es tikai atgādināju, ka manas paziņas rindnieces laiks būtu skatīt šo lietu.

– Tā arī uzreiz vajadzēja teikt – radnieces, jūs abas esat mazliet līdžīgas.

– Vai man ir cerība, ka piektdien šo lietu komisijas neizšūpos?

– Katrs gadījums ir individuāls. Kā komisija lems. – Klausulē atskanēja pīkstieni. Barbara vai nu tēlo principiālu ierēdni vai arī viņai ar Mairitu ir izteiktākas abpusējās antipātijas. Slēpts karš vai arī atklāts, tāpat kā Baltistānā.

Ir tautas, kuras nebaida karš. Čečeni, bijušie dienvidslāvi, izraēļi un palestīnieši. Karo un nedaidās tikt nogalināti. Interesanti. Vai latvieši grib karot. Norvēģu vikingu un nežēlīgo karotāju slava apdzisusi pirms vairākiem simtiem gadu, ja ne tūkstoš gadiem. Viņu sievietes esot lasījušas īpašu mušmiru sugu, izžāvējušas, saberzušas pulverī un devušas līdzī vīriem. Mazs šņauciens mušmiru pulvera un karotāji pārtapuši īstos nežēlīgos spēkavīros, kurus nekas nespējis apturēt. Laikam mušmires izzudušas, ziemeļnieki aizmirsuši karot. Arī latvieši par izdzīvošanu cīnās citādiem līdzekļiem nekā senči.

Mani baida manas tautas likteņa nelīdzība ar Baltistānu, bet ziemā, atceros, mani baidīja līdzība ar šo tālo, kareivīgo tautu.

Latvietis vienmēr ar prieku gatavs ļauties sevi iekarot, pakļaut, paverdzināt, iznīcināt. Apkārt ir Ķīna, Indija, Pakistāna. Bet baltistāniešiem palīdz ģeogrāfiskais novietojums, divdesmit četri tūkstoši dzīvo augstu kalnos, gandrīz nepieejamās vietās. Kas tas ir par fenomenu – mazas tautas izdzīvošanas un brīvības alkas? Nebaida vis. Latvijai katrs, kas grib iekaro un izvaro kā patīk. Arī tagad – Igaunijai priekšroka pirmajai no Baltijas stāties Eiropas savienībā, NATO, lai piesienas Polijas blokam, bet latviešus upurēsīm izraēļiem, viņiem klusi un kautrīgi atdosim skaisto zemīti pie Baltijas, te apmetīsies visi tie, kuriem Palestīnā vietas maz, kuriem ir asinssaites ar izejvielām Krievijā un neaizsalstošais logs uz Eiropu. Nekāda līdzība ar Baltistānu. Mēs esam mirusi tauta. Mūs iznīcinās nevis ar vēlreizēju naudas aplaupīšanu, lauksaimnieku iznīdēšanu, viegli pieejamo dzeršanu, bet ar slēpta naida piepildīto masu, kura lišķīgi dodas uz dzīvokļu daļu, uz visām ierēdniecības iestādēm, piedāvā naudu un visu sev nopērk.

Negribu dzīvot Latvijā! Baidos, vairāk par visu baidos te dzīvot. Mairitas darbs nav man piemērots. Barbaras zvans manu interesi par rītdienas komisijas sēdi uzkaršēja.

*

Atkal drūmas domas. Nost ar domāšanu. Ir jādzīvo, nevis jākomentē dzīve. Kino sabojā cilvēku. Tuvojas pulkstens divi, represēto biedrības sekretāre nonesa sarakstu, kurā starp pieciem vissliktāk dzīvojošajiem represētajiem nosaukts arī vecīšu pāris no Volgemutes ielas. Jāapskatās,

kā izskatās no Domes viedokļa aprakstītais grausts. Vai patiesi tas represētais, kurš māju uzcēlis un kopis četrdesmit gadus, ir to nolaidis līdz grausta līmenim?

Mairita pirms došanās uz laukiem piezvanīja un vaicāja:

- Vai tad tev šodien nav neviena jautājuma? Ātri apguvi gudrības?
- Nē, – es atbildēju ar psiholoģiski pierādītām, veselīgām frāzēm.
- Kapenieks šodien piesienas?

– Jā, viņa sekretāre parādīja kaut kādus īres pārformēšanas dokumentus un viņa vārdā palūdza, lai uzrakstu skaidrojumu, kāpēc uz šiem pārformētajiem īres līgumiem atrodas uzraksts "Dienesta". Atbilde jāatdod stundas laikā.

– Pasauc speciālisti un palūdz, lai uzraksta iesniegumu, ka nekad nav devusi vadītājai īres pārformēšanas līgumus, ja uz formas divdesmit atrodas atzīme "Dienesta", tad lai viņa paskatās arhīvā. Katrā ziņā es tādus dokumentus neesmu parakstījusi. Topošā vīrtatētiņa izdarības sāk kost kaulā. Nepietiek, ka viņš neuzrāda brīvos dzīvokļus, uzliek tiem nenormālus parādus, dirsina namu pārvaldes, kā patīk, bet brīvos dzīvokļus neremontē, sataisījis desmitiem sia–mia–pia un tik ceļ saviem domniekiem nomniekiem privātmājas vai arī atņem nabaga cilvēkiem privātmājas, ja tām nav uzradies neviens īpašnieks. Ar visu jau esmu samierinājies, bet tas, ka viņš tādā veidā grib mani pašķirt ar Visvari, vienkārši ir smieklīgi.

- Zemiski, man šķiet.
- Kas tur zemisks, parasta saspēle, tikai viņš izmanto situāciju, kad nav Visvara.
- Bet ja nu viņi ir vienojušies?
- Nezinu. Man jāatpūšas. – Mairita atbildēja.

– Vēl viens jautājums, kāpēc uz pārvaldi es vedu tikai sešas lietas, ja nolikumā ir teikts, ka nedēļas laikā jā sagatavo trīsdesmit dzīvokļu piešķiršanas dokumenti.

– Tā ir mūsu ideālista, vadītāja sākuma koncepcija. Mana rajona lietas neizskata, prioritāte ir Latgales vadītājam. Viņam katreiz ir nevis trīsdesmit, bet krietni vairāk lietu. Es esmu baltā gov. Rīt visu izjutīsi uz savas ādas. Atā!

*

Rīgas Domes. Liels foajē, izstāde par gatavošanos Rīgas astoņsim-gadei. Kiosks. Man uzsmaida gaišmataina sieviete, smaidu prefī un ar visiem smaidītājiem sasveicinos. Apsēžos pie galda, karaliskie krēsli aizņemti. Izpētu papīrus, kuri man, kā piekodināja Mairita, "mērkaļa ātrumā jā aizpilda". Nekas sarežģīts: pases dati, pieraksta adrese, nosolītā dzīvokļa adrese, summa vārdiem un cipariem.

Māsa ieteica pavērot dzīvo teātri: ja gadīsies kāds ārzemju letiņš, tad zālē veiksmīga paskata solītājs centīsies pārsolīt pārnācēju. Pārnācējs nezina spēles noteikumus un parasti iekrīt lamatās.

Tā arī notiek, dzīvokļi tiek ātri nosolīti, summa no sākumcenas daudz neatšķiras, bet viens dzīvoklis Ķempes ielā tiek nosolīts par divas reizes augstāku cenu. Korpulentais konkurents atkāpjas, pamanu vienas darbinieces nejaušu pildspalvas kustību – apgrieza riņķī, konkurenta acis pārāk bieži kavējās šajā leņķī. Labi, ne mana dzīve, ne mana spēle, ne es izgudroju šos noteikumus.

Piecos izsole ir beigusies, mani sagaida vīratēvs, viņš sazin kādēļ vēlas, lai aizvedu viņu uz Šampinjonu ielas septīto māju, to pašu, kura esot pussabrukusi un tāpēc iedzīvotāji jāizvieto ārpus kārtas.

Klusējam. Esmu nogurusi. Pamostos, kad mašīna nobremzē. Vīratēvs apstaiģā māju, tā ir grezna ulmaņlaiku būve, trīsdesmito gadu beigu arhitektoniskais vēriens. Vīratēvs apmierināti klakšķina mēli, tad vaicā:

- Kad īrnieki izvāksies uz jaunajām mītnēm?
- Nezinu, varbūt mēneša laikā. Jāpavaicā Mairitai, – atbildu, jo nezinu, kad saņems dzīvokļus īrnieki.

- Vīratēv, kam tad šī māja paredzēta?
- Būs kas privatizē?
- Izskatās, ka jūsu politiskais ideālisms apmaldījies praktisko ieguvumu akā?
- Tāda ir dzīve, agrāk mājas būvēja tie, kuriem ārzemēs dzīvoja radiņi. Pārējie paņēma pārpalikumus
- Es nesaprotu jūsu humoru.
- Labi, sauc to par joku, man tas patīk.
- Vai es varu jūs palūgt aizvest līdz Volgemutes ielas astoņdesmit piektajam numuram.
- Braucam, vai tur arī skaista māja?
- Laikam gan.

Represēto vecīšu māja ieslēpusies liepās, ievas zied, ceriņi pumpuros, mežarožu dzīvžogs, latviska aka pagalmā, guļbaļķu būve. Re, mans rudens sapnis dzīvē! Tagad saprotu, kālab ir jāpasteidzas līdz vēlēšanām vecīšus pārvietot uz pašvaldības dzīvokli un šo māju paātrināti privatizēt. Vēlēšanu rezultāti kādreiz ir neprognozējami.

*

Piektdienas rīts. Esmu pie sava mīļā, vecā montāžas galda, Uz tā nolikta vēstule. Alfrēds. Atvēru un sapratu, ka nevajadzēja stāstīt par savām šaubām. Alfrēds rakstīja:

" Mīļā, jaukā, meitene mana, Saulespuķe mana! Baidos Tevi sāpināt, tāpēc atbildēšu ar īsu vēsturisku līdzību, jo pavisam nesen koncertēju kādā brīnumainā hercoga pilī.

*

Piektdien brīvais rīts izjuka manas aizmāršības dēļ, bija vien jālūdz, lai Āris mani aizved uz Mairitas darbu. Iebāzusi atslēgu slēdzenē, nesapratu, kāpēc tā negriežas. Ak, laikam apkopēja. Atvērusi durvis, sastingu. Pie galdi naski rosījās Juŗga Kapenieka sekretāre un bijusī Mairitas padotā, speciāliste raudāšanā. Viņas aukstais, izvalbītais skatiens mani paralizēja, tad atjēdzos, arī viņas seja atplauka. Ak, orderis, jā to es strauji parakstīju un atdevu sekretārei, kura konfidenciāli lika saprast, ka orderis jānodod šodien. Vēlme iekost nerima, tāpēc es teicu sekretārei:

– Holivudā gandrīz visām slavenībām ir ir personiskās asistentes – PA, tas ir kaut kas līdzīgs veco laiku privāts sekretārei. Lai par tādu kļūtu nepieciešams būt jaunai sievietei, pieklājīgai, komunikablai, vēlams ar akcentu, jo tas amerikāņiem skaitās smalki un ārzemnieciski. Viņa nopelna aptuveni divdesmit divus tūkstošus angļu mārciņu gadā, plus šādu tādu rokasnaudu, brauc limuzīnā, lidmašīnā lido pirmās klases salonā, iepērkas Šaneles un Valentino veikalos. Viņas raksta vēstules, organizē slavenību pusdienas, noalgo pavārus un apkopējus. Viņa ir starpniece starp slavenību un presi. Un vēl viņas bieži kļūst par "surogātsievām", bet gaužām reti par šo slavenību sievietēm. Viņai jābūt darbā divdesmit četras stundas diennaktī un septiņas dienas nedēļā. Taču, ja viņas darba devējam karjera sašķobās, tad viņa nepilnas minūtes laikā kļūst bezdarbniece.

– Jūs jau neesat labāka, – viņa atklāti paņirdza, – Vai jūs maz nojaušat, cik tādu surogātsievu ir pārdzīvojis jūsu mīlētais Visvaris?

Abas steidzīgi izskrēja no istabas. Paķērusi aizmirsto zīmogu, diebu uz tramvaju.

*

Desmitos komisijas sēde nesākās, kavējās te viens, te otrs.

Nervozī gaidīju, kad tiks izskatīta manas mājas nākotne. Slēdziens iespaidīgs: māja atrodas avārijas stāvoklī, dzīvoklis numur seši atrodas sabrukšanas situācijā, grīda slīpa, jo pirmā stāva dzīvoklī nelikumīgi nojaukta nesošā siena, kuras rezultātā otrā stāva dzīvoklis numur seši ir

palicis bez balsta, ir nestabils, bīstami šūpojas. Grīda balstās uz viena baļķa, kuru tur novietojusi dzīvokļa numur deviņi iemītnieki. Griesti saplaisājuši, logu rāmji sapuvuši jumta konstrukcijas bojājumu rezultātā. Pamatkonstrukciju nolietojumā apmēram astoņdesmit pieci procenti. Lai nodrošinātu normālu un drošu mājas ekspluatāciju, neatliekami jāizbrīvē visa māja, jāveic kapitālais remonts ar visu bojāto un deformēto konstruktīvo elementu nomaiņu. Māja pastāvīgai dzīvošanai nederīga.

Tāds ir manas mājas raksturojums! Neticami, bet fakts!. Labi melots. Un, ja tas izdarīts profesionāli, tad jau viss kārtībā.

Dzīvokli pirmajā kārtā piešķir tikai Niedru ģimenei, jo augštāva iemītniekiem radušies sarežģījumi ar Pilsnības un imigrācijas departamentu, bet Inguna šajā mājā pierakstīta tikai pirms dažiem mēnešiem. Viņai piešķir vienistabas dzīvokli. Īstenībā tas piešķirts viņas vecākiem, bet tie dzīvo laukos, Ingunas vīrs pierakstīts pie savas mammas, tur arī abi mazuļi.

Komisijas sēdes beigās ieradās Visvaris. Noliecu galvu un saspringu. Vai viņš noticēs, ka esmu Mairita?

– Kāpēc šajā protokolā es redzu, ka personas numurs rindā ir ar burtu "a", – viņš vēršas pie manis. Izmisīgi domāju, ko man šajā situācijā ir stāstījusi Mairita:

– Rindu pēc pārformēšanas un numerācijas sakārtošanas varat izmainīt vienīgi jūs, – lēni sāku runāt. – Jā, šī persona ieradās ar jūsu zīmīti, kurā bija lūgums atjaunot viņu rindā ar veco numuru, lai gan juridiska pamata nebija, jo, kā redzams no protokola, viņa trīs pēdējos gadus nebija atnesusi uz dzīvokļu daļu formu divdesmit divi. Jūsu lūgumiem neviens atteikt nevar, tas ir, kā zināms, obligāti jāizpilda, tālab, lai neizjauktu rindu un no kompjūtera izdrukāto dokumentu, nākas pielikt attiecīgajam kārtas numuram burtu "a".

Ar muguras smadzeņu simto aci redzēju pārējo priekšpilsētu dzīvokļu daļu vadītāju sastingumu. Laikam esmu kaut ko no māsas mācītā atstāstījusi nepareizi. Visvaris saknieba jau tā šauru lūpu strēmelīti, acis smaidīja, bet tā caurubjoši:

– Katram vadītājam piemīt veselais saprāts, kurš neatkarīgi no tā ir vai nav instrukcija zina, ko drīkst un ko nedrīkst darīt vadītājs. Bez tam šī persona, kuru jūs esiet ielikusi rindā ar papildinājumu, ir nepilnība. Ko man domāt par jūsu politisko pārliecību?

– Bet tas, taču ir cilvēki, – izpildīt augstākstoša un pieredzes bagātāka ierēdņa lūgumu. Vēl jo vairāk vadītāja, – pateikusi šo sentenci, gaidīju, ka mūsu dialoga mēmajiem dalībniekiem mainīsies sejas izteiksme. Taču es maldījos. Barbara skarbi rezumēja:

– Mums ir Latvijas likumi.

– Brīvās Latvijas likumi, – piebilda Rīgas Domes deputāts, kuram bija obligāti jāpiedalās visās sēdēs. – Mums te nav Ženēva.

– Es jūs saprotu, taču nemelošu, ja atgādināšu, ka augstāk par ikvienas valsts likumiem ir pasaulē vispārējie un pieņemtie Ženēvas cilvēktiesību likumi.

– Nediskutēsim, – Barbara, būdama sēdes vadītāja, izmantoja ieelpu. – Jums vēl būs pietiekami daudz iespēju šodien izteikties.

Paskatījos uz Visvari. Viņš skatījās manī laipni un draudzīgi. Zīmīgi. Arī pārējie vadītāji dzirdēja gan deputāta, gan Visvara kodīgas piezīmes. Viņi klusēja un izlikās neko nedzirdam un nesaprotam.

Savādi, kas par spēli te tika spēlēta? Kurš ir patiess, kurš principiāls, kurš politiski izturēts, kurš latviski noskaņots?

Protokola apakšnodaļas virsraksts bija par dienesta dzīvokļu piešķiršanu. Pazīstami, presē bieži lasīti uzvārdi no jaunās Saemas, pašreizējie domnieki.

– Nu lai jau steidzas, – iecietīgi noteica deputāts. – Cilvēki jau vien ir. Kur gan viņi liksies pēc deputātu pilnvaru nolikšanas.

Savukārt manas priekšpilsētas dienesta dzīvokļa lūdzējam, kādam aizsardzības ministrijas augstam ierēdnim, aizmuguriski nācās dzirdēt veselu šalti ironisku piezīmju. Sašutu ne pa jokam,

iekodu mēlē un klusēju, tad dzirdēju, ka Barbara šķietami jaukā, piedodošā intonācijā kā labu humoru saka:

– Viņa jau nav stāvējusi tirgū un pārdevusi belašus.

Atkal sekoju pārējo piemēram un klusēju. Visvaris maigi pielieca galvu uz manu pusi:

– Nedariet laba, tad ļauna neredzēsiet, – viņa smaids un intensīvā lūkošanās atgādināja epizodi ar Matīsu.

Nenocietos:

– Vai tā ir dzīvokļu piešķiršanas komisijas devīze?

– Turpinam strādāt, man jābūt uz nākamo komisijas sēdi, – asi nobēra deputāts.

Visvaris nerimās. Kā negudrs viņš centās mani ievilkt dialogā, viņa piezīmes robežojās ar iznīcināšanu un pazemošanu. Trešo reizi nenocietos, taču pēc mana teikuma šķita, ka iestājies bargs sasulums.

Man nevajadzēja teikt, ka visi jau nevar tā vienkārši Ziepniekkalna un Zolitūdes nepabeigtās vienpadsmitstāvēģās mājas pēc oficiālajiem papīriem pārdot nepilsoņiem par septiņdesmit pieciem tūkstošiem, ja to īstā vērtība ir pusotrs miljons un vairāk latu.

Pēc šāviena ausis satriec klusums. Dziļš, baigs klusums. Tad atdzīvojas suņi, mednieki tos palaiž, un paši priecīgi lemj par dzīrēm un svaigo medījuma cepeti.

– Tas ir labi, ka jūs informējāt, tas ir labi, – prom skriedams sazvērnieciski iečukstēja ausī deputāts, bet Visvaris, paņēmis mani pie elkoņa, pavēlēja:

– Ej uz mašīnu, tā ir mana dāvana tev. Tu mani atkal atmodināji, stipri atmodināji.

– Man vēl jāaizbrauc uz savu nodaļu, – centos izvairīties, bet viņš cieti turpināja:

– Ej un sēdies automašīnā, esmu atgriezies.

Sapratu, ka šī pavēle jāizpilda. Savācu dokumentus un mēmā klusumā atvadījos no pārējiem komisijas locekļiem. Mani neviens neredzēja. Varbūt man tikai likās, ka dzirdu Barbaras balsi:

– Viņai to nevajadzēja teikt.

Iemīlēšanās garša

*

Modos ar savādu nemieru, vēl neatminēju, kālab, bet dzerot kafiju, acu priekšā nostājas divas aicinošas, mirdzošas acis. Dziļā, neredzamā manas būtības daļa notrīsēja. Vai ir iespējama tāda noskaņa? Vai kādreiz ar mani tā jau ir bijis? Nē, nevēlos sevi vērt vaļā, ne savu aizmīgušo emocionālo pieredzi.

Īstenībā tas ir Alfrēds, kurš atsūtīja fotogrāfiju no "Leif" žurnāla vāka. Te nu beidzot pamanīju, ka viņam arī ir zilas acis. Fotogrāfijā viņa acu skatiens ir tik aicinoši tīrs, ka atceros sava tēva acis. Nuja, cik vienkārši – mana apmātība un pieķeršanās vīriešiem, kuriem ir zilas acis sākusies pēc tēva aiziešanas no dzīves. Tiklīdz manī cieši un maigi palūkojas šīs krāsas skatiens, tā es sajūtos kā maza princese, kuru mīl, mīl, mīl...

Bet Ārim nav zilas acis. Operatora asistentam Matīsam, viņa, kā izrādās brālēnam, namu pārvaldniekam māsas pašvaldībā ir zilas acis, zilas tās izrādījās arī Alfrēdam. Interesanti, kādā krāsā ir producenta acis? Tās noteikti nav zilas, jo es no viņa vairo. Nuja, bet no Alfrēda arī es vairījos, arī acīs ne reizi neielūkojos. Žurnāla vāks mani atbrūvoja, es vēlos ielūkoties mūziķa acīs. Varbūt dvēselē?

Ingūnas atnestā vēstule vēsta, ka Alfrēds Rīgā dzīvos no divdesmit septītā maija.

Nevaru un nevaru atrast vīratēva māsas vēstuli. Somiņa pie gultas, bet vēstule tajā slimības naktī laikam aizslīdējusi aiz gultas. Gulta ir pieskrūvēta pie sienas. Lai nečīkst, lai neizjūrkājas, lai mūsu mīlēšanās nepamodina bērnus.

Tagad, kad skaidri zināms, ka dzīvoklis ir piešķirts, aplūkoju visus kaktus un apsveru, ar ko pakošanu sākt, taču gulta paliks pēdējā un vēstuli tik ātri neatradīšu.

Uz roku augšdelmiem man ir zilumi, atslēgas kaulam pieguļošā bedrīte pārkošta. Ko gan teiks Āris, mani tādu, saplosītu ieraugot? Es varu tikai pateikties liktenim un Mairitas zilacainajam namu pārvaldniekam, kurš negaidīti atvēra kabineta durvis, tikai tāpēc Visvaris bija spiests beigt manis plosīšanu.

Ak, Dievs, varbūt Mairita arī saplēsās ar ceļu policiju, varbūt producents bija liecinieks un pārcošta šoku, kad viens no policistiem turēja pie deniņiem kalašņikova automātu. Taču augšā dzīvoklī viņu noteikti sagaidīja Visvaris un beidzot izplosījās kā lauvu tēviņš, kura dvēselē iemājojis nelaikā miris slepkava. Viņš salauza māsas roku, sasita zilumzilos brīnumos ķermeni, viņš visu nakti viņu mocīja, pazemoja, ņirgājās. Un tikai pirmdienas rītā aizbrauca uz Brēmeni. Avīzēs bija informācija par Domes delegācijas vizīti brāļu pilsētā.

Nesaprotu, kāpēc Mairita turpina strādāt dzīvokļu daļā? Mums dzīvoklis ir piešķirts, viņa varētu atstāt šo vietu. Atstāt, sameklēt citu, arī citu vīrieti, tikai ne Visvari. Viņš pret mani bija maigs, mīlošs, kad dzērām kafiju, es kā saldu maijpuķīšu smaržu ieelpoju mātai vēltīto Visvara maigumu. Bet viņas kabinetā Visvaris pārvērtās. Kāpēc? Vai viņš ir sadists vai slims vai uzskaitē trako mājā? Varbūt viņš ir aktieris. Visi sadisti ir lieliski dzīves aktieri.

*

Svētdienas vakarā no Līgatnes negaidīti agri atgriezās Āris. Protams, ka zilumus viņš pamanīja uzreiz, viņš centās mierīgi pārrunāt par jauno dzīvokli, par mantām, kuras vedīsim turpu, kuras atstāsim, par lielo dzīvokļa tīrīšanu.

Lēnām tukšojam "metaxu", to man iedeva kāda pateicīgā ordera saņēmēja. Āris dzer negausīgi. Viņš ir sasprindzis un noslēpis niknumu.

– Nu, viņam viss bija lielāks nekā man, – beidzot Āris izlaužas ilgi aiturētais jautājums. – Ir lielāks, jā?

– Piedod, par kādu lielumu tu runā?

– Netēlo naivo, netēlo, tu ar viņu ieslēdzies Mairitas kabinetā, gribēji būt mauka, gribēji un dabūji, jā! – Āris kliez un nerimstas. Es ielēju vēl divas glāzes ar "Metaxu" un liku viņam izdzert. Viņš iztukšoja un turpināja nikni blenzt manī.

– Es ar Visvari nemīlējos un mani viņš neizvaroja. – atbildēju mierīgi un smagi. – Tu vari apskatīt šīs rētas, kuras viņš atstāja, taču, ja tu zini tik daudz, tad tev jāzina, ka ieradās namu pārvaldnieks, laikam jau viņam ir Mairitas kabineta atslēga, un Visvaris atkal pārtapa par domnieku, pieklājīgu, laipnu, šarmantu, un steigšus atvadījās.

– Tad tu noteikti pagulēji ar to namu pārvaldnieku? – Āris nerimās.

– Kāpēc tev tik ļoti nepieciešama mana neuzticība? Kāpēc tu mani vēlies padarīt vainīgu?

– Tu tikai tēlo dievgosniņu, īstenībā tu esi vēl trakāka par māsu.

Esmu pieradusi, ka iedzēris viņš ir viens liels pārmetums, apsūdzot, ka es esot pārlieku prasīga pret viņu un tā jau septīto gadu.

– Bet Inguna ar savu vīru mīlējas katru nakti? – es atcirtu.

– Tu vari mierīgi iztikt bez šīm prasībām.

– Jā, es jau iztīku arī, tad kāda gan tur pārmērība prasībās? Galu galā mēs mīlējamies tikai tad, kad es pati uzprasos.

– Labāk būtu, ja neuzprasītos nemaz! – vīrs atcirta.

Ak, Dievs! Kādas muļķības! Es vēl aizvien jutos vainīga, ka bērni piedzima mēnesi ātrāk nekā bija paredzēts, nekā pēc viņa aprēķiniem vajadzēja būt ieņemtiem. Viņš atradās sporta spēlēs, un es nevaru ieskaidrot, ka dvīņi piedzimst ātrāk. Es nenociešos un izmetu savādo frāzi, kuru dzirdēju komisijas laikā, kad analizēja mūsu dzīvokļa piešķiršanas lietu:

– Runā, ka Saulkrastos gar Barbaras māju katru piektdienas vakaru klimstot kāds divu bērnu tēvs? Varbūt tur paliek tavs spēks?

Viņš klusē.

Veros grāmatā, bet izdzertais alkohols sajaucis prātu. Nemācos, obligāto literatūru, netulkoju, un sāku justies pasakaini labi. Nevēlos braukt uz Brigi, sasprindzinājums jau izkusis. Vai vainīgs pavasaris vai izdzertā "Metaxa" vai vīra atklātais vēsums vai pēdējās nedēļas piedzīvojumi, iejūtoties Mairitas ādā? Kur pazuduši pašpārmēti?

*

Pirmdiena. Vai patiesi tikai četrpadsmitais maijs? Man šķita, esmu dzīvojusi simts garus gadus. Laikam pagājušās nedēļas bilance manai dzīvei izrādījusies nederīga: bērnus praktiski neredzēju, vakaros nolūzu un aizmigu kā pēc garas darba dienas laukos, šodien jūtos kā brīvībā palaists putns, kurš nezina, ko ar vaļu iesākt, nespēj atrast atvērtu logu, atvērtas durvis un jumta lūku. Sitas gar katru leņķi.

Naktī nevarēju aizmigt. Sapņoju, ka Katrīna iecirtusies, apvainojusies un aizgājusi no mājām. Tad tāda maza mazītiņa ar papīra ruļļiem matos izgāja no tualetes, es viņu saķēru ar nodomu atpērt, bet roka atlaidās. Meitai bija baisms pieauguša cilvēka acu skats.

Mani moka piektdiena un nejauši dzirdētais par Barbaru, pie kuras mājas katru sestdienu klīstot kāds garš dilda, jau gados. Viņš gaidot, kad Barbaras māju atstāšot viņas patreizējais mīlnieks. Kad vīrietis aizsteidzoties uz vilcienu, tad siltajā gultiņā vietu ieņemot dvīņu tētis. Līksmošana turpinoties reizumis līdz pirmdienas rītam. Bet es esmu skaļi pateikusi šo atklāsmi vīram.

Man nav tiesību sevī ielaist greizsirdību, jo neesmu redzējusi vīrieti, kurš blandās Saulkrastos ap Barbaras māju. Māju, kuru uzcēla mans vīratēvs.

Manas acis tukši raugās producentadomu kalambūros.

Saprotu tikai vienu, ka attīstītais materiāls ir video režīmā un jāizveido montāžas variants.

Ir vienkārši pirmdiena. Viss ir kā vienmēr, un pat īstenība sastāv no esamības un neesamības. Mana esamība ir uz Jupitera.

Nu gan jāsmejas, arī man pielipis producenta domāšanas stils. Ir nu gan domām spēks:

"Tā tad – potenciālā cilvēciņa esamība ir starp īstenībā esošo un neesošo esamību un neesamību. Līdz ar to – cilvēciņš var rasties vienīgi tad, ja Jūsu neesamība, kas īstenībā ir mana esamība, top pārstāvēta Jūsu esamībā, un nekā savādāk, ne pie kādiem citiem apstākļiem cilvēciņa nebūs. Process ir neatgriezenisks, dialektisks un totāls. Ceru, ka Jūs saprotat, par ko ir runa.

Tā tad – konkretizējam – esošā esamība īstenībā ir neesošās esamības esamība neesamības īstenībā ut.t., bet iesākumam ir vajadzīgs tikai pirmais skūpstis, un nevis vārds, kā to plātīgi paziņo Jānis 1.nodaļas 1.pantā. Nelga. iedomājies, kas šim vienīgajam ir smadzenes galvā. Prastā žīda lielība.

Kur mēs paliekam? Ā. Pie cilvēka jēdziena (atvainojos – pie cilvēciņa). Nē, mana Dievainā būtne, tas cilvēciņš, kurš allaž dzimst no jauna ir kino filma. Ceru, Tu saņēmsi melno materiālu bez aizķeršanās un mūsu pārskrējieni no Jupitera uz Mēnesi turpināsies. Tavs Kaspars, Producents, jo Tu jau mani vārdā nesauc. Bet es Tev piedodu."

Kam lai piedodu es? Man ir noteikti jāparunā ar Mairitu. Un tomēr es pirmo reizi baidos no tikšanās ar savu māsu.

*

Labāk nevairīties no tikšanās. Vanna un karstais ūdens mani pievelk ar īpašu garojumu. Tā nu mēs abas vakarā dzērām kafijas liķieri, tad vēl mazliet, uz mājām braukt man nav spēka, it īpaši pēc kārtīga laukos brūvēta spirta uzlējuma. Ja Āris atbrauks un aizvedīs, tad man iebildumi neradīsies.

Mairita tik savāda, man liekas, ka runā nevis viņa, bet es pati:

–Visa nedēļa man šķiet kā tāltāla pagātne. Pārdzīvojumi, atmiņas, līdzības. Viss rimis, viss aizmidzis spirta uzlījumā. Lai es varu būt viena, brīva un mirusi. Dzīva un mirusi reizē. Rīt atkal es varēšu turpināt dalīt dzīvokļus, bet es vairs nebūšu tā, kas biju. Es zinu naudas garšu, es zinu, cik tā ir varena, cik tīkama, cik brīva esmu, kad man ir nauda. Man patīk naudas garša kā zemenes ar putukrējumu. Kā falls ar putukrējumu un zemenēm pa virsu. Man patīk vīrieši, kuri smaržo pēc naudas un falli, kuri smaržo pēc naudas.

Arī es laikam stāstu to pašu, taču es runāju par vīrieša garšu un brīvību. Ja man būtu īsts vīrietis, kurš mani mīlētu, mīlētu, es laikam runāju par brīvību, ko dod augumam mīlēšanās, par baudu, kura ir vislielākā, un to, cik ļoti es alkstu to piedzīvot un tad izkust kā saldējums saulē. Vēl es laikam klāstīju kaut ko neatļautu, par to, ka turpināšu klusībā apmeklēt trenāžieru zāli un klusi smieties par pasauli, kura centās mani sabraukt un iznīcināt. Žēl ilūziju, žēl izdomātās pasaules, kurai tik vieglas smiltis klājas pāri.

Un tomēr, cik skumji būt tukšai! Cik skumji!

*

Turpinu purināt grāmatas un siet tās kaudzītēs. Pārlasu nenožīmīgas vēstules un piezīmes. Cik biedējošs atbrīvotais plaukts!

No kādas pelēkas aploksnes izbira fotogrāfijas. Pacēlu pirmo un notrīsēju. Balets, meiteņu grupa. Riekstkodis. Veikli šķirstīju pārējās. Es nepaguvu sadedzināt. Pēc izvešošānās izplēsu uzņēmumus no albūmiem, savācu vienkopus, bet pēdējā dienā pirms izbraukšanas tās vairs neatradu, laikam mamma bija noslēpusi plauktā starp grāmatām. Nē, šodien es fotogrāfijas nededzināšu! Man patīk tās aplūkot un ļaut, lai sāp sirds, lai asiņo. Man patīk manas sāpes.

Interesanti, kādi pārsteigumi mani vēl sagaida?

Pārsteigumus neatradu, bet līdz vakaram grāmatas bija sasaiņotas. Beigu rezultāts visnotaļ apmierinošs. Bērniem skolā arī viss kā parasti – mazi uztraukumi, pārdzīvojumi. Izejam ar bērniem pagalmā. Un tomēr, kāds kādu jauku paradīzes stūrīti es zaudēju. Man patīk atrasties skaistā vidē, starp kokiem, kuru maigais salātzaļais lapu tonis drīz kļūs piesātināts un apmierināts.

Bērnus aizsūtīju gulēt, bet pati ar Ingunu aizgāju uz Žagara kafejnīcu izdzert glāzi kokteiļa. Tur bija neizdevušies mākslinieki, mūziķi, tad jau manējie no kino un televīzijas pasaules izskatījās vissakarīgākie. Es arī esmu piederīga meditējošo neveiksminieku paaudzei un tomēr, man ar viņiem bija garlaicīgi. Atcerējos bildes, pievēru acis un aizlidoju ar glāzi rokās: Tās ir manas sirds trīsas. Pieveru acis un redzu, kā modele cieti un pārlicinoši soļo pa mēli. Pland minikleitiņa, plecu lentīte noslīd. Kurpes klindz, solis precīzi atkārtu bērnu dienu visgrūtāko taisni – iešanu pa ietves malu, pāri zālei novilkta matu lenti. Vilka viltības viltus. Iet pieci rindā, pēdas itin kā viens sniegu bristu. Skaistas, elegantas Klaudijas. Keitas un Unas. Simti un vēlreiz simti tērpu. Parīze, Londona, Ņujorka, Rīga, Tokija. Tērps – raksturs. Tērps – stils. Tērps – dvēsele?

Plīvo simts lokos lente. Špagats, vēlreiz špagats. Piruete, tiltiņš. Lieli apli vingrotājai ap vidukli. Cirka mākslinieces baisā virtuozitāte. Absolūta fiziskā atraisītība un uzdrīkstēšanās. Elpa aizraujas, sirds notrīs, bet, ak! viss beidzas laimīgi. Skan aplausu Niagāra. Sports, cirks – pierādījums ķermeņa bezgalīgajai pilnveidei un dabas doto iespēju neizmantošanai ikdienā. Gars gavilē – es varu, spēju, es esmu!

Sambas erotiskā tiklība. Valša tūkstoš kruzuļos tītā atzīšanās – es gribu mīlēt tevi, dzīvi, pasauli un sevi. Sevi – tik dekolētū un apsegtu, tik gaisīgu un savās vēlmēs nemaldīgu. Kā Vīnes

valša laikā izdzerts šampanietis sevi izsaku dejā. Mirklis, tikai mirkļa atklājums. Kā daiļslidotājas slidu asmeņa raksts – tik gaistoši sāpīgs.

Tā mana gatavošanās kustības liktenīguma izpratnei. Mana garīgā bērība. Mana tuvošanās jau sākusies. Plosās žurku ķēniņš, zobenu vicina Riekstkodis, rožu dejas pārkāpj sporta un dejas estētiku. Kādu? Vēl nejaušu, vēl neapjausu. Bet manī pamodusies savāda trauksme.

Baltais gulbis ar maigo raksturu, melnā gulbja asās kustības un izaicinājums, Silfīda ziedu vītņu šūpolēs. Rozes atmodināšana – laikam pārāk daudz jūtu, pārāk daudz maiguma un iedomu. Es tomēr raudu. Stāvu un raudu. Un baidos priekškara aizvēšanās. Baidos iziet no pasaules pavēšanās, no kustības smalkākām niansēm.

Mūzika izkūst pirmās pirmsrindas aizā. Pēdējās tirpiņas kā skudriņas nobirst, aiznes ikdienas zemos satraukumus, nodzēš sīkus aizvainojumus un sīkas alkas. Mūzika un kustība. Neviena vārda, nevienas frāzes. Vien vesela dzīve caur kustību, mūziku.

Es zinu, un es saprotu, vien pateikt nespēju, ko esmu sapratusi, stāvot tumsā, zeltā greznotā zālē, kad asaras līst tīras un atskaidrotas. Es zinu, tikai te var saplūst kopā un pārtapt dzīves stāstā tērps, fiziskā visvarenība, kustībā ieliktās jūtas.

Bez vārdiem – mūzika, kustība, dzīve. Šajā brīdī un vienmēr...

*

Trešdiena, sešpadsmitais maijs. Esmu izskatījusi producenta atsūtīto filmu un atradusi trīs teikumus par Indriķi Volfu. Liela dzimta. Astoņi brāļi, katrs nokļuvis citā pasaules malā – par izsūtīto uz Džekazganu kāds teica, ka tas pazudis bez vēsts un varbūt Latvijā atrodies kāds, kurš varētu pastāstīt par Volfu Indriķi. Es esmu Indriķa meita. Tātad manam tēvam tomēr bija septiņi brāļi?

Mans tēvs neticēja atmodai un tālab abi ar māti augsta puča laikā atvadījās. Kāpēc viņi neticēja un kāpēc manī trīsuļo bailes turpināt dzīvi Latvijā? Vai tas ieprogrammēts manā zemapziņā?

Līdz darba beigām visus materiālus esmu apskatījusi, pierakstījusi kadru maiņas, Inguna šifrēs tekstus. Matīss aizbraucis uz lidostu pēc jauna sūtījuma. Operatora asistenti ir veikls zēns, turpina remontēt producenta dzīvokli. Remonta darbi noteikti veicas, jo viņam palīdz brālēns, arī zilacainais smukulis, namu pārvaldnieks no Mairitas rajona, mans aizstāvis un mūžīgais vaininieks.

Operatora asistentam līdzī atbraucis kāds zema auguma platplecains stiprinieks. Matīss iepazīstina ar puisī, tas sniedza man roku un es ieraudzīju uz labās rokas svaigu rētu. Tās ir zobu pēdas. Skaists aplis virs pirkstu cīpslām. Pagūstu saskaitīt – trīs plātāki zobi vienā pusaplī, pieci labi saskatāmi zobu iespaidumi apļa lejasdaļā. Pamanījis manu nevilšo ziņkāri, platplecis paskaidro:

– Kaimiņu suns ieķērās.

– Tā gan ir varena pasuga ar neraksturīgu sakodienu, – es atjokoju.

– Linda, aizsīt par šo puisī kādu vārdu māšai, viņam ir problēma.

– Vai tad policistiem vajadzīga pazīšanās? – pabrīnījos.

– Nē, viņš nav policists, viņš ir izmeklētājs, nu kas tu īsti esi? – Matīss pārjautāja.

– Izmeklētājs ekonomikas daļā. Situācija ir tāda, ka man pirms gada piešķīra dienesta dzīvokli, vienistabas, nu pēc oficiālajiem lēmumiem, bet, toreiz dzīvokļu daļā strādāja mans čoms un viņš orderi uzrakstīja uz divistabu dzīvokli. Tagad vajadzētu to privatizēt, vajadzētu sakārtot arhīvu. Jūsu māsa tās lietas saprot.

– Iepazīstināsi viņu ar māsu, jā, – Matīss mīlīgi smaidīja un piedāvāja platpleča pakalpojumus juridisku sarežģītumu nokārtošanā.

– Labi, es pateikšu māšai par jūsu vizīti.

No piedāvātā konjaka es atsacījos, palūdzu, lai aizved bērnus no pagarinātās grupas pie deju skolotājas. Izkāpu nevis pie māsas mājas, bet gan vienu ielu ātrāk.

*

Mairitai jautrs noskaņojums, viņai šodien dzimusi kārtējā anekdote par dzīvokļu daļu. Viņa smejas un nevar nociesties, mēle jautra:

– Iedomājies, pie manis ierodas apmeklētājs, ģērbts nonēsātā uzvalciņā, saņurcītā platmalē un kreklā ar norautām piedurknēm. Viņš lūdz palīdzēt, bet es atsaku. Kad apmeklētājs aiziet, mans gudrais namu pārvaldnieks, kurš tobrīd sēdēja kabinetā, pārsteigts izsaucās:

– Tu taču nekad neesi atteikusi nabagiem!

– Viņš nav nabags! Viņam makā bija simts divdesmit septiņi lati un septiņpadsmit santīmi.

– Kā tu to zini?

– Nu tad pārskaitīsim kopā, – Mairita smejas un nevar vien beigt smieklus valdīt, tad piebilst: –Viņš pat nepamanīja, kādā veidā es iestāstīju, ka par informācijas iegūšanu ir jāmaksā.

*

Mana pazudusī vēstule un dokumenti atrodas pie Mairitas. Iespējams, ka tovakar zāļu iedarbība bija iemidzinājusi atmiņu, bet aizvakar mēs abas atradāmies skaisto sapņu un brīvo atklāsmju zemē.

Māsa aploksnē ieliktos dokumentus ir rūpīgi izstudējusi un jau sakopējusi nepieciešamo, uzrakstījusi iesniegumu tiesai. Māja, kurā dzīvoju pieder mums pašām. Ģimenes māja, celta trīsdesmito gadu sākumā un, dabiski, ka īpašums kalpoja kā iegants, lai visus izsūtītu. Te nu arī es varu papildināt savas dzimtas vēsturi ar dažiem teikumiem no producenta atsūtītās filmas. Tēja kūp neskarta. Astoņi brāļi, nevienas māsas, mūsu tēvs miris, trīs brāļi četrdesmit ceturtajā emigrējuši uz Ameriku. Vēl kaut kur jābūt četriem tēvabrāļiem.

Mairitai gaiša seja, es ticu, ka māju atgūsim, jo visi oriģināli par īpašumu, pat testamenti, viss rūpīgi saglabāts, tikai pieteikšanas oficiālais laiks nokavēts.

– Ko mēs darīsim ar tām trijām ģimenēm mūsmājas iedzītajiem?

– Tev ir trīsistabu dzīvoklis piešķirts, ir. Lai Ingūna ar vecākiem iet turpu dzīvot, bet pensionāru pāris varētu samainīties ar mani.

– Nuja, viss jau būtu labi, bet augštāvā pierakstīts tas krieviņš, kurš jau divus gadus dzīvo Krāslavā.

– To var iztiesāt par nedzīvošanu. Un māja ir mūsu! – Fantastiski! – Mairita līksmo un nebeidz līksmot. – Tagad es zinu, kāpēc Dievs mani saveda ar Visvari.

– Bet mēs taču neesam vienīgās mantinieces, kaut kur jābūt mūsu četrām māsām. Kaut kur viņām ir šajā pasaulē jādzīvo.

– Vai mēs jel kad viņas satiksim? – Mairita piebalsoja.

Vai mēs viņas jel kad satiksim. Man šķiet, ka satiksimies, jo filmēšanas grupa brauc uz Džekazganu, brauks uz Pievolgu, kur dzīvo vāciešu diaspora. Un mums šķiet, ka mēs esam sapratušas, kurp aizbrauca, kur pazuda mūsu māsas.

– Mairita vai tu zini, ka Visvarim ir bijušas četras sievas? – jautāju.

– Naivā, kurš to nezina. – Mairita smaidīdama atjautā. – Viņš savām sievietēm uzdāvināja labus dzīvokļus un viņas ir apmierinātas. Sievietes vienmēr ir apmierinātas, ja viņas pamatīgi nodrošina un pazūd no viņu dzīves. Ja ir daudz naudas un labs dzīvoklis vai māja, tad pats devējs vairs nav vajadzīgs. Tikai nabagi turas viens pie otra.

– Un tie, kuriem ir bērni. Viņi ir skolotāji. – atbildu. – Saki, māšēlīt, es dzirdēju, ka viņam arī tagad esot vairākas mīļākās.

– Jā, simtreiz jā un vēl abiem ar tēvu pieder divas mauku mājas. Tās nav mājas, tie ir dzīvokļi, kur savas nopirktās draudzenes jebkurā diennakts laikā ved saeimieši, domnieki un ministru ministri. Visi, kuri vēlas atpūsties no problēmām un vienatnē baudīt burvīgus augumus un bezaizspriedumu atdošanos.

– Laikam esmu konservatīva, – noburkšķu.

– Nē, liekule, tu arī gribi būt dzīva, nevis sapīta tikumīga sieva.

– Nu bet Dievs, baušļi?

– Baušļi. Cik sievu bija Zālamanam, ko Jēzus teica palaistuvei Marijai? Ne viņš pats meta akmeni, ne citi to spēja. Grēks sākas tad, ja vīrietis un sieviete kopīgi rada bērnu un tad to neaudzina. Kamēr tu neesi radījis bērnu, tu neesi atbildīgs par zemi, kuru mīdi un zemei ir vienalga, kas pa to staigā. Tad jau grēks būtu baudīt ceriņu smaržu, jebkuru puķi, tās taču domātas bitītēm medus vākšanai. Tikai un vienīgi jauna dzīvība uzliek atbildību. Tu esi atbildīga par bērnu audzināšanu un nevis par vīru, kurš smaržojas ar citām puķēm.

– Padomāšu. Bet tagad klausies, pie tevis ieradīsies kāds vīrietis, kuram ir svaiga koduma rēta uz labās rokas. Kāds, kurš naktīs piestrādājot par ceļu policistu, bet dienā esot izmeklētājs. Viņam tavā rajonā ir dzīvoklis, bet tev iespējas sakārtot dokumentus. Man šķiet, ka viņš tev patiks, ja vien tu atceries, kāds izskatījās tavš nakts murgs.

– Saki, kāpēc tu atteicies no mana zilacainā drauga mīlas piedāvājuma?

– Tā būtu tu, bet kāda izskatās mana kāja? Tu esi par to padomā-jusi. Jā, man viņš patika un arī manējais, operatora asistents maigi piedāvājās. Es tikai apgērbta varu būt Mairita. Tā, lūk, mīļo māsiņ!

*

Ceturtdiena. Septiņpadsmitais maijs. Šosestdien manā vidusskolā salidojums, bet es šodien mazos vedīšu uz laukiem, uz dižu liepu un ozolu ieskautajiem "Birzkalniem". Mēs abi ar Āri sestdien agri no rīta kopā ar viņa jauno kolektīvu dosimies braucienā uz Lietuvu. Maza diplomātija – akciju sabiedrības galva ar kolektīvu iepazīsies divu dienu ekskursijā. Brīva atmosfēra, vaļa visiem tikumiem un netikumiem. Mēs peldēsīmes, ja vien saule ļaus, priecāsimies un līksmosim.

"Birzkalni" zaļi un smaržīgi. Bērni kā brīvē palaisti kukainīši, aizskrien lapu maigajā tonī, dzirdamas vien viņu balsis.

Vīratēvs strauji sakumpus. Lepnais, staltais augums saliecies kā visām Latgales vīriem. Man šķīta, Vidzemes pakalni nesaliec augumu. Plašie lauki apstrādāti, liels sausums šopavasār. Liels un vējains sausums skrien pāri laukiem. Mans vīratēvs, man sazin kādēļ nepatīk viņa vārds – Ignāts, cenšos to neizrunāt, atstāja mašīnu pagalmā, noāva basas kājas un devās piecus kilometrus garajā apgaitā apkārt tūrumiem. Zinu, pēcāk viņš ieducinās mašīnu un brauks apskatīt savus vietējos būvniecības šedevrus.

Vecvectēvs atnesa pienu, mēs dzeram, ēdam ar krietnu medus kārtu noziestu maizi. Tā ir garda, krāsni ceptā rudzu maize ar medu un aukstu pienu. Kas tad saimnieko, gribēju jautāt, taču apslāpēju ziņkāri. Gan pats izstāstīs.

– Tava māte mazliet uzticējās tikai manai sievai. – viņš teica.

Vīra vectēvs pārmeta agrāko gadu vienaldzību un intereses trūkumu par mammu un tēvu. Septiņi gadi kopš viņi aizsaulē, bet mēs ar Mairitu viņus pavisam aizmirsušas. Es stāstīju bērniības un skolas laiku vīziju par vecākiem.

Vecvectēvs zināja tikai to stāsta daļu, kura attiecas uz viņa sievas gaitām Džezkazganā.

Liktenim tīk smalki joki, jo notika tā, ka es un Āris satikāmies un apprecējāmies, ka to viņa uzzināja un neslēpa sajūsmu un vienlaikus kaut kādas mistiskas bailes no likteņa sakritībām, kuras varot ieraudzīt tika, paraugoties ar mudru aci savā pagātnē.

Es pastāstīju par filmā redzēto un dzirdēto:

– Tad jau tā būs filma par tavu dzimtu, mīļais bērns! Mēs visi esam pazaudējuši savas saknes un izkaisījuši padomju gados zināšanas par senčiem. Vismaz tev liktenis lēmis sasiet pārcirstos galus. Lai Dieviņš tev palīdz. Par tavām māsām gan neko es nezinu. Laikam jau tev jāpaciesas, lai uzzinātu šo noslēpumu.

– Nuja, es jau esmu tikai internātskoilas bērns un man nav ikdienā nejaušās sarunās dzirdētās biogrāfijas drumslu.

Savādi, es atcerējos internētskolu. Briesmīgo iestādi un skolotāju Kurmeni. dāmu ar melniem, bieziem, jo bieziem, gariem matiem, spoži nokrāsotām lūpām un caururbjošu skatienu. Tik līdzīgu Barbarai. Karmenas mūžīgā atdzimšana. Kurmene mums par audzinātāju tika piekomandēta ceturtajā klasē. Pirmais, ko viņa ieviesa, bija klases ziņotājs. Pēcpusdienās mēs gatavojām mājas darbus un viens no skolēniem bija kārtības uzraudzītājs. Viņa pienākums bija pierakstīt uz papīra katru, kurš grozījās, bija nemierīgs, prasīja kaut ko kaimiņam vai vienkārši sačukstējās. Kurš bērns gan varēja mierīgi nosēdēt? Ak, tikai ne mana māsiņa. Viņa katru dienu melnajā sarakstā tika reizes četras piecas. Viņas kustīgums un nerātības aizrāva pārējos, bet, ja klases uzraugs vēlējās iemantot Kurmenes labvēlību, tad bija jāuzraksta vismaz desmit kārtības jautājumi.

Gandrīz ik vakaru Kurmene spīdošām acīm pavēlēja Mairitai noģērbties un kādam no puikām lika ar siksnu viņu sist. Ja kāds atteicās, tad arī neklausīgo puiku sita. Citreiz viņa puikām piespieda simts reizes pievilkties, bet meitenēm pieci simti reizes pietuities. Reiz neizturēju. Bet tas bija vienīgais gadījums, es ar abām rokām ieķēros Kurmenes melnajos, spīdīgajos matos. Tie biežā vilnī izira pār šmaugās sievietes vidukli un niknumā viņa iecirta plauku, tad pavēlēja tūkstoš reizes pietuities. Otrā rītā kājas bija nekustīgi bluķi.

Mairita jau pēc mēneša četriem, pārvarēja bailes un uzvedās mājas darbu gatavošanas laikā, kā viņai iepatīkās, trokšņoja un izaicināja Kurmeni uz aizvien jauniem sodīšanas veidiem. Māsa reizumis atļāvās noģērbties kaila un pacietīgi gaidīt, kad sāksies viņas sodīšana, bet reiz viņa izaicinoši pavēlēja Kurmenei, lai tā ātrāk sāk savu vājprātu, jo vēl jāpagūst nomazgāties dušā, sasmērēt ar zālēm rētas un izgulēties. Un tāda kaila, strīpaini sarkana viņa izgāja sniegā, pārskrēja pāri pagalmam uz mācību daļas vadītāja kabinetu un visu izstāstīja. Otrā dienā Kurmeni laikam atlaida no darba, bet viņa iekārtojās kādā garīgi atpalikušo bērnu internātskolā, jo reiz par viņu es izlasīju cildinošu rakstu lielākajā rīta avīzē.

Mani ne reizi nesita un neviens pat gribēdams nevarēja ierakstīt soda sarakstos, jo es spēju nekustīgā pozā nosēdēt ļoti ilgi.

Pēc ceturtais klases mēs internātskolā neatgriezāmies.

Varbūt tāpēc Mairita spēj izaicinošā pārdrosmē mīlēties ar Visvari?

*

Atceļā gan vīratēvs, gan es klusējam. Abiem ir miljons savu domu un nodomu. Piemājuši pie Vidzemes šosejas malā viņa projektētajā, arī uzbūvētajā restorāna un viesnīcas, ieejam izdzert kafiju.

Nostalģija viņa acīs. Tās nav skumjas, nē, tas ir vajāta suņa skatiens. Tāds skatiens bija man, kad pēc gadu ilgās slimības, es ar diviem kruķiem zem katras paduses, ietenterēju operas foajē.

Vīratēvs izrāvis simts gramus franču konjaka. Piebikstīju pie viņa elkoņa un atgādināju, ka pie stūres es tomēr nesēdēju.

– Otro paņēmu uz pusi mazāku, – Viņš strauji izrāva, sarokojās ar vecajiem paziņām.

Atkal pamanīju nodzīta suņa skatienu, ko pat konjaks nav izdzēsis. Viņš pieskārs ar roku manam zodam, pacēla to uz augšu, redzēju zaļbrūnas zīlītes, un dzirdēju:

– Bērns, uzmanies no Barbaras.

Uz manu skaļo "Ko?!" viņš atbild:

– Ak, es mazliet esmu ierāvis, neklausies veca nodzīta klepera muldēšanā.

*

Piektiena. Ceļojumu pa Ameriku producers ir pārtraucis un sagaidīja mani smaidīgs, atpūties, starojošs. Katrs mūspuses cilvēks pēc ciemošanās rietumos kļūst garīgi tīrāks, smaidīgs un labestīgs. Parasti jau pēc nedēļas mūsu tikumi kā ar dzēšgumiju izdzēš cilvēcību un visi kļūst pelēcīgu vaigu.

– Tu, mīļā dievainīte, tu taču esi dzimusi zem laimīgas zvaigznes, – producers jūsmo un labie vārdi un attieksme kā šampanieša strūkļa aplej mani, – tev lemts samontēt fantastiskāko ķīniņi Latvijā! Esmu atvedis tādus cilvēkus, tādus cilvēkus, ij sapņos nenosapņot viņu dzīves ceļus. Trīs es nointervēju, pa ceļam vēl divus Braunšveigā, tos, kuri dzīvoja Pievolgas vāciešu kopienā un emigrēja uz Vāciju, laikam sešdesmitajos gados un ko domājies, pamanījās kā savus līdzī aizvest jaunākā brāļa četrus bērnus. Tas būs vēl ģeniālāks stāsts par izdzīvošanu un dzīvi. Vēl neesmu noskatījies Vācijas materiālus, bet tas, ko stāstīja redaktore un operators, tas ir dievaini.

Tāpat, tie būs mana tēva brāļi. Vīri, kuri emigrēja uz rietumiem un neatgriezās. Mans vectēvs uzcēla lielu savrupmāju, kurā kā vienkārši īrnieki pēc izsūtījuma atgriezās mans tēvs un mamma. Viņš dzīvoja savā bērniības mājā un pacietīgi raudzījās, kā mainījās iedzīvotāji, kā viņi postīja un nekopa apkārtni un arī viņš pats no bailēm nekopa māju, valsts īpašums ir valsts īpašums. Viņa bailes un mammas bailes bija dziļi ieēdušās muguras smadzenēs. Bailes kā dzīvesveids, bailes kā eksistences pamatforma. Galu galā – ko gan varēja gribēt no vienas agonizējošas, prostituētas, paverdzinātas, tumšas un mazas tautiņas pārstāvjiem. Šie nav mani vārdi, tos man ir teicis viens nelaiķis – alkoholiķis. Es pilnībā piekrītu, jo tie ir mana tēva vārdi, kurus viņš bieži atkārtoja un tagad es līdzīgas domas dzirdu no sava tēvabrāļiem:

– Mana mīļā tauta – nekrīti panikā – skatieties un redziet – redz kā es esmu pārcietis visas mokas, pazemojumus un apvainojumus. Kā redzams, esmu sveiks un vesels, un ja tas tā ir, kā tas ir, tad, kā saka, jādod pa purnu, un kurš gan cits, kā vienīgi jūs, var darīt to, kas jādara Jums.

Man nav skaidrs, kāpēc jūs klusējat. Jūs taču neesiet akla valsts, lai neredzētu to, ka latviskā tradīcija ir pasaules naba, ja gribiet – arī transcendentā. Tas taču jums vienreiz būs jāpasaka. Kur tad jūs spruksiet? Manu putniņi! Tādas tās lietas. Jūs varat izsprukt no manis, bet no sevis – nekad, līdz pat pēdējai stundiņai.

Sakiet man – kamdēļ gan jāļauj, prasti sakot, vienam stulbam žīdam gānīt sev uz galvas? Kam par godu? Vai par godu svētlaimes mirāžai jeb tamdēļ lai jūs, viena brīnišķīga un debešķīga tauta; labprātīgi gribat atrasties meža būdiņā? – noklausījies savu tēvabrāļu stāstus, es domās līmēju satrūkušos bērniības atmiņu kadrus, bet māsas tomēr neatminos, tās es varu apskatīt tikai fotogrāfijās, viņas ir precējušās, viņām ir bērni un viņu mājas ir tālu projām no Vācijas. Un tomēr, es rūpīgi pierakstu adreses, gatavajā materiālā tās nebūs vajadzīgas un šī dzimtas dzīves daļa tiks samontēta tikai kā vienas minūtes epizode, kura parāda mūsu tautas asprātību.

Varbūt es iemācīšos un manī ir sajūta, ka es iemācīšos dzīvot ar plaši plestiem spārnēm, skaidri, droši un brīvi, nevis kā aukstumā sarāvēs garīgs nīkulis, kurš žēlojas, žēlojas un žēlojas. Tāds ir šodienas jaunais latvietis šeit Latvijā, bet tas, kurš atpleš spārnus lidojumam, tam lidojums virs Latvijas ir viena vienīga izvairīšanās no skauģu mestiem akmeņiem un lodēm.

Tēvs aizsūtīja manas četras māsas uz Pievolgu pie saviem brāļiem, kuri viņas adoptēja un izveda uz Vāciju, kad Pievolgas vāciešiem uz mirkli atvēra izbraukšanas vārtus. Tagad es zinu, ka divus tēvabrāļus nošāva Džezkazganā nometnes sacelšanās laikā un viņu kapa vieta nav atrodama, viens dus pievolgas zemē, turp dodas filmēšanas grupa, visvecākie dzīvo Klīvlendā, Kalamazu un viens Vašingtonā, viens Braunšveigā, otrs Osnabrikā – Vācijā, bet četri ir miruši. Viens no tiem ir mans tēvs, kurš neticēja Latvijai un labprātīgi aizgāja no dzīves.

Sēžu un akli veros mazajā monitorā, man šķiet, es nespēju samontēt šo dokumentālo filmu, esmu pārmēru ieinteresēta persona, manī nav tās labdabīgās objektivitātes, kura vadīja līdz šim

brīdim. Atzīstos Ingunai, ka laikam nespēšu samontēt, bet viņa manu uztraukumu attaisno ar prieku par māju. Inguna jau ir apskatījusi trīsistabu dzīvokli un piekritusi ir visa ģimene:

– Nezinu, es nekad nesagaidītu jaunu dzīvokli un, dabiski, nekad nevarētu sakrāt tik daudz, lai nopirktu. – Viņa priecājas to sakot, viņas acis staro un es arī esmu laimīga, ka Inguna, mazā nodevēja un Āra sabiedrotā, kura agrāk izstāstīja Ārim par visām naudām, kuras es saņēmu, dzīvos mazliet tālāk no manis un tomēr nepazudīs. Viņa mani pēc atgriešanās no studijām Pēterburgā, iekārtoja kinostudijā, pierunāja, piespieda un es viņu nepievīlu. Mana jaukā bērniņas kaimiņiene. Man viņai nekas nebija jāstāsta un es viņai piedodu viņas mazās nelietības. Ja es pārņemtu vai tālab viņas raksturs mainītos. Viņa ir piedzīmusi ar vaļā ausīm, vaļā acīm un vaļā atlaistu mēli.

Vecais pensionāru pāris uz labiekārtotu dzīvokli nevēlas pāriet, jo ir izrēķinājuši pensijas un īres nesaderības koeficientu. Mairita dzīvokļu daļas maiņas nodaļā jau ir atradusi vairākus variantus, vecīši nevar vien izvēlēties, kuru dzīvokli ar malkas apkuri izvēlēties mūža nogalei. Viņu prasības aug augumā, bet Mairita ir noskaņota otimistiski, jo Visvara tēvs apsolījis aizsūtīt savu būvbrigādi uz jebkuru dzīvokli, lai saremontētu dzīvokli priekš valsts bankas direktora mātes. Tas ir Mairitas kārtējais izdomājums, bet – mērķis attaisno līdzekļus.

– Es viņam izdaru pakalpojumu – viņš man. Tāda ir dzīve, šie vīri un viņu amati jātur īstos grožos.– Tā ir Mairitas jaunā atziņa. Man mazliet bail no viņas straujuma lietu kārtošanā, bet es neko nesaku. Atrunāt māsu nev iespējams. Arī tiesas diena jau ir nolikta. Mairita steidzas un sestdien, kad brauksim ekskursijā uz Palangu un jūras muzeju kopā ar Āra jaunajiem kolēģiem, būs ko pārrunāt.

– Es visas mājas lietas vēlos nokārtot līdz savai vārda dienai, – viņa spītīgi apgalvoja. – Tikai tad es varēšu no sirds svinēt un galu galā pat apprecēties ar Visvari.

– Bet tas taču notiks piecpadsmitajā jūnijā, – atgādināju datumu.

– Pirmajā jūnijā es pati sev pasniegšu dāvanu – māju, un tad līdz piecpadsmitajam būšu brīva un gatavošos tikai un vienīgi kāzām.

Esmu pabeigusi darbu, Āris jau piebraucis, sēž un lasa avīzi. Mēs ar Ingunu iekāpjam aizmugures sēdekli. Āris ķircina Ingunu:

– Tev nepatika, ko mans tēvs, vecais būvnieks uzsāka, tev sava galva, visu izārdīsi, ko mēs tur paguvām saremontēt.

– Ai, Āri, es nepiedalos tavos jokos, piedod, viss, ko tu izdarīji ir perfekti, bet mans vīrs visu mūžu ir ilgojies pēc sava dzīvokļa un ļausim viņam darboties prieku.

– Ja vajag kādu padomu, neaizmirsti, man tēvs ir viens feins būvnieks, – viņš piekodināja

– Paldies, man šķiet, ka sestdien un svētdien mēs jūsu iesākto jau pabeigsim un pirmdien sāksim pārvest mantas – Inguna ir līksma. Arī es. Tikai Āris izskatās domīgs.

*

Rīts saules pielietis. Kā radīts ekskursijai. Šodien es iepazīšos ar sava vīra darba kolēģiem un kolēģām, viņu kundzēm un kungiem.

– Arī sevi parādīsi, – pasmaidīja mans vīrs.

– Nu ja, veselus septiņus gadus esi turējies ai piecām atslēgām, – atsmeju.

– Kad mazliet ierūsējusi, tad var nebaidoties vest tautiņās. Tu jau man savas draudzenes arī diez ko nerādi, astes vien nozibina, – vīrs pretī.

Es saku, ka nevis astes viņš redz, bet aizejošu dāmu kustīgas puslodes. Visai kārdinošas puslodes, vīrs nav uz mutes kritis, bet arī man piemīt niķis, būt pēdējā teksta teicējai. Atbildu, ka dvīņi ir garantija, ka dupšiem pielīpušais skatiens atrausies, lai ietu pastaigāties ar vienu vai visiem.

Āris mazliet apvainojas, balss ietrīcas. Ja esmu ar tevi nodzīvojis septiņus gadus un mums ir bērni, tad tev jāsaprot, ka laulība man ir kaut kas vairāk un nopietnāk nekā acu spolēšana uz

skaistumu. Nuja, es iejaucos, neviens nevar aizliegt priecāties par puķēm dārzā. Āris pārtvēra domu – priecāties nenozīmē obligātu puķes noraušanu.

– Piedod, saku, drīz jau tavas firmas vārti, būsīm jau no rīta saplūkušies. Kā gan izskatīsīmies no malas?

Mani iepazīstina ar Āra kolēģiem, sievietēm, Viens garš, pašapzinīgs vīrietis mazliet pāri četrdesmit, otrs varētu būt jaunāks, gadi trīsdesmit septiņi. labi saglabājies. Savādi, viņu sievas vizuāli līdzīgas. Gaišmates, pieklājīgi balinātas. Slaidas, minikleitas šiki izskatās. Es allažīņ par mēru satraucos, jo mana salāpītā, rētainā kāja liedz uzvilkt īsus svārkus.

Pievēršu uzmanību amizantam resnītim, kurš visus smīdina, joki un asprātības birst viena pēc otras. Viņa gars izskatās tik jauneklīgs, ka mani pārsteidz viņa ārienes nesaderība ar gara mundrumu.

Mairita mazliet nokavējas, īsie mati pland uz visām pusēm, acis dzirkst. Mēs apskaujam viena otru, es vaicāju:

– Kur Visvaris?

– Viņš nebrauks, nav īstā kompānija.

– Viņš jau tikai ar smalku automašīnu. Autobuss pārāk vienkārš braucamais.

– Tā jau ir, cilvēki izlutinās.

– Āris teica, ka tev bija jāaizpilda trīs viets. Kas būs otrie?– ziņkāri vaicāju.

– Paskaties uz taksometru, tur jau abi divi kāpj laukā, – Mairita pagriež manu galvu uz saules lēkta pusi. Tā ir Barbara un zilacainais namu pārvaldnieks. Mairita paskaidro:

– Tas ir Kalvis un Barbara, tu viņus labi pazīsti.

– Kas Barbarai te meklējams, autobuss priekš tik augsta amata dāmas ir arī par prastu.

– Nevaicā, māsiņ, pagaidām nevaru atbildēt.

– Bet tas zilacis, tā tad viņu sauc Kalvis, nuja, man jau tā šķita, ka esmu viņu redzējusi.

– Jā, firmā "Boņuks garantē". Tā bankrotēja, ārēji, protams, puisī uztaisīja jaunu firmu ar citu nosaukumu, bet namu pārvaldniekiem ir liela praktiskā informācija un viņi ir ļoti nozīmīgi darbinieki gan vienā gan otrā vietā.

– Barbaras skaistais mīļākais!

– Māsiņ, tavs zilacainais brīnums!

– Laikam nāksies atteikties no visiem zilacainajiem skatieniem.

– Sapnis izsapņots.

Piebrauca autobuss, iekāpām, atsēžos labi tālu aizmugurē, Āris iekārtojās līdzās. Aizmugurē apsēžas skatā jaunākais vietnieks un viņa kundze. Visiem līdzī ir bērni, bet lielāki par mūsējiem, jau padsmītnieki vai gandrīz padsmītnieki. Mūsējie te neiederētos. Tā ir pirmā reize pēc viņu piedzimšanas, ka mēs ar Āri esam divatā, piedevām vēl ceļojam nelielā ekskursijā pa Lietuvu, mūsu galamērķis ir Kuršu kāpas, Jūras muzejs un dresētu pingvīnu uzstāšanās.

Autobuss sāk smaržot pēc kafijas, desmaizītēm, tomātiem un gurķiem. Vīri atkorķē alus pudeles, Āris malko savu iemīļoto gaišo alu. Visi smejas, turpina apcelties un jokot. Izdzeru pienesto konjaka glāzi. Jūtos brīva un viegla. Esmu aizmirsusi būt viena, bez kāda no mazuļiem. Prieks un sajūsma brīžiem mijas ar sirdsapziņas pārmetumiem, ka mazos esmu atstājusi vīratēva māšas mājā, tomēr zinu, cik brīvi viņi tur dzīvo.

Izdzeru laikam jau trešo glāzīti, kafija aizgaiņā miegainību un skumjas. Esmu atmodusies dzīvei, esmu pilna sen nejustas enerģijas. Varētu skriet un kūleņot, dejojot līdz rīta ausmai.

Robežpunktā leiši mūs notur divas stundas, jo ekskursantu

sarakstā uzvārdi nesaskan, šoferim līdzī ir lieki bērni, bet firmas šefa sievas pasē nav zīmoga. Leiši izspiež piecdesmit dolārus un tā mēs beidzot izkļūstam no Latvijas.

Jo dziļāk iekšā leišu zemē, jo biežāk Āris stāv pie Barbaras un Kalvja krēsla, runājas, smejas. Mairita iekārtojās pie manis un es vairs nepievēšu uzmanību vīram, lai priecājas, lai tēlo ar padotajiem lielāko demokrātu. Tas ir viņa amata pienākums.

– Varbūt tēvam nebija brāļu? – Mairita šaubījās.

- Pirmdien pēc darba atbrauc, noskatīsimies kopā.
- Labi, bet tagad baudīsim leišu zemi.

Apskatījām akmeņu pilsētu, jūsmoju par to, cik dzīvs un krāšņs ir akmens. Galvā rosās simts un viena ideja. Ja man būtu māja, ja nevajadzētu pašā vasaras sākumā nīkt betona karstajos mūros, ja varētu atgulties zālē un stundām slidēt līdzī mākoņiem debesīs... Mūsu zeme ir tikpat akmeņaina kā leišu. Akmens simfonija turpinās kāda mākslinieka mistērijās. Pie altāra nofografējamies.

Abi ar Āri sajūsmināties par leišu mājām, tik grandiozi un vērienīgi būvējas it kā nebūtu ekonomiskās lejupslīdes, nevaldītu bezcerība. Varbūt tas tikai Latvijā? Mēs pakļaujamies pesimismam?

Palanga tikpat izšķērdīgi krāšņa. Izstaigājam Dzintara muzeju, izejam atklātas jūras krastā, vērojam zvejniekus velkam tīklu. Noguruši, nostaiģājušies, samirkuši atrodam amerikāniski senlaicīgi dekorētu krodziņu ar nosaukumu "Vecās dzirnavas". Kuras senlaicīga vaļējā krāsns, mēs sildamies un nevaram beigt priecāties, ka krietni paēdīsim par apmēram sešiem latiem. Rīgā mēs pat nemēģinām vairs iet, jo pusdienas, daudz pieticīgākas, izmaksātu vismaz piecpadsmit latus. Āris dzer leišu gaišo alu. Es atturoš. Esam nolēmuši visu nakti klīst no viena krodziņa uz otru, no vienas kafejnīcas uz otru. Mums jāaiziet uz kempingu pārgērbties.

Kempingā mūs sagaida un aizved uz pirti, tā uzbūvēta plaša un ietilpīga, baseins, sauna, liela zāle, visi četrdesmit braucēji jūsmīgi apsveic jauno prezidentu, pasniedz humorīgu pateicības rakstu par visu minerālūdens atradņu veiksmīgu apvienošanu vienā kartelī, par jaunu minerālūdens šķirņu ideju pieteikšanu. Āris ir vakara varonis un viņa pirmais tosts pie izcili bagātīgi klātā galda, atbilst noskaņai.

Barbara piegāja pie manis, un smaidot teica:

– Zini, jūtos kā veca ierēdne, kura lieliski peld jaunās, brīvās Latvijas likumu apvedceļos un tālab teikšu to pašu, ko tavai mātai: "Tu neesi sēdējusi tirgus būdā un tirgojusi gaļas pīrādziņus, tālab arī nederi dzīvei."

Skaista un vērtīga patiesība. Mana ticība Latvijai ir stipri vien palielinājusies., bet tavai mātai nevajadzēja uzzināt praktisko dzīvi. Viegļāk bija to teorētiski apzināt un mazliet dzīvot ilūzijās. Bet varbūt nē? Varbūt viņa savu politisko un praktisko nevainību jau zaudējusi? – Barbara ir dzērusi, valšķīga un augstprātīga, es arī esmu dzērusi un nekautrējhos mest pretvārdus:

– Bet varbūt visa jaunā valsts tup lielā atkritumu izgāztuvē līdz to pārstrādās kompostā un tā klūst par auglīgu vietu labajam? Un jūs būsiet pirmā, kuru pārstrādās? Izkals lietaskoku?

– Stulbā baletdejojāja, nīkule, tu pat dzērusi neesi man pretinieci!

Mairita vēl aizvien nav ieradusies. Pēdējo reizi viņas draiskais profils pazibēja pie krodziņa "Vecās dzirnavas", mātai blakus stalti turējās kāda darbinieka gandrīz pilngadīgais dēls, jauns brašulis, sportisks un pašapzinīgs. Palangas smiltis šovakar būs viņa gulta, Palangas nakts būs viņa lielais piedzīvojums. Kopā ar Mairitu. Māsa prot nepalikt viena, prot savaldzināt un aizraut vīriešus, prot viņus pavest un skaisti pamest. Viņai nepiestāv padūdot somu pirts jautrībā vienai un vientuļai. Es esmu viena un vientuļa. Jau kādu stundu neredzu Āri. Arī Barbara nevidžina. Viņas zilacainais brīnums žūpo un neatlaidīgi veras uz manu vientuļo stāvu. Kāpēc es neprotu iekļauties jautrībā, draiskoties un atrīvoties. lai zūd, lai nav vīrs blakus. Man jābūtr līksmai. Bet ieraugot, ka Barbaras mīlnieks, zilacainais namu pārvaldnieks, firmas "Boņuks garantē" līdzstrādnieks stalti meimuro uz manu pusi un viņa nodoms ir skaidri nojaušams, es pieceļos un izeju maigajā Palangas naktī. Āris krodziņā man iedeva kādus četrus simtus litu, tāpat vien, mazam tēriņam, te nu sāksies mans tēriņš. Manu pēdējo ilūziju tēriņš. Pulktenis rāda dažas minūtes pāri vieniem, esmu ilgi gājusi gar jūras malu, esmu nosalusi, esmu iekšēji noasiņojusi, laikam turpinu žņaupt sirdi, jo sameklēju šlāgermūzikas skaņas, kuras nāk no kāda krodziņa, ieeju un zinu, ka sēdēšu līdz palikšu pēdējais apmeklētājs.

Nākamajā rītā ar prāmi pārceļamies uz jūras muzeju. Līst, visi paguruši. Āris pret mani uzmanīgs un laipns, pēc delfīnu atrakcijām vedina uz vecā cietokšņa kafejnīcu. Eju labprāt un

visu laiku dzeru, bet prāts nemainīgi paliek saspringts, uzvilks līdz pēdējai atsperei. Baidos atlaist atsperes. Tad uzsprāgšu. Kā ziedpumpurs, kura atvēršanās ir miniatūrs atomsprādziens.

Ir vēls, jau tumst, kad braucam garām krusta kalnam. Iedodu Ārim viņa mātes dāvāto rožukroni, kuru biju nodomājusi atstāt svētajā krusta kalnā, lai izmet pa autobusa jumta lūku. Viņš izbāž roku pa lūku, dzirdu maigu tirkšķi, rožukronim aizslīdot nebūtībā.

Esmu noskaidrējusi pilnu rožukroni un, līdz ar lūgšanu kreļļu pazušānu, sūtīju pēdējo lūgšanu Dievam un krustakalnam:

– Atbrīvo mani, Dievs, no līdzšinējās dzīves!

Nodevības garša

*

Pirmdiena, divdesmit pirmais maijs.

Bīstama atzīšanās. Esmu slima. Nē, ne jau redzami. Nē! Pasaulei tā nenojaušama. Vīram, bērniem – nē! Vieni pārāk mazi, otrs iegrimis un aizrāvis ar savu pasauli. Meita saka:

– Man vienalga!

Tā ir. Viņa ir bērns.

Atšķiru Veronikas Srēlertes dzejas burtnīciņu;

"Tas ceļš man acīs vēl: tik taisns tas un kluss

Tai naktī aizgāja, it kā pie miera vestu

Un tikai bezbailīgas, skaidras kājas nestu.

Nakts lēni šķirsta gaismas plīvurus

Un visas lietas pasakainas dara –

Šī dzīve šūpojas uz viena mēness stara.

Un pēkšņi sajuta mans gars, tik skumjš un vārs,

Kam nava bijis vēl un nebūs gana,

Cik brīnumviegla būs tur aiziešana,

Kad kādreiz aizvērsies šī pasaule kā dārzs,

Un mani neatturēs no tā ceļa plaša

Neviena roka vairs, neviena dvaša."

Ak, Dievs! Arī dzejas rindas par mani! Varbūt es agrāk lasīju ar citu dvēseli?

Pie durvīm pieklauvēja. Tai jābūt Inguna. Saņēmos, piecēlos. Ingūna bija jautra un kā allaž nemitējās bārstīt jaunākās atziņas.

Iebēru kafijas automātā kafiju, ielēju ūdeni, izņēmu no plaukta visskaistākās kafijas tases un uzliku uz galda. Kā pusmiegā klausījos, ka es esot viņu rosinājusi domāt par draugiem un draudzību.

Klusībā piebilstu, ka arī manā dzīvē kādreiz bija ļoti daudz draugu, sevišķi, kad dejuju. Katru dienu es saņēmu divas trīs vēstules, draugi nāca līdz divpadsmitiem naktī. Ziemassvētkos bija jaatver vai simt apsveikumu. Baleta dzīve beidzās, arī vēstules kā uz burvju mājienu pazuda. Slimošanas laikā ciemiņu straumīte ar katru mēnesi kļuva retāka. Vārda dienā četrdesmit, piecdesmit negaidīti gaidītu viesu vietā ieradās vīramātes māsa Adele. Laikam tāpēc paklausīju viņas padomam studēt Pēterburgā. Šogad bija trīs. Es zinu, ka viņi būs vienmēr.

– Man pietrūks mūsu bērības pagalma, – Inguna teica, noskūpstīja mani un atvadījās. Laimīgā, laimīgā. Viņa maina uzskatus par ģimeni atkarībā no sadzīves apstākļiem. Nē, viņas dzērājvīrs jau kuro dienu pazudis. Mēbeles mašīnā ceļ Matīss un viņa brālēns Kalvis. Visi satiekas. Visi. Kam jāsatiekas, tie viens otram garām neaizies.

Iegrimu dīvainajā greizsirdības lēkmē. Iztēlē uzbūru vīra dzīves aizdomīgos brīžus. Nē! Bet kurš man palīdzēs izdzēst no atmiņu filmas ainas ar aizdomīgajiem skatieniem? Pastiepu roku aptiecinās virzienā. Jāizdzer zāles, citādi nejdzīgās domas saasināšanāsies.

Es saprotu, ka mani moka pagājušo dienu trieciena sekas. Smagas. Pat neatgriezeniskas. Visu it kā daru loģiski, bet aizvien biežāk gribu noslēpties kā savainots, sasists zvērs. Ierušināties gultā un pazust. Gulēt ilgi, ilgi, tad atmosties vesela. Brīva un vesela. Neizdodas.

Smags aizdomu kamols. Gribu zvanīt, ņirdzīgi analizēt, pārmetēt. Tās tikai iedomas. Lieku kārtis. Spītīgs pareģojums – tev jādzīvo ar šo vīrieti – tavu bērnu tēvu.

Izdzēru nootropilu. Kamols sarūk, parādās normāla attieksme pret vīru, bērniem. Sasprindzinājums pāriet. Tikai šorīt nopirku šīs zāles. Pirmais dzīvības kurss bija divdesmit gadu vecumā, tad beidzot augstskolu un tagad jau trešo reizi. Tik ātri! Tik ātri! Baidos nolūzt. Kā priede vīratēva vecāku mājas galā. Ar pāršķeltu, stumbru. Kā baisu nojautu simbols filmas "Pūt, vējiņi" ievadā.

Ar kinostudiju viss pagalam. Es to nojaušu. Daba nemīl tukšumu un manā vietā atradīs jaunas un skaistas, miljons reižu gudrākas. Nē, es vēl neatrodos jauno laiku tikuma gadu cenā. Varbūt iesēsties taksometrā un aizbraukt. Lepni pamāt ar roku krāšņajai Ingunai, kura šobrīd soļo uz darbu. Nē, pagalmā stāv divas kravas automašīnas, Ingūna, Matīss un Kalvis nes laukā paunu pēc paunas. Laimīgā, viņai ir dzīvoklis! Ak, Dievs, es taču arī esmu laimīga – man ir vesela savrupmāja. Inguna atpirka Mairitas guļamistabas un virtuves iekārtu. Tās jau sakrautas gaidošajā furgonā. Pagalmā iziet pensionāru pāris. Viņi arī ir laimīgi, viņiem patīk mazais dzīvoklītis Smilšu ielā. Tas skaitās divistabu – divas mazas kabatiņas un plaša virtuve. Malkas apkure.

Līdz nedēļas beigām Mairitas noorganizētā komanda to izremontēs un visu sakārtos. Mairita, man nav vajadzīga tava steiga. Māsiņ, tu vakar neatvadījies aizbēgi no autobusa, un es tevi nosodīju par ļaunprātību, pierakstīju visu augstprātības grēkus. Pavirša interese sāpina. Vai esmu sastapusi cita dziļuma cilvēkus? Māsa vairāk vērsta uz āru, lieliski saprotas ar bērniem, kinofanātiķiem. Man tuvākas salauzta dvēsele.

Varbūt rakstīt atmiņas par uzlecošo zvaigzni baletā. Būs labas zāles pret vājprātu?

Esmu aizmirsusi starojošo smaidu. Sarucis līdz šaurai svītrai, sapringts zods un žoklis. Ar meitu vēl kopīgi smējos, ar vīru – nē.

Viņš nedzer rīta tēju. Ātri apēd sausu maizes riku un aiziet. Dzer citur? Pie Barbaras? Darbā? Gribu jautāt, prašņāt, noīrēt privātdetektīvu. Izdzēru zāles. Interese noplok. Kāpēc? Esmu pietiekami dziļi bijusi dzīvē.

Ja jautāšu, viņš atcirtīs:

– Atkal jau! – un vēl viņš nocitēs savu mūžīgo teicienu: – Pat atlēts sabrūk, ja dvēsele zaudē centru. Tas centrs esmu es. To viņš ir zaudējis. Klusums. Automašīnas atstājušas pagalmā riepu svītras, pazib Ingunas sveicienam paceltā roka. Visi ir laimīgi, bet es kā strauss neko negribēju ne redzēt, ne dzirdēt. Un īstenībā es neko neredzēju arī Palangā.

Stāvēju zem aukstas dušas, laikam ilgi, esmu nosalusi, varbūt pat nomazgājusi visu aizvainojumu, kolēģu savstarpējās intrigas, melus, stulbumu. Man liekās, ka esmu brīva. Smieklīgā, brīva? No kā brīva?

Pulkstenis nosit pusdivpadsmit. Redzu spogulī vajāta suņa acis, sava vīratēva skatienu. Pietiek! Piespiežu saģērbties un izeju pagalmā. Nāsis piepilda ievu smarža. Ak, drīz noziedēs. Viss nobirs, viss.

*

Darbā pirmo satiku producentu. Kaut jel viņš pierunātu pilnu manu galvu ar savām filozofiskajām mīlas dilemmām. Cieši, jo cieši paraugos producenta acīs. Tās ir zaļganbrūnas.

– Tātad – atkārtoju, jēdziens cilvēks ir abstrakcija no konkrētā. No kāda konkrētā? No vienas sievietes un vīrieša. Tātad – par cik tā ir abstrakcija, kuru jūs esat lietojusi, atrodas manā galvā;

tā tad tad šī abstrakcija no konkrētā ir ideālais produkts (pēc Marksa), tas ir – cilvēka jēdziena būtība (un nevis formālais saturs, kā to pasniedz fideisti, un kā to esiet lietojusi jūs minētajā piemērā) ir pretstatu vienības un cīņas būtība (tā tad – visa dialektika te ir iekšā), jeb, runājot tā, lai jūs mani saprastu, es savu – cilvēka jēdziena jeb kategorijas būtība ir vīrieša un sievietes savstarpējās attiecībās un nevis šo savstarpējo attiecību subjektos, – producents apskāvis manu vidukli, runā tik ātri un pārliecinoši, ka es nenociešos un drūmi pārtraucu:

– Lai rastos kādas nebūt attiecības ir nepieciešami vismaz divi objekti, piemēram – Linda – Kaspars. Vai jūs to aptverat, jeb nē?! Vai jūs gan domājat, ka es par velti šeit jums apkārt bizoju. Ne jau jūsu dēļ es baidos ar jums tikties. Neaizstājamu cilvēku uz Zemes nav. Es baidos pazaudēt šīs vārās attiecības, kuras mūsu starpā ir. Es tās gadiem esmu meklējis, – jā, otras personas attēlošana man padodas, varu pat iekrist azartā, bet producents, uzmanīgi pačļis manu zodu, pabeidza savu domu:

– Par lielu nožēlu jāatzīst, jūs esiet pirmā sieviete vismaz manā praksē, kura vismaz tiecas uz šo mērķi. Un ceru, ka jūs arī ko sapratsiet. Es piecietīšu visu, lai tas tā notiktu, jo tas, ko jūs man varat dot ir tikpat neaizstājams.

– Jūs pacietīsiet visu, lai tikai es montēju filmas vai ne?– gribu turpināt tikpat barbariski, bet producents ir pats maiguma iemiesojs:

– Vārdu sakot, būsīm saprātīgi un centīsimies iegūt sev cilvēcisko pilnību, kā katram savu raksturīgu un konkrētu sevesamību (pēc Hēgeļa).

– Mana pilnība ir darbs. Vai es drīkstu palikt viena ar montāžas galdu? Vai es drīkstu viena iedziļināties jūsu filmā?

– Nedusmojieties, es tūliņ būšu klāt un jūs nedrīkstēsiet man sacīt "nē" – producents noslēpumani sacīja, un jau pēc minūtes viņš iebrāzās kā vējš. Viņa pirksti cieši apkaņā pūli pudeli.

– Visgardākais dāmu liķieris Amerikā!– Viņš apgalvoja un ielēja pilnu simts gramu glāzi.

– Dzeriet, mana dievainā būtne, es redzu, ka jums ir jāizdzer, citādi, kas zina, kā beigsies mūsu ceļš.

– Vai ceļš, kurā mēs iemīlētu viens otru? Tas ir sekundāri, bez tam – tā būtu arī traģēdija. Par to es nemaz negribu domāt.

Kā alkoholiķis vienā paņēmienā izdzēru glāzes saturu. Un nobijos, no rīta taču izdzēru četras nootropila tabletes. Kāda būs iespējamā reakcija – nezinu? Un mani tā neinteresē. Pēcpusdienā tikpat neieinteresēta piekritu Ingūnas lūgumam kopā aiziet uz Vāgnera zāli.

Bērni dzīvo laukos. Ko dara Āris? Vai nav vienalga? Galvā absolūta piedošana. Jo vairāk tablešu, jo dziļāks miers. Koncerts to neizjauks. Producents ielēja otru glāzi. Izdzēru. Viņš paskatījās manī tā, it kā būtu izvērsis kabatu uz āru un nesaprastu, kur palicis pirms brīža ieliktais simtlatnieks.

*

Āris gaidīja mašīnā. Viss izskatās kā allaž. Skūpst uz vaiga, paviršs jautājums, kā veicās. Esmu mierīga un liksma. Mairita ar filmā redzēto apmierināta. Viņa izkāpā centrā, nakšņoņot pie Visvara. Saraucu uzacis. Ak, viņas dzīvoklī gultas vairs nav. Uz tās turpmāk mīlēsies Ingūma. Ingūnas bijušo istabu un mājas īsto virtuvi jāremontē.

– Nebrīnies, tēvs noorganizējis veselu būvbrigādi un sācis elektrības un ūdenssistēmas pārveidi. Mājas apkārtnē ir izraknāta.

– Daudz paguvuši nieka sešās stundās, – konstatēju.

– Ja strādā kā kapitālismā, tad arī pagūst, – vīrs atbildēja.

Vīratēvs ir nīprs, darbīgs. Celtniecība nodzēsusi rūpju. Diskutēju ar viņu, dzēru tēju, smaidīju. Esmu atkal jauna un droša, bet tāda kā aizmigusi. Sajūta it kā dzīvi no manis šķirtu bieza aizkaru kārtā:

Jā, viņa vadībā viss notiek.:

– Kur jums tik lieli līdzekļi, ka varat remontēt ar tik lielu būvbrigādi? – Jautāju Ārim, bet atbild vīratēvs

– Barters, tikai barters.

– Politiskais? Pirmsvēlēšanu barters ar biznesa cilvēkiem? Viņi tirgojas, ved precī, bet katra politiskā partija pieprasa nodevas?

– Ciniski un precīzi, – atbildēja Āris.

– Aizved mani uz Vāgnera zāli, – palūdzu.

– Ieradies platoniski apskaidrotais Beļģijas mīlnieks? – viņš jautāja. Es klusēju. Man nav jāatbild uz viņa jautājumiem. Vairs ne. Iemetusi somiņā zāles, iesēdos mašīnā un jautāju vai viņš nakšņos mājā.

– Kādam remonta darbi jāuzmana.

– Tēvs tiks galā viens pats. Vai ne?

– Kas ar tevi noticis? Vēl aizvien dusmojies par leišiem? Bet kur tad pati klīdi visu nakti?

– Tērēju tavu naudu, – atcirtu un apklusu.

*

Koncertā mana dvēsele bija akla un kurla. Sazin no kādiem tās bezdibeņiem auga augumā naid. Atmodušās jūtas, kuru eksistenci nojautu. Baisi! Jau vairākus gadus tās mani urdīja un iztēlē izspēlēja visdažādākās variācijas – es atriebjos un sakropļoju, un nogalinu to puisi, kurš uzbrauca uz manas kājas.

Mūzika neglābj. Sāp galva, plīst pušu. Sāpes kļūst lielākas par naidu un koncerta starpbrīdī es aizeju.

Māja trokšņaina. Vīratēvs sagaidīja nesaprašanā par agro atgriešanos. Māja rūca un drebēja. Strādāja citi puīši. Laikam vīratēvs nolēmis māju remontēt divās maiņās. Ak Dievs ar visu, lai strādā!

Izdzēru četras zaļas calcicuma tabletes. Lielā miega porcija.

Mairita reiz filozofēja, ka vīrietim sieviete jāatstāj ar godu – jānodrošina ar dzīvokli vai māju, naudu un tad vīrieša neesamību viņa nejutīs. Māja man būs, vīratēvs izremontēs, vēl Ārim jāsapagādā nauda un tad varēs mani atstāt.

*

Producers, ieraudzījis manu skatienu, tik vienaldzīgu un baisu, atkal atsteidzas ar burvju pudeli.

– Nedrīkstu pieļaut, ka mana talantīgākā vizuālā redze pirms visatbildīgākās filmas nolūzt.

Paldies Dievam, no rīta zāles nedzēru. Izmetu glāzi un noburk-šķēju, ka viss būs labi, s tikšu pāri savām problēmām. Vecais, neticīgais Toms producers tēloja piesūceni un aizveda uz Vecrīgu un krodziņu ar nosaukumu "Livonija". Velves, senu ķieģeļu fragmenti. Sēdējām klusi un netraucēti.

– Man liekas, ka tev jāpaēd, tu izskaties slima, – viņš secināja. Taisnība bija viduslaiku domrakstu skandētājam, pēdējās dienās esmu dzērusi kafiju, amerikāņu liķieri un zāles.

– Cilvēks ir filozofiska kategorija, kura var realizēties vienīgi konkrētā, no apziņas un gribas neatkarīgā, kreatīvā aktā, līdz ar to – šī definīcija atspoguļo pilnu reālās īstenības gammu.

– Es taču visu laiku ar jums sarunājos, – atzinos, lai gan šis teksts bija no liekulības klases, – un savādi, man nav kam teikt tādus vārdus.

– Jūs tomēr esiet mana otrā, konkrētā dievainā puse. Variet sēdēt uz sava Jupitera un klusēt, bet labāk būs, ja es zināšu jūsu sāpju iemeslu.

Lēnām, bet ar vēlmi runāt, es veidoju pirmos teikumus, īstenībā es stāstīju sākot no brīža, kad nolēmu bēgt uz Ļeņingradu, par augstskolu, iepazīšanos ar Āri, izmisumu, ko pārdzīvoju, uzzinot par tēva un mātes nāvi, Āra apvainošanu un pazušanu un sevi ar dvīņiem zīdaiņu namā. Par bailēm strādāt ar slimajiem bērniem, par Ingunu un naudu, par nodevību un vīratēva dzīvi ar Barbaru un tagad par Āra dīvainajām attiecībām ar šo sievieti. Par atgūto māju un straujo remontu, par izmisumu, par visu, visu...

Producenta atbildi saprastu tikai tie, kuri viņa runas ir dzirdējuši vismaz pāris gadus:

– Varbūtība pirms pieredzes ir tukša abstrakcija. Sāciet dzīvot pati. Ziniet, kad jums beidzot būs apnicis māt ar nēzdodziņu dzīvei, kuru jūs apcerat nevis dzīvojat, tad aiziesim uz Arkādijas parku pastaigāt. Vai gan tas nebūtu prātīgāk, nekā mīlas mokas ciest?! Mīļā, dievainā būtne, iemīlieties, iemīlieties no jauna un mīliet, nevis dīki meditējiet. No tā, ka jūs sēžat uz Jupitera viena pati, bērniņš neradīsies. Jums jāiet pie cilvēkiem, jums jāstrīdas, jāplēšas, jāmīlējas! Tas nav ultimāts. Es labprāt ar jums draudzēšos arī bez tā, un variet nenākt. Ne to vien esmu pārcietis. Es vienīgi gribu nolikt lietas savā vietā, lai mums nebūtu jāgrābstās pa gaisu. Cik gan reizes sapnī es esmu jums teicis, lai nākat Ievas kostīmā. Un kā gan savādi, ja jūs vienā naktī tapāt par dievaino Būtni.

Redziet nu, cik man garš uzmundrinājums ir sanācis par vienu pašu vārdiņu – dievainība. Esmu rakstnieks, jeb nē? Ceru, ka maniem pūliņiem būs saldi augļi, kaut arī īstenība vienmēr izrādās rūgta.

– Ak, kaut jel es spētu zināšanas samērot ar dzīvi tā, kā jūs. Un lai arī jūs spēlējat, tas man patīk, man patīk jūsu vārdi, man patīk jūsos klausīties, man patīk būt, bet manā priekšā, vienalga ir bieza stikla siena. Nē, es it kā sēžu pie montāžas galda un visus cilvēkus redzu kā uzfilmētus kadrus un reizēm man gribas viņus pārmontēt. Bet sevi šajā filmā es neredzu. Es vēlos, bet man nav spēka sapludināt sevi ar ekrānu. Varbūt, tā ir slimība?

– Ne jūs, ne es nevar būt cilvēks pats par sevi. Linda – veltīgas ir jūsu cerības, bez vīrieša jūs nebūsi cilvēks, bet gan vienīgi gudra sieviete. Bez šīm attiecībām nevar realizēties cilvēciskā dievainība.

*

Ceturtdienas rītā man atkal bija jāsaģērbjas kā Mairitai un jādodas uz pašvaldību. Mairitai sāpēja galva, viņa vēma un nekustīgi gulēja Katrīnas gultā. Viņai nav spēka nedz gulēt, nedz runāt, nedz smieties. Laikam bites pārēdusies, tā viņa domāja, jo tumši sarkani vēmekļi ar varenu spiediena spēku naktī bija notašķījuši vēl neizremontēto virtuves sienu.

– Ar ko tu vakariņoji? Ar Visvari? – neatlaidīgi jautāju, viņa piekrītoši pamāja. – Un pēc tam? Viņš tevi atkal mocīja? – Mairita uz manu jautājumu neatbildēja. Acis aizvērtas, mute sakniebta. Viņa ir ieguvusi vēl vienu jaunu rakstura īpašību – klusēšanu. Agrāk viņa dūca kā filmu demonstrēšanas aparāts. Ij bilde bagāta, ij teksti trāpīgi, ij jūtas uz visām pusēm pludoja.

Man šķita, ka varētu nosist ne tikai Āri, bet tagad arī Visvari. Visvari vispirms. Neticu, ka Mairita varētu būt stāvoklī. Ja mans naidis vairosies matemātiskā steigā, tad par sekām neatbildu.

Producents piekrita brīvdienai. Izbužināju matus, nogriezu pāris draiskas šķipsnas uz pieres, uzvilku biezās melnās zeķbikses un īsos svārkus. Maza eleganta žakete un pārvērtība bija notikusi.

Pašvaldības nams. Pazīstamā urīna smaka gaitenī. Solu rindas.

Atslēdzu kabinetu. Uzmetu skatu telpai. Viss kā pirmajā reizē. Mairitai piemita neparasts tikums – visas lietas nolikt vietā.

Bailes nejutu, tās mani vajāja pirmajā nedēļā. Lai nāk apmeklētāji un krauj puķes kā pateicības apliecinājumus, lai apkrauj kā kapu kopiņu, viņi visi ir vainīgi, ka mana māsa slima. Kapenieku ģimene vispirms: tēvs – namu pārvalžu prezidents un dēls – departamenta vadonis. Tāpat kā Āris un viņa tēvs. Āris un Ignāts – mans vīrs un vīratēvs.

Ko es te brēcu, es nezinu vai Mairitas abi vīrieši ir riebekļi, es tikai pieņemu, es atkal taisu iedomu ķinīti, montēju dzīves kadrus pēc pašas izdomāta scenārija.

*

Tikšanās ar Kapenieku vecāko. Speciāliste pieteica, ka ierašanās obligāta. Ak, Dievs, velc taču nost šaubu skrandaiņa vanckarus!

Kabinets, pusnokaltis papardes krūms, nodzeltējušas efejas noputējušā podā. Savādi, ka pirmajā reizē nepamanīju. Mamma mums ar māsu katru piektdienu lika notīrīt sīkāko putekli.

Viņam uz galda atradās dzīvokļa saņemšanas rīkojums (orderis). Skatiens bargs, šaurā, garenā seja dzeltenīga, garie pirksti bungāja galda virsmu. Sarunu vadīja Kapenieks, es piekrišu klanīju galvu. Šķiet viņš pret mani nejūt simpātijas, viņa žestos jautās slēpts atraidījums. Balss kļuva enerģiskāka un draudošāka:

– Uz rīkojuma ir izdarīts uzvārda svītrojums saskaņā ar klāt pievienotajiem pilsoņu R.Liedīša un D.Liedītes iesniegumiem, kā arī labojums īres un komunālo pakalpojumu parāda summā. Labojumus jūs izdarījāt pēc tam, kad pašvaldības uzņēmuma grāmatvedībā noskaidrotjāt patiesā parāda summa. Labojumi apstiprināti ar zīmogu un parakstu. Kā jums šķiet, vai jūs bijāt tiesīga izdarīt tāda veida labojumus? Jums ir tieksme pīties kriminālās situācijās.

– Ar tiem Liedīšiem bija tā, – gauži sabijusies sāku taisnoties, jo es pati izsvītroju uzvārdu. Izlaboju, bet mātai nepateicu: – Viņi nodaļā bija iesnieguši katrs savu iesniegumu, vīrs ar kategorisku atteikumu doties līdzī bijušajai sievai uz viņai piešķirto dzīvokli. Tāpēc, sakarā ar jaunizveidojušos situāciju, sieva lūdza no ordera izslēgt bijušo vīru. Un tā kā dzīvojamo istabu skaits, raugoties no Rīgas Domes Īpašuma Departamenta Dzīvokļu pārvaldes izstrādātā nolikuma, palika nemainīgs, es aizsūtīju pārvaldes priekšniekam iesniegumu un lūdzu atļauju izsvītrot no ordera tās kundzes vīru. Un jūs lieliski ziniet, kas Liedīšus sagaidītu, ja vēlreiz nāktos iziet cauri dzīvokļu komisijas akačiem.

– Lēnāk pār tiltu, meitenīt!

– Vai es drīkstu uzšo jautājumu atbildēt rīt.

– Rītdiena reizēm nepienāk. – Kapenieks noburkšķēja.

*

Pašpaļāvība šūpojoties svešā krēslā. Sajūta, ka par dzīvokli iegūšanas ceļiem un apvedceļiem zinu, pavadīja atlikušās stundas.

Šodien pieņemšanas laikā notikušo scenāriju varētu nosaukt: " par morālās nevainības zaudēšanu":

Viņa ienāca pārlicinošā gaitā, bērns ielikts muguras pārnēsājamā somā. Viņa pateica savu adresi, es palūdzu speciālistei, lai atnes lietu, ātri pāršķirstīju, viss it kā bija kārtībā.

– Izdriet tā, lai ātrāk varu atbrīvot māju no īrniekiem. – Uz galda palika aploksne un konfekšu kaste. Veikli gan viņa aizgāja. Ielieku aploksni somā. Īstenībā biju gaidījusi šo reizi, biju domājusi par to, kā tas notiek. Biju atcerējusies visus gadījumus, kad man bija darīšana pie ierēdņiem. Bet toreiz mani sargāja mans amats. Un no ierēdņiem filmēšanas laikā bija nepieciešams atbalsts. Nevis dokumenti vai lēmumi.

Ziņkāre skrāpēja plaukstas. Tā lika māsu un tagad arī sevi vērtēt saistībā ar aploksni un nezināmo summu iekšpusē. Ziņkāre un pirmais mulsums sastindzināja mēli otrreizējam atteikumam. Par kādu summu māsu novērtēja? Cik maksā māsas informētība, atrašanās šajā krēslā?

Caurskatīju dokumentus. Māja izrādījās dāvinājums. Tātad naudas devējas vajadzībām dzīvoklis netiks atbrīvots. Skumīgi. Bet māsa stāstīja kaut ko par Bukulta lietu. Aizturēju jauno sievieti un lūdzu, lai līdz darba beigām sagādā mājas dokumentus ar iepriekšējās īpašnieces

parakstu. Pulkstens sešpadsmitos piecdesmit, atbrāzos no dzīvokļu daļas. Jaunā sieviete ar visiem nepieciešamajiem dokumentiem ieradusies. Palūdzu, lai speciāliste uzraksta protokolu.

Es zinu, tagad zinu, ko nozīmē pelnīt naudu ar zināšanām!

Zaudēta mana nevainība. Esmu paņēmusi, pieņēmusi naudu un jūtos labi. Es gribēju un dabūju naudu un apliecināju, ka ikviens, kam ir smadzeņu vismazākā driska spēj strādāt domes struktūrās un savu informētību pelnīt naudu.

Mairita atguvusies, pasmējās par manu uztraukumu:

– Sajuti naudas garšu? Fantastiska sajūta, tagad saproti, kāpēc es neaizeju, kāpēc man patīk Visvara vēriens. Tā ir dzīve, kur nauda ir visa mērķis un dzīves jēga. – Mairita sen jau bija mainījies, bet tieši šovakar mūsu acu izteiksmes kļuva vienādas:

– Ko tu darīsi ar šo naudu?

– Nodzeršu. Kā savu neizdevušos dzīvi. – atbildēju nikni un bezpalīdzīgi, tad piebilde: – Zini, viņas vārds ir Katrīna, bet mazulīte, kuru viņa kā ķengurēnu nesa pie vēdera dzimusi septiņpadsmitajā decembrī. Arī tāpēc, arī tāpēc es neatteicu.

– Nedari laba, ļauna neredzēsi, – Mairita sērīgi novilka un atsāka klepot.

*

Šodien jau divdesmit astotais maijs. Koku lapas maigi zaļas. Vējš purina pēdējās ievu ziedlapiņas, tās skaisti klājas zem kājām. Rīgā atkal koncertēs Alfrēds. Tagad es zinu, ka viņš šurp brauc manis dēļ. Jau otro dienu mēs meklējam īpašu tikšanos. Tā notika. Mēs stāvējām zem ievas, ziedkopa pieglaudusies vaigam? Vai tā ir Alfrēda roka vai viņa vaigs? Vairs nejaušu, es ļaujos maigajam pieskāriem, lūpu zīda smalkumam, man notirpst dvēsele un pārtop par skūpstu, par vīnu, kuru dzer karstākajā dienā.

Tas ir tik neparasti, izjust vīrieša vēlmi ieskaud mani sevī, paturēt, pazaudēt laiku un telpu, būt tikai un vienīgi mīlestībai un kaislībai.

Ir dziļa nakts. Jūtu Alfrēda roku lēni slīdam pār manu muguru, maigais pieskāriens izjauc miegu, vēlos palikt miega pasaulē, bet glāsti jau atmodinājuši mani un zinu, ka tie neļaus ielaisties snaudā. Tiecās pretī viņa rokām, lūpām, kuras pieskaras skaustam un dodas pa muguru lejup. Viņa pirksti pieskaras kāju pēdām, man nekur, viņš zina, ka kutēšanu var pārvērst cita veida izjūtās. Es apgriežos un sniedzu viņa lūpām krūtis. Viņš pieskaras to galiem, es saspringstu un atbildu visam, kas mūs jau otro reizi padara par vienotu veselu.

Atvēru acis, viesnīca smaržoja pēc Alfrēda, mans augums iztukšots un nespēcīgs dusēja uz viņa rokas. Šķīta, ka arī manas smadzenes ir jaunas, pagātne izmēzta kā Augeja staļļi, visa dzīve priekšā kā bezgalīga gaisma, kurā man beidzot atļauts ieiet un palikt.

Biju aizmirsusi laiku un telpu. Vairs neprotu komentēt savu dzīvi. Cenšos paturēt sev savu jauno augumu un dvēseli, kura līksmo.

Laikam tās bija četrdesmit stundas bez miega, bez sapņiem. Laikam esmu pārcēlusies citā dimensijā. Realitāte pārspēj sapņus. Ar katru mirkli aizvien spilgtāk atceros ik sīkāko notikumu, mazas etīdes. Nē, es vairs negrimstu skumjās. Es slepeni smaīdu, bet smaids redzams ikvienam. Smaidiem nav gala. Ak, sen vairs nedzīvoju mājās, jā, horoskopā rakstīts, ka šogad es aiziešu no mājām. Domās to biju darījusi tik bieži, bet bērni pieglaužas un saka:

– Mam, paskat, cik smuki! – Un man nav spēka pacelt galvu, es nedrīkstu aiziet, es nekur nedrīkstu aiziet. Atminos, kā internātskolā, brīvlaikam sākoties, gaidīju mammu, kā sajaucu viņu ar citu, kā skrēju, kā atdūros. Bet somiņa bija tāda pati un kleita un smaids.... Es baidos, es zinu, ka mani bērni nekad neskries izmisuši pakaļ mammas rēgam. Ak vai? Kas man atliek? Vai pārtapt par Čehova dāmu ar sunīti, atvaļinājuma laiku mīlnieci?

Patiesi, patiesi, es jūku lēnām, bet neatvairāmi. Mans prātiņš aiziet ganos. Tik atvērts tas tapis visām pavasara vēja nestām smaržām. Raugos uz vīrieti, redzu bedrīti uz zoda, man galvā samulsums.

*

Ir agra, ļoti agra maija rīta stunda. Esmu darbā, pirms divām stundām Alfrēds pacēlās ar lidmašīnu augstu virs Rīgas. Atvēru logu. Sit un sit lakstīgalas, Pēc lietus bērzu rūgtenums un kastaņu maigums turpina vāliem velties uz montāžas galda. Esmu pēdējo ievu krītošā, virpuļojošā ziedlapa. Ziedlapas. Baltas kā sniega pārslīņas. Es neizkusīšu, es palikšu uz ievas un nobriedīšu par melnu krāšņu ogu. Šorīt uz darbu ir atnākusi nevis šaubu un mulsuma trenkāta pusmeitene, pussieviete, bet sieviete, kura ir baudījusi mīlestību.

Lakstīgalas ir skaļākas par radio. Vai varbūt manī kāds dzied un nerimst?

Alfrēds aizbrauca, bet es esmu palikusi pārpildīta ar savādu, nebijušu, nē, aizmirstu enerģiju. Esmu aizmirsusi bailes runāt vācu valodā, esmu aizsūtījusi dokumentus uz Brigi, bet tur rudenī no Ņujorkas, Londonas un Maskavas sabrauks baleta pasniedzēji, treneri. Alfrēds atveda no Briseles operas mācību programmu. Piecas nedēļas un starptautiski atzīts baleta pasniedzēja licence? Esmu savādā reibuma stāvoklī. Vai es varēšu kļūt skolotāja vai pietiks ar maniem klusajiem pūliņiem un formā turēto augumu. Bet kāja? Vai drīkst baletu mācīt tāds, kuram viena kāja sakropļota? Un Brige? Psiholoģijas un vēstures mācības? Šobrīd man šķiet, es spētu visu. Arī izveidot bobata attīstības centru un ārstēt zīdainīšu, viņu vecākiem atjaunot ticību dzīvei.

. Man šķiet, ka jādara tāds darbs, kurš neplosa dvēseli. Baleta mācīšana mani plosīs, bet bērnu vingrināšana mani ielīksmos. Varbūt esmu enerģijas zagle? Ak Dievs, atkal velku šaubu kreklu! Tikai jāpabeidz filma. Mana pēdējā filma. Manas dzīves dokumentālā filma. Filma, nevis dzīve.

Inguna ienesa aploksni. Pēcpusdiena. Jauno laiku pastam baloža ātrie spārni. Pazinu aploksni, rokkrakstu un, divatā ar Ingunu dzerot kafiju, klausoties viņas laimīgajā čivināšanā, nenocietos un atvēru.

"Jahta "Araner" piederēja trīsdemitajos gados vienam no populārākajiem Holivudas filmu režisoriem Džonam Fordam. Reiz viņš uzaicināja aktrisi – puspagānu, puspuritāni –Keitu Hepbernu uz kuģa. Liktenīgajā dienā Keita Hepberna bija uzvilksusi baltu tenisa kreklu zem jūrnika vilnas žaketes un vieglus šortus ar baltu svītru katrā pusē. Neuzkrītoša lūpu krāsa bija vienīgā kosmētika uz aktrises sejas. Līdz zodam nogrieztie mati plīvoja vējā, kad viņa sakrustotām kājām turku pozā sēdēja uz klāja, Fords noreiba un labsajūtā saļima uz krēsla. Ceļojot ar "Araner" viņi abi bija atklājuši, ka jūra ir ne tikai viņu kaislība, bet arī viss pārējais. Mīlestība vispirms. Mums jāpatur mūsu mīlestība, Saulespuķe mana! Tavs A. un tikai." Aploksni uzmanīgi izpurināju, no tās izslīdēja zelta aproce ar smaragdu. Uzliku uz rokas. Tas ir man, tikai man. Vai es mīlu dāvanas vai vīrieti, kurš dāvina?

*

Āris nezvanīja, viņš ieradās pats:

– Ak tad darbā esi? – viņš ironizēja tikpat augstprātīgi, cik Visvaris. Kopīgi vaibsti. Atbildu vēsi un mierīgi:

– Jā, vakar atveda "Ciltskoka" austrumos safilmēto materiālu un, pats saproti, vēlēšanu dienā tai paredzēta pirmizrāde.

– Bet naktī, kur tu biji naktī? – vīrietis, kurš šobrīd cenšas tēlot manu saimnieku, turpina tincināt, bet es pat nepamirkšķināju skropstas:

– Mēs skatījāmies videovariantu. Ir jāsteidzas.

– Es zvanīju, simts un vienu reizi, bet neviens klausuli necēla, – Āris izrādīja niknumu un vēlējās noskaidrot patiesību, bet es zinu, ka jaunā sieviete, kura sēž pie montāžas galda, nekad neteiks, kur viņa bija. Nekad.

– Pēc darba būšu pie tevis, – viņš apsola, bet es brīnā jautāju:

– Tev taču ir tikšanās ar vēlētājiem?

- Es varu atlikt, es tāpat atteikšos no deputāta mandāta, man svarīgāk ir noturēt minerālūdeņu biznesu.
- Vai tas ir to vērts?
- Jā, business paliek business, tēvs paliks lielajā politikā, es biznesā.
- Tēvs taču ir tik nelaimīgs, vismaz man tā liekas. Un cik aizrautīgi viņš remontē dzīvokli, man tādas aizdomas, ka viņš grib otro stāvu pabeigt un pasniegt Mairitai vārda dienā kā lielāko balvu.
- Viņa ir pelnījusi, jo tādā ātrumā dabūja gatavu spriedumu par māju, izkārtoja abiem īrniekiem dzīvokļus. Ja tu tāda būtu, tad es varētu pretendēt uz miljonāra krēslu.
- Vai tad tu neiesi dzīvot uz Mežaparka bezsaimnieka māju, kuru man aiz muguras privatizēji?– jautāju mierīgi un manī nav vakardienas ļaunuma. Nav.
- Tu, tu, kas tev to teica? – balsī parādījās nedarbā pieķerta aizvainota puisīša intonācija.
- Barbara, viņa domāja, ka pa telefonu sarunājas ar Mairitu.
- Tātad Mairita tev visu izstāstīja un tāpēc tu nenakšņoji mājā? – Āris sapriecējās, es pakļāvīgi pamāju ar galvu.
- Šovakar gan tu vari mierīgi tikties ar vēlētājiem, jo es skatīšos melno materiālu, mēs visi rausim līdz pusnaktij, ja ne ilgāk. Vismaz ciltskokam ir jāizdodas. Pasveicini tēvu, viņš ir labāks dzīves aktieris nekā tu, tu tikai basketbolists.
- Es nesaprotu tavu humoru.
- Ja visu sapratīsi, ātri novēcisi, – pasmaidījusi uzspiedu skūpstu uz vīra vaiga. Un kad viņš izgāja, manās krūtīs kaut kas pārtrūka. Es smējos. Tie bija brīvi, droši, skaidri smieklī.

*

Otrdiena, trešdiena un ceturtdiena ir viena vienīga ideju kaltuve, montāžas plāns tapa kopīgi spriežot, dusmojoties, ampelējoties, aizstāvot savu viedokli, dzerot kafiju, liķierus, viskiju. Mēs esam komanda, īsta komanda, kura šoreiz labdabīgi izrēķinās ar netikamo savā kolēģī, mīļi ironizējot, nevis sarkastiski iznīcinot. Ir brīži, kad mēs neticam vai filma izdosies, bet jau pēc mirkļa viss atkal sagriezts kājām gaisā un kļuvis ģeniālāks par ģeniālu.

Esmu ieinteresēta, bet objektīva, mani gan sāpina, gan sajūsmina, versijas par manu senču dzīvi. Piektdien ap pusdienas laiku visi septiņi sasēdāmies ap kafijas galdu un nosvinējām filmas gala versiju. Līdz piektajam jūnijam jāsamontē sižets ar tekstiem, tad sāksies vissmalkākais – bildes montāža. Man šķiet, ka es zinu, kā izskatīsies manas dzimtas vizuālā rinda, tēls, kurš jārada kā Latvijas ciltskoka sirds.

*

Mēs visi esam pārguruši, mums nepieciešama atelpa, maza izkustēšanās. Man tas ir brauciens uz Tūju, tur mūs gaidīs Mairita un Visvaris, tur mēs svinēsim māsas vārda dienu. Tur pašā jūras krastā, tālajos padomju laikos Visvaris, vēl būdams pieticīgs dzīvokļu nodaļas speciālists, uzcēlis trīsstāvu vasarnīcu.

Pirmā jūnija vēlā pēcpusdienā mēs abi ar Āri un vīratēvu mašīnā traucamies uz Tūju.

Vasarnīca jūras krastā, skaists, bezgaumīgi iekārtots dārzs, plēsto akmeņu pamati, aiz vārtniem taciņa lejup pa kāpu. Miljonāru cienīga ainava. Tīra jūras smilts, tumša, noslēpumaini tumša, zila jūra, tukšs liedags un brīvības sajūta.

Viesu daudz vairāki desmiti, pārsvarā politiķi un domnieki ar sievām. Arī Barbara un vēl daži no pārvaldes. Mairitas vārda diena netiek uzsvērtā. Vienkārši – tā ir atpūta pie jūras, vasaras sezonas ieskaņas balle. Vīratēvs apmierināts iečukst Mairitai ausī, ka augšstāvs izremontēts un viņa var nākamnedēļ jau iekārtoties:

–Jūs esiet fantastisks būvnieks! – Mairita atbildēja, bet vīratēvs cienīgi paskaidroja, ka vissvarīgākais un nopietnākais darbs bijis ūdenssistēmas sakārtošana, elektrības pārvilkšana un logu ielikšana. No parketa noberzt grīdas krāsu vietējiem puikām bijis tūrais nieks, viņi labi nopelnījuši. Kosmētiskais remonts esot bijis viegls. Mazliet laiku aizņēmusi vannas istabas iekārtošana un siltās grīdas ielikšana. Bet īstu meistarību tagad ir daudz, prieks skatīties, kā katra firma raujoties, lai nopelnītu, nevis stieptu gumiju.

Mazās uzkodas priekšistabā, viesu sasveicināšanās, tad vakariņas lielajā ēdamzālē un visbeidzot kafija un visu marku stiprie, ļoti dārgie dzērieni dārzā pie kāpas. Sajūsmas saucieni, saules nogrimšanu vērojot. Kā milzu zvērs jūra lēni aprija oranžo bumbu.

Atgriezāmies viesistabā, atskanēja mūzika. No Mazās Ģildes uzaicināti šlāģerdziedoņi, ļoti profesionāla komanda, pretoties viņu aicinājumam uz deju nepietiktu drosmes. Tas bija mans deju vakars.

Ar mani valsi jau trešo reizi grieza staltais, nerunīgais pašvaldības kungs, ar kuru kopā kādā tālā pavasara trešdienā es atklāju sabrukušu, sadegušu, sapuvušu Rīgu. Arī šovakar mani urdīja māsas aizliegums atļauties jel kādu vaļību pret vīrieti ar iesirmiemiem deniņiem. Viņa roka droši vadīja manu augumu un es nebaidījies būt strauja valsējot. Sajutu, ka viņš vēlas parunāties, bet nespēj saņemties. Aizvedis pie krēsla, viņš uzaicināja dārzā atvēsināties. Labprāt piekritu, jo vēlējās sajūst klusumu un jūru tik tuvu. Mēs apstājāmies pie mākslīgi veidotā ūdenskrituma, tumsā bronzas figūra – čurājošais puisēns fragmentāri laistījās āra apgaismojumā. Mēs valodojām tukšās pieklājīgās frāzēs, līdz manu dzirdi sasniedza jautājums:

– Jums laikam tieslietu ministrijā un prokuratūrā liela pazīšanās, ka tik veikli nokārtojāt spriedumu par māju?

– Es jūs nesaprotu, laikam esmu dzērusi, – liekuļoti brīnījās.

– Jūsu māju bija nolūkojis viens ministru kabineta biedrs un tika jau kārtoti dokumenti, lai atgūtu to. Visi papīri bija tīri. Te iejaucāties jūs. Jūs laikam nezinājāt, jums Visvaris nebija pateicis, ka šo māju nedrīkst aizmigt?

– Ak tā, bet tā taču ir! – es iesaucos, bet aplusu pusvārdā.

Visvaris! Beidzot atcerējos, kad pirmo reizi satiku Visvari Kapenieku. Tas bija firmā "Boņuks garantē". Jā, tas bija viņš, kurš izlikās, ka nesaprot latviešu valodu. Jā, tas bija viņš, kurš vai nu tēloja vai arī patiešām bija firmas vadītājs, jo "Boņuks garantē" jau kādu mēnesi skaitoties bankrotējusi. Jā, viņš smaidīja ar šauro lūpu līniju un teica:

–Ja reiz jūs visu esat sapratuši vai varam šepat slēgt līkopus, jo kurš pirmais maksās, tas pirmais iegūs īpašumā māju un zemi.

Savukārt, Āris, ieņēmis cienīgu stāju, veikli atrunājās:

– Mēs labprāt aprunāsimies ar savu advokātu, pakonsultēsimies un rīt desmitos būs klāt ar naudu.

Smalkās konstrukcijas vīrs, kurš, kā man likās, valsts valodā nerunā, bet visu ir lieliski saprata, jeb precīzāk Visvaris Kapenieks, jā, viņš, skaidroja pieklājīgi, bet lietišķi:

– Cieti pircēji ir vairāki un mums būs lieli zaudējumi, ja paļausimies uz jūsu mutisko galvojumu, ierasties rīt no rīta, lai parakstītu visus pirkšanas pārdošanas līgumus. Arī mūsu laiks maksānaudu, būtu vēlams, ka jūs samaksājat drošības naudu ceturtnās daļas apjomā no visas summas, ja patiešām esat potenciāli pircēji.

– Bet ja mēs pārdomājam un atsakāmies no pirkuma? – es jautāju. – Tad šī summa paliek pie mums, lai segtu izdevumus jaunai reklāmai?

Vīrs vēlreiz pārjautāja:

– Cik liela summa jāatstāj?

– Divdesmit pieci procenti no sludinājumā minētās.

Es nenocietos un atgādināju:

– Bet avīzē jūsu sludinājums bija ielikts kā privāts, tālab – bezmaksas.

Firmas cilvēki trenētā žiglībā saskatījās. Laikam jau mēs nepamanījām, jo vīrs man mirkšķināja ar aci, sak, jāmēģina izkļūt no šejienes, neko neiemaksājot. Mēs aizgājām, bet ziņkāre lika man otrā rītā ierasties un satikt Kalvi. Zilās, dzidri, dzidri zilās acis.

*

Tumsā raudzījos uz jūru. Šķita, ka tur šonakt klusi elpo milzu nezvērs. Spēju saklausīt tā elpas ritmu. Laipnais, bet neapmierinātais kungs, saņēmis manu plaukstu, nozīmīgi teica:

– Zinu, māja tiešām ir jūsu, – viņš noliecās pie manas auss un čukstēja: – ja netrūkst uzņēmības un amata prasme ļauj, tad pierādīt īpašuma tiesības ir nieks. Jums tas labi izdevās un Visvaris var priecāties, ka viņš izskolojis lielisku aroda pratēju. Taču viņš nepiedod, ja viņam atņem iecerēto peļņu.

– Vai tad labu māju trūkst? – vaicāju naivi, vīrietis atbildēja, ka trūkst māju, kurām nav pieteicies īpašnieks.

Vēlējos pabūt viena. Tagad ar simto, tūkstošo auguma šķiedru sajutu jūras elpošanu. Ieelpa, izelpa, ieelpa, izelpa, nopūta. Milzu zvērs turpināja elstot aiz manis un man bija patīkami justies novērotai, uzglūnētai, draudīgās elsas papildīja mani ar jaunu dzīvības enerģiju.

Viesistabā atgriezos mierīga un atvēsusi, ar pilnu glāzi piesteidzās Visvara tēvs. Šarmants kungs, lokans un lunkans, draudzīgs, visu vakaru stāstīja anekdotes. Labas, asprātīgas anekdotes.

Uzzināju, cik labi izskatos, cik skaisti dejuju, ka viņam patīk dzīves likloči un mūsu pirmā iepazīšanās, kad es kaila stāvējusi logā un metusi uz automašīnu pelnutrauku.

– Jā, kolēģi darbā man uzdāvināja pamatīgi smagu cukura trauciņu ar burvīgu apsveikuma tekstu: "Der arī kā pretlīdzeklis automašīnu aizdzīšanai". Asprāši vai ne! – Taču viņam prātā bija cits sarunas pavērsiens, viņš vedināja līdzī pārejiem uz nelielu apgaismotu arēnu dārza malā, tur notikšot lielisks turnīrs.

– Jūsu vīrs ir ļoti spēcīga personība, vīratēvs tāpat, jo viņš netika izbalsots, viņš bija gatavs jaunajam laikam.

– Paldies par deju, paldies, ka neatteicāt kopā iedzert un parunāties, bet tagad laiks iet uz turnīru, – tad viņš pieliecās pie manas auss un iečukstēja: – Es jūs labprātīgi pieņemšu Kurzemes pašvaldībā nopietnā amatā.

– Vai tad jums apnicis Sēlijas krēls? – ieplētu acis, mēle jau grasījās nepaklausīt prāta diktātam, taču saprāts brīdinoši nošņācās, ieklausījies Kapeniekā uzmanīgāk:

– Būšu jums pateicīgs, ja pratīsiet, noskaņot vismaz vienu personu Saeimā, lai tā publiski atbalsta manu kandidatūru direktora amatam.

Jā, nu es saprotu, kāpēc vakars ar sievietēm, mīļākajām un līgavām.

– Kungi, atvainojieties savām dāmām, dažs labs cīniņš nesagatavotam skatītājam var sajaukt prātu. – Visvaris svinīgi norunāja sakāmo un melno pingvīnu bars, jo vairums bija ģērībušies melnos uzvalkos un baltos kreklos, skaļi applaudēja.

Arēnā tika ievesti divi suņi. Buldogi. Brūni, noliektām galvām. Kājas iecirtušās smiltīs. Turnīrs sākās. Aizmiedzu acis. Šo filmu esmu jau redzējusi. Stulbās vīriešu izpriecās. Saņemos un sameklēju Āri. Viņa auguma poza bija skaidrāka par skaidru. Azarts. Vai tie cilvēki vai suņi, spēle šajā ringā vilksies līdz uzvarēs vienīgais. Vai tas būs Flēris? Flēris! Pēc pastaigas ar Āri, Flēris bija pazudis. Te viņš bija. Ringā!

Gribēju izmisumā kliegt, cik balsij jaudas: "Āri, tu nodevi savus bērnus!"

*

Manu aiziešanu pamanīja tikai māsa. Mairita ierādīja istabu, es vaicāju vai viņa nezina, cik ilgi vilksies turnīrs:

– Tur es nejaucos, – viņa atbildēja, – pagaidām nejaucos.

– Man šķita, ka tev viss te zināms.

– Jā, tu esi tuvu patiesībai, taču pēdējā laikā esmu sapratusi, ka nedrīkst gaidīt no ābeles čiekurus un no egles ābolus.

– Tad jau tu esi harmonijā ar sevi? – jautāju.

– Esmu atklājusi, ka jātic un jāuzticas otram. Ja es ticšu, tad dzīvošu, ja šaubīšos, aiziešu bojā – neuzticēšanās traucē izjust dzīvi. Labāk desmit reizes pievilties nekā izvēlētajam vīrietim un vispār nekam neticēt.

– Tu esi sev izvēlējusies māju? Šo te, skaistuli jūras krastā?

– Jā, savu mūža māju. Atceries, cik ļoti tu alki savu lielo dzīvokli? Vai esi jau aptvērusi, ko tev nozīmē māja, mūsu vecāku māja?

– Nuja, bet ir taču tik daudz dažādas pakāpes mantinieku?

– Linda, mīļā Linda! Viņi būs tikai viesi šai zemē, viņu saknes sen jau tur, kur viņi ir cēlušies pašī savas mājas.

– Māsiņ, atnes īru liķieri, pasēdēsim vēl mazliet, – es lūdzu. Mairita noskrēja pa krāšņajām vītņu kāpnēm, grebtas no ozolkoka.

– Linda, man patīk izrunāt tavu vārdu, Linda, man bija dusmas bērībā uz mammu, ka tev ielika tik skaistu vārdu, man kaut kāds stulbs – Mairita.

– Bet man patika tavs vārds, tāds garš un svarīgs.

– Par Barbaru? Man šķiet, viņa cer lielas lietas no tava vīra.

– Viņš taču var arī zaudēt vēlēšanās, ko tad?

– Baidos, ka viņa ir sākusi apzināties, ka vienuļai, neprecētai sievietei taisīt tālāku politisko karjeru izskatīsies amorāli.

– Bet mans vīratēvs, viņš taču atraitnis, lai ņem viņu! – es iesaucos.

– Kālab gan tu centies paturēt Āri, ja aizvien biežāk nevari panest viņa rakstura īpatnības, šķietamās kļūdas?

– Vai tad tu dzīvo savādāk? Visvarim ir bijušas četras sievas un kas to zina, kālab viņas nav cīnījušās par atgriešanos šajā mājā vai kādā no viņa daudzajiem dzīvokļiem, viņš izvairās no politiķa karjeras, bet acīmredzami ir šīs partijas pelēkais kardināls. Viņa rokās ir nauda.

– Bet viņš to nopelna ar smadzenēm.

– Vai tu arī tāpat esi sākusi pelnīt?

– Vai tad tu pati nesajuti naudas garšu? Tu zini, ka tai pretoties nav iespējams. Protams, ka pirmajos darba mēnešos es paliku slima, lai neteiktu vairāk. Daudz lūdzu Dievu, lai palīdz man uztvert atkal dzīvi ar skaidrām acīm un prātu. Tas ir noticis. Esmu atgriezies dzīvē, bet jau ar gauži citu attieksmi un izjūtām. Viss, protams, saistās ar manu darbu. Tas man bija atklājums, ka pašvaldībās starp ierēdņiem arī pastāv iekšējā šantāža un reketierisms. Ar gariem zobiem un naidu es gatavoju lietas, kuras nodiktēja pie varas esošie. Un visur bija mans paraksts. Atteikt nedrīkstēju, pārāk novilcināt arī nē. Vissmagāk bija ar falšajiem gadījumiem. Papīri pareizi noformēti, bet īstenībā tur nekāds dzīvoklis pēc likuma nepienākas. Aizvien vairāk tika atliktas un atteiktas normālas lietas. Komisija, izskatot katru situāciju atsevišķi, manipulēja ar analogām situācijām, kā bija nepieciešams. Tas viss, māsiņ, bija, saproti, bija. Es to pārdzīvoju. Katra ierēdņa smadzenēs esošā informācija maksā naudu. Pasaulē žurnālistiem maksā miljonus, ja viņi atklāj kādu informācijas avotu, bet ierēdņiem maksā par to, ka viņi to patur sevī. Es varētu saviem bijušajiem brīža kolēģiem pārdot tādus faktus, ka puse politiķu un ministru kabineta tiktu atlaisti, bet man par to neviena avīze nemaksās, labākajā gadījumā pateiks paldies, bet sliktākajā – ar savu stulbo nezināšanu un neiedziļināšanos, iznīcinās mani. Es saņemu naudu par to, ko zinu, nevis par ziņu pieešanu.

– Par katru nostrādāto mēnesi, kā teica zilacainais namu pārvaldnieks, tev bija jāmaksā divi tūkstoši dolāru. Kam, kāpēc? Tu taču neproti no cilvēkiem prasīt naudu, tu proti tikai pati atdot sevi!

– Jā, sākumā es nepratu vajadzīgo summu sagābelēt. Būt par ierēdņi brīvajā Latvijā, nozīmē sabristies. Sabristies un kļūt par vienu no pieredzes bagātājiem ierēdņiem, kuri pret cilvēkiem izturas skarbi, atsaka, iesaldē, liek saprast, ka..., – māsa apklusā, tad teica: –Taču, spriežot par cilvēku, atceries ar viņu kopā pārdzīvotos tīrā prieka brīžus. Iedzēsim, māsiņ, un nekad vairāk nejautā man itin neko par darbu, labāk jautā par Barbaru, paplosi sevi, ka viņai nav tiesību atņemt bērniem tēvu?

– Ko tu vari atbildēt uz savu nīrgu? – es apvainojos.

– Tikai to, ka dzīvei nav ne tiesību, ne pienākumu, ne likumu, māsiņ. Nesen lasīju, ka slavenā modele Keita Mosa ir pasaulē astotā bagātākā manekene, gadā viņa nopelna divi komats astoņi miljoni dolāru, viņa ir aktiera Džonija Depa līgava. Kelvins Kleins par vienu modes skati viņai maksā četrdesmi tūkstošus dolāru, viņa ir arī fotomodelis Kleina smaržu "Obsession" reklāmā. Bet kādreiz viņa esot bijusi neinteresanta. Klases biedri atzīstas, ka negribējuši ar viņu nekur kopā iet. Tievš, neizskatīgs skuķēns, nekas īpašs. Arī pēc tam, kad viņa kļuva slavēna un viņas smaids maksāja tūkstošus, viņa zināja slavas cenu, arī tad viņas Ziemassvētki beidzās pie vientuļa galdiņa vienaldzīgā krodziņā. Viņas dzimtajā pusē neviens nepriecājās par Keitas panākumiem, neviens viņu nesveica ar sajūsmu, bijušie draugi nesarunājās. Draudzība prasa laiku, bet ja strādā kā zirgs, tad draugu nebūs.

– Piedod, es laikam tevi sāpināju?

– Es tevi arī, piedod, mums nevajag tik daudz dzert, – Mairita teica. – Vai tu varētu izdarīt divus darbiņus, – Mairita ātri nobēra un izvilkā no kabatas atslēgu saišķi. – Te ir mana dzīvokļa atslēga, aizej pirmsdien no rīta un izņem virtuvē no slēptuves visu, tas ir pēdējais, kas palicis dzīvoklī. Bijū aizmirsusi, bet pirmsdien ap pusdienlaiku jau ievācas jaunie iemītnieki. Atstāj atslēgu pie kaimiņienes, bet uz durvīm uzliec zīmīti, kur tie jaunie var paņemt atslēgu. Otrais, otrs lūgums ir smagāks. Pirmsdien pusdeviņos man darbā ir nozīmēta tikšanās, man negribas tajā piedalīties. Iespējams, ka cilvēks, kuru tu ieraudzīsi, nebūs tev svešs.

– Kur tad tu pati būsi?

– Pirmsdien jau pusdeviņos pārvaldē ir neliela pirmsatvaļinājuma grafika pēdējā korekcija, – viņa apklusā, tad teica: – Man gribas līdz mielēm izbaudīt jūru un nakti pie jūras.

Sāpēs kaukdama ierušinājos dūnu mīkstumā un aizvēru acis.

*

Rīta saule iedūra acīs un uzrāva sēdus. Mājas kroplākajai daļai, tornim logi ir visriņķī. Vieta man blakus tukša.

Savādi, skatījos uz tukšo vietu un nesapratu sevi. No brīža, kad vīrs mani ar jaundzimušajiem dvīņiem atstāja vienus svešā pilsētā, zīdaiņu namā un uz veselu gadu pazuda, es vēlējos viņu kā nezāli izravēt no savas dzīves, būt viena, pastāvēt viena, audzināt bērnus viena. Manas pārdomas allaž koncentrējās uz šķiršanos, taču es aizvien vairāk apaugu ar kontekstiem, sevišķi pēc atgriešanās Rīgā. Es noliedzu Āri, bet jau pēc brīža atkal meklēju tuvību un mana piekāpība mani apmierināja. Izmisums un lepnā sacelšanās ikreiz beidzās ar salabšanu. Bērnu dēļ, nabadzības dēļ. Sakropļotās kājas dēļ. Nuja, man šķita, neviens vīrietis nevar mīlēt sievieti, kurai ir kropla kāja. Vai rētas atturēja no jaunas iemīlēšanās, kultivēja platoniskas aizraušanas, līdz kādu dienu es pazaudēju atkarību no savas kājas un iepazīnu Alfrēdu...

Arī Āris varēja mani mīlēt tikpat pašizliedzīgi, tikpat atdevīgi un absolūti. Kas gan viņam traucēja? Varbūt es pati, manas mūžīgās nelaimīgās acis, no baleta trepēm nokritušās zvaigznes pārpalikas aizsedza skatu uz pasauli, un es vīrā saskatīju vaininieku. Nezinu? Pēdējais pusgads ir nomocījies ar pārmaiņām. Tas nav ļāvis skumt par pagātņi, dzīvot sāpēs un atmiņās.

Āra tēvs abus savus dēlus ir nodrošinājis. Viņu tālākā nākotne atkarīga no pašu izdomas, apsviedības un saimniekošanas talanta.

Taču tiklīdz Āris no vispārējās viduvējības paslēja savu ezītī apcirpsto kantaino galvu, uzradās sievietes. Viņš piepeši ieguva vīrieša oreolu, iekārojama, perspektīva vīrieša auru.

Vai mans mērķis būtu cīnīties ar Barbaru, atkarot Āri? Atceros vecu austriešu filmu, laikam nosaukums bija "Biljards", varbūt savādāks, par jaunu meiteni, kas alkst uzvarēt, tādējādi kompensējot vientulību. Ko es vēlos kompensēt? Ko iegūt, par ko nomierināties? Iegūts ir, var izmest? Vai tā būtu mana un Āra kopīgā dzīve? Esmu ieguvusi, nu atsakos? Nezinu?

Jūtos savādi, jūra gandrīz melna, saules zelts tumšo kļaju pastiprina. Paņēmu divi un skrēju peldēties. Manai sakarsušajai galvai un mīkstā dūnu gultā izsildītajam augumam nepieciešama vēsa spirta ūdens apskāviens.

Peldot uz krastu, ieraudzīju Āri. Viņš stāvēja pie milzīgas melnas gumijas kameras, tad iestūmato ūdenī un peldēja uz manu pusi. Es tauriņoju pretī.

– Rāpies augšā, pavizināsimies, – viņš aicināja.

– Kur tu ņēmi tik arhaisku milzeni? – jautāju jau tīksmi izstiepusies uz kameras vēdera.

– Serviss, teicams vietējais serviss.

– Pārējie laikam vēl guļ? – jautāju.

– Domāju, ka naskākie dzer kafiju.

– Kas tevi tik agri trenca jūrā, varēji vēl padusēt, – mazliet ironiski sacīju.

– Mums ir jāizrunājas, – viņš nopietni atbildēja.

– Par Flēri, par supuka pazušānu, par Katrīnas un Kārliša asarām? Par nodevību pret bērniem? Par šausmām, kuras pārdzīvoju šonakt? – kļiedzu tik skaļi, cik balss atļāva. – Ak tā vai tad tava rīcība un darbība nav bijušas pietiekami izteiksmīgas?

– Gala secinājumi jebkurā gadījumā ir nepieciešami.

– Ak, gala secinājumi gan, – turpināju kliegt.

Āris sāka teikt savu, laikam jau iepriekš labi pārdomāto runu. tagad, atceroties, atzīstu, ka viņam bija taisnība gan par to, ka es spekulēju uz viņa sapratni. Tas ir par kāju, jo arī viņš sportojot daudzkārt bija lauzis rokuas un kājas, bet allaž atgriezies spēles laukumā. Un nekad, itin nekad nežēlojās. Viņš piekrita dzīvot manu vecāku dzīvoklī, lai gan viņam kiā sportistu veterānam piedāvāja atsevišķu dzīvokli, viņš izremontēja vienīgo istabu, ierīkoja dušu un tualeti, bet viņam nepatika manu vecāku māja. Man arī nepatika, bet es iecirtīgi gaidīju dzīvokļa rindu. Un tagad, kad sagaidīju? Jā, laikam tā vajadzēja.

– Tu nekad neesi apmierināta ar dzīvi, – viņš teica.

– Bet tu, tu pats esi apmierināts ar šo laiku?

– Tikai idiots var būt apmierināts ar šo laiku. Nopietni. Ja kāds ir apmierināts, tad viņš ir slimis. Pieņemsim, ka es esmu apmierināts ar to, kas notiek apkārt, jā tad es esmu slimis. Un ja ir labi, tad man jāiet pie daktera.

– Bet tu neej?

– Nē, tev derētu ārstēties, – Āris atbildēja..

– Tad jau es vēl esmu ārstējama?

– Atklāti sakot tev šodien būs labas priekšrocības kļūt pesimistei.

– Tu gribi pateikt, ka es tavai politiskajai karjerai nederu kā līdzbiedrs, jā? – pārgāju uz tiešu valodu.

– Mīļā, tu ne tikai nederi, bet esi kā akmens kaklā, – viņš atbildēja.

– Bet mums taču tagad ir māja un tava teorija par bērniem, kur tā palikusi? – esmu neizpratnē. Es atkal esmu bailīga un neaizsargāta būtne, kura vēlas ierušināties vīrieša radītājā drošībā.

– Man vajadzīga politiska sieviete nevis ideāliste, – viņš atbildēja.

– Jā, Barbara? – Iekļiedzos. Saule kāpa augstāk un lēnām sildīja ūdenī atvēsināto augumu. Kļuvu nikna; –Visi tagad jautā, par ko balsot? Kristīgajos demokrātos par deputāta kandidātu iestājusies kāda ārkārtīgi viegla uzvedības sieviete, slavena ar saviem draugiem un draugēļiem. Viņa izšķīra mana vīratēva ģimeni un darīja viņiem tik daudz ļauna un turpina darīt, bet dēliņš, lielais sporta dinozauris, piedod un samierinās pat ar to, ka šī sieviete vienā istabā ieslēdza viņa

tētiņu, jo pašai blakus istabā bija jāpamīlējas ar citu vīrieti, kurš izrādās ir labs paziņa kristīgo demokrātu līderim. Kad es šim, arī tev zināmajamam cilvēkam vaicāju, kālab tādas sievietes tiek uzņemtas kristīgo demokrātu vidū, viņš teicās noskaidrot šo gadījumu, bet dabiski, ka neko nedarīja, jo viņa ir līdera drauga draugaļa. Es par viņiem dabiski, ka nebalsošu. Un visai pasaulei izkliegšu, ka Barbara nogalināja tavu māti un tagad arī mani! – Es nerimos aurot: – Un ja tu zinātu, kādu melīgi liekulīgu biogrāfiju viņa sacepusi kandidātes vajadzībām. Ikdienā viņa staigā lindrakos, kuri knapi apsedz Dieva doto trijstūri un kleitā ar izgriezumu, pa kuru veļas ārā brūnie galiņi, bet ejot pie saviem kristīgajiem brāļiem, viņa tik tikumīgi nopogājas, ka es ar sajūsmu atminos, ka viņa ir provinces teātrī spēlējusi trešā plāna lomas un grimēšanās māku labi pieprot. Par tavu partiju nerunāsim, tur visi ir bijušie centrālkomitejas nomenklatūras un arodbiedrības līderi, bez tam kāda visai slavēna dāma, kuras rokas aplipušas ar Rīgas Latviešu biedrības naudām arī visādām citādām.

– Neārdies, – Āris mierīgi teica. – Tev varbūt šķiet smieklīga un nevajadzīga mana izvēle, bet kāda nozīme man tevi krāpt, skraidelēt no vienas mājas uz otru?

– Es vēlreiz jautāju, māja, māja! – Sāku stomīties: – Māja, kāpēc tavš tēvs tik enerģiski remontē māju?

– Sieviete jāatstāj nodrošināta un bez problēmām. Tev būs māja, bērniem katram sava istaba, man kā šķirtajam vīram pienāksies viens krēsls virtuvē tajās reizēs, kad es ciemošos pie bērniem.

– Bet kālab tu precējies ar mani? – jautāju: – Kāpēc, ja jau nemīlēji?

– Atmosdas laika romantika. Sveša pilsēta, skaista, bet nelaimīga meitene, man šķita, es biju iemīlējis tavā nevainībā. Tā gadās, piedod.

– Un tāpēc tu mani un dvīņus atstāji vienus zīdaiņu namā?

– Varbūt, bet varbūt sportošana bija mans dievs. Un tam es sekoju.

– Tāpat kā tagad politika ir tavš dievs?

– Gan politika, gan nauda. Bērniem Šveices vienā bankā jau ir atvērts konts un tur tiks regulāri pārskaitīta daļa ienākumu, rokasnaudu tu dabūsi tāpat. Esi apmierināta? Kurš bijušās padomijas vīrs spēj būt tik augstsirdīgs? Tikai es. Paraugies, mīļā, krastam svītra vien palikusi. Reiz es izdarīju divas lielas kļūdas – pirmā, aizgāju ar tevi uz Pēterburgas restorānu un otrā – pārkāpu sportistu nerakstītu likumu – paņēmu nevainību. Man pašam likās, ka esmu tavš mūžīgais parādnieks, tavš kalps, kuram par šo aktu visu mūžu jāmaksā, jāuzklausā tavas kaprīzes un jāņem nopietni tava tīšā nevēlēšanās kļūt pieaugušai. Man vajadzīga dzīvī pieredzējusi, kura zina dzīves garšu, kura novērtē vīrieti, un viņa spēju pelnīt naudu, taisīt karjeru. Visu. Bet tev, tev es atvēlu jūru un sāļumu. Sauli arī.

Āris viegli ielaidās ūdenī un plašiem vēzieniem sāka peldēt projām. Es paliku. Man nebija spēka nedz sekot, nedz domāt. kā sastingusi gulēju uz pūšļa un raudzījies debesīs. Saule cēlās pār krastu. Es devos pretī tās rieta pusei. Āris peldēja strauji. Ieliku roku tumši zilajā klajā un kā bērniībā pieliku pie lūpām slapjo plaukstu.

Jūrai bija asaru garša. Ausīs skanēja Āra pēdējie vārdi:

– Ja izpeldēsi, bērni būs tavi, pavisam droši. Mans goda vārds.

*

Dabiski, ka es nokļuvu krastā. Visbanālākajā un vienkāršākajā veidā: Draiski jauni cilvēki mani iecēla garāmbraucošā atpūtnieku kuterī. Visu dienu gulēju ciešā miegā, jo biju iemantojusi laikam saules dūrienu, kā pretšoka līdzekli biju izkampusi viņu piedāvāto glāzi tīra konjaka. Jautrā kompānija turpināja līksmot un ik pēc pāris stundām, kad atcerējās par manu eksistenci, pacienāja ar konjaku. Kopā ar viņiem novakarē izstaigāju Sāremā salu, tur mēs visu nakti līksmojām atpūtas bāzē.

Laikam jau te īsti apjautu savu brīvību. Tā bija dziļāka un nopietnāka pat par mirkli, kad atrados kopā ar Alfrēdu. Saullēkts uz salas, milzu akmeņi un neviena skatiena, nedz pārmetoša,

nedz iekārīga, nedz pagēroša. Viena un neatbildīga. Tikai sev un Dievam. Nometos ceļos saules un akmens priekšā, noliecu galvu un raudāju. Tās nebija sāļās, rūgtās asaras, tās nāca kā prieka izvirzums. Asaras ritēja, bet es smaidīju, smaidīju, smaidīju. Un skaļi saucu saulei un akmenim, lai asaras, kuras nerimstas, nāk no prieka pilnas dvēseles.

Prieks strauji aprima. Ja es atrodos uz salas, ja esmu piedzīvojusi šausmas, tad taču to pašu vai kaut ko tamlīdzīgu izdzīvo mana māsa. Tā daudzkārt gadījies. Arī jautri izklūt no situācijas. Taču šodien es atrados uz salas, bet viņa drošībā mājā ar saulrietu logā. Nē, manām mirkļa bailēm nav pamata.

Laikam uz saviem glābējiem biju atstājusi pašnāvnieces vai jukušās iespaidu, tālab nebrīnījos par viena jautra pāriša negaidīto ierašanos. Pabrokastojām jūras krastā un devāmies atceļā. Kilometrus piecus no Tūjas ir Turmju rags, tur es atvadījos no saviem glābējiem.

– Kā jums patika mūsu jahta?

– Super, – no sirds atbildēju: – To varētu nosaukt "Araner star"! Lai jums labi veicas un paldies!

*

Trešais jūnijs, svētdienas vakars. Saules izkarsēts un nobrūnināts.

Klusi ielavījos torņa istabiņā, mana soma neskarta stāvēja stūrī. Saģērbos, saliku mantas somā, rokassomiņā iemetu Mairitas dzīvokļa atslēgu, saskaitīju naudu, jācer, ka ar trim latiem desmit litrus benzīna nopirkšu. Mairitas lielais vinnests tumši zilā automašīna "Reno" gaidīja mani. Alku piezvanīt Alfrēdam, vēlējos dzirdēt viņa balsi, pieteikt tālsarunu, ak vēl dažas stundas un es atradīšos realitātes realitātē. Jo tikai šī vīrieša rokās es beidzot sevi atklāju kā sievieti. Nekam, itin nekam nav nozīmes pret jaunatklāto augumu un garu. Vieglumam, spējai lidot, veikt visus darbus, nejusties klibai. Manas acis plati ieplestas, dzīvas kaislības apzīmogotas. Skaidras, tīras no pelēkās seģenes. Es lidoju pretī sarunai ar Alfrēdu. Nekautri izstaigāju visu māju, meklējot Mairitu. Durvis aizslēgtas vai aizbultētas, laikam daži pāriši aizkavējušies.

Paņēmusi somu, devos lejup. Straujo kāpšanu apturēja Visvaris. Viņš izskatījās savāds. O, jā, tās bija acis! Ārkārtīgi spīdīgas acis. Laikam divas naktis negulējis. Pajautāju, kur Mairita. Viņš atbildēja:

– Jau otro nakti guļ. – Man šķita, ka viņš joko, tālab pavirši atmetu:

– Un tu sargā. Mazliet neticu. Kur viņa ir?

– Izbrauca ar motorlaivu uz Turmju ragu, – viņš atbildēja.

– Kas tad viņu pavada?

– Tie, kurus tu kopš vakardienas nīsti. – Viņš smējās izaicinoši, man kļuva neomulīgi.

– Paga, paga, tur, uz kamīna malas ir atslēgas un tehniskā pase, vari braukt ar dārgās palicējas automašīnīti, – Visvaris iesmējās čerkstoši un vārdi arī šķita skrabstam viņa zobos.

– Es kaut ko nesaprotu, kāda mašīna?

– Tu visu saproti, mašīna ir honorārs no Šampinjonu ielas viena nama īpašnieka. Šajā pagalmā mašīnai nav jāatrodas.

– Ak, tā! – nodūrusi acis, novilku, māsa pateikusi, ka man jāsavāc automašīna. – Pasveicini Mairitu, es traukšos uz māju.

– Nu, nē, es tomēr gribu tevi reiz iegūt, svētulīt. – Visvaris noteiktā gaitā kāpa augšup. Es apstājos.

– Labi, man ir zināmi tavi gājieni, taču piedod, es nealkstu atkārtojuma.

– Nuja, ka nealksti, vienu un to pašu ainu atkārtoti mākslas ķinišos, tu taču mums esi dokumentāliste! – Viņa mute šaurajā sejā kustējās kā spokaina atvere no primitīvas šausmu filmas.

– Atvadīsimies kā labi paziņas, – mierīgi sacīju, bet Visvaris atmēdīja manus vārdus, piebilzdams:

– Tu patiesi esi nīkule, tevī nav pat piles karstu asiņu. daba vareni pasmējusies, vienai māsai piešķirot zvēra uzņēmību un kaisli, otrai to atņēmot.

– Tev taisnība, Visvari, tev taisnība, tikai paej lūdzu malā.

– Nu nē, svētulīt, es gribu, lai tu uzzini, kāds ir vīrs, kas zina naudas garšu un kurš zina naudas garšu, tas zina asiņu garšu. Vienojamies! – viņa mute kļuva aizvien bezformīgāka, sagriezusies un baisma kā ķēmiem filmās. Vai tā bija saules staru ēnu rotaļa?

Pamanīju kokā grieztos kāpņu spieķus, dēļu zeltaino mirdzumu un acis, kuras fatāli ieurbušās manī. Es iesaucos:

– Paej nost, mērkaķi, tu tāds, vanckars, politiskais lupatlasis!

– Tik rupji, svētulīt, nevajag, naidu vari izgāzt pret savu vīru, es vēl neesmu no tevis pelnījis, es tikai pelnu naudu, staiņu čemodāniņu ar miljons latiem no viena pie otra, viens paņem kaudzīti, cits pieliek. Man allažiņ ir nauda, bet tev nav. Tev nekā nav, tevi pat vīrs izmeta jūrā vienu kā izēsta banāna mizu. Ja jau izpeldēji, tad laikam tālab, lai beidzot mēs satiktos.

Manas smadzenes kļuva vēsas, domas darbojās, noliecos pār margām un nometu lejā somu. Viņš laikam nodomāja, ka esmu no bailēm sastingusi, pat soma izkrita no rokām, jo viņš kāpa pār diviem pakāpieniem uzreiz. Ar rokām atspiedusies pret margām, es iešūpojos kājās, sasprindzināju muskuļus, salieciens ceļgalos, tad straujš izrāviens. Biezās platformas kurpes ietricās Visvara uzvarošajā ģīmī, viņš krita atmuguriski, ripoja, pārlēcu pār maisveidīgo augumu, pakēru somu, tad uzmetu skatienu gulošajam vīrietim. Viņš mirkšķināja skropstas. Laikam manī pamodās zvērs, tas zvērs, par kuru tik bieži runāja Mairita, jo es norāvu no sienas kastroļa lielumā izgredtu dekorācijai domātu koka karoti un reizes situ pa viņa izkurtējušo galvu, situ, situ, situ... tad ienesu karoti viesistabā un iemetu kamīnā.

Izskrējusi pagalmā, apstājos klusuma satriekta. Māsai taču bija jādzird blīkšķis? Varbūt viņa ir pie jūras? Klusums? Nezinu, kāds prāts vai neprāts lika atgriezties viesistabā un no kamīna malas paķert atslēgu un tehnisko pasi.

Pie Saulkrastiem par ātruma pārsniegšanu policisti pieorasīja pamatīgu sodu. Pārāk pamatīgu. Atrāvu tā saucamo cimdu nodalījumu, jā, tur stāvēja maza čupiņa ar dolāriem. Vai iedevu vienu vai divus simtrus, neatceros, es bēgu, es bēgu... Policisti raustīja plecus, kur tādai idioti tik feins modelis, laikam koreješu. Zagts no japāņiem. Viss zagts, pat mašīnas projekts. Viss šeit zagts un izspiests. Arī es esmu pieņēmusi naudu.

Savādais klusums nospiež. Ir pulkstens divi naktī. Kamīnā sprakšķ nepiemērota malka. Esmu klusumā un drošībā. Mājā. Savā mājā.

*

Pirmdiena, ceturtais jūnijs. Ceriņi zied. Ievu trauslo smaržu nomainījusi piesātināta dvesma. Ap Jāņiem ziedēs vasaras vidus pilnīgākās smaržas īpašnieks – jasmīns, tad – smaržu augstākais svaiguma vilnis – liepziedi – pārņems zemi un piepildīs dvēseli. Iespējams tāpat kā cilvēka dzīvē paliks kā vienīgais augstākais fiziskās un garīgās saplūsmes apliecinājums, kurš pielies ar saturu atlikušo dzīvi.

Esmu sev izdomājusi garīgās aizsardzības likumus.

Jāmācās, lai nenonīkst gars, tāpat kā vingrošana nostiprināja manas kājas un augumu, tā jātrenē smadzenes, jāmācās kaut vai tikai mācīšanās dēļ. To teica manas sievasmātes mās, dievīgā profesore Adele. Viņas nav un man nav neviena, kuram spētu izstāstīt jūnija sākumu Tūjā.

Tava lielākā maldīšanās bija nespēja pieņemt cietus lēmumus, teica Adele. Šaubas un nespēja izvēlēties konkrētu rīcību mani stindzināja, bet nu es esmu kaut ko izdarījusi. Vai gribēti vai negribēti, bet esmu rīkojusies. Nezinu vai Visvaris ir dzīvs, nezinu vai rīkojos kā normāls cilvēks, taču es rīkojos, nevis pasīvi ļāvos, lai atkal kāds vienkārši mani pamet jūras vidū.

Es brīnos par savu mieru, par agro rīta stundu un ziedošo ceriņu logā, brīnos, ka ieradies vīratēvs, bijušais vīratēvs un ir laipns un draudzīgs kā arvien. Es brīnos par sevi, jo arī esmu draudzīga un laipna. Esmu viņam pateicīga, ka viņš palīdz veidot māju.

Es vaicāju, bet nepagūstu atvērt muti, kad viņš atbild manā vietā, lai bērņus nevedot uz pilsētu, lai atstājot pie viņa tēva "Birzkalnos", lai bērņi sasmeļoties spēku skolai un izskrienoties kā jauni kumelēni.

–. Novēli saviem bērņiem vienpatību, – viņš saka. – Padomā, varbūt ar Āri tā būs tikai īslaicīga šķiršanās, kura saglabās tuvību? Dzimtsarakstu biroji un baznīcas jau sen pieraduši, ka trešās un ceturtās laulības septiņdesmit piecu procentu gadījumu tiek slēgtas ar pirmo laulāto.

Vīratēvs spriež pēc savas pieredzes, bet viņam jau bija pietiekami liela gadu nešļava uz muguras, es savējo atstāju jūrā un koka pavārnīcas būkšņos pret kāda vīrieša pakausi.

Aizbraucam uz Mairitas bijušo dzīvokli, izņemu kastīti, pavēru to un ieraudzīju dokumentus. Prāts samulsa ieraugot uzrakstu: "Testaments", zem tā apdrošināšanas polise. Ziņkāri atvēru lapu. Simts tūkstoši? Kāds neprāts sevi apdrošināt par tik fantastisku summu! Tālāk akurāti ar gumijas aplīšiem saspīestas naudas zīmes. Desmit paciņas, varbūt vairāk – dolāri. Nekad vienkop neesmu redzējusi tādu dolāru kaudzi. Laikam kāzu izdevumiem. Viesistabas vidū nolikta atvērta papīra kārba, iekšā mežģīņu un zīda auduma kaudze. Noliecos, ak, kā sāp kāju ikri, mugura, apdegušie pleci. Esmu jūras sasista un izcepta. Pārvarējusi pārmocīto muskuļu žēlošanos, pieskāros maigajam audumam, pacēlu. Balta zīda kleita. Plīvurs. cimdi, zeķes, fantastiska apakšveļa, kurpes. Piespiedu pie vaiga kleitu. augums notrīsēja – man nebija kāzu kleitas, maza balta lentīte pie debeszilā kostīma žaketes vēstīja par lielo notikumu. Mairitas kāzu kleita. Virtuves iekārtu māsa pārdeva jaunajiem iemītniekiem, izskatu plauktus, savācu dažas aizmirstas karotes, tad atdevu atslēgu kaimiņiem, piespraudu pie durvīm zīmīti. Atgriezios mājās, noslēpu skapī Mairitas mantas un devos uz pastu. Man rokās trīsuļoja aploksne, tajā vēstule Alfrēdam ar vārdiem, teikumiem, tie pārpilni jūtu un nākotnes jausmu.

Mazliet baidos no vēstulēm, vārdi bez acu skatiena, bez žestu pilnības reizēm veido greizas kopsakarības. Pēdējo dienu notikumi nav norūguši, nav nostāvējušies, es baidos no rakstītiem vārdiem. Un tomēr uzdrošinos. Viņam es uzdrošinos rakstīt.

Cerības garša

*

Teju atcerējos Mairitai doto otro solījumu ierasties darbā, lai satiktos ar kādu, kuru māsa nevēlējās redzēt.

Pie dzīvokļu daļas vadītājas kabineta durvīm sēdēja jauns platplecains vīrietis, Jā, tas bija tas pats ar pārķosto roku. Viņš vēsi sveicināja un sazin kādēļ teica, ka sākusies mana nedzīve.

– Ignorantia legis neminem excusat. Likuma nezināšana nav attaisnojums – viņš ieskatījās manās acīs un lūdza, lai es konfidenciāli atbildu uz dažiem jautājumiem, citādi viņam nāksoties ar mani tikties vēl un vēlreiz.

Vēroju izmeklētāja izmeklēto precizitāti apģērbā. Klausījos vismaz piecpadsmit minūtes, kā viņš laipnā padevībā sarunājās pa telefonu, līdz visžēlīgā noskaņā no jauna pievērsās manai personai. Laikam tā bija jaunmodīga man nezināma psiholoģiska spēlīte. Ak, cik iztarpīgs viņš bija pret neredzamo sarunas biedru, pat kūkums uzmetās plecos kā milzīga klubkrēsļa atzveltnis. Viņa rīcība vadināja uz noslēpumainu, baisu noskaņojumu. Atcerējos, ka šodien man ir psiholoģiskās un intelektuālās virsotnes. Un tomēr mans augums automātiski saspringa, mēle červēlējās, mute palika sausa. Es cieši saspiedu zīmuli, it kā turētos pie klinčs gabala.

Pieklājīgā balsī platplecis izmeklētājs vairākas reizes dažādās variācijās uzdeva vienus un tos pašus jautājumus:

- Vai jūs ar teksta redaktoru aizkrāsojāt orderī uzvārdu un uzrakstījāt krievu pilsoņa uzvārdu?
- Jūs ziniet, ka teksta redaktoru mēs aizsūtījām uz ķīmisko ekspertīzi un atbilde drīz jau būs.
- Kad pilsoņi ierodas pie jums uz pieņemšanu vai istabā atrodas vēl kāda persona?
- Ko jums lūdza tā krievu pilsoņa, nu kāds viņai bija uzvārds? Jūs taču atceraties?

Pacietīgi atbildēju, ka neaizkrāsoju ar teksta smēreklī uzvārdu, ka neatceras, kā izskatījās un ko runā apmeklētāji, ka cilvēki ierodas, saņem dzīvokļa orderi, parakstās uz otrā eksemplāra par saņemšanu uz iet uz namu pārvaldi, lai noslēgtu īres līgumu. Iedzīvotāju rajonā ir ļoti daudz un katru iegaumēt ir neiespējami. Jau trešo reizi kā automātiskais Lattelekom atbildētājs, skaidroju, ka jebkādas attiecības ar dzīvokļa saņēmēju beidzas tajā mirklī, kad viņi ar orderi atstāj kabinetu. Kas notiek tālāk, to es nevaru atbildēt, un arī nezinu.

– Bet viņa taču lūdza, lai jūs izlabojat orderī uzvārdu? – izmeklētājs nerimās. – Jūs gan visu uzrakstījāt iesniegumā, pašrocīgi, tajā iesniegumā pirms vesela mēneša, tajā iesniegumā, kuru mēs saplēsām un es pārrakstīju ar savu roku. Tur jau jūs atbildējāt uz visiem maniem jautājumiem, tomēr šī saruna ir tālab, ka tikai vaļširdīga faktu apstiprināšana jūs atbrīvos no cietuma vai naudas soda.

– Atvainojiet, es tomēr nesaprotu, par ko jūs runājat, – teicu, bet izmeklētājs ieņēma dziļdomīgā klusumā. Tad viņš turpināja:

– Mans pienākums ir atrast pierādījumus un mēs tos atradīsim. No Domes jau ir nozīmēta pārbaude un gan jau vēl kaut kas atradīsies, jo neviens nestrādā tik tīri, lai neatrastos kāds sīkums, līdzīgs šim un tad jau lieta būs daudz biezāka.

Atspiedusi vaigu kreisajā plaukstā, grimu neparastā transā. Klausījos pašapzinīgā ierēdnī ar acīm redzamu riebumu. Viņš lēni, mierīgi pravietoja, ka man būs jāparaksta dokuments, kas aizliedz mainīt dzīvesvietu, aizliedz izbraukt vai kā citādi brīvi pārvietoties.

– Protams, mēs esam vainīgi, ka neizvirzījām apsūdzību agrāk.

– Jums jau nav pamata, – klusi bildu.

– Pamats ir, – platplecis pārtrauca. – un pat ļoti liels. Tava vaļširdīgā atzīšanās varbūt ir glābiņš, es nezinu, bet iesaku padomāt. Tu dabiski domā, ka tev nekur nav jāatzīstas, tas ir mans darbs un maizīte – savākt neapstrīdamus pierādījumus un tikai tad ierosināt krimināllietu. Psiholoģiskā vardarbība ir visvienkāršākais – tu nezturi un sāc brēkt, jā, esmu vainīga, esmu darījusi visādas nelikumības, esmu darījusi, tikai lieciet mani mierā, nošaujiet, bet lieciet mierā! Redzi, cik vienkārši rīkojas Staļina skolnieki. Bet tu nebrēksi, tev ir tavu senču Sibīrijas, Vorkutas, Madaganas, Jeņisejas hesa un visu pārējo pieredze. Arī to laikam gan ekonomiskās policijas bosi zina.

–Vai tad jums nepietiek runāt, nolieciet saviem bosiem priekšā savu dienesta dzīvokļa lietu un atklāti izstāstiet, ko jūs gribējāt un cik samaksājāt, lai visu nokārtotu.

– Cik es zinu, tad manā dzīvokļa lietā papīri ir tīri, – viņš mīlīgi atbildēja. Puiša balss neliecināja par tīšu vai slēptu naidīgumu pret viņu. Varbūt, ka tā izpaudās viņa profesionālisms?

Viņš izmantoja visas klasiskās cilpas un apvedceļus, lai izdabūtu vismazāko atzīšanos, pārteikšanos. Bet es neko nevarēju pateikt, tālab uzdevu visvienkāršāko jautājumu:

– Ko tad īsti man grib piesiet, vismaz tik daudz jūs varat izstāstīt.

– Redziet, – viņš nolika uz galda dzīvokļa orderi, – te ir orderis, te ir uzvārds, redziet, tas ir aizkrāsots, virsū ar jūsu roku uzrakstīts cits uzvārds. Tas ir krimināli sodāms noziegums.

– Piedodiet, tādus labojumus izdara tikai idioti.

– Pareizi, idioti, – viņš apstiprināja un ar kreisās rokas pirkstiem jau sazin kuro reizi pieskārs koduma rētai. – Rokraksta ekspertīze atzīs, ka tas ir jūsu un tikai jūsu rokraksts.

– Un jūsu sekmīgs darbs atkarīgs tikai un vienīgi no manas atzīšanās?

– Jā, bet ja jūs laicīgi izdarīsiet to, kas jums jāveic, tad mūsu saruna nebūs notikusi.

*

Aizslēdzu durvis un ēja spārniem nesos pa kāpnēm. Mans mērķis bija namu pārvalde. Pirmajā pagrieziena laukumā mani satvēra kāda večiņa. Neapmierināti ieskatījās viņas acīs. Ak, Dievs! Kāds naidis, kāds riebums bija skatienā. Neveikli mēģināju atbrīvot roku, taču sirmā dāma turēja kā knaiblēs. Viņas acis gailēja. Cauri manām smadzenēm iztricās atziņa, ka tā atkal ir kāda pansionāta večiņa, kura aizbēgusi no vecumdienu mītnes un pa visādiem māņu ceļiem vēlas atkal sagādāt sev dzīvokli. Atcerējos standartfrāzi, kuru Mairita piekodināja lietot visās šaubīgajās situācijās:

– Vai mēs varam satikties pēc stundas?

– Nē, un vēlreiz nē! Tu maitasputns, tu saldās balss čūska, tu nogalināji manu vīru! Tu nobendēji ne acu nepamirkšķinot! – sieviete skaļi un skaidri, tā lai skan plašajās trepēs, izliedza lāstus. Sastingusi klausījos. Es nesapratu. Tā nebiju es, kuru nolādēja, kurai vēlēja tikpat nelāgu nāvi kā viņas vīram invalīdam bez kājām. Viņas lielajam, stiprajam, izturīgajam vīrietim, kurš uzcēla māju uz Volgemutes ielas. Es biju vispretīgākā un smirdīgākā lapsa, kura ielavījās viņu mājā un pierunāja parakstīt iesniegumu, lai pašvaldība piešķirtu dzīvokli ar visām sanitārajām ērtībām. Aizdzīt divus vecus cilvēkus no savas mājas, ievest betona zārkā, kur nav pat koka grīdas, palodzes nokrāsotas gan, bet sapuvušas.

– Mans vīrs, mans Imka! Neizturēja viņa sirds. Tu, tu viņu nobendēji! Atņemt mūsu mājiņu! Aizvest uz betona auksto bedri! Mēs tak nomirtu godīgā nāvē. Pēc gada vai diviem tavi maukas bērni, tavi domes laupītāji, latvieši, mūsu pašu latvieši, sagrābtu to mājiņu. Bet tagad – nobendējāt manu Imku! Pie taviem pirkstiem pielipusi nāve. Un gan jau pielips vēl un vēlreiz. Jums visiem tur sirds vietā naudas maks. Un visi jūs, kas mūs bendējat nozogot mūsu mājas, jūs visi mirdami mirsiet un trīs mūžus atzimsiet par pretīgām žurkām. Tu domes šakāļu brūte, esi trīskārt nolādēta un mirsti kā nezāle, kuru izrauj un aizmet.

Izmisusi kāpos atpakaļ un būtu nolidojusi pa kāpieniem, ja mani nesaturētu garāmejošais, simpātiskais dzīvokļu eksperts. Viņš paņēma veco dāmu pie rokas un laipni aicināja līdzi.

Laikam tā bija tā pati kundze, kura telefoniski lūdās. Mana sirds žēlumā asiņoja. Mairita loģiski izskaidroja un mans prāts skaidrojumu pieņēma.

Saplīsa vecās dāmas vīra sirds.

Beidzot apjautu baigas kopsakarības. Beidzot!

Un par mainītajiem vārdiem uz ordera? Mairita ir apķērīga. Bet es? Toreiz, kad viņu aizvietoju, jā, tas bija piektdienas rītā, kad atskrēju uz nodaļu pirms komisijas sēdes... Vienu orderi es parakstīju un atdevu bijušajai dzīvokļu daļas speciālistei. Es, es, es...

*

Ļenganu soli turpināju ceļu uz namu pārvaldi.

Zilacainais pārvaldnieks sēdēja kabinetā. Saņēmos. Uzspiedusi buču uz vaiga, uzreiz mēģināju ar vaļširdību iegūt vaļširdību:

– Parādi, kādā veidā tu strādā ar rokrakstiem?

– Tev tas pašai vajadzīgs? – viņš ziņkāri ieducinājās.

– Diemžēl jā, ja var ātri.

– Labi, braucam pie manis uz laboratoriju.

– Tu tik vienkārši to man rādīsi, varbūt es gribu tevi nodot.

– Nodot? Pirms tu nodosi mani, tevi pašu nodos.

– Ir jau nodevuši.

– Es taču tevi brīdināju. – viņš sadrūma. – Šodien ir ceturtais jūnijs, tev palikušas divas dienas.

Soļi mūs jau ir ievēduši mazā šaurā skabūzī. Aprīkojums atgādina vecu fotolaboratoriju: diapozitīvu aparāts, rasējamais galds un izvelkamais krēsls. Tas ir tas pats kabūzis, kur Kalvis

mani atveda tajā piektdienā, kad Visvaris pēc sapulces iekodās manā kaklā. Savāda sagādīšanās – Kalvis savlaicīgi iegāzās kabinetā.

Līdzī bija paņēmusi vecā parauga orderus un vienu neizņemtu orderi, tādi māsas arhīvā mētājās vairumā.

– Tātad šis pats orderis, bet kādas izmaiņas?

– Orderim jābūt bez tiem trijiem ģimenes locekļiem.

– Viss būs kārtībā, tas ir nieks, – viņš atbildēja. Rokas ierastā veiklībā piestiprināja pie rasējamā dēļa neaizpildīto veidlapu. Ieslēdzis diapozitīvu aparātam līdzīgo ierīci ar lielu bīdāmu rāmi, iestiprināja tajā orderi un ieslēdza gaismu. Precīzi pieregulēja lapu lapai un, ieslīpi nostājies tā, lai neaizsegtu attēlu, ar ievingrinātu rakstītāja roku pārrakstīja tekstu. Noņēmis, viņš lepi salīdzināja:

– Tīra manta. Tādas es cepu. Tāda mana niekkalbjā dzīve.

– Paldies tev, bet nu es skrienu, tiksimies rīt.

– Neaizmirsti samaksāt!

– Cik?

– Nu klausies, atkal tu uzvedies neadekvāti. Septiņi, tāda ir takse. Nemainīga takse un konjaks.

– Septiņi simti – lati vai dolāri?

– Tu nu gan kļūsti smieklīga. Cietā valūtā, nevis uzpūstajos latrepšos.

– Vecmodīga gan tava tehnika. Droši vien ar krāsu datoriem visu var paveikt perfektāk.

– Manam mūžam un kvalifikācijai pietiks ar to pašu tehnisko nabadzību.

Par zīmogu pajautāt aizmirsā, laikam bija pārliecināts, ka problēmu nav. Verot ārdurvis man arī šķita, ka viss ir vislabākajā kārtībā, bet es maldījos, Kalvis klusi, bet skaidri jo skaidri teica:

– Linda, apstājies, Linda! – tagad es saprotu, kāda izskatījās sastingusī Lata sieva. – Nedari laba māšai, nevienam, tad ļauna neredzēsi, – viņš klusi turpināja. – Es tevi pazinu, mēs taču ilgi bijām leišos, arī tonedēļ es visu sapratu.

– Tad tāpēc tu mani izrāvi no Visvara skaujām? – mēģināju būt vieglprātīga, taču neizdevās. – Kāpēc tu gribi būt mans sargeņģelis?

– Mans stāsts tevi neiepriecinās, – Viņš skumji nolieca skaistās galvas paliekas, – Tomēr, labāk būs, ja to reiz uzzināsi.

Klausījos kā apstulbusi. Laikam visu mūžu palikšu sista ar aklību! Viņš ir mans slepkava. Bende. Manas baleta dzīves miesnieks.

Cik savādi, ka tieši viņš sēdējis blakus mācītāja dēlam mašīnā, kura sabrauca manu kāju. Mocošā fantāzija uz mirkli pāršalca iztēli. Nogalināt! Vēlreiz nogalināt! Acis samiegusi, trūli blenzu uz skaistā vīrieša vraku. Iztēle atjaunoja ainu ar dekoratīvo pavārnīcu manās pārdabiski stiprajās rokās. Nežēlīgo, neprātīgo zvētēšanu. Pārsteigto sejas izteiksmi. Laikam sitot Visvari, es nositu atriebību Kalvim.

Kalvis svārstījās starp pienākumu pret departamenta bosiem un pretrunīgajām jūtām pret mani. Viņš bija iepinies manā dzīvē kā vēzis asinīs. Barbaras mīlnieks, "Boņuks garantē" glumais aģents, Visvara izsūtāmais, mans bende un mans glābējs.

Viņš jūtoties vainīgs, jo esot tas, kurš kaifojis par eleganto skatu, kad auto nobremzēšot meitenēm pie kājām. Viņa pamudinājums esot traģēdijas pamats. Auss uztvēra vārdus. Saprāts klusēja.

– Tu esi tik kompleksaina un nelaimīga, nevis kā Mairita, – Viņš paskaidroja, kad jautāju vai tāpēc viņš pārkāpj savu bosu norādījumus. – Es nevarēju tev nepalīdzēt, tavas kājas dēļ, arī savas dvēseles miera labad. Tev šķiet, ko nu es muldu par dvēseli. Tev taisnība. Es apzinos, ka esmu tikai nodzēries skaistulis, kurš visu un visus nodod. Ja es nebūtu sācis dzert, tad es vadītu, nevis tie, kas bija dumāki.

Un tad es skarbi vaicāju, kāpēc viņš ar vienu roku māšai palīdz, ar otru velk aizvien dziļāk naudas došanas un ņemšanas sistēmā.

– Es nevelku, viņa pati izvēlējās. Izvēle ir ieprogrammēta, – Viņš skumji atbildēja. – Tam jābūt gēnos. Bet tu bēdz, bēdz, kamēr vari un nekad, nekad vairs neaizvieto māsu.

Ak, Dievs! Kuro reizi pēdējo dienu laikā es bēgu? Kuro reizi? Kā ārprātā. Kurp?

*

Ielpoju svaigo gaisu, paraudzījos debesīs. Tikai dabas dēļ ir vērts dzīvot, tikai Dieva radītā skaistuma dēļ, nevis cilvēku vai vairošanās dēļ. Vēlējos apsēsties skvērā, apgulties zālē, taču steigšos tālāk no šīs kroplīgās vietas.

Kā spējš vēja caurskrējiens mani pārņēma ilgas pēc Beļģijas, pēc Alfrēda piedāvātās tūrās pasaules. Pēc mūzikas skaņām, pēc noreibuma, ieplūstot nošu vijīgajā daudzveidībā. Tā bija apjausma, ka reāli pastāv Dantes paradīze. Jau desmit gadus esmu mīcījies pa šķīstītavu, meklējusi un šaubījies, Alfrēds atjaunoja paradīzes sajūtu, to sajūtu, kura mani pārņēma pirms daudz gadiem uz skatuves, dejojot Silfīdu, bet es ironizēju vairījos un atraidīju savas izjūtas. Baidījos, ka šodien viņā klausītos kā pusaudze savā elkā. Bet paradīze varbūt ir tikai manas sajūtas, nevis Alfrēds, kurš spēlē un tajā brīdī tas ir viņa dienišķais darbs? Vai viņš dvēseli paceļ augstāk par visaugstāko kalnu. Tikai domas, mūzika un dūmi ceļas debesīs. Tie nepakļaujas gravitācijai, ābola krišanas likumam.

*

Jau sazin kuro dienu atrodos zemāk par zemu. Es atrodos visriebīgāko kaislību zemzemē, es atrodos ellē. Un man ir bail. Man līdzās nav dievišķā dzejnieka, kurš pavada šajos zemumos. Man bail, man ļoti ļoti bail. Arī no sevis un tās savas dvēseles daļas, kura kāri raugās apkārt, tverot jaunās izjūtas.

Raugos uz ziedošajiem ceriņiem un tie man šķiet nešķīsti. Viss šajā pasaulē ir neķītrs. Neķītra esmu es pati.

*

Visu dienu līdz vēlam vakaram graizīju filmu, dalīju pa tēmām.

– Kā apmāta, – Secināja operators, . – Un tomēr es redzu, ka jūs šorīt esat sanervozējusies...

– Spīdoši, producent! Atkal jūsu deduktīvā metode?

– Khm... jūs aizmirsāt ar dārgakmeņiem aizpildīt ausu caurumiņus.

Abi sirsnīgi pasmējāmies, viņš turpināja vērtēt attīstīto filmiņu un izlikties, nē, būt visnotaļ apmierināts. Nervozī pieskāros ausu ļipiņām. Gaužām satraukti. "Ko esmu izdarījusi, ko? Viņš noteikti ir beigts un Mairitai kāzu nebūs. Ak, Dievs, es taču biju pavisam aprakusi – ar koka pavārnīcu sist cilvēkam pa galvu?"

– Un ģērbusies jūs esat tik neraksturīgi, – operators turpināja savus novērojumus attiecībā uz manu personu. – Tik svinīgi sākt filmas montāžu? Tas mani pagodina, – operators nerimās, es kļuvi tikpat dzēlīga:

– Šķiet, manas ausis neviļ, tur aiz muguras gaudo Bāskervilu suns?

– Nē, Watson. Sers Henrijs beidz ēst savu ikrīta auzu pārslu putru, – operators atbildēja un skaļi nograndināja smieklus. – Labi, norunāts, klusēšu un tikai skatīšos.

*

Naktsmājas sarunāju pie Ingunas. Nevēlējos klausīties, kā strādnieki augu nakti klaudzinās, nevēlējos sastapties ar vīratēva vainīgo skatienu, nevēlēlos redzēt nevienu. Īstenībā, mani pārmākušas bailes. Mairita nepiezvanīja. Kas noticis Tūjas mājā? Vai Visvaris ir dzīvs vai esmu

viņu nositusi? Noziedznieks atgriežas nozieguma vietā – tā ir klasiskā sižeta interpretācija, es neatgriezīšos un neviens nemūžam mani nepiespiedīs atzīties. Lai pierāda, lai savāc neapgāžamus pierādījumus. Vai manī iemājojis māsas gars?

Inguna piedāvāja smaržīgu siltu jo siltu vannu. Siltais ūdens un Matīss ir viņas jaunās rotaļietas. Mēs pazīstam aukstā ūdens kodīgo spēku. Jā, Jānos viņiem noliktas kāzas. Es redzēju viņu saderību. Saderību, kura nav mērāma tulkoto grāmatu piedāvātajos dzimumaktos. Viņu attiecībās jautās kaut kas no Sulamites aicinājuma mīļotajam rīta agrumā apskatīt vīnogas briestam.

Ilgi gulēju aizvērusi acis. Savādi, bet karstais ūdens tikai uz mirkli iztrieca no pārgurušā auguma neziņas drebekli. Cik ilgi tēlošu Alfonu Trīcvaidziņu. Laikam mana miesa ir galerta šķidrums. Turpināju trīcēt un domāt, ka laikam vairs nekad nenasildīšos. Sasprindzinājums bija iesēdies kaklā un pleca muskuļos. Varbūt vainīga vēlā nakts stunda? Ir divi pēc pusnakts. Izdzēru piecas nootropila tabletes, Ingunas bērniem paredzētās trīs miega zāļu ripiņas. Neziņa mani padarīs traku. Labāk rūgta patiesība nevis informācijas bads.

Inguna ir jautra un dzīvespriecīga, viņa paziņoja, ka nākamā filma, kura esot pasūtīta Rīgas astoņsimtgadei par godu, būšot par operas vēsturi. Fima trijās daļās – izcilākie dziedoņi gadu gaitā, nākamā par baleta zvaigznēm un trešā – par operas nama atdzimšanu. Liels projekts, producentam viens no ārzemēs nofilmētajiem vīriem testamentā novēlējis naudu filmai.

– Jocīgs vīrs vai ne? – Ingūna skaļi prātoja, bet es saņēmu jaunu elektriskā krēsla triecienu. Filma par baletu, par operu. Šķita, ka atkal krītu savādajā bezsamaņā, kad auto vienaldzīgā draiskulībā trieca mani pret mājas sienu.

Mazu, zibensīsu mirkli manās aizvākotajās smadzenēs iespraucās gaisma, un es ieraudzīju to pašu vīziju, ko slimnīcā, sešas reizes lēni laižoties narkozes miegā: balta telpa, rotaļu un vingrošanas rīki, uz mīkstā paklāja kumurojās bērni, es uzmanīgi masēju burvīgu mazuli, skan klaviermūzika. Tikpat spēji savādā gaismas vīzija pazuda, un es nepazinu vairs savu balsi, kura paziņoja, ka vairāk nevienu filmu manas rokas nemontēs. Mans paziņojums skanēja tikpat noteikti kā daiļrades mākslinieka grebtās koka karotes būkšķi pret Visvara pakausi.

Miegs. Beidzot uzvar miegs. Miega zāļu manā organismā šobrīd tik daudz, ka zirgs atstieptu kājas, tikai ne manas sastīpotās smadzenes.

*

Laikam pazemē pagaisušas divas dienas pēc mirklā, kad laidos miegā Ingunas mājā. Laikam gan. Man šī dimensija vairs neskar. Mēģināšu atcerēties. Jāatceras...

No miega mani, Ingunu un viņas vīru izrāva ilgs zvans pie durvīm. Ak, Dievs! Dod man spēku, es lūdzu, salikusi plaukstu pret debesīm, dod man spēku izturēt un neatzīties laicīgajai tiesai. Tu visu esi redzējis, Tu zini, Tev esmu atzinusies un tikai Tu mani vari tiesāt par maniem darbiem. Jel tiesā Tu, bet nepieļauj, ka tiesātu cilvēku tiesa. Es lūdzu, lūdzu paglāb mani no cilvēkiem, no cilvēku tiesas. Es saprotu sava lūguma bezjēdzību. Es saprotu, ka ne mana, bet Tava griba lai notiek. Es Tevi lūdzu, glāb mani no šolaiku cilvēku tiesas!

*

Vīratēvs strauji ienāca un palūdza krēslu. Miega zāļu reibonī neveikli kustināju rokas, tomēr apgērbos.

- Kāpēc tu esi viens? – izbrīnījies ne pa jokam.
- Pie tavas māsas mēs tūlīt aizbrauksim, – viņš atbildēja kaut kā lēni un abstrakti.
- Pie Mairitas? Kāpēc pie Mairitas? – jautāju, vēl aizvien apstulbusi.

- Viņa ir slimnīcā. Gaiļezērā. Reanimācijā, pie sistēmas.
- Kāpēc viņa, kāpēc?
- Aizbrauksim, uzzināsim, – atbildēja vīratēvs.
- Kas, kas tev to pateica?
- Vecais Kapenieks, Visvara tēvs bija iebraucis tavā mājā.
- Kur tad Visvaris?
- Laikam cietuma slimnīcā, viņš tiek turēts aizdomās par ..., – vīratēvs pusteikumā aprāvās.
- Kas īsti ir noticis? – Mans jautājums palika bez atbildes, bijām piebraukuši pie slimnīcas un devāmies iekšā. Garie gaitenī spocīgi tukši, biedējošs klusums. Sajūta tāda, it kā klusums spiestu ausīs.

Nē, tā nevarēja būt Mairita, tā sieviete ar milzīgu balonu galvas vietā. Vai tās bija rokas vai zili izplūduši neizdevušies akvareļi? Neko nesaprotu, kāpēc pie kakla griezums un tajā ievietota otra sistēma.

– Māsiņ, māsiņ, – es klusi saucu un man šķita, ka viņa dzirdēja, ka viņas augums nodrebēja un tiecās uz manu pusi. – Māsiņ, mīlo, mīlo māsiņ! Kāpēc, kāpēc? Kāpēc?

Visvaris, man viņu vajadzēja nosist. Reiz viņš teica: "Tikai tas pazīst zvēra kaislību, kurš zina naudas un asiņu garšu!" Kamēr es biju atdota jūrai, kamēr es pasīvi ļāvos viņiem un vēlējos pazust zilajā nebūtībā, tikmēr kāds zvērs mocīja manu māsu. Kā murgā klausījies dežurējošā ārsta vārdos un tie nesolīja neko. Itin neko. Ja māsa izdzīvos, tad viņa būs garīgi nepieskaitāma, paralizēta, barības vads nesadzīs. Etiķa esence esot visu pašnāvienu stulbākais līdzeklis.

- Kāpēc pašnāvniece? Viņu nogalināja! – es nočukstēju.
- Rīt mēs viņu pārvedīsim uz Stradiņa slimnīcu, tur labāka reanimācija.
- Man šķiet, ka viņu nedrīkst atslēgt no sistēmas, – vīratēvs teica.
- Atvainojiet, mēs ārstējam, – ārsts ar pārākumu atbildēja.
- Varbūt mēs kaut kā varam vienoties un atstāt pacienti tepat? – vīratēvs nerimās.

*

Piecpadsmītais jūnijs. Šovakar būs "Ciltskoka" tautā laišanas vakars. Pieņemšana, kokteiļi. Kā jau pirmizrādē. Bet vakar, vakar es Ziepniekkalna kapos blakus tēvam un mātei guldīju māsu. Savu dvīņu māsu, savas dvēseles otro daļu. Savu māsu.

Divas dienas un naktis pēc slimnīcas apmeklējuma es neizgāju no kinostudijas. Es montēju. Mans prāts darbojās kā zibens šautra, bet es neatceros, ko montēju. Neatminos itin neko. Nezinu, ko esmu samontējusi. Darbs bija vienīgais, ko es spēju, tas mani atturēja no sevis šaustīšanas, no šausmām, nezinu, no Dantes elles uzjundīšanas.

Vai es gulēju vai mazgājos Ingunas dzīvoklī vai sēdēju pie reanimācijas durvīm, tas manā atmiņā bez miņas zudis. Viss zudis. Palicis naidis. Naidis mani moka un liek dzīvot. Naidis... Pret ārstiem, kuri septītā jūnija pēcpusdienā māsu atslēdza no sistēmas, lai pārvestu uz Stradiņa slimnīcu. Ieraudzījuši, kādā stāvoklī viņiem atvesta paciente, Stradiņa slimnīcas ārsti bezcerīgās šausmās novaidēja vien. Viņi nebija informēti par māsas patieso stāvokli. Un viņi nebija nedz liekuļi nedz ideālisti, viņi saprata, ka māsas stiprā jaunā sirds bija tā, kura neļāva nomirt, stiprā sirds un dzīvesdziņa. Kāre dzīvot un izdzīvot. Tā bija jānokauj. Tas noteikti bija Visvara tēvs, vecais Kapenieks, kurš pabeidza dēla iesākto. Nē, man nav pierādījumu. Man nav tiesību apgalvot to, ko es neesmu redzējusi savām acīm. Un vispār, kādas man tiesības jel ko runāt? Vai tikai koka pavārnīca nav mans pēdējais spilgtais redzējums?

Septītā jūnija naktī māsa aizmiga uz mūžu.

Māsai uzvilka kāzu kleitu, plīvuru, cimodus, zeķes un kurpes. Morga mākslinieki viņu pēc līdzdotās fotogrāfijas nogrimēja. Viņa bija skaista, jauna un vienīgo reizi baltajā kāzu kleitā.

Pūlis ziņkārīgo nāca apskatīt, cik baisa izskatīsies aizgājēja. Pulks draugu un darba kolēģu, skolas un bērnības draugi lika ziedus un raudāja. Kapi šoreiz pulcēja radus un draugus, kaimiņus

un paziņas, skolasbiedrus un nedraugus. Tā ir objektīva diena, dažas stundas, kuras Dieva un Nāves priekšā visus mūs dara vienlīdzīgus. Īsti vienlīdzīgus. Te apklusā dienas kņada, biznesa un partiju konkurenti spieda viens otram roku. Es, greizsirdīgā sieva, saveicinājos ar īstām vai iedomātām sāncensēm. Savā starpā saplēsušies atnesa ziedus un klusējot nolika pie tava kapa, kurš uz mirkli, varbūt uz mūža laikiem visiemi kļuvis vienādi dārgs. Dzīvo dvēseles un sirdis atvērās brīnumam – sadzīvošanas un mierīgas līdzāspastāvēšanas brīnumam. Kā ANO konferencē. Bēres var salīdzināt ar karojošu negantnieku pamieru.

"Teici to Kungu, mana dvēsele, un neaizmirsti, ko viņš tev laba darījis!" Tu esi mana māsa un te bērnieku pulkā tu kļuvi patiesi cilvēks, kura dvēselē valda labais, tīrais, skaidrais. Es saku PALDIES par šo apjaušanu, kuru vēlos paturēt ilgāk, nepazaudēt, izejot pa kapu vārtiņiem. Es vēlos būt tikpat krāšņa kā ziedi, kuri priecē aizgājējus. Ziedus nesušas gādīgas rokas, mīlestību un sapratni alkstošas sirdis, mazliet nosalušas ikdienā un tālab bieži naidīgas. Mamma un tēta un visu citu mums nezināmo, mīļo aizgājēju dvēseles pulcējās virs priedēm, tad iejuka svētku dalībnieku vidū un piepildīja tos ar Lielo Piedošanu, kuru paši jau ir sapratuši un novērtējuši. Tā bija tava skaidrības un miera diena.

Tā bija ārēja un iekšēja sevis sakopšana un atnākšana pie tevis ar labāko, kas ir skapī un sirdī.

Teve patiktu, ka tavas bēres kļuva par savdabīgu modes demonstrēšanas dienu. Te valdīja dzīve un tev būtu prieks, ka tu liki satiekties laikmetiem un paaudzēm. Te sastapās un mierīgi līdzās pastāvēja mini lindraciņi un deviņdesmitgadīgas kaimiņienes cēlā nopietnība garā melna zīda kleitā. Te mūsu klases puisi bravurīgi atpogātās divas krekla podziņas un vīru kaklasaites, te sieviešu balinātās frizūras un pusaudžu trīs auskari ausī. Visi mēs te pie tevis stāvējām tādi, kādi esam. Un viss. Bez pārmetumiem un savstarpējas salīdzināšanas.

*

Barbara rīkoja smalku atvadu vakariņu.

Skatījos uz šo eleganti atturīgo dāmu, tik piemēroti tērptu sēru vajadzībām, ka saduļkoju ar kādu pagātnes ainu. Tā bija diena, kad mēs ar Āri savādas nejaušības nesti, gandrīz nopirkām no firmas "Boņuks garantē" guļbaļķu būvi viņas mātes īpašumā. Pēc mājas apskates un Barbaras krāšņo salīdzinājumu noklausīšanās, tikai mašīnā atvilku elpu. Jautāju vīram, vai patiesi tā varētu būt tā pati Barbara. Jā, kāda divaina sagādīšanās.

Vīrieši viņas dēļ sacentušies, tas bijis gandrīz dzīvības un nāves jautājums – vai viņa palūkosies uz mani, vai pasmaidīs, vai ieradīsies manā izstādē vai es būšu tas, ar kuru viņa pārgulēs? Vēl tagad par viņu stāsta leģendas, kā par vistemperamentīgāko, talantīgāko mīļāko astoņdesmito gadu Latvijā.

Tajā saulainajā oktobra pēcpusdienā mēs apstājāmies jūras krastā, apsēdāmies uz laivas un raudzījāmies tālumā. Netālu vēsajās smiltīs draiskojās Barbaras mātes dārzā neiegājuši ģimenīte. Pieaugušie dzīvi studēja biezo reklāmas avīzi, sievietei priekšā atvērta pierakstu kladīte, tur viņa laikam komentēja vasaras māju pārdevējus. Bet varbūt viņi saistīsies ar firmu "Boņuks garantē", nopirks pilnvaru, sagaidīs jūliju, kad viņas māte būs beidzot dabūjusi īpašumā savu zemi, uzrādīs šo nevainīgo papīrīti un pieprasīs no zemes gabala atmērīt pusotru tūkstoti kvadrātmetru. Vienkārši un skaisti, jo vecā kundze ir pilnvarojusi rīkoties ar šādu zemes gabalu no sava īpašuma. Ja vien viņi tik tālu būs izskaitļojuši, ja vien viņiem pietiks nezināšanas un spēka stāties pretī sievietei vārdā Barbara. Bet viņi nestājās pretī sievietei, vārdā Barbara. Pretī vēlējās nostāties Mairita. Sākotnējā atklātā un tiešā opozīcija pārtapa par pasūtījuma opozīciju. Tāpat kā Saeimā mans bijušais vīratēvs – opozicionārs pēc pasūtījuma.

– Ak, māsiņ, māsiņ! Arī to es tev piedodu, jo mēs savas dvēseles siekstas nepazīstam. Mēs nezinām, ko esam noslīcinājuši savas dvēseles atvaros. Un kas notiks, ja siekstai būs lemts iznirt? No tādas smagas ķīmiski un fizikāli trenētas siekstas dzīves mākslinieks spētu pagatavot brīnumainas lietas. Es arī nezināju, pirms sagrabu rokās pavārnīcu un niknumā bliezu Visvarim,

māsiņ, es nezināju, ka viņš nomirs. Es gribēju viņa nāvi. Triecot mākslas darinājumu pret viņa nešķīsto pakausi, man likās, ka es nositīšu vīrieti savā dzīvē. Bet viņš izdzīvoja. Izdzīvoja, lai nomirtu no kuņģa čūlas. Tā šorīt esot pārplisusi. Viņš ir miris, bet tā nav mana roka, kura nogalināja. Baidos no atklāsmes, kura šūpojas zemapziņas gaismā – jūs abi tur ārpuszemes dimensijās turpināsiet dzīvot kopā? Jā?

Tu brīnies? Nebrīnies gan, jo tu tagad visu zini. Arī to, ko bailēs noklusēju. Tajā sapulcē es skaļi un nepārprotami pateicu, kā Visvaris pelna naudu. Tā māja par astoņdesmit tūkstošiem, tas noteikti bija sākums, aisberga redzamā daļa. Tas deputāts, kurš piedalījās komisijas sēdēs, viņš man pateicās par to teikumu. Talantīgs pēcnieks un Visvara lietu turpinātājs. Viņa organizētā trīskārtējā Visvara departamenta dokumentu pārbaude, arī frontālā to apstiprināja.

Māsiņ, ne no manas rokas viņš aizgāja, kuņģis sašķīda no niknuma.

*

Atvadu mielastā Āris sēdēja Barbarai līdzās un man pat neatvainojās. Redzi nu, cik maza mana dvēselīte, lētu piedošanu lūdzējina! Pateikusies līdzjūtējiem par visu, visu, visu, izdzēru piemiņas glāzīti un aizgāju uz mūsu kafejnīcu. Tur mēs abas, māsiņ, atkal pasēdējām. Tur es ar tevi runājos. Bet tu jau to redzēji labāk par mani un visu labāk saprati, jo nu tu visu vari, nu visas pasaules zināšana ir tev saprotama. Jā, arī es un mani bērni. Redzu viņu skumjas un klusās asaras. Tu biji viņu brīvās dienas, viņu bezrobežu skriešana, smiešana, atteikšanās no visām sabiedrības normām. Viņu džungļi, nemazgātas mutes un kājeles, karalauki un ogu lauki mana vīratēva laukos. Vai tas paliks? Kurš pārņems jaunatgūto māju? Es – viena pati ar Kārli un Katrīnu? Manas profesores Adeles arī nav. Savādi, ka vīramāti es iepazinu viņas bērēs. Savā vietā viņa atstāja man Adeli. Ja viņa būtu mana vīramāte, vai es ieklausītos viņas gudrībās? Vai būtu pieņēmusi viņas prasmi uzburt pilnīgas brīvēstības sajūtu, arī izpratni par valsti. Es arī biju viņas studente, es biju arī tava mācekļa, māsiņ! Vakar mūsu abu krodziņā, ceļot glāzīti, es ar septītajām aizapziņas dzīlēm saprotu, cik naiva bija mana kritiskā nostāja pagātnē pret tavu dzīves veidu. Es zinu, tava nauda būs labas lietas sākums, es izveidošu bērnu veselības centru. Tavai naudai būs labs ceļš. Arī mašīna kalpos, tai būs daudz darba. Daudz laba, īsta darba, tici, māsiņ, tici! Es zinu, ka tavs mantojums darīs labu. Tikai labu vairo.

*

Alfrēds arī neatbrauca. Es viņam aizsūtīju telegrammu. Bet viņš pat nepiezvanīja. Smieklīgā, vai uz būdiņu viņš zvanīs? Mūsu dzīvē, māsiņ, viss ir beidzies. Vairs neprecēšos. Nekad. Nekad, nekad!

Vai te kapos pie tevis un mammas un tēta, vai gūšu mierinājumu, spēku un vienotību ar pasauli? Vai Nāves domas atkāpsies vai bezcerība pārtaps cerībā, piedošana kļūst PIEDOŠANA? Nezinu, nezinu, nezinu. Nezinu! Laikam kļiedzu.

Liesmo gaismiņa, trīsuļo. Esmu aizdedzinājusi vakar neizdegušās svecītes. Liesmiņas lokās līdzī maigai vēja pūsmi. Rokās es turu mammas vēstuli, to, kuru varu citēt no galvas.

*

Vīratēvs, ak jā, bijušais, laikam mūsmājā ielicis visu sievietei neatdoto mīlestību. Vai patiesi vīrietim jānodzīvo dzīve, lai iemācītos mīlēt un mīlestību pārradīt skatāmā realitātē? Ak, māsiņ, māsiņ! Kur mana vaina, ka nepratu paturēt Āri? Kad izjauca mūsu laulības gultu, man radās sajūta, ka no mājas tiek iznesta līdzšinējā dzīve. Visa. Nesaprašanās ar mammu, mans prieks pēc pirmajām lomām, sakropļotā kāja un nemīlētās, sāpīgās naktis ar Āri. Aiz gultas atradās Adeles kundzes un vīramātes vēstule. Tu jau zini, tajā aprakstīti visi tēva brāļi, tas, ko uzzinājām no

filmas, bet būtiskākais bija par mammu, bijušo operetes prīmu, solisti, zvaigzni. Mūsu mamma – apkopēja, īstenībā diža māksliniece, kura nekad neatgriezās savā vidē, kura nespēja pārtikt no druskām un gribēja visu vai neko. Arī tu gribēji baudīt visu vai neko, tev piederēja dzīve un tu alpām to baudīji. Bet es? Es eju mātes rūgto ceļu un bēgoju no pagātnes. Cik ilgi tā turpināšu plēst rētu?

*

Te svecītes liesmas izgaismo manas rētas, te šajos kapos zem ziedu klēpjām dus visas manas iespējas un noietie ceļi. Noietie ceļi, tātad – zināmie.

Vai tu un mamma un tu tēti vai palīdzēsiet atgūt spēku dzīvot? Kāda izskatās dzīves vērtību skala pēc atrašanās nāves priekšā? Te patiesi valda klusums, īsts, dziļš, vienreizējs. Vēl dziļāks tas top, kad pie kapu kopiņas uz soliņa sēž vientuļš stāvs, rokas saliktas lūgšanā, acīs visas dzīves un aizdzīves jautājumi. Ar smagu nastu nāk sērst pie aizgājēja, ar smagu gan. "Visa plaša pasaule/ Ir liela, smaga asara." šīs rindas pieder mūsu dvēseles sāpju dzejniekam Jānim Porukam. Ar asarām un pilnu sirdi sēž cilvēks pie saviem aizgājējiem. Soliņš ir aizņemts, jo līdzās stāv dvēsele, kura uzklausa un saprot. Un tu aizej viegls un apskaidrots, gremdējies sevī un atradis jaunus spēkus dzīvei. – ak vai, es taču kā lūgšanu skaitu mammas vēstuli. Nu arī tu to zini, māsiņ!

Vai man būs spēks mosties, spēks strādāt, mācīties, smieties un stāstīt blēņas, atpūsties? Vai atradīšu spēku dzīvot? Vai atjaunošu veco vai izveidošu jaunu dzīves vērtību skalu?

*

Piepeši mana zemapziņa tirdīja atskatīties. Netālu kāds stāvēja, nē, tas nav Alfrēds. Kāpēc pie kapu ceļiņa pagrieziena stāv savādais vīrs no pašvaldības? Atturīgais, vīrs, par par kuru neesmu teikusi, ka viņš ir pazudis no manas pasaules, jo nav tai pat pieskaries. Savāds dzīves kompass atvedis viņu uz kapiem, pie manas māsas pēdējā ceļa mērķa. Viņam rokās neliels skuju un ziedu pušķis.

Cik piepildīts mans naivums! Vīrietis noliek vainagu uz cita kapa. Tur viņš paliek klusā lūgšanā.

Ak, māsiņ, man bail tev atzīties, bet Alfrēds teica, ka nāve ir tik dabiska, ka nav jāsatraucas. Es vēlos to saprast, bet man sāp!

Cik gaiša ir bijusi sentēvu dzīves uztvere nāves priekšā. Dzīves smagums lai paliek šaipus, tu aizej viņpus un tālab lūgtin lūdzu, lai ved mani dziedādami, nevis raudādami, jo tad dvēselīte spēs pie Dieviņa aiziet dziedādama. Sēžu kā aklā, kā mēmā.

Laiku neskaitu, laikam robežu nav. Laiks pārvērš mani un es vairs nezinu, kā noslēpt lielo prieku vilni, kurš raujas no aizapziņas. Beidzot esmu viena un izaugusi liela!

Atceros mammas vēstules pēdējo teikumu, kuru man nācās ikreiz lasīt no lapas: "Dzīvojot var baidīties no nāves, bet nāves tuvumā bailes izzūd, tad nāk lielais piedošanas brīdis, savas dzīves ēnas pušu un lielo sasniegumu tiešs un nesamākslots, nepārspīlēts novērtējums."

– Tu atdzimsi un būsi laimīga, – es dzirdu vai sapņoju? Man šķiet, ka roka, kas kautri pieskaras pie mana pleca, piepilda dvēseli ar mīlestību, cerību un piedošanu.